

АЛЕКСАНДР ЛОБАНЦЕВ

КОСОВО 99

www.kosovo99.com

Аутор

Александар Лобанцев

12.6.2011.

Превод

Александар Протић

Лектор

Весна Савић

Нови Сад

29.7.2013.

Порука читаоцу

Читаоче, у књизи коју имаш пред собом описани су догађаји који су се одиграли десет година пре него што је она написана, и самим тим могуће је да у њој има одређених пропуста и грешака. Ја се не одликујем идеалним памћењем, тако да неки од догађаја могу бити описани са незнатним изменама. Због тога се теби, читаоцу, унапред извињавам за та ненамерна изобличења, и поред тога те уверавам, штавише, гарантујем, да ништа намерно није измењено. Све што је у овој књизи описано десило се у стварности, све написано је истина.

У књизи ће на неким местима бити навођени искази мојих колега – искази о догађајима у којима ја лично нисам учествовао. Сматрам да људи чије мишљење наводим на страницама ове књиге заслужују поверење, а оно што сам од њих чуо наводим у целости и са максималном тачношћу.

У више наврата током приповедања даваћу појашњења, удаљавајући се од излагања главних догађаја. Смисао тих појашњења није у мојој жељи да намећем своје ставове, или да се, користећи се приликом, правдам и паметујем, већ покушај да читаоцу пружим могућност да догађаје види мојим очима, да правилно разуме мој однос према ономе што се дешава, и да правилно разуме мотив за неки мој поступак.

Поред тога, биће описано мноштво ситуација које се тичу особености живота у руској војсци тих година, као и особености из живота српског становништва, и уопште свих прилика које су пратиле косовске догађаје. Да би се неки догађај правилно разумео, потребно је познавати менталитет, уређење и начин живота људи који су у њему учествовали, тако да сва моја удаљавања од основног тока радње имају конкретног значаја за потпуно разумевање целе ситуације.

Укључујући у приповест о косовским догађајима епизоде које нису у непосредној вези с Косовом, већ се тичу мене и мојих другова, желео сам да књигу учиним интересантнијом за читање, посебно за читаоца који нема много везе са војним стварима. У супротном, ово би био сувопаран извештај о извршењу постављеног задатка, а мислим да читање таквог једног извештаја никог не би занимало. Сви делићи који су одвојени од основног тока радње повезани су с њом као рукавци са реком – на један или други начин уливају се у њу, и тако је допуњују и засићују.

Читаоче, ако ти је мозак испран од стране САД и „америчке демократије”, уопште ти не саветујем да читаш ову књигу. Ја лично не волим САД, па иако никад нисам био у тој земљи, довољно сам се нагледао понашања њених представника док су се ван територија своје земље борили за њене похлепне интересе. На делу сам видео како функционишу америчке технике поробљавања човечанства. Те технике су биле испитане и употребљене још на америчким староседеоцима – Индијанцима, и те старе опробане технике руководство САД примењује и дан-данас. Простим речима то се може описати овако: за глупе, поткупљиве и покорне „америчка демократија” представља ропство (оно може бити сито или гладно, у зависности од тога како се робови буду понашали), а за паметне, смеле и непокорне она представља бомбе,

гранате, метке и економско гушење. У сваком случају, за оне који се покоре или не успеју да се одупру, спрема се губитак независности, ништавило и смрт. Моје непријатељство према Сједињеним Државама није фанатичне природе – иако не поштујем ни „америчку демократију” наметнуту помоћу новца, силе и обмана, ни саме „демократизаторе”, радо носим фармерке и пијем колу, од детињства сам читао књиге америчких писаца, изузетно поштујем америчке боксере Тајсона и Формана, понекад посећујем најпознатији ресторан на свету.

У књизи има доста хумора, и ако ти се учини превише циничним онда је то твоја ствар, свиђа ти се – насмеј се, не свиђа ти се – остани равнодушан. Нешто од написаног је недвосмислено политички некоректно, али нека то буде моја „песничка слобода”, у сваком случају не намеравам ништа да избацујем. Врло добро знам да политичка некоректност у овој књизи може да ми причини штету, али нека буде како мора. Износећи своје мишљење ја никога не позивам ни на шта, просто изражавам своје мишљење и не више од тога. Ако се слажеш – у реду, ако се не слажеш – иди својим путем. Ипак, пре него што одлучиш да се не слажеш са мном, добро размисли па тек онда реци да ли сам у праву или не.

У овој књизи нема, као што је одавно ушло у моду, критике било каквог високопозиционираног руског политичара. Ово није политичка књига у правом смислу те речи, а ја сам човек а не пас који „лаје на караване који пролазе” и тако привлачи пажњу на себе.

Иако јесам Александар Сергејевич, ипак нисам Пушкин, тако да се мој стил писања не одликује савршеним складом. У том смислу сам на мети критике, али за њу не марим, јер чврсто верујем у то да су књижевни критичари несудођени писци. Онај ко се боји несрећника не може да поштује ни самог себе. Наравно, могао сам да нађем професионалног уредника и „испеглам” ову књигу али нисам, јер би то у потпуности убило оригиналност моје приче. Како сам знао тако сам и написао. За евентуални несклад у приповедању упућујем ти, читаоче, још једно извињење.

Мотиви за писање ове књиге прилично су прости. Као прво, хтео бих нешто да зарадим сачинивши дело у ком се говори о јединственом догађају и људима који су у њему учествовали, и самим тим да теби дам прилику да се разоносиш и поразмислиш, а можда и да сам дођеш до неких корисних закључака. Притом, догађај о ком ћу причати није измишљен, већ потпуно истинит. Као друго, у књизи ће бити истакнут низ проблема који мене брину и уз помоћ свог дела хтео бих да нађем истомишљенике. Који су то проблеми лако се види када се прочита књига, али ради правилног разумевања тих проблема књигу је неопходно прочитати до краја.

Уверавам вас да пишући ову књигу нисам имао намеру да истерујем правду. Ја сам за себе одавно нашао правду, и она се за мене састоји из тога да живим у складу с природом, и притом будем господар на својој земљи. Смисао човековог живота је за мене такође јасан. За мене се он састоји у томе да човек пре свега треба да буде поштен и да се труди да се ни у каквим околностима не исквари, а да успут у животу ужива колико год може. Све је једноставно и конкретно.

У књизи ће се сусретати и „непристојни изрази” – као што већ рекох, то је моја песничка слобода, а притом мислим и да су псовке саставни део богатог руског језика. Ако се правилно користе, псовке не само да не кваре језик, већ га, напротив, обогаћују

и украшавају. Противницима псовања рећи ћу само ово: покушајте сами себи да објасните шта је лоше у томе да се уместо медицинских и правних термина преузетих из латинског језика користе стари народни називи делова тела и природних физиолошких процеса. Често сам о томе разговарао са противницима псовки и нико од њих није успео да разумно и категорички образложи недопустивост употребе ружних речи. Најразумнији одговор је био тај да употреба псовки није прихваћена у јавности. У јавности су прихваћене свакојаке гадости, а ето називати ствари својим именима није прихваћено. Мислим да је сваки коментар поводом тога излишан.

Посвећено свим људима здравог разума.

Порука српском читаоцу

Поштовани српски читаоче!

Када сам писао Косово 99, нисам ни претпостављао да ће моје дело бити преведено на друге језике, а камоли да ће бити преведено на српски. Превод на српски језик је за мене веома значајан јер су у мојој књизи описани догађаји који представљају највећу српску трагедију данашњице. То што је ова књига преведена на српски за мене представља велику част.

Када сам писао ову књигу, уопште нисам мислио да ће ми поћи за руком да је напишем тако да она људима буде интересантна. Нисам мислио да ће бити тражена и да ће све отићи тако далеко, али кад је већ до тога дошло, морам да додам нека појашњења за моје читаоце из Србије. Та појашњења су неопходна јер је књига првобитно била намењена искључиво читаоцима из Русије.

Пре свега, хтео бих да кажем да ми је јако жао што ми, руски војници, нисмо довољно помогли српском народу. Иако ситуација није директно зависила ни од мене ни од мојих другова (све су решавали политичари), и дан-данас ми је тешко кад помислим на то да нисмо помогли својој словенској браћи када је требало. Осећам се као издајник, иако никога стварно нисам издао. Мислим да ће због те издаје српске браће Руси бити кажњени – нисмо зауставили зло које је дошло на српску земљу, и то зло је дошло до нас. Не заштитивши Србе, ми нисмо заштитили сами себе.

У својој књизи изразио сам негативан став према хришћанству, посебно католичанству. Врло добро знам да је Српска православна црква одиграла битну улогу у стварању српског националног идентитета, тако да разумем да се многим Србима неће свидети моја тврдња да је хришћанство нанело велику штету свим Словенима. Ја сам веома религиозан човек, и притом као и наши древни словенски преци поштујем Природу. Неко би рекао и да сам паган, иако то не би било баш најтачније. Молио бих за разумевање што се тога тиче, као и то да се закључци о мени изводе тек када се прочита цела књига.

У свом делу изразио сам мишљење о блиској будућности Русије (зато рекох да је књига пре свега намењена руским читаоцима). По мом мишљењу, Русију у веома блиској будућности очекује тужна судбина. Руско „Косово” ће бити далеко већих размера него српско. Разумем да су у Србији навикли да у Русији виде моћну пријатељску државу, али то више није тако. Русија тренутно умире. Теби ће се, поштовани српски читаоче, таква тврдња учинити чудном, али морам да напоменем да се ситуација боље види изнутра. Ја живим у Русији и видим шта се дешава са мојом земљом. Волео бих да се и то разуме. Да се разуме, и да се одбаце беспотребне илузије у вези са моћи Русије.

Лобанцев, А. С.

Део први: Како је све почело

Приче о томе како ћемо ми – руски мировни контингент у Босни и Херцеговини – бити послати на Косово и имати некаквог учешћа у тамошњим дешавањима, појавиле су се међу нама на самом почетку ракетних удара које је НАТО под вођством САД наносио Србији. Те приче су се сводиле гласине и претпоставке, а од стране команде нису нам стизале никакве званичне информације, ни потврдне ни одричне. Сама појава тих прича у суштини и није имала никаквог значаја јер би се такви разговори водили у било ком окружењу у чијој непосредној близини су се одвијали догађаји светских размера, па тако ни наше друштво по том питању није било изузетак.

Стварност и близину тих догађаја свако од нас је могао да види сопственим очима практично сваког дана, и то без телевизора. Као пример навешћу једну епизоду коју ћу памтити до краја живота, а чији сам случајни очевидац био. Једног послеподнева нешто сам радио на паркингу у друштву још неколико војника. Високо на небу изнад нас пролетео је војни млазњак, што само по себи није представљало ништа интересантно – било их је много и често су летели. Наравно, нисам одмах прекинуо посао и упро поглед у небо, али да јесам, видео бих како се право, попут стреле, трагом авиона приближавао други, као муња изломљен траг. Авион је пратила ПВО ракета. Следеће секунде небом се проломиле снажна експлозија – ракета је погодила авион. До нас је допрла гласна експлозија, па чак и незнатно треперење ваздуха услед силне детонације – више није било реално остати равнодушан према ономе што се догодило. Погледавши горе могао сам у потпуности да сагледам последице онога што се десило, јер сунце није било баш јако и није заслепљивало. ПВО ракете не морају обавезно да погоде циљ, довољно је да експлодирају у непосредној близини свог циља пошто авиони и хеликоптери на себи не могу да имају превише чврст (а самим тим и тежак) оклоп и на небу нема заклона који би омогућили скривање. Убојним елементима ракете од којих је направљена, њеним сопственим фрагментима, сила експлозије оштећује летелицу чак и ако се ракета детонира на одређеном растојању од ње, а у случају када оштећење није превелико посада има шансу или да напусти своју машину катапултирањем, или да покуша да стигне до свог аеродрома и тамо се успешно приземљи. Посада авиона погођеног над нама није имала шансе за спасавање – ракета је или експлодирала сасвим близу авиона, или је ударила тачно у њега. Наравно, нисам видео сам тренутак удара ракете јер нисам пратио кретање авиона, али сам зато добро видео оно што се одиграло у наредном делићу секунде: авион се распао на два приближно једнака дела која су, удаљавајући се од нас, пала иза брда без пратећих експлозија. На небу, на месту где је ракета погодила авион, остао је мали облак дима, слабо видљиви трагови означавали су последњу путању оба дела срушеног авиона, а сами ти делови падали су без видљивог горења. Дим се убрзо скоро потпуно разишао и још само једва приметни облачак означаво је место уништења борбене машине и њеног пилота.

Ми смо радознано и донекле опчињено гледали увис и међу собом изводили закључке о том призору. То што смо видели на небу изазвало је усхићење и оставило снажан утисак на нас па смо своје мисли исказивали углавном путем псовки. У кратким цртама, наши узвици изгледали су отприлике овако: „Јеси видео, а?!”, „Готов је!”, „Налетео си се, гаде!”. Ови наши узвици и усхићење били су мотивисани тиме што

нисмо сумњали у то да је оборени авион био амерички, а самим тим и да је пилот који је учествовао у бомбардовању Србије добио заслужену казну.

Истог дана препричао сам поменути догађај једном познанику Србину, власнику мале продавнице који је у време пада авиона негде отпутовао тако да није видео тај веома значајан моменат. Србин је добро говорио руски и одлично ме је разумео. Мало замишљен и са благим осмехом, исказао је своје мишљење реченицом која ми је остала у памћењу: „Тако се то ради, тако треба.” Када прижељкују нешто добро, људи у недостатку информација врло често узимају жељено за стварно – наиме, тако је било и са нама овога пута. Кроз пар недеља испоставило се да срушени авион чији је пилот погинуо није био амерички, већ српски. Ја се и дан-данас са великим поштовањем, па чак и са жалашћу, сећам тог мени непознатог хероја који је погинуо бранећи своју домовину од знатно јачег агресора¹. У рејону Прибоја, где смо ми били размештени, ипак је пао и један НАТО авион. Поново сам се налазио на паркингу када је у даљини одјекнула снажна експлозија и ударни талас је благо затресао земљу. Кроз недељу дана се испоставило, не сећам се тачно како, да су овога пута на небу победу однели Срби. Оштећени натовски авион није доспео до базе, а пилот се ваљда извукао.

Тих дана, поред уобичајених мировњачких делатности, додали су нам још и велики број истурених стража и патрола. На тим стражарским местима која су, разуме се, била распоређена у проблематичним насељима, лично смо могли да видимо митинге и демонстрације на којима су Срби исказивали своје незадовољство поступцима САД. Незадовољство Срба изазвала је чињеница да се „главна демократија планете Земље” спрема да истера њихове сународнике из сопствених домова на Косову, да оне који се противе исељавању просто поубија, а на тај начин ослобођену територију насели Албанцима, који историјски у тим областима никада нису ни живели. Наивни Срби су вероватно мислили да ће њихова озлојеђеност некако утицати на ситуацију, а да ће њихов бесмислени и жалосни протест нешто променити. Наравно, била је тамо и телевизија, али свеједно је мало вероватно да би материјал који је тамо снимљен могао да стигне даље од локалне ТВ станице.

Срби су активно комуницирали с нама, иако је нама било препоручено да се не упуштамо превише у комуникацију како наше америчке колеге по миротворству после приказивања ТВ репортаже не би виделе наш ентузијазам у односима са Србима. Природно, Американци би очекивали да ако већ заједно дејствујемо у сфери мировне мисије, не би било у реду да руска страна саосећа са Србима који критикују агресију САД. То је очигледно бринуло нашу команду и била су нам дата одговарајућа упутства у погледу понашања. Што се тога тиче, ја нисам наваљивао да се грлим са Србима али сам позирао с њима пред камерама и врло радо сам узимао летке од њих. Два летка сам сачувао за успомену и још увек су код мене. На једном од њих је скица падајућег невидљивог америчког бомбардера, дечије праћке и камена који лети из ње према том авиону. Ствар је у томе што су током учесталог бомбардовања Срби некако успели да оборе најмање један „невидљиви” авион, који је притом и пао на српску територију.

Остатке тог авиона видео сам у Војном музеју у Београду. Интересантна ми је била оплата те летелице, материјал је по изгледу подсећао на неку врсту гуме. Како се мени чини, или је материјал испрва био такав и његови амерички творци су на тај начин

---

¹ Пилот о ком је овде реч је по свему судећи мајор Зоран Радосављевић, погинуо је 26.3.1999. изнад Републике Српске, оборен од стране НАТО авиона. Истог дана са њим је летео и мајор Слободан Перић које је такође био оборен, али је успео да се катапултира (прим. прев.)

покушали да га учине „невидљивим”, или је фарба добила такав облик док је авион горео. Разумно је претпоставити да су се Срби прописно упознали са структуром тог авиона и да се нису устезали да добијене податке поделе с неким ако би то било од користи.

Мирне демонстрације Србима нису доносиле никакве користи, нити су наносиле штету НАТО-у. Међутим, мало одважнија дејства борбеног карактера Срба из Босне могла су и те како нанети штету Американцима и они су то врло добро знали. Приметно се појачало оружано обезбеђење америчких база: на контролно-пропусним пунктовима (КПП) појавили су се тенкови „абрамс”. Патроле су почеле да спроводе оклопна гусенична возила, што дотад ниједном нисам видео.

Док смо били на истуреној стражи негде у близини границе са Србијом, сваке ноћи смо имали прилике да видимо дејство српских противавионаца: завесе светлећих метака практично су непрекидно летеле ка ноћном небу. Косово нас је подсећало на себе практично свакодневно, па смо међу собом стално причали и размишљали о њему, наравно и о могућности нашег учешћа у ономе што се тамо дешава.

Приче су приче, а опет конкретних информација по том питању нисмо имали. Уз то, никакве припреме за то наше могуће учешће у косовском дешавањима, колико сам ја разумео, нису постојале. Ипак, наша команда је те припреме спроводила. Ја сам тада служио у другој падобранско-десантној чети (2ПДР), која је припадала првом батаљону. Наша борбена спрема се у то време није разликовала од уобичајеног: физичким вежбама бавили смо се свакодневно (сем недељом) и једном или два пута недељно ишли смо на стрелиште ради уобичајених стрелачких вежби. Сасвим друга ситуација била је у другом батаљону на чијој је основи касније био формиран батаљон који је отишао на Косово. Не знам како су се код њих спроводиле физичке вежбе, али стрелачке су се форсирале. Момци су чешиће ишли на гађање, пуцали су много и из разног оружја, а вежбе су имале и тактички елемент. Ниво тактичко-борбене спремe нагло је порастао приближно месец дана до поласка на Косово. Не могу да кажем да ли су наши командири знали тачан датум поласка у тај немирни крај или су, имајући велико борбено искуство, решили да унапред предузму неопходне мере у случају да ситуација крене у том смеру. У сваком случају, поступили су веома разумно.

Што се тиче физичке припреме, она нам просто говорећи више уопште није била потребна: око 90% нашег састава редовно се самостално занимало разним врстама спорта; наравно, предњачиле су борилачке вештине и дизање тегова. Дизање тегова међу руским мировњацима у Босни, из неког разлога, било је посебно популарно. Из дана у дан, по мразу и по сунцу, зими и лети, ујутро и увече, у затвореном или под ведрим небом, стотине момака у свим касарнама бавиле су се „теглењем гвожђа”. Нормално, ни ја нисам стајао по страни, али нисам ни био неки фанатик што се тиче „гвожђа” – више сам волео бокс, иако нисам имао нарочитих достигнућа у рингу. Неки су се билдовали на суво, неки су стимулисали раст мишића разним препаратима, углавном висококвалитетним, познатог произвођача „Вејдер”. Није било тешко доћи до тих препарата и момци су их радо употребљавали. А њихово коришћење је понекад доводило и до комичних ситуација.

Колега који је био велики љубитељ „гвожђа” причао ми је како су његови другови, такође билдери, негде нашли штене луталицу и узели да га отхране. У састав редовне порције, између осталог, улазио је и коктел млека и препарата „мега маса”. Људи су се

водили логиком да оно што је добро за нас мора бити добро и за нашег штићеника. Несрећно штене које је очигледно још у мајчиној утроби гладовало није се штедело, а ни момци са своје стране нису штедели на „храни”. Услед тога, штене би се кроз неко време до краја дана толико наједало да је губило способност кретања а шапе су му једва досезале до земље.

Међу нама је такође било доста боксера и рвача, наравно сви су почели да тренирају много пре ступања у службу, присуство неког спортисте из прве лиге или човека са звањем Кандидата за мајстора спорта (титула установљена у СССР) било је за поштовање, али никога није зачуђивало. То је једнако важило и за војнике и за официре. Било је међу нама и Мајстора спорта, а један од младића је чак својевремено био првак Европе у цудоу. Ја сам, без икаквих спортских достигнућа, спрам таквих људи изгледао сасвим скромно. Као што је познато, борилачки спортови челиче не само тело него и борбени дух, тако да смо у том смислу били припремљени како треба. Што се тиче стрелачке и тактичке спреме, борбена готовост је по тим питањима била на високом нивоу, али без обзира на то, вештине се губе без редовне вежбе, а ради побољшања тих вештина вежбе је неопходно форсирати. Разуме се, немогуће је самостално упражњавати гађање и тактичку обуку, за то су потребни организовани услови и команда није седела скрштених руку – други батаљон је пуцао много чешће од уобичајеног. Сећам се и да је један од колега који се вратио са прекоманде из нама суседне самоходне артиљеријске батерије (у другом батаљону је самоходна артиљеријска батерија из неког разлога стално имала недостатак људства па је зато у њу било прекомандовано неколико војника из 1САБат) рекао да се у другом батаљону вежбе гађања изводе много интензивније него у нашем.

Отприлике у то време, мене и Вигалика, такође митраљесца на БТР-80, послали су на стрелиште у рејону места Милецас² ради постављања нових мета. Мето смо постављали ради гађања из оружја на БТР-у, тј. ради нас самих. Раније се гађање из митраљеза БТР-а изводило по засебно распоређеним метама, два тенка и три-четири силуете човека.

За оне који никако нису упознати са карактеристикама БТР-80 појаснићу како изгледа та машина. Шасија БТР-а по споља изгледа као издужена пљосната кутија шпицастог носа на којој се налази мала купола у облику зарубљене купе. На шасији има осам точкова које покреће КАМАЗ-ов дизел мотор смештен у задњем делу те кутије (моторни одељак), возач је смештен напред, слева, као и у обичном возилу. Шасија БТР-80 је оклопљена, оклоп штити од метака пушчаног калибра и гелера, у борбеном одељку налази се десеторо људи: командир одељења, возач, митраљезац и седам војника; у ужем смислу, посаду чине само возач и митраљезац.

Посада и војници имају на располагању шест отвора. Четири једнокрилна са горње стране шасије: два на предњој страни (возач и командир), два отприлике на средини машине. Два двокрилна отвора смештена су на боковима машине, између трећег и четвртог точка (тзв. рампа). Доње крило сваког од двокрилних отвора у отвореном стању образује својеврсно степениште. На шасији постоје и бројне пушкарнице за дејствовање из личног наоружања, које се могу затворити малим поклопцима.

---

² Име преузето из оригинала, није јасно о ком месту је тачно реч (прим. прев.)

Моторни одељак се затвара помоћу пет врата смештених у два реда. Са задње стране двоја великих, скоро квадратног облика, и ближе средини машине троја мањих, дугуљастих. Два резервоара за гориво смештена су у крајњем делу машине.

На куполи нема отвора, митраљезац до свог радног места долази кроз било који други отвор, по правилу кроз „рампу”. На куполи се налазе два митраљеза: КПВТ калибра 14,5 мм и ПКТ калибра 7,62; храњење муницијом врши се реденицима од 50 и 250 метака смештеним у кутије. Борбени комплет се састоји из 500 метака калибра 14,5 мм и 2000 метака калибра 7,62 мм.

Са исправним мотором, БТР је способан да развије брзину од преко сто километара на час, а машина тежи око четрнаест тона. БТР-80 има могућност кретања по води, ради чега постоји пропелер који се налази у задњем доњем делу и у нормалним околностима је затворен посебном преградом. За кретање по води неопходно је претходно спровести мање припреме, између осталог поставити продужене цеви за ваздух и херметички затворити бочне отворе. Постоји и пумпа за избацавање воде која уђе унутра.

Поред горе набројаног, БТР-80 поседује и радио-станицу и разне додатне уређаје. Без обзира на то што на први поглед изгледа као моћно оружје, БТР је пре свега транспортна, а не борбена машина. За Ваздушно-десантне трупе (ВДВ) БТР-80 је нетипичан облик технике (колико ја знам, на редовној бази користе их само специјалне јединице ВДВ-а, пре свега за транспорт) и користе их само у случају нужде. У Босни је таква нужда постојала јер се све кретање одвијало по асфалту и БТР је то свакако боље подносио јер је за разлику од БМД-а имао точкове а не гусенице. Поред тога, унутрашња запремина „осамдесетке” знатно је већа него код БМД-1 (шасија БМД-1 и БМД-2 је иста, разликују се у наоружању), што је удобније за смештај људства. Попуњавање чета техником вршило се на следећи начин: на сваку од шест падобранско-десантних чета бригаде долазио је пун састав борбених оклопних возила (БМД-1 или БМД-2) и одељење БТР-80 које чине три возила.

Пре него што смо Виталик и ја наместили нове мете, гађање из наоружања БТР-а одвијало се следећим редом: из крупнокалибарског КПВТ-а пуцало се по тенковима, а из ПКТ-а по групи силуэта. Ја сам из обести пар пута ошинуо по силуетама из КПВТ-а, али пошто се ништа необично није догодило, нисам то више понављао. Тенкови, од којих је један био окренут бочно а други предњом страном према нама, налазили су се на удаљености од приближно четири стотине метара. Бочно окренути тенк налазио се мало даље од његовог фронтално постављеног сабрата. Брзо неутралисање таквих мета не представља никакав проблем мање-више искусном митраљесцу. Тенкове је било могуће удаљити на такво растојање у дубину стрелишта да би стрелцу било теже да их погоди, али у том случају ручни ракетни бацачи који су такође гађали по њима не би могли да добаце.

Задатак митраљесца се закомпликовао кад су се на линији паљбе појавиле мете које смо ми поставили. Те мете су биле направљене од неколико старих камионских гума, и по замисли официра који је руководио нашим дејствима, требало је да имитирају мали бункер. Гуме су лежале на самој земљи, и иако су биле лако приметне, нису се посебно високом истицале у односу на околни рељеф. Одувек сам волео војне вежбе и изради тих бункера приступио сам са великим ентузијазмом, оправдано очекујући да ће ми се посрећити да мало припуцам по тим новим метама. Линија ватре наоружања БТР-а је прилично висока али је угао спуштања митраљеза мали, и ако ме памћење добро

служи, износи само 7 степени. У пракси, то значи да је из митраљеза на куполи лако гађати по метама као што је хеликоптер или по вишим спратовима зграда, али никако по прозорима сутерена. А војници, ето, како је показала пракса у последњим сукобима, јако воле подруме, како у вишеспратницама, тако и по обичним кућама.

Стрељачко наоружање не може да пробије чврст бетонски темељ, који поред тога може бити још и ојачан нечим (земљом, врећама с песком, комадом бетонске плоче); а ручном ракетном бацачу могу да сметају гране или жица. Зато за моћни митраљез КПВТ такви проблеми апсолутно не постоје. Метак калибра 14,5 мм не скреће са своје путање и може да савлада густо жбуње, ограду и било какву другу препреку и у комаде разнесе зид подрума заједно са непријатељем који се у њему сакрио. Самим тим, предстојећа вежба гађања мета које смо направили имала је сасвим конкретну тематику.

Треба још додати да ми је мали угао спуштања митраљеза на БТР-80 и касније у Чеченији правио много проблема (ако је неко од мојих читалаца служио на БТР-у одмах ће ме разумети). Мој возач Миша је више пута морао да тражи било какав канал како би мало уронио предњим крајем машине и на тај начин ми омогућио да обухватим цео сектор паљбе. Миша је добар возач и код њега је то ишло брзо и лако.

У то време, крају се ближила прва декада јуна, а наша 2ПДР је живела својим уобичајеним животом. Ујутро, чини ми се десетог, дошли су нам представници шведског мировног контингента. Шведски официри су доста често долазили код наших, чини ми се да је међу њима постојао неки пријатељски однос, а не баш последњи фактор у тим пријатељским односима био је тај што је наша чета имала у поседу малу али врло добру бању³ коју су направили неки од наших сналажљивих претходника. Та бања се стално модернизовала од стране наших сналажљиваца, наравно, под будним оком командира наше чете. За опслуживање бање и чување реда у њој био је задужен за ту сврху именовани управник, Гена. Он је добро радио свој посао тако да је бања, по војним критеријумима, била величанствена. Да не грешим душу о нашег командира, морам да кажем да он није монополизовао бању само ради официра, тако да је сваке суботе било који војник из наше чете могао да се напари а затим и освежи у хладној води малог базена. Швеђани, као и сви нормални северњаци, нису могли да одоле таквом задовољству као што је бања па су долазили неколико пута месечно, при чему је увек долазило само пар официра.

Што се тиче редова који су служили у шведској војсци, они су до тада ради „сусрета култура” у бројности отприлике једног вода дошли само једном. Није ми се дало да тад попричам с њима јер сам у најдаљем делу касарне лежао са главом у завојима, тобоже одмарајући се од ноћне патроле. А глави у завојима претходи комична прича. У ВДВ-у и специјалним јединицама постоји један догађај који представља показни наступ борилачких вештина, како смо ми то називали „показуха”. Тај војни шоу се по правилу одигравао за неки празник, на пример на Дан падобранаца (другог августа) и оријентисан је пре свега ка посматрачима. При доброј спреми људства и правилној организацији, уз предузете одређене мере безбедности, шоу бива упечатљив и ефективан. Непријатељи су поплашени, пријатељи одушевљени.

---

³ Руски еквивалент сауне, у сауни је мања влажност а већа температура а у руској бањи обрнуто. Што се тиче бање температура износи 60–100 °С а влажност ваздуха је преко 70%.

Најспектакуларније „показухе” које сам ја видео (у овом случају, на снимцима) одржавале су се у Југославији у време руског батаљона при УН. А за време моје службе наша друга чета као најбоља служила је као база за уприличење таквог догађаја. Код нас је припремом и самим наступом руководио спретан и оштар борац из Пензе. Он се звао Али, по презимену Шакирович – због презимена и окретности командир га је прозвао „шокантни Али”. Али је био водник, не сећам се да ли командир одељења или заменик командира вода. Под његовим руководством, тренинзи и наступи су се спроводили уз музику из филма *Мортал комбат*. Музичка подлога је била сасвим добро одабрана. Понекад је знало да дође и до збрке. Једном је требало да Али током наступа маљем разбије блок од сипорекса који је лежао на грудима једног од војника. Ради усложњавања трика и избегавања нежељених последица по грудни кош, младић није лежао на земљи него су га двојица других војника подигла, држећи га за ноге и рамена. Он не само да је морао да држи своје тело у хоризонталном положају већ и да држи на себи блок, демонстрирајући гледаоцима снагу трбушних и леђних мишића. Не знам да ли Али није добро нанишанио или су се момци мало померили, било како било, маљ је, описавши полукруг по ваздуху, закачио само ивицу блока, а затим свом снагом распалио момка по боку. Додуше, и њега је само закачио. Момак је достојанствено издржао ударац и Али је другим замахом довршио посао разбивши блок на комаде. А другом приликом двојица су се нешто пре наступа на полигону појавила са лицима у бојама руске заставе уместо камуфлажне боје. Не знам да ли су сами дошли до те кретенске идеје или их је неко наговорио, но Али није ценио њихову самоиницијативу. Када је видео њихову шминку прво се зачудио, а затим се разбеснео и гласно упитао: „Куд сте ви кренули, на утакмицу?!” Све се завршило тако што су „навијачи” брзо били отерани да се умију и ставе камуфлажу.

Поред групне и индивидуалне демонстрације борилачких вештина, са оружјем или без њега, на тим наступима војници разбијају црепове рукама и ногама, друговима о тело ломе дебеле дрвене летве и наравно разбијају флаше о главу. То у оквиру наступа служи као демонстрација снаге духа и тела. У ретким приликама, то се радило чак и са флашама од шампањца, и то без видљивих повреда. Понекад се користила и војна техника, на пример, нарочит утисак оставља оклопни гусеничар БМД који игра валцер. У Босни су 2001. године планирали да користе амерички хеликоптер „блек хок”, пошто је требало да се у склопу „показухе” једна група спусти на кров троспратне зграде, у заједничком руско-америчком показном наступу требало је да учествују и амерички специјалци – зелене беретке. Тај део показухе су тад отказали, наводно из безбедносних разлога. Штета.

Ја нисам учествовао у показухама али ме је одувек занимало колико је тешко разбити флашу себи о главу. Хтео сам то да испитам у пракси ако се укаже прилика. И прилика се указала. Били смо на паркингу, завршили смо са послом и нисмо знали шта да радимо. Када војник не зна шта да ради он себи налази занимације које се скоро увек лоше завршавају. Међу нама се повела прича о показухи, а ја, сетивши се своје старе жеље, нисам хтео да одлажем до даљњег, већ сам одмах приступио реализацији. За време патролирања некако сам дошао до литре сирупа од вишње и тај напитац сам пио помешан са киселом водом. Флаша са остатком тог сирупа била је у мом БТР-у. У том моменту није ме интересовао сируп у тој флаши, већ сама флаша. Мој друг Иван, човек искусан што се тиче показухе, сталожено ме је саветовао да ударам у део чела где почиње коса пошто је тако најбезбедније. Самоуверено сам одговорио: „Знам!” А када је предложио да обмотам главу мајицом ја сам још једном самоуверено одговорио: „Који ће ми то курац, само ћу да је уфлекам сирупом!”

Награда за непотребну самоувереност уследила је моментално. Мало сам се нагнуо напред и брзим покретом упутио флашу себи у чело. Флаша се лако разбила. Следеће секунде је на земљу, а затим и по мојим рукама, полетела црвена течност. Понадао сам се да су то остаци сирупа. Погледавши руке по којима је све јаче текла црвена течност схватио сам да није сируп у питању. Крв. Одмах сам се осетио глупо, све се завршило бесмислено и несрећно. Следећи осећај од ког ме је заболела глава била је помисао на оно што ме чека од командира.

Другови су отворили први завој, убрзо ми повезали главу и смејући се послали ме право у руке „медицинском брату” наше чете. Ту функцију је вршио један мршави лик, по националности Азер, који је раније учествовао у сукобу у Нагорно-Карабаху, наравно, на страни Азербејџана. Не знам како су они тамо лечили рањенике, али моје лице и даље чува успомену на његове методе хирургије. Посекла су ме два парчета флаше: једно ми је нанело незнатну посекотину у пределу слепоочнице а друго ми је одсекло прилично велик комад изнад леве обрве, отприлике величине горње половине палца. Тај део је висио на једној нити коже и, по мом мишљењу, требало га је просто одсећи, средити рану и ставити завој. Али наш доктор је имао друго решење: наоружан обичном иглом и исто тако обичним концем (јер медицински није имао), пришио је све на своје место. Није био баш прецизан – резултат ми се није свидео тада, а не свиђа ми се ни сада. Пре него што је пустио у погон свој инструмент, иглу је ради удобности загрејао упаљачем и савио а конач је натопио вотком. Није било никакве анестезије и доктор ми је лице зашивао наживо. Не кажем да је било превише болно, али није било ни пријатно. Наравно, могли смо ићи и у стационар где су били и хирург официр и прикладни инструменти, али онда би требало подносити извештај, због чега бисмо надрљали и ја и командир. Повреда није била озбиљна, а било би прилично глупо да сам себе откуцам, тако да медицински стационар није долазио у обзир. Командир чете ме из неког разлога није казнио, мало се подсмевао, дао ми антибиотике и рекао да у случају доласка неког из више команде испарим негде. Тако је предстојећа посета Швеђана нашем логору за мене прошла практично неопажено.

Тог пута је дошла скоро цела чета Швеђана, што официра што редова. Пажњу ми је привукао млади „Викинг” жутог лица и ситних косих очију који је јако одавао утисак да су, у најбољем случају, његови родитељи прва генерација његових предака која је угледала обале Скандинавије. У шведској униформи, тај војник је изгледао као карикатура и како ми се сад чини био је отелотворење будућности Европе. После сликања са „Викингом” и његовим друговима, заинтересовао сам се за проучавање оружја које су носили Швеђани. Иако са собом нису донели много различитих типова наоружања, мени је све то оружје било непознато, а самим тим и интересантно.

Неки од наших момака су се дали у „чејнц”, тј. размењивање корисних ствари и ситница за успомену, типа пришивача и ознака. По питању размене, Швеђани су нам били најинтересантнији као власници одличних ножева. Мени се није дало да дођем до ножа, али је касније један из наше чете који ми је био дужан неку безначајну суму решио да ми на име дела тог дуга да солидан нож, претходно размењен са Швеђанима. Тај нож марке „мора” био је прилично компактан, имао је удобну дршку обложу гумом и ништа мање удобне корице – корисна ствар за рибара или излетника. Нажалост, тај нож ми и није послужио јер сам одмах по доласку у Русију успео да га изгубим.

По питању „чејнца”, највеће интересовање код нас су изазивали Американци, које смо ми називали „Пиндосима”. Из ког разлога су Американци величани баш таквим именом, ја за све време боравка у Босни нисам успео да одгонетнем, као ни да протумачим право значење речи „Пиндос” (ако оно уопште постоји). Пиндоси су поред свакојаким потребних и непотребних војних дрангулија имали одличне упаљаче „зипо”, швајцарске ножеве, батеријске лампе „маг лајт”, јакне од горетекса, и наравно најбоље војне чизме на свету. Што се тиче војних дрангулија, треба напоменути да их, од свих армија чије сам представнике имао прилике да видим, нигде није било више него код Американаца. Притом су САД по том питању водиле с великом предношћу у односу на остале војске. Не могу да замислим како би ти људи могли да ратују у случају дуготрајног оружаног сукоба током ког би недостајало чак и оно основно.

Наша војска је по том питању у другој крајности – веће војне имовине готово да нема чак ни за време мира. Наравно, у почетној етапи обуке, војник, а поготово војник на редовном служењу војног рока, по питању материјалних услова и исхране мора да буде у крајње лошим условима како би из прве руке стекао представу о тешким условима рата, и како би, кад до таквог рата пре или касније дође, био припремљен. Тако припремљеног војника у извршењу борбеног задатка неће ометати неподношљиви услови борбе, јер их неће ни примећивати. Сасвим друга ствар је снабдевање већ истренираних војника, а посебно уговораца и редовних официра, којима за разлику од регрута војска није само интересантна и опасна епизода у биографији, већ део живота.

Квалитетна опрема битно утиче на извршење борбеног задатка па и на преживљавање војника у борби. Посебну пажњу треба обратити на обућу: још су у Авганистану наши момци преферирали да иду у борбене операције у патикама а не у „баканцама” које се клижу по камењу, дубоким чизмама од вештачке коже или кожним пешадинкама. Мене лично војска је научила како да изаберем обућу и ја се према том питању односим веома озбиљно. Мењајући се са Американцима, ми смо по правилу хтели да дођемо до неке корисне ствари, Американце су с друге стране наше ствари интересовале пре свега као сувенири. Једине ствари које су америчке војнике и официре интересовале не само као сувенир биле су капут и официрски опасач.

Чигалац ће можда бити зачуђен тиме што смо поред велике нетрпељивости према понашању САД ми са америчким војницима били у нормалним односима. Објашњење је једноставно: ми смо у њима видели једноставне људе исте професије с којима тренутно ништа нисмо морали да делимо. Да су се између наших држава водила борбена дејства морали бисмо да их убијамо и ми бисмо то и радили, али пошто борбених дејстава није било, отпадала је и потреба да им чинимо било какву штету. Политика и идеологија САД су једно – обични грађани те државе су друго. Касније су се по истом принципу одвијали наши односи са Енглезима на Косову.

По плану дружења са Швеђанима, требало је да се игра кошарка или фудбал. У време кад је игра требало да почне, све „бе-те-ерце” позвао је командир чете и наредио да иду на паркинг својим машинама и чекају тамо неке официре из штаба бригаде који су по његовим речима имали да провере техничко стање БТР-ова. То је код нас изазвало чуђење јер је сва техника у чети месец дана пре тога прошла комплетан плански сервис и технички преглед и није више требало да се проверава до касне јесени. Чудно је било и то што механичаре-возаче БМД-ова нису позвали на паркинг. Официри су се ипак појавили сат времена касније али нису показивали никакво интересовање за наше машине, само су неко време ходали унаоколо са нашим техничаром и око нечег се

расправљали. Пошто сам одспавао пар сати у свом БТР-у пробудио ме је дежурни који нам је свима рекао да се вратимо у чету на положаје. Наша база се налазила у рејону по имену Мали Прибој и он је био доста компактно место за размештај наших 2ПДР и 1САБат, уска једносратна зграда дуж пута у којој је до рата било неколико продавница служила нам је као касарна. С предње стране зграде налазило се двориште које је истовремено служило и као спортски терен, а са задње стране била је смештена наткривена стајанка за возила, тј. паркинг. На паркингу је стајала само наша техника, самохотке „ноне” биле су на паркингу у Великом Прибоју који је био основна база првог батаљона. Тако да ако би било потребе да посада иде до самохотки или негде даље, од возила нас је делило стотинак метара и самим тим пешачење до паркинга није представљао никакву тешкоћу. Наравно, било је много пријатније лежати у прохладној унутрашњости своје машине, слушајући плејер и пијући колу него за то време било шта радити под солидно пржећим југословенским сунцем, тако да смо се обрадовали кад нам је командир чете следећег јутра опет рекао да идемо на паркинг и спремимо технику за проверу.

После доручка смо отишли на паркинг и тог пута су нам друштво правили механичари БМД-а. Пошто сам доспавао остатак ноћног сна и уморио се од превртања, изашао сам из БТР-а и осмотрио паркинг – официри који су дошли из штаба већ су негде нестали и на паркингу се апсолутно ништа није дешавало. Нисам више могао да спавам и у жељи да убијем време провукао сам се кроз ограду како бих набавио батерије за плејер, колу и чоколаду. Могао сам проћи и око касарне али бих тада ризиковао да упаднем у очи неком од командира, што ми није био план: надао сам се да ће заборавити на нас до увече. По повратку сам навалио на чоколаду, слушао плејер, још мало се превртао по БТР-у, кад је неко од другова отворио поклопац и упозорио ме да не спавам јер се провера машина наставила. Колико се сећам, провера до нас није ни стигла – официри су проверавали „бешке” (БМД).

Нисам могао да престанем да се чудим томе што опет проверавају технику, поготово зато што су поред пролећног сервиса наше временске „осамдесетке” биле још и префарбане. О том фарбању БТР-ова спроведеном у Босни посебно ћу рећи нешто. Ради се о томе да свака чета фарба своје машине својом фарбом (својом по томе што нам је нису делили), при чему су се машине фарбале прилично често, отприлике двапут годишње. Планско фарбање се у руској војсци обично спроводи ређе и самим тим тако често префарбавање било је последица самоиницијативе наше команде. А то се радило да би машине које су непрестано патролирале и биле оличење војног присуства Русије на Балкану изгледале што лепше. Пошто је свака чета самостално набављала фарбу, није било могуће наћи два одељења бригаде у којима су машине биле офарбане на исти начин. Штавише, свака чета се трудила да камуфлажа њихових машина буде што шаренија и уникатнија, што је често доводило до тога да су на неким машинама преобладавале чудне, дречаве боје. Онај ко је знао све БТР-ове у бригади могао је и без бројева са сигурношћу да каже ком одељењу та возила припадају. С друге стране, обраћајући пажњу само на тип камуфлаже, страни посматрач никако не би могао да идентификује машину као припадајућу Русији. То је очигледно знала и команда па је зато свака машина на себи имала одговарајући натпис на енглеском језику. Мој БТР са бројем 341 имао је такав натпис на левој страни (наиме, БТР-ови 2ПДР имали су бројеве 341, 342, 343 и са тим бројевима су кренули на Косово). Наше машине биле су офарбане једнако, тробојним дугуљастим шарама (жуто-зелено-браон), а за фарбање се користила аутомобилска фарба тако да су имали јак одбљесак на сунцу.

Испод мноштва слојева фарбе мог БТР-а понегде је провиривала бела, чини ми се још УН-ова боја. Поред тога, моја машина је имала и неколико трагова од метака, по мом мишљењу такође из времена кад је припадала руском батаљону УН-а. Друга два БТР-а наше чете била су старија од мог, и чак су имала неке разлике у распореду ручки и дршки на шасији, колико пута су они фарбани само Бог зна. Интересантна разлика између мог и друга два БТР-а били су спољашњи ретровизори са „хамера” који су стављени на њега. Оригинални ретровизори са БТР-а су крајње мали и незгодни – ови „клемпави” са хамера су сасвим друга прича. Не знам како су доспели на нашу машину, али сигуран сам да нису купљени у продавници ауто-делова.

Поред броја и натписа „Русија” на енглеском језику, сваки наш оклопњак био је „жигосан” и натписом „СФОР”, такође на енглеском. Тај натпис је означавао припадност мировним снагама НАТО-а. Да, управо НАТО-а, пошто је руска мировна бригада (при крају своје активности смањена на величину пука) организационо улазила у састав натовске мировне дивизије „Север”. Штавише, ми смо им били командно потчињени, наравно не у смислу свакодневних активности и кадровско-организационих питања, већ у смислу стратешке потчињености.

Командовање дивизијом „Север” вршили су (није тешко погодити) Американци. Сви ми смо награђени медаљом НАТО-а за учешће у мировним операцијама на територији бивше Југославије. На задњој страни медаље написано је нешто о слободи и миру... „СФОР” значи *stabilization force* – снаге стабилизације. Пар сати после наставка провере механизације слово „С” из скраћенице „СФОР” било је префарбано и на његовом месту се појавило слово „К”. „К” од речи Косово, „КФОР” уместо „СФОР”. Нова слова су стављали у великој журби и на неким машинама су исписана укриво у односу на стара. То се лепо види на сликама из тог времена.

И тако, вратимо се на паркинг: провера технике би се наставила да није дошао дежурни и позвао нас на постројавање. До ручка је остало бар сат времена тако да постројавање није било због тога, што је значило да је у питању неплански догађај. У дворишту се постројила цела чета, што је недвосмислено говорило о озбиљности повода постројавања. Командир чете се појавио и није нам дуго тестирао стрпљење, не сећам се тачно његових речи али запамтио сам једну реченицу. Командир је рекао: „Више није тајна да ћемо бити послати на Косово...” На мене су његове речи оставиле огроман утисак – имао сам велику жељу да учествујем у косовским збивањима, иако нисам рачунао да је то могуће. Нисам скривао своје усхићење по том питању, а мој возач је био сасвим другачије настројен. „Шта се ти који курац радујеш?” – злобно ме је упитао. Или се бојао, или је просто испољавао своју нетрпељивост према мени. Возач мог БТР-а се звао Серјога и што се тиче нашег односа може се рећи следеће: наши карактери се од почетка никако нису слагали.

Серјога је по карактеру увек био себи најважнији, по питању пара био је шкртица и није се одликовао великом смелашћу. Није био неки слабић, редовно је „теглио гвожђе”, али притом је био мало пунији, по мом мишљењу био је искомплексиран због вишка килограма и на надимак *Дебели* увек је реаговао увређено. Један од разлога за погоршање наших несугласица о животним питањима било је и то што је он стално покушавао да ме некако потчини себи. То му је слабо полазило за руком, често и са супротним ефектом. До праве туче није дошло ниједном али смо се редовно качили. С друге стране, био је добар возач, добро је познавао БТР и по том питању ми је одговарао.

Што се тиче горепоменутих покушаја да ме потчини себи, разлог су чинила три фактора. Дебели је у Босну дошао пола године пре мене и према томе је рачунао да је већи ауторитет од мене. Статус возача БТР-а је увек био важнији од митраљесца јер је на возачу далеко већа одговорност, како због опслуживања машине тако и због безбедности посаде. Бригу о БТР-у водила су оба члана посаде, али притом свако о свом делу машине: митраљезац о оружју и муницији, возач о свему осталом. Водити бригу о митраљезима је десет пута лакше него водити бригу о мотору, осовинама, вешању и свему осталом што постоји на БТР-у.

По питању професионализма, ја сам као митраљезац постигао прилично добре резултате. На пример, за скидање митраљеза КПВТ који има 52 килограма потребна су два човека – ја сам то успешно радио сам. Демонтажа КПВТ-а може да се врши на два начина: скинути цев и сандук и притом цев извући напоље а сандук увући унутра у машину, или цео митраљез спустити у машину, па извући напоље. Оба начина имају и мане и предности, али се у сваком случају мораш помучити, поготово ако радиш сам. Уз то постоје и неки трикови које сам добро изучио. Када сам други пут ишао у Босну 2001. године, тада смо на збору (такозваној „ротацији“) у Рјазању, мој пријатељ из Пскова, Сања, и ја били инструктори на КПВТ-у. За време припрема нисмо уопште били у одреду и нисмо се бавили ничим сем вршења дужности инструктора. Међу нашим ученицима било је и официра јер, као што сам већ рекао, БТР-80 није типична машина за ВДВ. КПВТ у данашњој руској војсци стављају само на БТР и БРДМ. Ни БРДМ се не користи у ВДВ-у. У суштини, по питању професионалне квалификације нисам заостајао за својим возачем.

Што се тиче безбедности посаде приликом превоза, ту је квалитет возача јако битан, у Чеченији често нисмо слали возаче у ноћне патроле како бисмо им оставили што више времена за одмор. А трећи фактор је био тај што сам ја у ВДВ прешао из моторизоване јединице, што нисам ни скривао, и он је то добро знао.

Да појасним онима који нису служили војску: у ВДВ-у је увек владао презир (делимично оправдан) према другим родовима војске. Све који нису били падобранци, они су називали „прашинарима“. Поштовање су уживали извиђачи, спецназ (спецназ су падобранци сматрали својим), граничари и морнарица, али и поред уважавања, падобранци никог од горенабројаних нису сматрали себи равнима. Серјога је користио сваку прилику да ме подсети на моју прекоманду, и да ме, ако ћемо без псовања, „подбада“. Притом је очигледно заборављао чињеницу да сам ја после преласка из „прашинара“ служио у специјалној јединици, а он је све време провео као возач камиона. Његово подбадање ме је свакако нервирало: вређали смо један другог, али до праве туче као што рекох није дошло (мене и сад занима ко би ту коме „утерао“). Таква је, ето, била наша посада.

Можда би читаоца интересовало како сам ја приликом прекоманде завршио у спецназу. Да испричам. Али, на почетку да испричам како сам уопште доспео у ВДВ. Моторизоване снаге, у којима сам започео службу, биле су задужене са обезбеђење различитих мање или више битних војних објеката. Тако се десило да сам доспео на караулу која је обезбеђивала штаб ВДВ-а. Не верујем у судбину, али с годинама ми се чини да то није било баш случајно. Обезбеђивали смо ми тај штаб, наравно више формално него реално, али ипак смо га обезбеђивали. Зашто једна таква, без преувеличавања, опасна јединица као ВДВ, није могла сама да обезбеди заштиту свог штаба? Све је невероватно једноставно. Војника-падобранца који је на стражи сваки од

виших официра може лако уплашити запретивши му да ће га отерати да служи тамо где не треба, и према томе такав стражар не може да буде строг према надређенима који нарушавају пропусни режим. Наравно, стражар би могао да држи до принципа и заустави официра који нарушава режим, али тада би за њега шанса да службу настави на неком поганом месту одмах постала реалност. Ми нисмо били потчињени ВДВ-у и према томе није било могуће вршити притисак на нас. Стојећи на стражи, ја сам задржавао чак и генерале, истина не из ВДВ-а, већ из ВТА (Војна транспортна авијација).

Наш основни задатак приликом обезбеђивања штаба био је регулисање контролно-пропусног режима. Ја сам службу вршио онако како сам сматрао да је требало: нисам се цимао за сваку ситницу, али нисам био ни распуштен. Треба напоменути да у филмовима штабне официре често представљају у не баш најбољем светлу – као надуване, глупе, охولة. За скоро годину дана службе ја сам имао могућност да се уверим у супротно: у великој већини, официри у штабу ВДВ-а били су једноставни, смирени и вредни људи. Може бити да је у датом случају све зависило од рода војске.

Када неке људе гледаш дан за даном нормално је да привикнеш на њих и да они привикну на тебе. Тако сам ја дошао до онога што се крије иза израза „корисна познанства”. Маштао сам да служим у ВДВ-у и таква познанства су ми помогла да се та жеља оствари, и то потпуно бесплатно. Увек ћу бити веома захвалан људима који су ми тада помогли.

Тамо су ме дочекали како ред налаже – „разбили су ми пичку”, што се каже. То је била уобичајена пракса и у смислу одвајања жита од кукоља а и као начин да се задовоље они које је испуњавало понижавање неког другог. Нисам владао борилачким вештинама довољно да после првог покушаја „одвајања жита од кукоља” ставим тачку на све то, тако да сам надаље био принуђен да занемарујем своје достојанство. Иако нисам имао довољно снаге да победим све своје противнике, ипак сам смогао довољно снаге да се не понижавам пред њима. Али, ситуација се одвијала по принципу што даље то боље: моја последња туча се завршила веома успешно. Уз помоћ дебеле гвоздене цеви брзо и лако сам свом противнику објаснио шта је то неправда. Наравно, нисам ударао по глави и телу, ограничио сам се на неколико удараца по ногама, што је било сасвим довољно. Пошто је устао и обећао да ће још попричати са мном, мој супарник се смирио. Што се тиче могућности да „још попричамо”, ја нисам имао ништа против, што сам му и рекао, али до „разговора” ипак није дошло, иако за то нису постојале никакве препреке.

Без обзира на то што сам сваку тучу завршавао на ногама, често сам пролазио горе него мој противник, али ипак се нисам понижавао и то ми је донело поштовање већине колега. Они који су желели да ме понизе престали су да покушавају јер то није било безбедно по њих саме а није им ни доносило очекиване резултате. Тако сам постао равноправни војник ВДВ-а. По мом мишљењу, расклимани зуби, два пута сломљен нос и поломљено ребро баш и нису велика плата за то. Цео живот ћу памтити речи прилично поштованог човека по надимку Глава (он је био старешина треће извиђачке групе наше чете) који је у присуству мноштва људи за мене рекао: „Он је стварно заслужио да носи плаву беретку!” Нико од присутних није изразио сумњу у то, нико се није чак ни нашалио. Тада ми је било деветнаест година и чин исказивања поштовања у присуству многих колега много ми је значило. Па и сад, после много година, с поносом се сећам тих речи.

Многи моји вршњаци су хтели да заврше факултет па да се баве трговином, да раде у банци, у великој фирми, неко је хтео да постане велики мафијаш; мене ништа од тога није интересовало, мени је то деловало непотребно и бесмислено. Ја сам хтео да идем у војску, обавезно у неку „жестоку” јединицу. Добио сам оно што сам хтео. Није тешко разумети зашто ме је јако раздраживало задиркивање Дебелог.

Поред мог возача било је још таквих којима није било баш свеједно кад су сазнали да нам предстоји дуг и далек пут, а можда и последњи. Али за разлику од Серјоге, њих нису бринуле свакојаке опасности предстојећег путовања, већ проблеми чисто економског карактера. Ствар је у томе што су поред касарне били паркирани аутомобили које су војници наше чете купили како би их касније пребацили у Русију. Било је шест аута и сваки је припадао неком из наше чете. Нити су их могли са собом на Косово повести, нити брзо продати. По нашим мерилима, то је представљало озбиљан финансијски проблем. Тај проблем се решио сам од себе кроз један дан, и то на најједноставнији могући начин. Прича о куповини кола има и своју предисторију. Аутомобили су у Босни били јефтинији него у Русији, притом су за нас важиле разне повластице што се тиче царина за увоз кола. Повољна царина била је последица дужег времена проведеног у иностранству, или нашег статуса војних лица, не знам тачно.

Сваких пола године, приликом ротације састава, један или више каравана кола која су припадала руским мировњацима полазила су за домовину. Неко је кола возио себи а неко за продају. Дозвољено је било да се кола купују отприлике месец дана пре ротације, али у пракси су се „колица” куповала много раније и користила су се за самосталне одласке у град, стриптиз-бар или већ негде другде.

Војницима у чети су била дата задужења, углавном у вези са БМД-овима, и сви су буквално навалили да их извршавају. Одељењу БТР-80 било је једноставније: наше машине су се редовно користиле, биле су у потпуности спремне и претходна припрема за предстојећи марш није била неопходна. Ми смо могли одмах да пређемо на паковање, мада ни ја ни Серјога нисмо имали великих ствари. Што се тиче ствари, било је наређено да се не носи ништа осим неопходног минимума, све остало да се упакује у торбе и преда у магацин. Нико није имао намеру да предаје ствари: нисмо знали хоћемо ли се враћати овамо или не. Унутрашњост БТР-ова била нам је у потпуности на располагању и торбе су без проблема кренуле на пут заједно с нама. По наређењу командира, иначе разметљиви старешина штедљиво нам је делио прве завоје и повезе за заустављање крварења. Сви смо први завој привезали за кундак пушке. Тај начин, који су користили војници још у авганистанском рату, био је добар због тога што је сваком војнику гарантовао приступ првој помоћи у било ком моменту, јер се од оружја нисмо одвајали. Наше стандардно оружје било је АКС-74 и његов преклопни кундак направљен у облику троугластог рама идеално је служио у ту сврху. Еластични гумени повез намотан на гвоздену основу кундака чак је пружао и одређени комфор при нишањењу и пуцању. Кундак СВД-а којим су били наоружани наши снајпери такође је био погодан за ношење личних средстава прве помоћи. Поред прве помоћи, старешина је донео и сандук од метака пун плоча за панцире. Ми смо тада имали панцире уобичајене за руску војску тих година који су испод спољашњег слоја имали цепове за квадратне, благо савијене плоче. Те плоче су формирале нешто што би личило на крљушт код рибе. Плоче су биле керамичке (теже) или металне, а металне су долазиле као танке и дебеле. Из многих панцира је био извађен део плоча ради лакшег свакодневног ношења. Наравно, вађење плоча из панцира је било забрањено, али опет

су их многи вадили. Ја то никад нисам радио, него сам чак ставио неколико додатних плоча тако да је панцир још више отежао.

Да ли је панцир неопходан у борби или не, вечито је питање. Панцир добро штити од гелера и метака испалених са великог растојања, али притом смањује покретљивост и издржљивост војника, чинећи га на тај начин лакшом метом. По мом мишљењу, у савременом рату покретљивост је много важнија од оклопљености, како за људство тако и за технику. На падобранца тежина има велик утицај при скоковима с падобраном: мања тежина – мање оптерећење ногу и кичме приликом доскока. Ја никад нисам видео, а боме ни чуо, да се падобраном скаче у панциру. Поред тога, тежина панцира смањује могућност војника да носи други користан терет: муницију, мине, средства за осматрање, батерије за радио-станицу, воду. Најбоља заштита је напад, и зато за безбедност војника који дејствује одвојен од основних положаја оквир вишка или додатна бомба знатно више вреде него панцир. За безбедност је много важније убити непријатеља него натоварити се оклопом – како је с правом рекао пират из филма *Острво с благом*: „Мртви не уједају!” Примена речи старог пирата у борбеним дејствима апсолутно је исправна.

Што се тиче батерија за радио-станицу, навешћу један пример. Један мој друг који је служио у 22. бригади спецназа причао ми је за једног колегу везисту који на задатак не само да није носио панцир већ је носио само један оквир за аутоматску пушку. Своје понашање разумно је објаснио тиме да је његов посао да обезбеђује непрекидну везу, у крајњем случају један оквир ће му бити сасвим довољан, а ако група озбиљно заглави свеједно му нема помоћи. По речима мог друга, човек је жив и здрав одслужио до краја.

Дешава се да метак који прође кроз бок обученог панцира (на боковима ниједног панцира који сам ја видео нема заштите) уместо да настави свој пут, удара у панцир са унутрашње стране. Метак који је прошао кроз човека губи део енергије и не може да пробије препреку и изађе напоље. Тако издеформисан метак рикошетира и враћа се поново у тело човека кидајући унутрашње органе које среће на свом путу. Оклоп који је требало да заштити свог власника у таквом случају га убија. Ако се иде у извидницу или се дејствује по околини испресецајући закљонима, боље је не носити панцир, а с друге стране, на стационарној позицији или при превозу на оклопној техници панцир неће бити сувишан. Идеално је имати лаки кевларов панцир са крагном и два широка „репа” с предње и задње стране који ће штитити врат и препоне. Захваљујући одсуству плоча, такав панцир нема велику тежину а притом обезбеђује заштиту од гелера и хладног оружја, и такође смањује убојно дејство метака умањујући њихову почетну енергију. Да је такав панцир имао мој командир чете који је погинуо у Чеченији, без проблема би завршио ту, за њега последњу, борбу. Лаке панцире од кевлара ми нисмо имали, а никако није могао кренути у заседу у дубину непријатељске територије са обученим тешким панциром. Фактички, он је погинуо зато што није имао панцир, јер би било који вид заштите издржао удар гелера ручне бомбе. У тој борби још један наш војник, снајпер, такође је задобио повреде од гелера у пределу лопатице. Да је имао панцир, гелери бомбе коју је „Чех”⁴ на њега бацио склизнули би са њега као вода са стакла. Момак се успешно опоравио после рањавања, али командиру, Бог да му душу прости, нема повратка.

⁴ У руском сленгу, назив за Чечена (прим. прев.)

Из свега горепоменутог може се извући закључак: свако мора сам да одлучи да ли ће, у зависности од услова борбе, носити панцир или не. Што се тиче регуларне војске, где се све ради по наређењу, доношење те одлуке лежи на подофицирима и официрима нижег чина.

Код Пиндоса је тај проблем био решен на једноставан начин, финансијском методом. Ако би војник био рањен не носећи панцир тамо где је било обавезно да га носи, он се лишава права на предвиђену новчану одштету. Узгред, обичан амерички војни панцир баш и није лака ствар. Што се тиче домаћег средства заштите, мене оно није много бринуло, јер сам у свим мировним и борбеним операцијама учествовао у само једној улози – митраљеца БТР-80. Нисам морао никуда да ходам, свуда сам се возио, тачније возили су ме.

Купио сам наочаре за сунце пошто возња на оклопу доводи до очних проблема. Због удара ваздуха треба стално жмурити, а песак и прашина могу да оштете вид. При транспорту на оклопу оне су незаменљива ствар. Наше машине су биле у идеалном стању и нисмо имали шта да радимо – кренули смо да помажемо посадама БМД-а: код две машине појавили су се проблеми са подизањем. БМД има подесиву висину клиренса, што је неопходно за успешан десант, а када се машина не користи дуже време онда се шасија спушта у најнижи положај (ако сам добро разумео, да не би вршила притисак на амортизере). Подешавање се врши аутоматски или ручно, на те две машине је морало да се диже ручно.

Посао је ишао брзо и како треба, људи су добро знали свој посао. Треба рећи да је командир чете командовао разумно, јасно и без непотребне сујете. Капетан З. је почео да командује 2ПДР (Друга падобранско-десантна чета) пола године пре мог доласка и захваљујући његовим напорима чета је постала најбоља у бригади. Војници га нису баш волели јер је био прилично захтеван, али је био поштован. Пре Босне је служио, мислим, у Новоросијску, а тамо се и вратио после југословенске прекоманде. Отприлике месец дана по повратку у Русију срео сам га случајно у московском метроу. Били смо у журби па није било много времена за причу. Углавном, у току разговора, питао ме је да ли разумем зашто је командовао онако строго. Одговорио сам да разумем, и стварно сам разумео: без строгости би настала анархија, што је како за саму чету тако и за војску у целини смртно опасно. Уопште, по питању личне слободе, ја сам увек имао умерен став јер сам као и сваки нормалан човек био свестан – и апсолутну слободу и апсолутну неслободу измислили су лудаци (пробајте, на пример, да се у потпуности ослободите закона физике). Штавише, с моралне тачке гледишта, бити слободан подразумева одрећи се реда, људског достојанства, смисла за правду и самопоштовања. Краће речено, да би постао слободан (с моралне тачке гледишта) мораш бити право говно. Слободан човек у принципу не може бити добар. Друга је ствар да као поштен човек имаш избор у опредељењу свог животног пута, сносиш одговорност за своје поступке према свету који те окружује и заузврат од окружења очекујеш исто понашање према себи. У војсци, где од поступака једног човека зависи судбина целе јединице, ред је веома важан.

Нисам дуго причао са командиром и на крају тог разговора ми је рекао да су га звали са одмора и да је кренуо у јединицу, а затим у Дагестан. Тих дана је у Дагестану пуном паром буктао рат – терористичке јединице Басајева и Хатаба нападе су ту републику. Касније, кроз разговор с разним људима на тему упада тих банди, више пута се помињала верзија да су акције Басајева и Хатаба биле освета Русији за то што смо

засметали реализацији америчких планова на Косову. Ја не тврдим да су вође вехабија биле непосредно потчињене америчким тајним службама, али то да су те тајне службе дејствовале у Чеченији под маском бораца за права и новинара сад је већ опште познато, самим тим није било никаквих препрека за њихову међусобну сарадњу.

Било како било, до сусрета у метроу требало је да прође још неколико месеци и то је сад још било далеко, а у међувремену, командир чете је позвао одељење „бе-те-ераца” и рекао нам да заједно са техником прелазимо у четврту чету. То сазнање код нас није изазвало одушевљење, са својом четом смо се осећали далеко боље. С друге стране, ја лично сам се радовао томе што ће четврта чета кренути на Косово међу првима, а што наша, друга, остаје у резерви. Друга чета је на крају кренула само неколико километара и одмах затим добила наређење за повратак у базу. Командир је појаснио да ће четвртој чети бити предате само машине и посаде, а командир одељења БТР-80 остаје на месту.

Командир нашег одељења био је Љоха М, добар момак из Јекатеринбурга. Он је имао звање Мајстора спорта у борилачким вештинама, чак је за време збора у Рјазању успео да оде на такмичење у борилачким вештинама, освоји прво место и заради лакшу повреду ноге. Љоха је као и ја у Рјазањ дошао из спецназа, само из другог батаљона – за време службе нисмо се тамо сретали, у сваком случају не сећам га се. На почетку нашег познанства нисмо се слагали, што замало није довело до сукоба који се несумњиво не би завршио у моју корист, али је наш однос касније постао више него добар. Љоха је био паметан и разборит човек, али уз то и прилично оштар; поред тога, он је на задивљујућ начин у свом карактеру спојио осећај за правду и склоност ка криминалном погледу на свет. Ово последње је по мом дубоком убеђењу потпуно неспојиво, али он је ипак успео у томе. По том питању таквог човека више нигде нисам срео, вероватно да таквих више и нема.

Када се сазнало да командир одељења не иде заједно с посадом и да се то не може никако изменити, Љоха је био јако огорчен. Није јавно показивао своје разочарање али мени се поверио. Своје разочарање изразио је баш овим речима: „Прошао сам добру припрему, спремао сам се за нешто право и увек сам хтео да учествујем у таквим дешавањима, штета што не идем тамо с вама.” Логично, ја сам га подржао колико сам могао, рекавши му да и друга чета ускоро креће на Косово.

Искрено ми је било жао што он не иде с нама, и то не само због доброг односа између нас. Љоха је био одличан војник и у случају да се нешто деси добро би нам дошао тамо куда смо кренули. Не само да је био добар у борилачким вештинама, већ је био одлично припремљен у сваком смислу. На пример, причао ми је како је (и ни најмање не сумњам у то) на гађању пуцао из СВД-а са сто метара и са сигурношћу погађао празну чауру. Једном сам у часопису *Солдат удачи* прочитао брбљање неког аутора који је тврдио да је тако нешто немогуће. Аутору тог чланка не верујем, а Љохи опет верујем у потпуности. Но, било како било, Љоха је остајао а ми смо одлазили.

Наш полазак се силно одужио пошто није било официра који је требало да нас преузме. Он се појавио кад се већ смрачило и, поздравивши се с људима, кренули смо на пут. А ми смо се састојали из посаде три БТР-80: бр. 341 возач Серјога У. и ја на митраљезу, бр. 342 Жења С. и Серјога С. – мој друг и такође колега митраљезац, бр. 343 Рома Ш. и Вигалик Б. (исти онај с којим сам намештао мете на стрелишту). Предстојао нам је пут у насеље Симин Хан где се налазио рејон базе 4ПДР. Симин Хан је у том моменту био

једини рејон руског мировног котингента на територији насељеној босанским муслиманима.

Босански муслимани (Срби, а за њима и ми, звали смо их „Мусли“) непријатељски су се понашали према нама и у рејону те базе је с времена на време долазило до инцидената. Млади муслимани су бацали камење на базу па су дежурни ради растеривања редовно добијали маневарску муницију. Пре нас су у тој бази били Швеђани и иза њих су остала за руску војску нетипична утврђења и стуб са истакнутим растојањима до разних градова. Од Прибоја до Симин Хана требало је око сат вожње, тако да смо на положај четврте чете стигли око поноћи. То је било јако добро јер су све ствари које су чиниле имовину чете (шатори, опрема итд.) а нису стале у „урале“, војници распоредили по БТР-овима који су раније стигли.

У четвртој чети је постојало одељење БТР-80 које је бројало три машине, самим тим су остале које су учествовале у маршу биле преузете из других јединица. Не знам колико их је укупно било, али поред наше три машине било их је још најмање толико, не сећам се више из које чете. Пошто смо се представили нашем новом командиру чете, сазнали смо ком воду припадамо и отишли по оружје, јер смо дошли без њега.

Узевши пушку, муницију и бајонет, вратили смо се својим машинама. Оружје смо добили на брзину и нисам одмах приметио да бајонет има пукотину на сечиву. Бајонет са АК-74 је направљен од неког лаког и кртог метала. Чврстоћа му је до те мере била ниска да ми уопште није јасно како су га усвојили у наоружање, а камоли упарили са онако квалитетном аутоматском пушком. Савремено совјетско-руско оружје увек се одликовало квалитетом, издржљивошћу и поузданошћу, а како је на списак наоружања доспела та крнгија од ножа, просто је необјашњиво. У спецназу аутоматске пушке уопште нису долазиле у комплету с бајонетом, сваки војник је имао извиђачки нож НР-2. Његова чврстоћа је била толико висока да си га могао ударати о камену плочу без икаквог оштећења сечива (пробао сам!). У 2ПДР је десетак бајонета са АК-74 било сломљено и замењено српском варијантом. И српски бајонет је био са „калашњикова“, али са његове српске варијанте, тако да се доста разликовао по изгледу од нашег. С друге стране, и корице и дршка оба ножа биле су црне боје тако да разлика није падала у очи.

Нови командир наредио је свима да направе „медаљоне смртника“. Наш нови старешина донео је кутију метака пуну празних чаура од аутоматске пушке. Сви су се дали у писање личних података на папирима – презиме, име и још штошта, чега се сад не сећам. Папир се савијао у ваљак и стављао у чауру која се онда затварала. Сама чаура се стављала у цеп јакне. Ја сам имао изгравирани метални жетон који сам сам направио, на ком су поред имена били и неки подаци типа „Драги пријатељу, ако си нашао моје тело, јави на тај и тај телефон“, али сам ипак направио и овај од чауре. Чин прављења медаљона смртника у мени је изазвао скривено, али бурно усхићење. Разлог је прост: чим је постојала потреба за таквим медаљонима значи да је и ситуација постајала озбиљнија. А управо то је било оно што сам хтео. Израда медаљона није дуго трајала и ускоро смо се вратили нашим БТР-овима.

Вративши се својим машинама, на брзину смо се упознали са људима и приступили утовару осталих ствари које су нам следовале. Кад се утовар завршио неко од момака је донео пар флаша пива и почастіо нас – дисциплина у четвртој чети није била тако строга као у другој. Пиво се звало „Златорог клуб“ и тих дана је било

најраспрострањеније пиво у лименци у Босни, а увозили су га из неке друге земље, ваљда Словачке. Већ је прошла поноћ кад смо легли у свој БТР да спавамо. Без обзира на умор, у току дана се накупило доста емоција и Серџога и ја смо још неко време разговарали. Заправо смо заспали око два ноћу, а следећег дана устали у пет или шест сати. Зачуђујуће је да нико од учесника марша с којима сам касније имао прилике да разговарам већ пар година после тих догађаја није могао да се сети тачног датума нашег поласка. На медаљи којом смо сви били награђени стоји датум марша – дванаестог јуна. Али опет не могу са сигурношћу да кажем да ли смо отишли из Босне дванаестог или смо дванаестог већ били на Косову. Према томе, не знам који по реду јунски дан је наступио у те ране сате, али могу да тврдим да је то био знаменит дан.

Четврта чета је припадала првом батаљону Босанске мировне бригаде. Као што сам већ напоменуо, за основу батаљона послатог на Косово била су узета одељења тог батаљона. У то време, командовање другим батаљоном вршио је пуковник Павлов. Ништа одређено у вези са њим не могу да кажем, јер ни пре ни после Косова нисам служио под његовом командом. На самом Косову сам га видео свега неколико пута и нисам га упамтио ни по чему одређеном. Штаб батаљона се налазио у самом Симин Хану тако да је командир батаљона предводио нашу колону од првог метра њеног пута. Разуме се да је у пракси он командовао само формално – командовање је у ствари вршила група штабних официра ВДВ-а. Ко је служио војску, било као официр или војник, биће зачуђен тиме што је стандардним батаљоном командовао пуковник, кад по прописима дужност командира батаљона мора вршити мајор или потпуковник. Објашњење за такву нерегуларност је веома једноставно – паре. Да појасним: служба у Југославији била је привлачна из економских разлога и војна лица су врло радо тамо одлазила да служе чак и уз знатно смањење надлежности. Ако се томе дода још и топла босанска клима, онда је за неке старије официре југословенска прекоманда била одлазак у бању. Људи су долазили да зараде новац и интересантно проведу време, што с моје тачке гледишта представља сасвим разуман мотив за полазак у Југославију.

Ја сам се конкретно водио следећим разлозима: као прво, хтео сам да видим свет, хтео сам опасне доживљаје током којих бих, ако буде прилике, учествовао у борбеним дејствима; као друго, хтео сам да помогнем Србима (све до поласка сам мислио да им наше снаге у Босни пружају оружану помоћ); као треће, планирао сам мало да зарадим. Само миротворство код мене није изазивало никакво интересовање, уосталом као и код свих наших војника. Чак је и званично главни задатак постављен пред нашу бригаду био демонстрација војног присуства Русије у региону. Можда се неко и односио према проблемима мира на Балкану врло озбиљно, али ја током два одласка тамо нисам срео ниједног таквог човека. Практично сви ми смо осуђивали неправду коју су стварале САД, такође многи од нас су саосећали са Србима, пре свега због њихове невиности. Опет, поред свега тога, служба у Босни је за већину била просто посао, то јест, начин да се заради новац. Наравно, служба у немирном региону била је опаснија него у Русији, али та опасност је била мала ако би се, на пример, поредила са Авганистаном, Карабахом а камоли Чеченијом.

Колико је мени познато, наши мировњаци су у Босни губитке у борби имали само прве године свог боравка на територији конфликта. Касније су људи гинули од мина када су ишли куд не треба, гинули у сопственим возилима када су се ноћу пијани тркали или су страдали од последица несрећних случајева типичних за војску. Пошто су у Босни служили искуснији војници од остатка у Русији, и несрећних случајева је, како ја мислим, тамо морало да буде мање. У том смислу било је чак и безбедније служити у

Босни него у Русији. Официрских положаја је, разуме се, у бригади било много мање него што је у Русији било оних који су желели да их заузму. Не знам како се тачно вршио избор кандидата међу официрима и заставницима, али што се тиче редова, све је било врло просто. Што се тиче конкурса код редова, ствар је ишла по истом принципу, али пошто је војника у бригади било много, и конкуренција за слободно место била је много мања. У овом случају под речју „војник” подразумевам и редове и воднике.

Водника није било мање него редова, тако да су чести били случајеви да је командир одељења био водник а да је међу потчињенима, на редовним дужностима, било неколико старијих водника. У датом случају улогу је имао само службени положај, а чин није имао никаквог значаја. Разлог је био тај што је током службе већини војника који су се добро показали у својој јединици у Русији чин непрекидно растао, те су у моменту југословенске прекоманде већ имали пруге на еполетама. У Југославију су ишли они који су одслужили најмање једну годину и притом су имали добре препоруке (било је довољно не вршити озбиљне преступе и не бити у сукобу са било ким из команде). У одређеном смислу, прекоманда у Југославију била је награда за добру службу.

Пошто је конкуренција, иако не баш велика, ипак постојала, кандидату је за одлазак у „Југу” било пожељно да има протекцију у команди, а најбоље у штабу ВДВ-а. Неки од војника су на конкурс ишли самостално, неки уз помоћ протекције. По правилу, иако је већина војника ишла самостално, сви су ипак имали одређени „лоби”, при чему је варирао само статус покровитеља. По питању протекције, како бесплатне тако и платне, велику силу су представљали неки од старијих заставника. Разлог је прост – заставници су били на дужности у магацинима: оставама, складиштима опреме и горива, и од њих је увек неко нешто тражио. Годинама проведеним у војсци, заставници су успевали да се упознају са стотинама официра. Многи од тих официра касније су значајно расли по чину, задржавајући притом добар однос са истим тим заставницима. Треба напоменути да, иако су заставници служили на „удобним” местима, нису ни бежали од опасности – већина је служила на многим жариштима. Војник са дужим одслуженим роком увек може без проблема да оде код њему познатог заставника, заставник без проблема оде код њему познатог пуковника и – готова ствар. Краће речено, као и свуда, при чему не само код нас у Русији, већ уопште код свих нормалних људи. Добро је кад су лични односи главне формалности, јер је тад увек могуће договорити се око свега. С друге стране, ако се против тебе уроте утицајни људи, онда је јако тешко законито доћи до правде. Све има своје предности и мане, тако је мудро уређен живот.

Колико сам ја разумео, сва војна лица која су 1999. године служила у Босни тамо су без изузетка дошла по прекоманди. То се тицало како војника тако и официра, и једни и други су се по окончању босанског дела животног пута враћали назад у своје јединице у Русији. Војници по правилу да би се скинули, а официри по правилу ради продужења службе. Босанска мировна бригада била је у суштини сабирна јединица чије је људство било сабрано из свих јединица ВДВ-а, без изузетка. Пошто су се трудили да лоше људе овамо не шаљу (теоретски, а у пракси је било свакаквих), могло се говорити о својеврсној елитности те јединице. Притом, не треба заборавити да је и у самом ВДВ-у постојао избор за пријем, у најмању руку на основу здравственог стања и физичке спреме. Наравно, нису сви били јунаци – ја се на пример ничим очигледним нисам истицао – али није баш било ни закржљалих у ВДВ-у. У Босни се на тај начин састало много добро припремљених војника који су у Русији били разбацани по разним

дивизијама, бригадама, пуковима и батаљонима. Управо такве околности биле су објашњење за ненормално велик број људи са различитим спортским достигнућима, чак и по мерама ВДВ-а. Поводом тога треба додати још једну напомену која ће бити крајње важна за правилно разумевање целе приче која следи.

Тих година у руској војсци практично није постојала јединица која би стопостотно могла бити попуњена уговорцима. Наша мировна бригада се, напротив, у потпуности састојала из уговорца од којих су најмлађи у то време без прекида одслужили најмање пола године. Сви смо ми дошли из различитих јединица, доносећи на тај начин искуство свих Ваздушно-десантних снага. Та искуства смо размењивали кроз стални контакт и тако их преносили једни другима. Многи од оних коју су служили у мировној бригади у Русији имали су потпуно друга задужења и касније су поново прошли кроз припрему. На пример, мој друг Сергеј С. за време служења војног рока у Уљановску био је члан посаде противавионског топа ЗУ-23х2. У Рјазању је савладао наоружање БТР-80 (на зборовима је обука била сасвим површна, али првих недеља боравка у Југославији попунили смо рупе у знању) и на тај начин је добио још једну војну специјалност и самим тим велико искуство у руковању оружјем, техником и начинима њихове примене. Таквих примера је било много, при чему је већина војника већ у току војног рока савладала по неколико војних професија, неки су са собом донели искуство стечено у другим родовима војске (у другој чети је био неки Волођа Б., који је свој војни рок служио у морнарици... у Вијетнаму). Било је војника који су имали искуства у борбеним дејствима, али то су у основи били официри. Нећу да тврдим да је наша јединица тада била најбоље припремљена јединица у руској војсци, али је очигледно то да се знатно разликовала од обичних јединица. Поред тога, редовни састав руске армије тих година био је по правилу узраста 18–20 година, а ми опет 20–22, при чему су, као што сам рекао, и најмлађи од нас последњих пола године провели у војсци.

Колона која се састојала у основи из БТР-ова и посаде накачене на њих, полако је испузала кроз капију базе. Испузала и зауставила се. Стајали смо тако више од пола сата и тек потом правилно и организовано кренули на пут. Разлог задршке ми није познат, можда је команда за сваки случај покренула људство сат раније од планираног рока. Предстојао нам је пут на супротну страну у односу на нашу јучерашњу маршруту. Отприлике за један сат стигли смо до Малог Прибоја – наше „родне” базе. База је била пуста: цело људство, изузев неколико људи остављених ради обезбеђења, налазило се на својим „бешкама” које су се као дугачка зелена змија протезале дуж пута којим смо ми ишли. Они нису ни кренули на Косово, после неколико километара колона се зауставила и, простајавши неко време, вратила на место трајне дислокације. Ми смо се кретали даље, и после још отприлике сат времена прошли Угљевик, у ком се поред српске термоелектране налазила и највећа база наше мировне бригаде.

Као што сам већ напоменуо, људство руских мировних снага размештало се по најнеочекиванијим местима брзоплето преправљеним у касарне. Ми смо живели у простору бивше продавнице (2001. године, када је бригада смањена на пук, продавница је поново постала продавница, ваљда аутоделова), у Симин Хану касарна је била бивша шведска база, притом су војници живели у шаторима, а у Вукосавцима у нечему налик на мотел. У Великом Прибоју људи су такође живели у шаторима, а у пролеће и јесен осталим домаћим проблемима додавало се и свеprisутно блато. Једини забаван моменат у том окружењу којег се ја сећам био је пас који је трчао по бази, на чијим боковима је фарбом било исписано „СФОР”. Није ми познато ко и зашто га је на тај

начин обележио, логика стављања тог натписа такође тешко да је очигледна. Или је неко од наших хтео на тај начин да исмева понашање војске жигосући и што треба и што не треба, или је неко од локалних становника тако исказао свој однос према мировним снагама, у смислу да су „сфоровци” прљави керови.

Суморно окружење Великог Прибоја изазивала је код неких војника жељу да се развеселе. А веселили су се уз помоћ „веселе траве”. Често је било могуће видети војнике на контролно-пропусном пункту како један другом у очи стављају капи „визин” како не би били проваљени. Капи „визин” су биле намењене уклањању црвенила у очима, у датом случају изазваног дејством траве. Момци су капи користили тако природно и са таквом лакоћом да сам имао утисак да се круг који се састојао из стајања на КПП, пушења вутре и капљања „визина” код њих настављао бесконачно. У неку руку, могао сам их и разумети – непрестано стајање на положају на КПП је страшна рутина.

Касније током редовних одлазака на КПП у Угљевику, како немам склоности ка наркотицима, убијао сам време уз покоје пиво, слушајући плејер и разговарајући са локалним становницима. Уз пиво сам понекад узимао пицу „атлантида” коју су ми из истоимене пицерије доносили познаници Срби који су туда пролазили. Када би неко од њих пролазио кроз „мој” КПП питао бих возача када се враћа и ако није требало дуго да се чека давао бих им паре и пица је убрзо стизала код мене. Иако се пица звала „атлантида” није имала никакве везе са морским плодовима, већ је била класична: сир, кечап, шунка, печурке и зачини. Од пицерије до мене возња је трајала скоро ништа тако да сам се наслађивао пицом право са жара. Ја сам велики гурман и сладокусац и добро јело је за мене одувек имало велику вредност. Притом, по данашњим руским мерилима, велика пица је била 9 марака (мање од 5 долара) што је такође било у реду. Наравно, забрањено је пити пиво, јести, слушати музику и причати са непознатим лицима на дужности на КПП, али моја разонода је била далеко безазленија него код оних који су били на истој дужности у Великом Прибоју, лишеном било каквих животних услова.

С друге стране, војници и официри који су служили у Угљевику располагали су смештајем који је био намењен радницима, или онима који су градили термоелектрану, или онима који су радили у њој. За време мог другог доласка у Босну, служио сам баш у рејону те базе и могу да тврдим да је тамо комфор био на много вишем нивоу него у Прибоју или Симин Хану. Домови за раднике били су подељени на собе са по шест до осам људи, соба је била опремљена великим ормаром, свугде су били телевизори и видео рекордери (наравно купљени нашим парама) који су се могли користити у било које доба дана или ноћи. Свака касарна је имала бојлере, цела територија базе била је асфалтирана. Угљевик је био најудаљенија база од зоне разграничења муслимана и Срба (Хрвата у зони одговорности наше бригаде није било). Није чудно што се наш штаб налазио баш овде, и према томе, при њему је била и група официра за везу са Американцима. Американци су у близини такође заузимали део базног рејона који је малом реком био подељен на два неједнака дела. Американци су живели на једној страни те речице – наши на другој. Једно од наших одељења налазило се на њиховој страни и помагало Пиндосима у обезбеђењу базе, а исто тако група „зелених беретки” налазила се код нас (ко не зна, да појасним: „зелене беретке” су најјача специјална јединица америчке војске). Зашто су баш ти момци били смештени у нашем делу базе може се само нагађати. Ма, случајност. Но, о америчким специјалцима биће речи касније – сад нешто о групи за везу. Као што сам напоменуо горе, Американци су били

у мањем делу базе: с једне њихове стране била је речица, а с друге пут који је ишао из Србије кроз град Бијељину према Прибоју и даље, у муслимански део Босне. Некада су са тог пута Срби у пролазу пуцали по америчком делу базе, мада ја нисам чуо да је било ко од Пиндоса био погођен.

Истим тим путем кретала се и наша, ка Косову усмерена колона. По плановима САД, Руси нису имали шта да траже у том крају предвиђеном за потпуну албанско-америчку окупацију. Амерички војници би са осматрачница одмах видели необично велику колону руске оклопне технике и сходно томе обавестили команду, али без обзира на то колико брзо би се одвијала ситуација у натовским штабовима, НАТО више не би могао да спречи нашу акцију – формирана колона се кретала организовано и брзо.

По легенди која је касније била распрострањена међу нама, америчка команда видела је нашу колону помоћу шпијунских сателита тек кад смо се већ неколико сати кретали по територији Србије. Сазнавши за циљ наших дејстава, регионална команда „главне демократије на планети Земљи” донела је мудру одлуку да по нама нанесе ракетни удар, мотивисан тим да су тобоже помешали нашу колону са јединицом српске војске која се враћала на Косово ради наставка борбених дејстава. Механизацију коју смо ми имали представљали су у основи камиони „урал” и оклопни транспортери БТР-80. Такву механизацију, само старијих модела, имали су и Срби – сличност је очигледна. Американци су дали наређење команданту НАТО снага у Европи. Команду је тада вршио британски генерал који се за разлику од својих прекоокеанских савезника није „поздравио с памећу” и према томе није ни извршио наређење. Да ли га је директно одбио или некако избегао, у сваком случају своје поступке је прокоментарисао речима да није сишао с ума па да изазове трећи светски рат. Последњи светски рат наше цивилизације, како ја претпостављам. После хиљаду година, откопавајући рушевине прошлости, нова цивилизација не би ни знала узрок тако разорног конфликта. Легенда је таква – да ли је тако било или не, нећу да тврдим, али делује сасвим вероватно.

У пракси, Американци нису могли зауставити колону примећену у моменту кретања јер раније мере, првенствено политичког карактера, нису применили. Русија је по питању економског и политичког утицаја у то време била врло слаба, и да су Американци вешто и жестоко извршили притисак, до наређења за наш полазак на Косово можда не би ни дошло. За нашу команду важно је било сакрити чињеницу „спремања за пут” (из Угљевика је требало да крене шеста падобранско-десантна чета у пуном саставу и поред ње још нека количина технике и људи). Проблем је био озбиљан јер је стајанка за механизацију у базном рејону Угљевик била прекопута америчког дела базе, на другој обали речице и одатле се одлично видело, пошто сем неке жалосне бодљикаве жице на стубовима није било никакве ограде.

Официри групе за везу дошли су до идеалног решења – ако је немогуће замаскирати технику, онда треба смањити обазривост наших суседа. У ту сврху измишљен је рођендан једног од официра на чију прославу су били позвани Пиндоси. С циљем да укаља Русију, неко је давно измислио мит да само Руси пуно пију. Није спорно, јако много људи у Русији не зна за меру у употреби алкохола, али то уопште не значи да је у другим деловима света таквих људи мало. Ја сам лично више пута гледао представнике разних земаља како врло халапљиво, без икакве мере и устежања, гутају алкохолне течности. Прорачун наших показао се тачним: прослава је прошло одлично, а резултат је био следећи: не само припрема за полазак, већ и сам одлазак БПДР раним јутром следећег дана прошао је непримећен од стране Американаца.

Што се тиче „зелених беретки” биће интересантно поменути следећу епизоду. Када сам 2001. био у Босни, од момака сам сазнао за то да је у групи америчких специјалаца и један дошљак из СССР. Једном приликом сам се упознао с њим, звао се Сергеј, родом из Москве. Причали смо кратко, али ипак врло радо, углавном о војним темама: Чеченија, Авганистан, итд. У току даљих разговора, испоставило се да је он учествовао у специјалним операцијама против Срба на Косову непосредно пре уласка снага НАТО-а. Детаље наравно није откривао и ја у суштини нисам ни разумео да ли су те операције биле извиђачког или диверзантског карактера. Питао сам га да ми покаже слике које су тамо усликали, али је одбио позивајући се на то да их је оставио код куће, у Америци. Раније сам читао у неким новинама мемоаре руског добровољца који је ратовао на страни Срба, у којима се делом помињала борба током које је српско-руски одред успео да елиминише неколико америчких специјалаца и заплени ретку крупнокалибарску снајперску пушку „барет”. Рекао сам то Сергеју и добио одговор да они (зелене беретке) нису имали губитака, притом ме је са великом сигурношћу уверавао да су то били специјалци из ЦИА. Своје тврдње у вези са ЦИА изразио је с неким омаловажавањем, очигледно да и код нас и у Америци постоји одређена конкуренција међу специјалним јединицама различитих војних структура.

Сергеј ми је рекао да је једном при извршењу задатка српска ракета скоро погодила њихов хеликоптер. Очигледно је ракета била испалена из лаког преносног ракетног система са великог растојања и пилот је успео да је избегне. Сергеј је био обичан, дружељубив и миран момак и у суштини ми је био симпатичан, али у души сам ипак био огорчен што српска ракета није била мало прецизнија...

Прошли смо без заустављања поред Угљевика и ускоро дошли до периферије града Бијељине. Тај, по руским мерама мали градић, био је последњи град Босне у том правцу, даље је био мост преко реке Дрине и почињала је Србија, чији је део многострадална покрајина Косово, коначни циљ нашег усиљеног марша. Мало пре Бијељине скренули смо на полигон поред пута где се већ налазила наша техника из других одељења. На том полигону, који је у мирно време очигледно служио за обуку возача, наша колона била је у потпуности формирана. Неке од наших машина нису биле обележене натписом КФОР тако да су тај натпис стављали на лицу места, префарбали би прво слово скраћенице СФОР и уместо њега исписивали слово К. Тако је наша колона тобоже припадала колективним снагама НАТО-а на Косову. На периферији Бијељине застали смо на око сат времена и успели мало да презалогацимо и попричамо међу собом. Борбени дух код људи био је висок, већина нас је буквално трљала руке у ишчекивању да лепо разбије пичку Албанцима. Ја сам у потпуности делио те намере, надајући се да ако већ не буде могуће поубијати албанске терористе, онда бар да на неки начин лично помогнем Србима са којима сам искрено саосећао. Чак и од саме помисли на опасне доживљаје и непосредно учешће у важним светским догађајима врла ми је крв. Притом сам одлично знао шта се може десити са мном у случају непожељног исхода предстојеће операције (непожељног не само за целу операцију, већ и за мене лично). Сасвим реално изгледао ми је развој ситуације током ког бих био убијен, још горе, осакаћен, или најстрашније, заробљен.

Нисам случајно поставио приоритете баш тим редоследом – ствар је у томе да се смрти никад нисам плашио. Од детињства, кад год бих видео страдање и најмање животињке осећао бих тугу и сажаљење, другим речима, чин страдања живог бића погађао ме је у „слабу тачку”, а према самој смрти сам се односио мирно, скоро равнодушно. Неко је умро – па добро, умро је (што би се рекло – ако га нема, без њега се може). Што сам

бивао старији, страх од смрти који је постојао код многих људи, све ми се више чинио бесмисленим и ненормалним. На крају сам дошао до закључка да се смрти боје само будале и кукавице: будале зато што не разумеју да је смрт природан и саставни, тј. нормалан део живота, а кукавице зато што се и иначе увек свега боје. Из свега горе поменутог уопште не следује да ја горим од жеље за умирањем, напротив – ја волим живот, штавише, у заштиту сопственог живота улажем максимум снаге и идем до краја. Што се тиче тешких повреда и заробљеништва, ту је опет све јасно: здравље је важније од живота, а шта се дешава са заробљеницима који падну у руке муслиманским терористима више пута сам видео на видео записима. Што се тиче заробљеништва – навешћу касније један пример који се десио баш на Косову.

Краће речено, предстојао нам је опасан посао и ја сам то знао, ипак, жеља да помогнем Србима, да жестоко казним Албанце и да се опробам у рату за мене су биле главне ствари. Чак ме је и сам појам опасности привлачио, јер с моралне тачке гледишта само оно што се постигне у тешким и опасним условима и чини духовно (а самим тим и неотуђиво) богатство човека. Дебели ничим није исказивао своје мишљење, али било је очигледно да није баш одушевљен предстојећим путовањем. Поред опасности нашег пута, њега је свакако бринуло и техничко стање машине па је, користећи прилику, још једном завирио у моторни одељак БТР-а. Све је било у реду. Механизација батаљона је спремна, борбени дух војника висок – спремите се Албанци, иду Руси!

Постројили смо се и добили наређење за полазак. Генерал-мајор Рибкин наредио је да се на било какву провокацију одговори ватром. То наређење је код мене изазвало осећај огромног поштовања према ономе ко га је издао без бојазни да самим тим преузме на себе одговорност за могуће ексцесе и у потпуности је скине са нас. С годинама је поштовање према том човеку још више порасло, јер сам схватио просту чињеницу: ако бисмо оставили без одговора само једну такву епизоду провокације усмерене ка нама, већ следећег дана би размера агресије према нама нарасла геометријском прогресијом. Нас је било око двеста, и хиљаде Албанаца, видевши да ће проћи некажњено, растргле би нас на комаде. Сасвим друга ствар је ако би први провокатор добио метак, и то одмах. То би брзо охладило дрскост осталих – сваком је живот мио. За нас је питање брзог обрачунавања са провокаторима било питање преживљавања.

Навешћу пример онога што би се могло десити у супротном случају. Једном сам гледао видео материјал са почетка рата у Босни, тачније дешавања непосредно пре његовог почетка. На видео запису је била масовна демонстрација, отворено агресивна и велика. Српски полицајци су се понашали врло пасивно, а уз то их још и није било много. Полиција је имала оклопно возило на ком је био крупнокалибарски митраљез за којим је седео несрећни полицајац. Из гомиле људи изашао је човек, вешто скочио на оклопњак и попео се до митраљесца који се није позабавио тиме да себе на било који начин заштити.

Тело митраљесца налазио се унутар машине, а из отвора је вирила само глава заштићена плавим полицијским шлемом. „Демонстрант” је полицајцу око врата набацио омчу и мирно и одлучно кренуо да га дави. Митраљезац је покушао да се спасе тако што ће се сакрити унутар оклопног возила, као корњача која увлачи главу у оклоп. Али, већ је било касно. „Демонстрант” га је убио, глупог и беспомоћног. Наравно, митраљезац није умро одмах, неко време се узалудно борио за свој живот а да му притом нико није помогао, чак ни возач оклопњака није покренуо машину ни

напред ни назад, како би са крова оборио демонстранта-давитеља. Милосрђе је пожељно у свим приликама, али што се тиче мекоће и хуманости у условима борбених дејстава, па и само нужне одбране, те појаве не само да нису корисне, већ су неприхватљиве. Генерал-мајор Рибкин је то знао и издајући наређење није се бавио само извршењем борбеног задатка, већ и очувањем наших живота.

За тих неколико минута, док смо стајали на зборном месту на периферији Бијељине, мало сам осмотрио своје нове колеге. Од свих људи коју су тада били са нама, познато ми је било свега неколико, а и то познанство било је сасвим површног карактера. Нисам видео ниједног доброг познаника, али је зато мој друг Серјога С. прошао боље – срео је земљака Виталика којег је знао не само из времена служења рока у Уљановску, већ су и позив за војску добили у исто време и из истог града. Момчина Виталик је био снајпер и служио је баш у нашој, четвртој чети. Ја сам се радовао због свог друга, али како сам био сам, налазећи се међу непознатим људима пред вратима опасних збивања, осећао сам се мало незгодно.

Важно је напоменути да су односи међу свима нама тих дана постали максимално дружељубиви, искрени, прости и отворени. То је важило како за војнике тако и за официре. Војна формалност, уобичајена људска ситничавост, користољубље, егоизам и злоба у потпуности су ишчезли, а њих су заменили једноставност, фронтовско другарство и стремљење да се заједничким снагама преживи и изврши борбени задатак. Стара мудрост каже да се војска без рата распада и у таквим моментима се у пракси види истинитост те тврдње. Предстојеће решавање опасног борбеног задатка очистило нас је од свега вештачког, лажног и негативног. Пред лицем опасности сви ми, и лоши и добри, постали смо бољи, сложнији.

Посматрајући нас тих дана, било који школовани психолог могао би да напише десет докторских дисертација на тему промене понашања људи у екстремној ситуацији. Баш тада сам ја по први пут у пракси видео шта се крије иза термина „фронтовско другарство” и убеђен сам да то стечено сазнање много вреди. Тада сам такође у пракси видео како је наш живот пун неприродних и извештачених ствари. Тада сам схватио како глупо људи живе својим такозваним нормалним животом. Два пута сам био у војсци у време почетка правих борбених дејстава, први пут за време описаних догађаја, други пут пола године након њих. Оба пута су психолошки услови у јединици која је ишла у рат били практично исти. За било ког нормалног војника који жели да учествује у борби то су најзначајнији дани – све оно глупо, бесмислено и лажно што постоји у војсци нестаје, а уместо тога се појављују прави борбени рад, опасни доживљаји и братство у рату. То су велики дани за правог мушкарца.

Разуме се, не лете сви у бој, има и оних који се боје, али чак и кукавице и други отворено лоши људи или постају бољи, или њихове неизмењене особине постају још очигледније. Како је с правом певао талентовани рок музичар Јуриј Шевчук: „Што ближе смрти, то чистији људи, што даље у позадини, то дебљи генерали...” Ја волим практичну психологију, па иако нисам специјалиста у тој области и тешко ми је да научно изложим сву сложеност ситуације, чини ми се да је Шевчук том једном реченицом успео да је опише тако да боље не може. Интересантно је напоменути да је поред свих горенабројаних осећања у мојој души било присутно и осећање среће. Разлог за моју срећу био је прост – предамном су били по живот опасни доживљаји са сасвим реалним шансама да се уради нешто херојски, у суседној машини возио се мој

добар пријатељ, уз мене су били другови по оружју, у рукама мени драго оружје, а над главом ведро небо и жарко балканско сунце. И како онда не бити срећан?

Део други: Марш

Спремни за решавање било каквог борбеног задатка, кренусмо на пут. Наша колона се састојала из БТР-80, „урала”, како теретних, тако и оних који су били опремљени моћним дизалицама за техничку подршку, а такође и неколико КАМАЗ-а, ГАЗ-66 и једног ЗИЛ-а. „Урали” техничке подршке могли су да натоваре било коју машину коју смо имали на располагању. Гориво су носили „урали” и КАМАЗ-и, ГАЗ-66 су биле машине радио везе.

На задњи део сваког БТР-а била је привезана стара гума од шлепера или од самог БТР-а. Гума је имала улогу додатног браника у случају судара. Професионалност возача је била на високом нивоу тако да додатни браник није био од користи никоме у саставу наше колоне. Три машине које су дошле из наше 2. чете на задњем делу су имале само уздуж преполовљену „уралову” гуму. У тој гуми се, као у футроли, чувала бодљикава жица намотана у велике колутове, у мировној делатности неопходна за постављање привременог осматрачког положаја. У пракси је нисмо користили и бодљикава жица се никад није вадилa из специјално за њу сашивене навлаке од цераде, избледеле на сунцу. Такву особитост имале су само наше три машине, у другим четама бодљикаву жицу су по правилу носили у моторном одељку, или је нису ни носили. Прве у колони су биле „осамдесетке”, онда „урали” и КАМАЗ-и, док су возила техничке подршке наравно била на крају. За првим БТР-ом у колони ишао је ГАЗ-66 који су користили везисти. Наш БТР бр. 341 био је четврти по реду. Испред колоне је ишао аутомобил српске полиције, а иза обичан цивилни аутомобил у ком су се, мислим, налазили представници наших обавештајних служби који су обезбеђивали везу са српском страном.

На свакој раскрсници налазио се српски саобраћајац, а понегде и цела патрола. Организација марша била је спроведена прецизно и тачно, без журбе, све је било осмишљено како треба. Срби, мушкарци и жене, деца и одрасли који су стајали на улицама Бијељине поздрављали су нас карактеристичним гестом који означава православно братство. Тај гест је изгледао овако: мали и домали прст стиснути у песницу, а остала три испружена и раширена сваки на своју страну. То означава крштење са три прста за разлику од, на пример, католика који се крсте отвореном шаком. Овде је неопходно дати одређено појашњење, крајње важно за разумевање нашег става како према Србима уопште, тако и према самим косовским дешавањима.

Путем руских медија више пута сам чуо тврдњу да ми са Србима саосећамо због заједничке религије, наиме православља. Та тврдња не одговара стварности. Као прво, међу нама (руским мировњацима у Босни) није било само представника православне вероисповести. Не кажем да смо имали представнике Харе Кришне, суботаре, јеховине сведоке, пагане или представнике других егзотичних религија, али муслимана је већ било доста. Водећи се логиком религиозних опредељења, није требало да они саосећају са Србима, већ с њиховим непријатељима – Албанцима, који су првенствено били муслимани. Као друго: и ми, рођени још у СССР, и Југословени (Срби, „Муслији”, Хрвати) били смо људи који су одрасли или у комунистичком или у посткомунистичком времену, тј. били смо људи без чврстих религиозних норми и стереотипа. За све време свог боравка у Босни и Србији, а то је све у свему скоро годину и по дана, код Срба нисам приметио никакву екстремну религиозно-

православну ревност. То исто могу да кажем и за босанске муслимане. Наравно, њихов мујезин се сваког јутра и сваке вечери драо с минарета, али то „Муслијима” није сметало да продају алкохол (тј. распрострањују напитке строго забрањене у њиховој религији), да иду у стриптиз-барове и чисте земљу и тоалете у америчкој војној бази (Пиндоси су унајмљивали босанске муслимане ради обављања послова редовног одржавања).

Што се тиче стриптиз-барова, по нашим „стрипок”, навешћу следећи случај. Поред наше базе била је мала камп-кућица која је припадала Србину по имену Ненад. С времена на време, он би тамо по наруџбини неког од наших доводио проститутку из оближњег „стрипока”. Баш у тој приколици сам се први пут „насладио” чарима странкиње, конкретно Румунке. Име јој је било Жана, мада би јој сасвим пристајало и Жаба. Све се одиграло на брзину, а свидело ми се – не баш нарочито. У Прибоју је живео Србин по имену Драган, ситан трговац и таксиста, онај исти ком сам причао о обореном авиону. Ненад није уживао наше поштовање јер је био мутан лик, а ни Драган га није волео. Једном је тако Драган, ругајући се Ненаду, рекао да је овај постао „прави педер” јер је у близини отворио стриптиз-бар и не пушта тамо ни локалне Србе ни нас Русе, већ само своје једине пријатеље – муслимане из Тузле... За Хрвате немам шта да кажем – нисам видео, не знам, њих у нашој зони одговорности није било.

Сама подела међу народима који настањују Балкан није последица разлике у религиозним убеђењима, већ територијално-културне потчињености и протекције. Босански муслимани који су некада били исти народ као и Срби потчинили су се окрутним османским завојевачима и прихватили су њихове обичаје и религију; Срби су, борећи се против страних освајача, вековима штитили своје право на живот и независност; с Хрватима је у суштини све просто: они не само да су се смишљено приклонили западним начинима понашања, него су одувек и били део Запада. Религиозни ставови такође су били битан део културних разлика, али у датом случају нису били пресудни. Ипак, морам да приметим: од свих тих такозваних традиционалних религија једино у исламу постоји отворен позив на убијање „неверника”.

Другачија култура подразумева другачији поглед на свет, сукоби су неизбежни, штавише – уобичајени. Тако је било пре, тако је сада, тако ће увек и бити. Људи који су активно помагали потпаљивање рата у бившој Југославији и те како су то знали. Такве сукобе је могуће превазићи на два начина: ако је могућ договор, онда се треба договорити и мирно живети одвојено, свако на својој земљи, ако је договор немогућ онда непријатеље који мисле другачије уништавати све од реда – трећег нема.

Краће речено, сами Срби, као и било који други народ ком се „посрећило” да живи под влашћу комуниста, нису били нарочито религиозни људи.

И на крају треће: многи наши момци који су и били крштени у православној цркви нису знали ни њене основе. Почећу од самог себе. И сад као и пре, искрено и свесно сам био убеђен у постојање Бога, али сам се у хришћанство потпуно разочарао због апсурдности и противречности многих тврдњи те религије. Лета те 1999. године рачунао сам да сам православац, као дете сам крштен, носио сам сребрни крстић, много пута сам читао Библију. Притом једва да сам знао иједну молитву, а уз то говорити да сам се у свакодневном животу придржавао правила те религије било би сасвим неумесно. Крстове су носили многи наши момци, и ако их упитате да ли верују

у Бога сигурно би одговорили: „Да, верујем”. На томе се за већину њих сва та вера и завршавала...

Било је и оних који су се водили неписаним законима криминала, и не скривајући криминалне ставове и начин понашања који уз то иде. Неки од њих су такође носили крстове: масивне, златне, по закону моде (слични по убеђењима „муслимани” из реда наших колега носили су златне полумесеце, такође позамашних димензија).

Одређен број момака не само да се није упуштао у верска питања, него уопште ни у суштину конфликта који су се дешавали на територији бивше Југославије. Они су у Босну дошли конкретно због посла, који је у то време био мање-више добро плаћен. Неки од њих су чак и „подмазивали” како би наређење о њиховом слању у Југу било потписано. Сума мита бивала је различита, али у сваком случају, последња месечна плата је све покривала. Војник је зарађивао 1070 америчких долара месечно, плус плата у месту сталне службе у Русији (еквивалент 100–150 америчких долара), официр око 1300 америчких долара и такође додатак у Русији. Поред тога, у Босни је било могуће наћи аудио-видео технику по нижим ценама него у Русији, а као што сам већ рекао, и кола се могло дочепати за неколико хиљада долара јефтинеје него код куће. Генерално, народ који служи у руској војсци благо речено није богат, тако да су све горенабројане финансијске повластице момцима биле веома привлачне. Људи су просто дошли ради посла, ни мање ни више, тако да су им у великој мери били „паралелни” вероисповест и културно-историјска блискост Срба.

Приче да смо ми саосећали са Србима због религиозног јединства немају никакве везе са стварношћу. Наше саосећање произишло је из нечег другог. Сваки од нас, чак и онај коме није била блиска политика ни историја, у пракси је видео да су у том конфликту Срби апсолутно у праву. Неки су разумели да Срби штите своју земљу од албанских окупатора, други који се нису упуштали у подробности косовског конфликта просто су у поступцима САД видели цинично безакоње усмерено искључиво ка поробљавању целог света. У суштини, сви ми смо и умом и срцем разумели праведност Срба. Њихова апсолутна исправност објашњавала је и наше саосећање са њима. Као додатак томе могу се навести још и заједнички словенски корени и историјско пријатељство наших народа, а наравно и горепоменуто православље.

***

Срби су нас поздрављали – ми смо им жустро махали, а колона се са сигурношћу кретала напред. Прошли смо Бијељину и мимоишли последње руско привремено осматрачко место, које се састојало од неколико војника и једног БМД-а, попели смо се на мост преко Дрине поред ког се налазила српска царина и многострадална Босна је остала за нама. Починјала је Србија, друга страна држава после Босне и Херцеговине коју сам ја за својих двадесет година посетио.

Колона је убрзавала, појавили су се дотад невиђени пејзажи – возња је постала интересантна. Пејзажи су се у основи састојали из кућа које су стајале дуж пута и чиниле села осредње величине. Наређење је било да се људство налази унутар БТР-ова, али многи су изашли на отворе на крову. Не само због жеље да се баци поглед на околину, већ и због страшне врућине – југословенско сунце је немилосрдно пржило. Одећа испод панцира била је потпуно мокра, али нас је зато топли ваздух који нам је ишао у сусрет пријатно сушио.

У руској војсци постоје три начина смештаја људства при превозу на оклопном возилу: на оклопу, под оклопом, и под оклопом али са осматрачем на оклопу. Сваки начин има своје предности и мане. Основне предности превоза на оклопу су могућност да се у случају нужде одмах напусти машина, затим идеална видљивост у свим правцима и извесна безбедност посаде у случају наиласка на противтенковску мину или поготка кумулативног пројектила у машину. Недостаци тог начина су апсолутна незаштићеност од снајперске ватре и гелера мина и граната, а такође и могућност да се на кривинама, грбама и рупама падне са оклопа или повреди (у Чеченији је приликом кретања нашег БТР-а великом брзином по крајње лошем путу војник који се налазио на оклопу повредио карличне кости). Пут по ком смо ми ишли био је идеалан, али је свакако било могуће спасти са машине при великој брзини. Очигледно је та чињеница више од свега забрињавала команду и преко радија су нам више пута понављали наређење да останемо под оклопом. Ми бисмо заронили унутра, а после неког времена поново израњали да се надишемо прашњавог ваздуха који је мирисао на дизел и асфалт.

На путу ме је задесила беда: моје недавно купљене наочаре су „одбиле да живе”. Вожња на оклопу без наочара баш и није леп доживљај. Несрећа се настављала – скидајући пломбе на кутијама са реденицима за митраљез сломио сам проклети горепоменути бајонет. Ни тада, а ни сада, нисам могао да разумем зашто је било потребно пломбирати кутије. Меци који су се тамо налазили нису имали никакву вредност јер уопште не би било тешко набавити их од Срба или „Муслија” (наравно, незаконито). Приликом примопредаје машинерије проверавали су се стање и очуваност метака и реденика, али серија печата на чаури се или уопште није проверавала, или се проверавала чисто формално (ко би проверавао свих 7,5 хиљада метака колико их има на машинама само једне чете). Ни саме пломбе нису имале печат, просто су биле утиснуте и готово. Због тих глупих пломби и своје непажње приликом поделе оружја остао сам без бајонета који је касније још требало вратити. По том питању нешто касније ме је избавио мој возач који је имао неколико српских бајонета спремљених ради спровођења „чејнца” са Американцима. У Босни је такав нож коштао око 10 немачких марака (5 америчких долара) а на Косову није коштао ништа. Српски бајонет је заузео своје место у корицама, а бескорисни комад легуре је бачен на ливаду, где је вероватно и дан-данас.

Не могу се суздржати од исказивања свог мишљења о бајонетима уопште. Чему они служе у условима модерног ратовања вероватно не знају ни они који их узимају у наоружање. У свом животу био сам на подручју три војна конфликта (у једном од њих и непосредно учествовао), причао сам са стотинама људи који су учествовали практично у свим ратовима друге половине двадесетог века, од Авганистана до Вијетнама, и притом знам само једног човека који је помоћу бајонета убио непријатеља. То је било у Грозном '94. или '95. године, приликом пузања од једне до друге куће нашег војника је напао терориста рањен у ноге за кога су мислили да је мртав. Човек се није збунио и довршио је „Чеха” убодима бајонета, који дотле није ни био причвршћен на пушку, већ је био у корицама.

За кућне послове може се користити само бајонет старог типа (са АК-47), нови од лоше легуре ни за шта није подесан: поред горепоменутих кртости, још је и туп као опанак, при чему је практично немогуће наоштри га. На њему постоји и тестера с горње стране, која, ако уопште и сече, по оштрини представља сасвим достојан пар оштрици. У Чеченији, кад год бисмо заробили терористу, поред другог оружја, бајонет нико није

узимао као трофеј, с таквим презиром смо се односили према том бескорисном „оружју”. Колико сам ја видео, добри борбени вишенамени ножеви се и код страних војски срећу само у специјалним јединицама. Имао сам у рукама нож КА-БАР који је припадао „зеленој беретки” – моћан комад, али наш НР-2 је ипак бољи. Или можда просто дражи.

Колона се кретала асфалтом, удаљавајући се све више и више од Босне, и што смо се више удаљавали од границе све нас је више људи поздрављало у сваком насељеном месту. Срби су за нас сазнавали на најједноставнији начин – путем телевизије. ТВ сниматељи су активно снимали нашу колону, како са раније припремљених позиција, тако и просто јурећи нас путем. На екранима телевизора изгледали смо достојанствено, оличавали смо својим изгледом моћ, одлучност и преданост. Беспрекорна организованост колоне, брзина кретања, изглед машинерије и војника – све је било представљено на најбољи начин. Што се тиче изгледа војника, било би добро навести речи оца савремених Ваздушно-десантних снага, генерала Василија Филиповича Маргелова, изречене поводом тога како војник-падобранац треба да изгледа на екрану: „Падобранац мора да изгледа тако да би му свака жена на улици дала!” На први поглед, те речи изгледају дрско, но, ако се над њима замисли, може се разумети њихов дубљи смисао. Ствар није само у томе да би жена која види падобранца изгорела од страсти и изгубила главу, него у томе што би у очима те жене падобранац био човек ком се може поверити, мушкарац достојан уживања у њеном телу, чарима и осећањима које изазове код ње, па све да га она више никада и не види. Јасна ствар, ми никако нисмо одговарали високом моралном стандарду – међу нама је било свакаквих људи, како лоших тако и добрих. Већина нас је одрасла у не баш најбољем времену и почетак деведесетих оставио је трага на формирање нашег светоназора, али наш спољашњи изглед у тим моментима свакако не би разочарао Василија Филиповича – пријатељи, поносити се – непријатељи, бојте се!

Треба напоменути да је сваки од нас знао да је без обзира на сву своју моћ и упечатљив изглед наша колона била врло рањива за напад из ваздуха – један правилан налет и од нас би остале само гомиле изгорелог гвожђа и меса, али није ствар у томе. Ми смо били оличење војне моћи Русије и Срби су полагали велике наде у нас. За мене је медијско интересовање представљало својеврсни проблем: нисам хтео да доспем у објектив свеприсутних камера јер су и моји ближњи гледали телевизију. Посебно сам се бринуо за маму, оправдано рачунајући да је засад боље да не зна куд сам кренуо. Ако ми се нешто лоше догоди свакако ће сазнати, а ако се вратим жив и здрав рећи ћу јој и сам. Што се тиче маме и овога „рећи ћу сам” – пар месеци по повратку из Чеченије једном приликом сам испричао мами једну по мом мишљењу комичну епизоду која се тамо одиграла. То о чему сам причао за мене је било просто епизода из мог живота, можда не баш свакидашња, али опет ништа нарочито. Уз гласан смех, излагао сам случај који ми је остао у сећању, не примећујући како се мами која ме је пажљиво слушала променио израз лица. Није јој се свидела моја прича. Из тог догађаја извукао сам једини правилан закључак. А закључак је прост: не треба скривати свој живот од својих ближњих, али о њему треба причати пристојно. Ако можеш да изабереш речи...

Као што сам већ рекао, Срби су нас посвуда поздрављали, али ипак није могло проћи ни без ексцеса. У рејону Београда, док смо пролазили испод надвожњака, на БТР који је ишао први бачена је мала пластична флаша са водом. Бацивши је на нас, старац који је стајао на мосту нешто је љутито викао. Из ког разлога је то урадио – нисам разумео.

Кад сам касније с момцима разматрао тај случај, а разматрали смо га активно, мишљења су била подељена, једни су сматрали да је он био „Мусли” и да је мрзео Русе, други су се држали мишљења да је био озлојеђен тиме што је Русија прекасно пришла у помоћ Србији. Ја сам се држао друге верзије зато што муслимана, колико сам ја разумео, у Србији није могло бити, јер то није Босна чији део чини муслиманско-хрватска федерација, а и разочарање Срба неодлучношћу братске Русије већ ми је била добро позната, више пута сам то од њих чуо. Не разумем само зашто баш ми, обични војници. Ако си огорчен понашањем наше власти, иди па бацај флаше на амбасаду. Ако ти је далеко да идеш до амбасаде – бацај на портрет Бориса Јељцина. Али што по нама?

Уништење изазвано натовским бомбардовањем почело је да нам пада у очи одмах по преласку границе. Рушевине смо сретали можда не баш често, али зато целим путем, у просеку једну-две на сат. Први је био мост, с десне стране правца нашег кретања. Потом још много тога. Ту спадају и куће. Изасланици љубитеља оралног секса, „главног демократе целе Земље” који је тврдио да се удари врше само по војним објектима, или нису много марили, или нису били нарочито прецизни. Снажан утисак на мене је оставила делимично срушена и јако огарављена вишеспратница у Београду. Део града којим смо се кретали имао је неку необјашњиву сличност са Москвом у којој сам скоро непрекидно живео до одласка у војску. Иако Москву никада нисам волео и на крају сам са великим задовољством из ње и отишао, тог момента се код мене појавио осећај носталгије. После носталгије наредни осећај је био осећај мржње – видео сам последице спровођења америчке демократије на лицу горепоменуте зграде. Сама вишеспратница није била јако разрушена, али је зато отприлике од средине па до горњих спратова у потпуности изгорела. Сличност пејзажа два града навела ме је на мисли о томе да би и с мојим домом у Москви могло да се деси то исто кад Русија не би имала атомско оружје. То не бих волео. Појачали су се саосећање са Србима и мржња према њиховим непријатељима. Појачала се свест о ономе што се овде десило и о томе куда идемо. Још једном сам помислио на то да у случају моје погибије родитељи неће имати више никог. Заједно с тим сазнањем у глави ми се јасно формирала мисао – није у реду имати једно дете, ја ћу их имати више (ако преживим).

Поред те вишеспратнице, у Београду је било и других мање-више порушених објеката. Ако нас нису случајно водили поред београдских рушевина, онда су ти који су правили маршруту исправно поступили – људима се све мора показати на делу. За време нашег кретања, испред колоне су непрекидно ишла један или два српска полицијска аутомобила. Како смо залазили дубље у Србију, екипе су се мењале, вероватно су аутомобили који су нас спроводили имали своје зоне одговорности на чијим границама је и долазило до смене. Без пратње нисмо остајали ниједног момента, до самог доласка на Косово. Неколико пута смо се заустављали да сипамо гориво и проверимо машине, а такође и да презалогацимо суви оброк. Точење горива се одиграло на следећи начин: цистерне су ишле од репа ка глави колоне и сипале пун резервоар свим стојећим машинама. То се одвијало брзо и без гужве. Возачи су за то време имали прилику да се мало одморе и протегну. БТР-80 није функционерска лимузина и вожња у њему на већа растојања представља озбиљан тест за онога ко се налази за воланом. Серјога је претходне ноћи одспавао око четири сата, не више, и према томе је већ требало да осећа умор. Испоставило се да је један од момака који се возио с нама био возач, и пошто се управљање БТР-ом не разликује од управљања камионом, предложио је себе у својству копилота. Серјога је одговорио да још нема потребе за заменом, али да ће имати то у виду.

Не могу да тврдим, али мислим да су се слични разговори водили и у другим машинама – возња је дуга, а од возача зависи безбедност свих. Ја, као члан посаде, нисам био подесан за возача јер нисам знао да возим. Управљање БТР-ом познавао сам само теоретски, Дебели ме никад није пуштао за волан, он иначе никад ником није дозволио да се провоза. Или се бојао да ће доћи до квара и да ће морати да поправља машину за коју је био одговоран, или је просто љубоморно чувао свог „гвозденог коња”, како то често бива код возача. Та љубомора по питању аута врло је распрострањена појава међу руским возачима, па чак постоји и изрека на ту тему: „Жену и кола не дам никоме!”. Ја никад нисам разумео узрок тог, по мом мишљењу, чудног понашања према возилима. 2000. године сам добио дозволу и после неког времена добро научио да возим, чему је највише допринело то што сам радио као таксиста на ненормално закрченим московским улицама. Сва своја кола сам радо давао у руке другим возачима, и онда кад је то било неопходно и када није. Разуме се, нисам волео да сваки пут подешавам седиште, али нисам осећао никакву љубомору. Истини за вољу, треба напоменути да ја и иначе нисам баш љубоморан човек и можда баш то све и објашњава. Не знам из ког разлога Серјога није желео да пусти другог возача за волан, да ли из љубоморе или неповерења, али без обзира на умор, сам је довезао БТР до коначног одредишта нашег усиљеног марша. И свака му част.

Поред наших машина, и нама је било потребно гориво. Имало смо суве оброке и минералну воду „Витинка”, босанског порекла. И једно и друго треба детаљно описати. Почећу од лошег.

Витинка је била вероватно најодвратнија кисела вода у целој Босни и Херцеговини и самим тим сигурно и најјефтинија. Мислим да је баш због своје јефтиноће и укључена у наше следовање. Без флаширане пијаће воде није се могло – обична локална вода није била погодна за ненавикнуте јер су од ње брзо пропадали зуби. Витинка је била вода одбојног укуса и притом јако газирана, а обичну, негазирану, за нас нису набављали. Отприлике после месец дана свог боравка на босанској земљи војници би у потпуности губили интересовање за коришћење те „корисне течности”, задовољавајући се млеком, чајем, компотом, соком, и наравно, за своје паре купљеним хладним напицима и пивом. Без обзира на обавезну употребу посебне воде за потребе пића, супу, чај и компот су правили од обичне воде. Потпуни кретенизам. Имајући у виду низак квалитет Витинке, посебно је задивљујућа чињеница да је осим те одвратне киселе све остало што је чинило наш мени било веома доброг квалитета. После одвратне хране на збору у Рјазању, висок квалитет босанског менија посебно се истицао. Новопридошли војници су радо јуришали на сваки оброк. У наш дневни мени улазили су месо, млеко, сир, паштета, сок, кекс, поврће, па чак и воће. Посебно морам да истакнем изванредне, стварно невероватне колаче. Мали, укусни, изнутра тамни а споља прекривени хрскавом белом шећерном глазуром, ти колачи су на мене, сладокусца, оставили немерљив утисак. Могли су да се гризу, а могли су се и држати на језику док се глазура не растопи и колач не постане мекан...

Витинку коју смо добијали за пиће користили смо и за остале свакодневне потребе: прање зуба, умивање и личну хигијену. На истуреним осматрачким местима Витинка се редовно користила за прање ногу. Прање ногу, као и одржавање личне хигијене минералном водом испрва ми је чак и причињавало одређену моралну сатисфакцију. Одрастао сам у не баш богатој породици и таква раскош као што је прање мог смртног тела минералном водом нисам могао себи приуштити. До војске сам киселу воду куповао само ради гашења вотке, и то не за себе. Ја сам цео живот пио без гашења, јер

сам још давно сазнао да је гашење вотке киселом водом јако штетно за желудац. С обзиром на то какву смо вотку пили у давно време наше младости, могу само да се чудим како мој желудац уопште функционише до данас.

Суви оброк је ствар којој треба посветити посебну пажњу. У руској војсци тих година је постојало неколико видова сувих оброка, такозваних сувих дневних оброка, скраћено СДО. Оброк старог типа представљао је квадратну кутију сиве боје без икаквих ознака. У кутији су се налазиле три конзерве (доручак, ручак, вечера), гомила ужасно тврдог црног двопека, пакет шећера и неколико кесица чаја. Реалну енергетску и укусну вредност представљала је једна од конзерви – у њој је било нешто налик на квалитетну динстану говедину. У другим двома је била каша од јечма, пиринча, или хељде, такође с месом. СДО новог типа био је правоугаоног облика и састојао се из три дела: великог горњег и два мања с доње стране, а ради згоднијег преноса пластично паковање је имало ручку. Тих оброка је било неколико врста, а разликовали су се по садржају и њему одговарајућем броју: СДО-1, СДО-2 итд. Једно од следовања у себи је садржало три конзерве, витаминску таблету, таблету за дезинфекцију воде, неколико паковања бисквита, чај, шећер, салвете, средство за загревање, отварач за конзерву, специјалне шибице у херметичком паковању. Пластично паковање тог оброка било је зелене боје са браон врхом.

Други тип СДО-а био је далеко богатији по свом садржају јер је обиловао правим војним специјалитетима. Поред бисквита, „витаминки”, чаја, шећера, таблета за дезинфекцију воде и три врсте конзерви (динстано месо, каша, риба), у његов састав су били укључени и кафа, цем, сос од парадајза, прахак за спремање витаминског напитка, брикет од сушеног грашка, суво грожђе, три пеперминта, и још кашика за једнократну употребу, влажне и обичне салвете, средство за загревање, специјалне шибице. Такав оброк је у целости био упакован у зелено паковање. Средство за загревање код свих оброка било је исто и састојало се од танког гвозденог постоља и четири брикета сувог горива. Сви горенабројани производи били су квалитетни и дуготрајни. Ипак, треба напоменути да суви витамински напиток никада није био популаран пошто је разблажен у води имао јако слаб укус. Суви грашак нико никад није јео, њега су остављали „за црне дане” или су га одмах бацали.

Било је и такозваних „спецназовских” оброка с чијим сам се садржајем први и последњи пут упознао у Чеченији. Тај СДО је представљао кутију у којој су своје место нашли најчуднији и за нашу војску најнеочекиванији производи. Јечменој каши друштво су правили сос од парадајза, брикет суве пшеничне каше (врло укусне, за разлику од оне од грашка), мекана карамела, па чак и прави правцијати *M&M's*. Као и код сваког оброка, ту су биле и салвете, шибице, и све остало. Снабдевање храном, а и свим осталим, у специјалним јединицама било је много боље него снабдевање других родова војске. Навешћу једноставан пример из свог искуства. Првог дана после преласка из моторизоване бригаде у јединицу спецназа ВДВ-а, кренуо сам са својима на ручак. Кад сам дошао у кантину питао сам људе: „Који је данас празник?” Испрва ме нису разумели, а када сам објаснио да празнични ручак подразумева и то да је неки празник, почели су да се смеју и говоре да се они увек тако хране. Оно што је њима већ досадило мене је тада задивило својим изобиљем и чистоћом. Јер ја сам имао са чиме да поредим.

За пут на Косово давали су нам оброке са браон врхом, и пошто смо мало презалогајили садржај тих СДО-а и освежили се неподношљивом Витинком, кренули

смо даље. Било је јако вруће тако да нисмо били гладни, већ само жедни. Врућину је погоршавало и то што су нас унутар БТР-ова нагурали као сардине, а поред нас још и оружје и ствари. Таква пренатрпаност машине је, поред неудобности, представљала још један веома озбиљан проблем. Радно место митраљесца БТР-80 чини висеће седиште чврсто причвршћено за куполу. При окретању куполе, и оно се окреће заједно с њом на малом растојању од пода. То није баш најсрећније решење конструктора, много боље би било да је седиште висило на слободно висећим и по дужини подесивим каишевима, како је то решено на америчким „хамерима”.

Главни проблем је у томе што у присуству људи или ствари под куполом окретање исте постаје немогуће, јер увек нешто блокира седиште. Тај проблем се решава једноставном али драстичном мером: седиште се скида и склања подаље. У таквој ситуацији, паљба се изводи клечећи на коленима – није баш удобно, али бар ништа не смета. Начин паљбе „с колена” скраћује време неопходно за препуњавање оружја јер се не траће у борбеном окружењу драгоцене секунде на устајање са седишта а затим и враћање назад (посебно је незгодно то радити обучен у зимски капут и панцир). На поду БТР-а постоје мале спојнице непознате намене. Ја сам у свом животу видео десетине БТР-ова, како старих тако и нових, али ниједном нисам видео да је неко нешто на њих качио. Те спојнице знатно одступају од висине пода и може да буде јако болно кад у журби станеш на њих коленом. Сваки митраљезац се стара да на под своје машине стави нешто чврсто и мекано. У моменту поласка на Косово нисам при руци имао ништа одговарајуће, али већ првих дана боравка тамо, Серјога и ја смо успели да нађемо поставу са српских војничких кревета. Седиште сам демонтирао раније тако да гужва није смањивала борбену готовост нашег БТР-а, а што се тиче неудобности која иде уз гужву, она нас уопште није бринула – навикли смо и на горе услове.

Током службе одавно смо навикли на густ размештај људства на крајње ограниченом простору. Поводом мог односа према сталном боравку људи у ограниченом простору треба рећи следеће: више пута сам слушао тврдњу да је лоше бити сам и никоме потребан. Често ми је било смешно док сам слушао ту драматичну тврдњу на тему људске самоће од ражалашћених паметњаковића – ја сам размишљао другачије. У животу постоје такви моменти у којима је бити сам и никоме потребан просто предивно. Када сам после две и по године служења војске дошао кући на продужено одсуство, нисам могао да поверујем колико сам срећан што могу једноставно да будем сам колико год хоћу и да притом апсолутно никоме и ни због чега не будем потребан. Ствар је у томе што се у војничким условима човек стално налази међу другим људима – ми смо јели, пили, спавали, радили, одмарали се, бавили се спортом, забављали се, прљали, прали, умивали, туширали и уопште све радили једни поред других. Тако је било све време, дан за даном, и дању и ноћу, ујутру и увече, лети и зими, по сунцу и мразу, снегу и киши, по светлу и мраку, једном речју – стално. Нема ничег лошег у таквом распореду, али све то је још како знало да досади. И онда кад дођем кући и кад могу једноставно цео дан да се ваљам по кревету у тишини, а да притом не видим ниједно људско лице, осећао сам се неизмерно срећно. Просто бих обамро од сазнања да тог дана никоме ни за шта нећу бити потребан, да нико неће нарушити мој мир, и да ћу, не гледајући људе, ни добре ни лоше, ни блиске ни стране, просто моћи да будем у својој соби. У таквим моментима нису ми биле потребне жене с којима су ми односи за време војничких дана толико недостајали, једноставно ми је било добро зато што сам сам.

Могao сам да устанем ујутру, одем да купим пилетину с роштиља, чипс и пиво, и кад се вратим кући легнем на кауч, укључим телевизор и не излазећи више нигде уживам у самоћи, „опијен” сазнањем да ниједан човек на свету неће доћи код мене ни због чега и никуда ме неће звати, и свом душом се радујем томе што ником нисам потребан. Више пута сам упознавао људе са својим размишљањима на тему самоће, али од свих с којима сам о томе причао само један човек ме је одмах разумео – мој добар познаник по имену Љоха. Љоха је почетком деведесетих био лишен слободе и добар део времена је провео у затвору. По његовим речима, када је изашао на слободу и вратио се кући испочетка би често ишао у градски парк, одлутао у најдаљи и најбезљуднији ћошак и сатима уживао у самоћи.

Што смо били ближи Косову, све чешће смо наилазили на колоне српске технике која нам је ишла у сусрет. Техника је била веома разноврсна и многобројна, већим делом стара. Многобројност технике наводила је на помисао да Срби не напуштају своје позиције услед војног пораза, већ једино због политичке одлуке државног руководства. Српска техника коју сам видео била је или совјетских типова, или типова југословенске производње, у сваком случају, машине никако нису биле савремене. Једино транспортно средство које није произведено у државама Варшавског пакта био је коцкасти Мерцедесов теренац, по мом мишљењу такође остао још из времена старе Југославије.

За разлику од наших БТР-ова, све српске машине су биле обојене у исту светло-зелену боју. То је важило и за транспортна и за оклопна возила. Основни теретни транспорт чинила су возила југословенске производње неколико врста, чије називе не знам. С времена на време, наилазили су „урали”, исти као и они у саставу наше колоне, а такође и ЗИЛ-ови разних модела, који се, као што је познато, такође користе у руској војсци (конкретно у нашој колони није било машина типа ЗИЛ-131).

Сва техника коју сам видео за време дана била је искључиво точкашка. Њену основу су чинила српска двоосовинска и троосовинска оклопна возила наоружана крупнокалибарским митраљезима и аутоматским топовима. Од оклопне механизације совјетске производње многобројни су били БРДМ-ови, а такође и неколико комада БТР-70. БТР-70 је претходник наше „осамдесетке”, он има исто наоружање, али се доста разликује (у лошијем смислу) од ње по техничким карактеристикама. Те две машине су јако сличне по спољашњем изгледу, поготово ако се гледа одгоре.

На једном месту сам видео два шлепера на чијим су се приколицама налазили ракетни системи на гусеничној, вероватно тенковској шасији. Сваки систем је имао једну или две (издалека је било тешко разазнати) велике ракете. Не знам какви су то тачно били системи, али обриси тих машина били су ми познати из документарних филмова совјетске епохе.

Било је јако много српске машинерије која се враћала, већином се кретала самостално и само су неке машине шлепане, али ни на једној од њих нисам приметио оштећења проузрокована борбом. На неке од њих су биле причвршћене маскирне мреже и гране дрвећа са још неосушеним лишћем. Српски војници који су били на машинама изгледали су прилично шаролико, очигледно да њиховим командантима није много стало до правилног изгледа њихових униформи – у рату има и важнијих ствари. Неки од војника су нас поздрављали, неки игнорисали, неки су се ругали неодлучности наше домовине. Ништа од тога за нас није било ново, у сваком случају смо им једноставно

махали рукама. Српски војници су одавали утисак уморних и изнемоглих људи – људи који су дуже време радили тежак посао. Притом треба рећи да Срби нису личили на сломљене, разбијене и поражене војнике, њихово одступање није личило на бекство.

Што је даље српска колона ишла, њени делови који су нам ишли у сусрет били су све крупнији. Присуство људи и машинерије очигледно је наговештавало чињеницу да је Косово, а самим тим и рат, сасвим близу. Што су нас чешће мимоилазиле српске колоне, што су веће те колоне биле, све више сам осећао грандиозне размере онога што нас чека напред, у души се као лавина повећавала узнемиреност. Свака нова српска јединица коју смо срели појачавала је то осећање, а самим тим, још је јаче горела жеља да се што пре нађем у средишту косовских збивања.

После Београда, следећи велики град који нам се нашао на путу био је Ниш. Кроз њега смо прошли увече, и још се и сада сећам пријатне прохладности његових улица. Улице којима смо ишли више су личиле на алеје парка пошто су се у потпуности утапале у зеленило симетрично посађеног столетног дрвећа. Леп град. Становници Ниша су нас поздрављали, махали, викали. Пошто је радни дан већ био завршен и људи су сигурно путем медија сазнали да се приближавамо, било је много народа на улицама. Деца и одрасли, мушкарци и жене, цивили и војници, сви су с радошћу поздрављали дуго очекивану помоћ братске Русије.

Ближила се ноћ и момци који су били у саставу посаде нашег БТР-а разместили су се унутар машине како су знали и умели и легли су да спавају. Могућност одмора није имао једино возач, друштво „вечито опрезних” правио му је и старешина машине који није напуштао своје место сувозача, сви остали су гледали да искористе шансу за одмор. Ни ја нисам био изузетак и заспао сам сместивши се под куполом. Пробудио ме је снажан удар по шасији БТР-а који је буквално одскочио од пута, после чега се зауставио. Прво што ми је пало на памет – налетели смо на мину. Али с друге стране, чудно – нема дима, а и машина је, зујећи мотором, кренула даље. Упитао сам Серјогу шта се то десило, и пошто нисам добио никакав разуман одговор, извирио сам напоље и видео да је узрок мог буђења била висока банкина на коју је при окретању налетео наш БТР. Не знам колико сам дуго спавао, али у моменту мог буђења напољу је била тамна балканска ноћ.

Наша колона је почела да успорава и после неколико минута се зауставила. У сусрет нама кретала се још једна, овога пута необична колона српске механизације. Прво сам чуо удаљену рику моћних мотора и тутњање гусеница по асфалту. Ноћу се сви звуци далеко јаче распостире и нарастајућа грмљавина и бука остављале су неки злослутни утисак. Ускоро су се појавила светла фарова, која су се уз нарастајућу буку полако кретала према нама. Ка нама је ишло нешто огромно и дотад невиђено. Ја сам лично имао утисак да ка нама иде неко древно циновско чудовиште. Чак сам се и најежио тада. Светлост фарова се приближила, и без обзира на то што су ме фарови заслепели, постали су видљиви обриси гигантске војне машинерије која нам је ишла у сусрет. Крећући се необично полако, борбена машина је загрмела мотором, и мало се окренувши у месту, убрзано кренула на наш БТР. „Најебасмо!” – помислио сам.

Тутњећи гусеницама и грмећи мотором, чудовиште је летело право на нас и тек у последњем моменту изменило правац кретања, и све више убрзавајући, прошло мимо нас. Због чега је српски возач извео тај опасан маневар, никако нисам разумео. Могу само да претпоставим да је хтео одједном да убрза, али је у првом моменту изгубио

контролу (гусенице које немају гумене навлаке јако клизе на асфалту), а затим исправио машину, или је хтео да нас уплаши и на тај начин искаже неки свој став према нама лично или Русији уопште.

Кад је прва машина прошла поред нас, коначно сам видео какво чудовиште нам је ишло у сусрет. То је био противавионски систем на бази тенка Т-54 (Т-55), с огромном четвртастом куполом на којој су била спрегнута два 57-милиметарска аутоматска топа. Одавно застарела, али јако моћна машина. Један такав правилно постављен противавионски топ био би сасвим довољан за потпуно уништење целе наше колоне. Због застарелости и ограниченог домета, тај топ никако не би могао ефикасно да се супротстави НАТО авионима, али зато ниједан хеликоптер Алијансе не би могао да побегне од његове ватре. У српској јединици, ако ме памет добро служи, било је седам таквих машина. Једну од њих, да ли погођену или просто покварену, шлепала је њена „сестра” на средини колоне.

Срби су пролазили поред нас, грохот њихових гвоздених чудовишта ускоро се изгубио у даљини. Наша колона је, мало заставши, наставила своје кретање ка месту одакле су одлазили српски војници. Пре но што смо продужили даље, добили смо наређење да не спавамо и да будемо максимално обазриви – улазимо на територију Косова.

И ето, коначно смо ушли у Приштину, главни град покрајине Косово. Оно што сам видео у том граду заувек се урезало у моје сећање. Без обзира на касну ноћ, море људи нас је дочекало на улицама Приштине. Бацали су нам цвеће, руковали се с нама, братимили се, захваљивали нам. Људи су са свих страна опкољавали наше БТР-ове који су се споро кретали, и узбуђено штошта вичући бацали на оклоп цвеће, дотурали флаше с киселом, пивом, вотком. Море људи се узбуђено и радосно таласало, неки полицајци су пуцали у ваздух, неко се сликао испред наших машина, неки су чак и покушавали да се попну на успорене руске БТР-ове. Срби су ликовали – најзад је стигла помоћ братске Русије.

Срби су имали чему да се радују, пошто су, по њиховом мишљењу, на напаћено Косово стигли њихови заштитници. Ми смо били сагласни са таквим приступом стварима, као што сам већ рекао, сви смо одавно трљали руке у жељи да добро распалимо по албанским злотворима, и како смо тада претпостављали, баш с тим циљем смо и дошли у тај крај. Ми смо мислили да смо хероји, и то не лажни, филмско-естрадно-театрални, већ прави, искрени, својеврсни витезови. Народни хероји, у суштини. Осећај сопственог хероизма није био присутан само код мене – сви наши момци с којима сам разговарао на ту тему доживели су слична осећања у тим тренуцима. Ја сам из сопственог искуства осетио оно што су осећали наши дедови када су за време Другог светског рата полазили у ослобађање града од фашиста. На Дан победе често приказују кадрове старог документарног филма на ком је забележена млада жена како дарује цвеће нашим тенкистима. Сваки пут кад видим те кадрове сетим се Приштине 1999. године. Цвеће на оклопу. Незаборавао, јединствен, редак догађај. Догађај који поседује невероватно моћну позитивну енергију. Догађај ком је место у ризници животног искуства правог мушкарца.

Кретали смо се кроз масу ликујућих Срба, који, као што сам већ рекао, не само да су нас поздрављали, већ су нам и дотурали флаше са разним пићима. У рукама једног Србина приметих сам флашу вотке и хитрим покретом је дохватио. Морао сам то брзо да урадим јер нисам хтео да упадам у објективе свеprisутних камера, од којих су

скоро све радиле у директном преносу. Никако нисам хтео да будем ТВ звезда својим рођацима који су вероватно пратили развој догађаја на Косову. А поред тога, да је неко од командира видео код мене вотку, сасвим сигурно би је одмах конфисковао. Заронивши назад у БТР, склонио сам свој улов даље од туђих очију, с правом претпостављајући да ће нам касније бити од користи.

„Нема рата без вотке” – рекао је један од мојих колега. Тај човек је био доста старији од мене и имао је иза себе искуство из учешћа у практично свим оружаним сукобима на постсовјетском простору. Знао је шта прича и ја се ту с њим слажем. Да појасним: пијан човек у рату је способан да убије и себе и своје другове, с друге стране, употреба алкохола у незнатним количинама, с времена на време, може да буде корисна јер омогућава психичко растерећење. Овде је потребно још једно појашњење: пошто је рат природна појава (борба на живот или смрт среће се свугде у природи) и сама чињеница присуства одраслог човека у рату не треба да врши притисак на њега, или чак повређује његову психу, али с друге стране, вођење борбених дејстава повезано је с великим психофизичким оптерећењима. То посебно важи ако се човек дуже време налази у зони борбених дејстава. Ствар није у томе да војник осећа страх – и у рату, као и у обичном животу страх је код једних људи присутан, а код других није. Ствар је у томе што у рату човек стално мора да буде потпуно усредсређен, обазрив, да мало спава, с напором свих сила да врши или монотон или практично немогућ задатак, и то у условима сталне повишене опасности по живот, а по здравље поготово. Сваки исцрпљујућ посао оптерећује нервни систем и рат ту није изузетак. За отклањање психичке пренапрегнутости добро може да дође одмор, однос са женом или алкохол. Што се тиче жена и одмора, ту ствари у рату стоје доста лоше, а вотка је увек доступна. Најважније је не претеривати – попијеш децилитар и по до два и крај.

Узгред, још нешто поводом жена и ратних ветерана. Више пута сам слушао у медијима измишљотине о томе да учесници борбених операција бивају крајње груби у интимним односима са женама. Аутори те бесмислене тврдње причали су како ветеране привлачи насиље, како им се свиђа да се иживљавају, муче и понижавају жену. Могуће је да постоје изопачени појединци међу онима који су ратовали, али сам убеђен да процентуално таквих нема више, а вероватније да их је и мање него у целој мушкој популацији планете. Ја не знам ниједног човека који је својевремено учествовао у борбеним операцијама а ког би привлачила грубост у сексуалним односима.

За себе лично могу да кажем: у односима са женом, као и код саме жене, мене привлаче нежност и умиљатост, а не било шта друго. Штавише, што сам се чешће сусретао с окрутношћу и бруталношћу у односима с непријатељима и противницима, више сам ценио умиљатост и нежност у односима са женом. Ја немам идиотских интелектуалних предрасуда по питању тога да не треба тући жену – ако жена упорно „тражи” (псује, вређа, а при том не жели ништа да саслуша и престане) онда јој треба добро залепити једну да се опамети. Све је ту просто: није важно шта човек има између ногу, важно је како се човек понаша. Што се тиче наносења бола и патње недужном човеку, не могу да замислим мотив који насилнике и мучитеље наводи на њихове поступке. Наравно, разумем теоретски шта интересује те изопачењаке, али не могу да се замислим на њиховом месту. Краће речено, мени у односима са женом не требају грубост, насиље и лажи – потребна је природност, умиљатост и нежност. Мени добро – њој добро – свима добро! Приче о ветеранима манијацима су просто измишљотине. А можда и нису измишљотине већ нечија пропаганда, смишљено усмерена против нас.

Део трећи: Косово

Прошли смо многољудну Приштину и после неког времена дошли до крајње тачке наше маршруте. Та коначна тачка била је аеродром „Слатина”. Тачно се сећам да је наша колона стигла тамо у 5 сати ујутру. Затим смо без померања стајали два сата. За то време у машине је доливано гориво, а нама су разделили суви оброк и воду. Колона је стигла у пуном саставу, прешла пут од више од шестсто километара не изгубивши ниједну машину. То је професионализам! Ради поређења могу да кажем да сам лично видео приколицу француског шлепера како лежи у каналу и неколико усамљених енглеских БВП⁵-а у квару који су остали на путу. Приколицу су Французи оставили, а око БВП-а су били енглески „реаниматори”.

Једина наша машина која није самостално стигла на Косово био је БТР-80 са бројем 343. На тој машини се нешто десило са тачком, прегрејала се главчина, или су блокирали кочиони дискови. „Урал” техничке подршке који је ишао на крају колоне пошлепао је БТР подигавши специјалном дизалицом његов предњи крај. Пажљиви читалац ће приметити да је то једна од машина које су биле преведене у четврту чету из наше изворне 2ПДР. Тај оклопни транспортер је био веома стар, говорећи аутомобилистичким језиком био је то прелазни модел „осамдесетке” и према томе сам квар није представљао ништа чудно. Возач те машине био је Рома Ш. и по доласку на Косово њему није преостало ништа друго него да се баци на ремонтовање своје покварене машине. Заједно са Виталиком, митраљесцем његове машине, он га је довео у ред већ до вечери истог дана. По мом мишљењу, то служи као јасан показатељ његове добре професионалне спреме.

По завршетку ремонта, Рома је дошао код нас и кроз разговор поред осталог споменуо да се Срби чуде што у руској војсци механизацију поправља посада а не посебни механичари. Очигледно да у српској војсци то није било тако решено. У нашој војсци је по том питању приступ далеко разумнији – све што може да уради самостално, посада ради сама, ако поправка по својој сложености превазилази могућности посаде (на пример, ако је потребан кран) онда се посао препушта ремонтној чети. На пример, у Чеченији смо све тренутно опслуживање БТР-а Миша и ја обављали сами, тачније возач Миша, а ја сам био „шегрт”, али када је био потребан ремонт дизел мотора онда смо машину возили у суседно распоређени ремонтни батаљон.

За исправност руског приступа постоје два важна разлога. Први разлог: возач мора добро да познаје своју машину и да зна да је поправи самостално, јер у критичној ситуацији можда неће бити механичара у близини. У рату од исправности машинерије и оружја зависи преживљавање. Други разлог: возач одговара за исправност њему поверене технике и према томе у личном му је интересу да је одржава у добром стању – нико ти неће урадити боље од онога што сам за себе урадиш. Ја се и у свакодневном цивилном животу водим тим правилом. Иако могу да одем у сервис, сам поправљам и одржавам своја кола, са изузетком, наравно, крупнијих поправки за које су неопходни посебни инструменти и вештине. Узгред речено, куповина доброг алата и разних специјалних уређаја исплати се по правилу после једног или два ремонта, при чему ти алат остаје и служи још дуги низ година.

---

⁵ Борбено возило пешадије (прим. прев.)

После два сата стајања у месту наша колона се покренула – командири нису дангубили и за протекло време су осмотрили окружење. Почело је распоређивање технике и људства и то се одвијало брзо и уиграно – кроз два сата колона је у потпуности била распоређена по околини. Оклопна возила су заузела привремене позиције, „урали” и КАМАЗ-и су били одвезени на паркинг који је био ограђен са свих страна. На том паркингу, смештеном у непосредној близини зграде аеродрома, теретна механизација била је сигурно заштићена од пушчане ватре и притом апсолутно неприметна за посматрача са земље. Рањивост пренатрпане механизације у случају напада из ваздуха није бринула наше командире, што је, како сам касније сазнао, било и оправдано. Пошто је наш БТР искрцао посаду, послат је ка улазу у скривени подземни хангар аеродрома. Тај хангар се налазио унутар једног од огромних, благо закошених брда која су се налазила поред аеродрома „Слатина”. Да буде јасније, описаћу како је изгледала околина аеродрома „Слатина”. У кратким цртама, наравно.

Сам аеродром, тј. полетно-слетна стаза, зграда аеродрома и неколико десетина приземних административних зграда налазили су се на једном пољу. С једне стране, на аеродром су се надовезивала благо закошена брда обрасла травом, у најближем од њих се налазио скривени аеродром. Шта је било иза тих брда, не знам – ниједном тамо нисам ишао. Под брдом, с наше стране, биле су горепоменуте зграде иза којих су се, како се иде даље од аеродрома, налазиле српске куће. С друге стране поља била су приградска насеља Приштине. Од самог аеродрома ка граду водио је пут којим смо ми дошли на „Слатину”. Тај пут је ограничавао аеродром са треће стране. С једне стране, паралелно са асфалтом, ишла је пруга. И шине и асфалт су на себи имали трагове недавног снажног бомбардовања. На мене је посебан утисак оставио призор шина искривљених попут жице испод којих је зјапио огроман кратер.

Отприлике наспрам тог места, на путу је лежала мртва крава. Како је тих дана било топло, крава се убрзо надувала до невероватних размера и по изгледу је подсећала на огромну гумену играчку. Изгледала је незграпно и комично. Смрад је био несносан. Касније сам имао прилике да се уверим из сопственог искуства да од свих мртвих створења најгоре смрде људи у стању распадања. По мом мишљењу, то има везе с тим што већина људи води неправилан начин живота са еколошке тачке гледишта, или с тим што је код људи много моралне прљавштине – психичко стање човека у директној је вези са његовим физичким стањем. У корист последње тврдње више пута је говорио мој друг Паша, који је дуже време радио као иследник. Вршећи своје службене обавезе имао је прилике да се нагледа свакојаким лешева. По његовом, без сумње ауторитативном мишљењу, најодвратнији смрад долазио је од самоубица, притом независно од тога како су тачно свели рачуне са животом. Није случајно што већина светских религија самоубиство сматра најгешим од свих могућих облика убистава. Северноамерички Индијанци су чак избегавали места на којима је неко од њихових саплеменика дигао руку на себе, сматрајући да су се тамо настанили зли духови. Крава, наравно, није била самоубица, али је ипак солидно воњала. Несрећна мртва животиња лежала је на путу вероватно недељу дана, после чега ју је смрскао енглески тенк.

Са четврте стране од аеродрома настављало се поље, које је у даљини упирало у неки заселак чији назив ми је чак и тада било тешко запамтити, а сад га се већ одавно не сећам. Узгред, ради лакшег оријентисања и памћења, сви српски називи оближњих заселака на нашим картама су били замењени називима који су звучали руски. Овде треба додати да су мапе околине имали само официри, и то не сви колико се сећам. Можда чак и не мапе, већ само шеме. Што се тиче трагова бомбардовања, ако ћемо

ствари називати својим именом, територија око аеродрома била је избомбардована скроз-наскроз. „Светској демократији” потребне су жртве, у овом случају из реда Срба. Како се испоставило, у тој области су дејствовали Енглези, што у принципу ништа није мењало – свеједно је свиме управљала Бела кућа.

При разгледању „знаменитости” разрушене Слатине дошло ми је да кажем само једно: „Кристифоре Колумбо, није ти се седело код куће, педерчино једна!” Не знам какво су тачно наоружање користили енглески пилоти, али о њиховој деструктивној моћи могло се судити по огромним кратерима који су остали на месту некаквих зграда. У сваку од тих рупа у потпуности би стала велика кућа на спрат. На ум пада једно чисто професионално питање: ако су за „успостављање мира” Американци и њихови савезници користили тако моћно оружје, шта су тек онда користили у Ираку за време званичних борбених дејстава? Енглези нису увек успевали да погоде српске стационарне објекте па се одређен број кратера налазио на територији око њих.

Карактеристичан детаљ: без обзира на моћне ракетне ударе по територији аеродрома, на самој полетно-слетној стази (ПСС) није било никакве стварне штете. За време боравка на Косову био сам практично на свим крајевима аеродрома и једино оштећење ПСС које сам приметити био је низ удубљења услед дејства авионског топа малог калибра. Могуће је чак и да су то били трагови дејства српског ловца, а не натовског бомбардера. По уобичајеној војној логици било би исправно избомбардовати писту и тако у потпуности лишити противника могућности да је користи. Они који су руководили нападом на Србију расуђивали су другачије: уместо да полетну стазу избаце из строја, брижно су је сачували. Јасна ствар, не ради косовског становништва, већ ради њих самих. Разуме се, такође, да је за коришћење неког објекта прво потребно заузети га, а затим и трајно контролисати. Закључак је прост – долазак копнених снага НАТО-а планиран је од самог почетка бомбардовања Србије.

Глупо је претпостављати да је регионална команда „демократе Билија” штитећи писту показивала бригу за даље успостављање мирног живота за Албанце – против тога сасвим лепо говори следеће: сва инфраструктура цивилног аеродрома била је уништена или оштећена бомбардовањем. Сама зграда цивилног аеродрома била је јако оштећена погоцима бомби или ракета и пожаром који је уследио. У моменту пада НАТО бомби аеродром је изгледа био у функцији – тј. није био евакуисан, о чему се могло судити по изгорелим рачунарима, намештају и томе сличним предметима који чине унутрашњост обичног цивилног аеродрома који нормално функционише. У чекаоници аеродрома у гомили разбијеног стакла и поломљеног намештаја у изобиљу су лежали шарени часописи и којекакве рекламе.

Тих дана се нисам потрудио да се код локалних Срба распитам да ли је било великих жртава међу особљем и путницима на аеродрому, али не сумњам у саму чињеницу да је у моменту свог уништења аеродром Слатина био у функцији. На удару из ваздуха није се нашла једино полетно-слетна стаза, која је на Слатини била доброг квалитета. Војним специјалистима за њихову делатност нису потребни ни зграда аеродрома ни било какви други објекти који су припадали цивилној инфраструктури. НАТО је поседовао знатно савременију технику од оне коју су имали Срби. Људи из реда особља и обезбеђења се за прво време могу разместили по шаторима и возилима. За војне циљеве битна је само очуваност ПСС и зато је и нису бомбардовали. Све што није могло да послужи за даље коришћење у војне сврхе није имало никаву вредност и према томе било је на линији ватре.

Поводом тога какво су оружје Енглези користили рећи ћу још следеће: одмах по доласку на Косово упозорени смо да је све засејано касетним бомбама. О томе су нам, поред наше команде, причали и српски војници. Онима који не знају, појаснићу шта су то касетне бомбе. Постоје две врсте касетних бомби – противпешадијске и противтенковске. Обе врсте се испоручују циљу у специјалном контејнеру – бомби или ракети. У контејнеру (касети) се налази велика количина једнаких, на посебан начин спакованих експлозивних средстава. На одређеној висини контејнер се отвара и на земљу пада облак бомби (мина). Противтенковске бомбе експлодирају при судару са било каквом површином, не разликујући се у том смислу од обичних бомби. Оне и по облику подсећају на њих.

Сасвим друга ствар је противпешадијска касетна бомба – она се активира одмах по паду на земљу и на тај начин постаје нагазна мина. Обликом, противпешадијска касетна мина подсећа на латице цвета, тако је и називају. За разлику од противтенковске верзије, противпешадијска касетна мина дуже време лежи на површини земље чекајући своју жртву. Основни и апсолутно нерешив проблем при употреби касетних бомби јесте проблем прецизности. И сам контејнер и бомбе које он испусти ветар заноси на већа растојања, што у пракси значи да мине падају где стигну. Пошто је тачно место распореда сваке мине која је пала могуће само приближно одредити, може се са сигурношћу рећи да је прецизност, као таква, у потпуности непостојећа. Ако тако стоје ствари, на мине ће наилазити (и то врло успешно) не само непријатељи, већ и цивили и сопствени војници. Лоше оружје. Узгред речено, конструисано у САД.

Чињеница да су касетне бомбе изумели баш амерички борци за слободу уопште ме не чуди: Дрезден, Хирошима, „норанцасти агенс” у Вијетнаму – јасна историјска аналогија. Мегаломанија и округлост. Касетне бомбе су тобоже забрањене, а ипак све и једна развијена држава у свом арсеналу има (или је бар имала) ту дебилну врсту оружја. Нама није прецизирано који су конкретно тип касетних бомби користили становници магловитог Албиона, а то нам и није било од неког значаја. У смислу мера предострожности ја сам се једноставно трудио да не ходам по трави; срећом, територија Слатине је углавном била асфалтирана.

Ниједна касетна бомба није се нашла на мом путу, тако да ни у погледу њиховог типа а ни реалног присуства на територији аеродрома не могу ништа да тврдим. При том треба напоменути да су одмах по свом доласку на територију аеродрома Енглези послали неколико одреда инжењераца који су скоро недељу дана пузали по његовој околини у потрази за експлозивним направама. По мом мишљењу, Енглези су знали шта треба да траже и њихова потрага је уродила плодом – с времена на време, енглески инжењерци, заклоњени на безбедном растојању, детонирали су оно што су нашли. Ако су стварно детонирали нађене касетне бомбе, онда се с тачке гледишта међународног права може рећи да су они на тај начин уништавали доказни материјал. Али, као што је познато, победницима се не суди.

Што се тиче обичних мина, њих се нисмо бојали – када смо дошли на Слатину, територију су у потпуности контролисали Срби и Албанаца на њој није било. Пошто није било терориста, није могло бити ни мина. У теорији.

Код Срба се обезбеђивање аеродрома вршило уз помоћ снага војске и војне полиције. О војној полицији посебно треба нешто рећи. По свом изгледу они су доста одступали

од свих српских војника које сам видео. Одступали су на бољу страну. Може бити да то није била обична војна полиција, већ нека специјална јединица, пошто су се осим добре опреме људи одликовали још бољим физичким карактеристикама. Већином су то били високи, снажни момци, старости, на први поглед, око двадесет пет година. Њихова опрема се састојала из уобичајене српске петобојне маскирне униформе, модерног борбеног прслука и удобног и наизглед доброг панцира. Били су наоружани пешадијским оружјем – југословенским АКМС-овима и пиштољима које су носили у посебним футролама на нози. Сва опрема је била одлична и заједно са физичким изгледом недвосмислено је указивала на то да су у питању озбиљни момци. У корист претпоставке о припадности полиције специјалној јединици говорила је и њихова малобројност. Обичних српских војника је, с друге стране, било прилично много. Међу војницима је било доста људи преко тридесет година и, за разлику од полиције, не баш спортске грађе, неки су чак носили и наочаре. Техничка служба.

Као што сам већ рекао, сва оклопна возила, изузев неколико комада остављених за резерву, била су постављена на стражарска места. Мој и Серјогин БТР био је на месту које се налазило пар стотина метара од замаскираног улаза у подземни хангар. Недалеко од нас је зјапио огроман кратер на чијем дну се скупило језерце воде у ком се огледало мирно, али за Србе већ туђе небо. На месту кратера некад је била касарна или већ каква друга војно-административна зграда. Иако зграда није била малих димензија, после пада натовских бомби грађевина је у потпуности уништена. Безначајне крхотине и циновски кратер – то је све што је од ње остало. Не могу најбоље да замислим силину експлозије способну на такво уништење. Касније, у Дагестану и Чеченији, видео сам много уништења, али тамо ниједном нисам видео последице примене оружја такве деструктивне моћи. Нисам видео чак ни последице употребе било чега приближно упоредивог по својој моћи.

Снаге НАТО-а при коришћењу оружја на Косову очигледно нису штеделе. Било како било, схватао сам шта се ту у ствари дешавало. Сећам се бесконачне колоне српске машинерије и људи која се налазила овде. Машинерија је изгледала исправно и људи нису били сломљени. Како су Срби, без обзира на коришћење толико моћнијег оружја НАТО сила, уопште успели да сачувају своју војску? Како су могли дан за даном да пружају отпор, и притом још и имају одређеног успеха? Изгледа да никаква војна моћ не гарантује потпуну победу онима који нису у праву. Српска војска је издржала страхоте рата, али као и обично војнике су издали политичари. А шта би било да се Милошевић није уплашио и није повукао српску војску из покрајине у предвечерје копнене операције снага Алијансе?

Сви путници нашег БТР-а искрцали су се још код зграде аеродрома и у машини смо остали само нас двојица. Појели смо шта смо имали и ја сам решио да мало разгледам околину. Серјога је остао код машине – проверавао је исправност мотора. За почетак, кренуо сам према скривеном улазу које се налазио у близини. Требало је да пређем пар стотина метара по асфалтном путу чија површина је била густо засејана гелерима бомби. Гелери су били покривени свежом рђом и у изобиљу су лежали унаоколо. Гелера је било тако много, да је пут добијао боју рђе ако би се гледао издалека. Касније су их чак и сакупљали са полетно-слетне стазе ради безбедног слетања авиона.

Кад сам пришао маскираном улазу, видео сам прилично интересантну слику с војне тачке гледишта. Свод испред самог улаза био је погођен натовском бомбом или ракетом. На плафону је зјапила огромна рупа а на искривљеној арматури висили су

комади бетона. На поду су такође лежале крхотине бетона, иза којих сам видео целу гомилу предмета који су ми испрва личили на авионске бомбе. Осмотривши боље, схватио сам да то нису бомбе, већ додатни спољни резервоари од авиона. Улаз у подземни бункер налазио се иза огромних гвоздених врата која су успешно издржала блиску експлозију. Врата су била одшкринута и иза њих су се чули тресак и шумови – Срби су нешто радили унутра. Пришао сам вратима и завирио у пролаз, али ништа сем мрака нисам видео. Шум је допирао негде издалека, можда из самог центра брда.

Унутра нисам ишао – као прво, нисам имао времена, а као друго, бринула ме је могућност да се Срби збуне и нађу за сходно да ме упуцају. Опасно је такође било и изгубити се у унутрашњости подземног хангара. Пошао сам назад ка БТР-у. Кад сам се вратио, питао сам Серјогу да ли су нешто ново говорили преко радија, и кад сам уместо одговора добио нешто као „не иди никуда без потребе, остани код машине”, схватио сам да се за време мог десетоминутног одсуства ништа занимљиво није догодило.

Занимљив део почео је око 11 сати ујутру. На небу изнад нас се појавила извиђачка беспилотна летелица. Био сам на свом месту, за миграљезима, кад сам чуо први извештај о њеном појављивању. Извирио сам кроз отвор и видео летећи апарат који је полако летео небом. Наравно, и ја сам обавестио оперативног дежурног да сам видео беспилотну летелицу, и добивши наређење да наставим осматрање и ништа не предузимам, наставио сам вршење осматрања. Летелица је без сумње била натовска. Пошто је неко време на великој висини кружила над нама, нестала је из вида. Беспилотна извиђачка летелица је одлетела, али су зато долетели хеликоптери. Енглески. Хеликоптери су били десантни, модел ми није познат. Смели енглески пилоти покушали су да се у првом налету приземље на аеродром. Али, то се није десило. Наши БТР-ови им једноставно нису допуштали да се приближе ПСС. Чим би хеликоптер кренуо да се спушта, на њега је кренуо БТР и спречавао га да се спусти. И тако се то наставило до даљњег. Опасна игра. Убрзо су пилоти хеликоптера схватили да се неће ту спустити, или им је можда само досадило да се играју главом па су се вратили назад.

Хеликоптери су одлетели, али су дошли џипови. Такође енглески. Џипови су пришли нашем положају на крају аеродрома и зауставили се. Нису покушавали да се пробију. Почело је нешто налик на преговоре.

Наш БТР је био прилично далеко до места главних, динамичних дешавања, тако да смо могли да видимо и чујемо само део онога што се дешавало. Аеродром су постепено опкољавале енглеске јединице. Из правца пута који је ишао од аеродрома према Приштини стигли су тенкови. Наша посада је добила наређење да крене према згради аеродрома у којој се сместио наш штаб. У штабу је требало да добијемо неки задатак. БТР је дошао до аеродрома баш у моменту кад је командир наше чете, мајор К., добио наређење да крене ка месту где су енглески тенкови покушали да уђу на аеродром, и да предузме мере заустављања њиховог кретања. Он је одмах позвао два зољаша и рекао им да се одвезу на оклопу нашег БТР-а. Пуковник је, дајући наређење за покрет, оштро запретио нашем командиру рекавши да је неопходно само пресећи пут Енглезима и ништа више. Дотле се време покварило, почела је да промиче киша. Песник би рекао: „Небо је плакало над српском трагедијом”.

Дошли смо до места упада енглеских тенкова и пред нама се указала веома живописна слика. Неколико тенкова стајало је мало даље не предузимајући никакве мере. С наше

стране био им је супротстављен усамљени БТР поред ког је парадирало огромни руски делија Сања П. Човек је био тако крупан да је у његовим рукама аутоматска пушка са потцевним бацачем граната изгледала као дечија играчка. Без обзира на хладну кишу, момак је био бодар и весео. Као противтежа британским тенковима, весели руски делија, онако мртв-ладан, изгледао је просто величанствено. Тачније речено – жестоко. Падобранац са великим П. Ми смо оставили зољаше и кроз пар минута пошли назад – ту више није било посла за нас. У суштини, ситуација на том положају је била решена још пре него што смо се ми појавили.

Одвезли смо командира у штаб и вратили се на своје место, али нисмо дуго тамо остали пошто су нас опет позвали. Дошли смо до зграде аеродрома и чекали нове путнике, преко радија нам нису рекли кога и куда возимо. Једном речју, такси. После неког времена до наше машине је дошао пуковник, и попевши се вешто на оклоп, наредио да га возимо на положај код ког се зауставила колона енглеских ципова. Није требало далеко да се иде и ја сам за сваки случај питао да ли треба да напуним оружје. „Шта је, ти би да ратујеш?” – питао ме је пуковник. „Тако је” – несигурно сам одговорио. Пуковник се насмешио и смирено рекао: „Не, сине, нећемо ми овде ратовати”. Како нисам добио конкретан одговор ипак сам хтео да будем сигуран шта да радим, и на то ми је одговорио да не пуним оружје, али да будем спреман на најразличитије варијанте развоја ситуације.

Киша која је нешто раније почела падала је све јаче и јаче па сусрет наших и енглеских официра није започео у најпријатнијој атмосфери. Као што је и било наређено, ми смо осматрали околину, због чега смо морали да будемо на оклопу и самим тим седимо на киши која је пљуштала. Енглези, које је кишовито време вероватно подсећало на домовину, стајали су преко пута нас на раздаљини од пар десетина метара. Они нису заузели одбрамбени став, али је један део војника напустио возила и раштркао се у близини пута. То није била припрема за борбу, већ просто нормална мера предострожности за случај да до сукоба ипак дође.

За разлику од Енглеза, ми се нисмо распоређивали јер нисмо имали кога да распоређујемо. Нас је било мало. Ништа страшно, како каже стара изрека – *мала чета, али одабрана*. Изрека је у тим минутима сасвим одговарала ситуацији: иако нисмо држали оружје уперено једни у друге, јасно се осећала психичка супротстављеност, узајамни психолошки притисак. Ни Енглези ни ми нисмо отворено показивали непријатељство или чак агресивност, најгачније би било рећи да се уз посебну опрезност одвијало узајамно осматрање. У исто време, без обзира на апсолутну спољашњу равнодушност обе стране, напетост се и те како осећала. Енглези су изгледали смирено, а шта се у њиховим главама одигравало тих момената, разуме се, није нам било познато. Нећу да говорим у туђе име, али ја сам лично имао јак утисак да би, у случају да неког издају живци, први пуцањ уследио за свега неколико секунди. После тог пуцања највероватније би настала општа пуцава, која би се сама по себи брзо завршила, и то никако у нашу корист.

Даљи развој догађаја ишао би по једном од два сценарија. Први сценарио: енглеска артиљерија или авијација уништила би већину нас, а затим би копнене снаге уз подршку тенкова средиле оне који су остали, после чега би заузели аеродром. Други сценарио, с обзиром на околности, мало вероватан: наша и енглеска команда успеле би некако да се повежу и договоре се о прекиду ватре. Ако не би успели брзо да се договоре и заташкају инцидент, следећи корак би лако могао да започне трећи светски

рат, пошто би уништење нашег батаљона од стране Енглеза принудило нашу команду на реципрочна дејства, наравно, такође војног карактера. И НАТО би одговорио са своје стране. И тако би кренуло.

Ту није реч само о усијаним главама спремним да у сваком моменту врате мило за драго, већ и просто о неопходности да се одговори адекватним мерама. Савремени борбени окршаји одликују се брзином, према томе, да бисте преживели и победили реакција на поступке непријатеља мора бити изузетно брза, фактички муњевита. Из тога следи прост закључак: јако мало времена би прошло од момента када један прст притисне обарач до момента када би други прст посегнуо за „црвеним дугметом”. Наравно, такав развој догађаја био је мало вероватан, али ипак могућ. Апсолутно могућ. Први светски рат је такође започет на Балкану, и исто тако са неколико хитаца. Кажу да се историја понавља. Интересантно.

Ако ћемо ствари назвати правим именима, онда је у тим моментима сваки од нас у својим рукама држао сасвим извесну судбину човечанства. Пушка коју је имао сваки од нас, била она АКС-74 или СА-80, представљала је оружје способно да уништи већи део светске популације. За председнике држава које у свом арсеналу поседују нуклеарно оружје, имати у рукама „атомско коферче” рутинска је ствар; ја свакако нисам председник, и према томе оружје чија употреба је могла довести до уништења савремене цивилизације налазило се у мојим рукама само једном, наиме баш у тим моментима. Тада нисам у потпуности био свестан тога, то сазнање је дошло неколико година касније. Не верујем да на свету има много људи који се могу похвалити сличним искуством – ситуацијом када од твојих поступака зависи судбина човечанства. Срећом по човечанство, са живцима свих нас, како Руса тако и становника магловитог Албиона, све је било у реду.

Обе стране су понашање противника доживљавале пре свега као својеврстан покушај моралног сламања противника пред борбу, а притом борбу која би била почетак сукоба смртоносног за обе стране. Другим речима, ниједна страна није имала нарочиту жељу за борбом, колико за показивањем силе, одлучности и чврстине.

Већ сам напоменуо да су наши момци прогањали енглеске хеликоптере који су покушавали да слете на ПСС, ипак, интересантно је оно што би се десило ако би дошло до судара хеликоптера са БТР-ом. Хеликоптер би сигурно пао, чланови посаде би погинули, или бар, у најмању руку, били повређени. Пошто није било пуцњаве ни с једне стране, онда би се, како ми се чини, тај инцидент рачунао као несрећан случај, краће речено, постарали би се да ситуација буде решена мирним путем. Другачије би било да је неко отворио ватру на људе.

Што се тиче живаца, и психе уопште, ту би требало посебно нешто рећи. Сваке године у САД неки лудак на неком јавном месту изрешета људе, а затим, ако га не убије полиција, убије се сам. Касније, спроводећи истрагу у његовом дому, по правилу нађу писмо или чак видео поруку у којој психопата саопштава да му је „свега доста”, да „хоће да постане познат”, како „мрзи људе и живот уопште”, „хоће да уништи човечанство” и тако даље. Замислите сад, да је међу нама био такав човек. Схвативши да би његова паљба испровоцирала другу страну на одговор и услед тога могућ даљи развој догађаја у светским размерама, такав лудак не би пропустио шансу да заувек уђе у историју. Он чак не би ни морао посебно да се труди – припуцаш по војницима друге војске и готово, завршен посао.

Наравно, у војсци постоје психолози, и самим тим психички поремећени људи морали би благовремено бити откривени и одстрањени; у принципу у војсци уопште не би смело да буде психопата. Али то је у теорији. У пракси у руској војсци психолози раде чисто формално – спроведу пар примитивних тестова и на томе се све завршава. Наравно, могуће је да они негде и раде како треба, али ја се с тим практично никада нисам сусрео. Предузму формалне мере и заврше посао, може да се пошаље извештај о томе како је све у реду. Тако испада да психички болесних људи у војсци тобоже нема, али их у реалности има. По том питању, као и по многим другим, војска се ни по чему не разликује од друштва у целини. Конкретно у 2ПДР је био један чудан човек по имену Едик, али је захваљујући напорима командира чете и помоћи бригадног психолога био послат назад у Русију после отприлике месец дана службе у Босни. Ни наркомана у војсци као нема, али и то је опет само званично. У пракси их има и у датом случају реч је о војсци Велике Британије.

О наркосима Њеног величанства и руским психопатама причаћу касније. Сад је битно нешто друго. Замислите сцену у којој би при првом сусрету наших и енглеских снага на Косову са обе стране било присутно неколико добро наоружаних наркомана и психопата... Ја сам нормалан човек, али имам веома развијену машту, тако да ми није било баш добро кад сам замислио ту слику. Чак сам и замишљао како бих се понашао у ситуацији у којој бих ја био један од тих који имају жељу да одлазећи из живота „гласно залупе вратима”. Моја размишљања су била чисто теоретског карактера, а неко би већ могао тако да поступи и у стварности.

Не сећам се више колико дуго су трајали ти преговори, али се сећам да је киша падала и падала. Почело је да се смркава, у Југославији се рано смркава и ноћи су увек веома тамне. Коначно смо кренули назад, дотле сам већ потпуно прокисао и било ми је јако хладно. Нисам имао у шта да се пресвучем, да се огрејем нисам имао о шта, и мисли су ми се окренуле флаши коју су ми у Приштини дали Срби. Поред тога био сам и поспан, а што се тиче Дебелог, уопште ми није јасно како је могао да вози, требало би да је он још уморнији од мене. Вратили смо се на пређашњу позицију која се налазила поред улаза у подземни хангар-аеродром. Скроз сам прокисао и нисам могао да се угрејем чак ни унутар БТР-а, иако је тамо било прилично топло. Помоћу брикета сувог горива скувао сам воду и направио кафу. Брикети сувог горива не диме и немају непријатан мирис, тако да смо их увек користили у возилу, на поду. При правилној употреби, један брикет је сасвим довољан за загревање пуне шоље воде. Загарављеност дна посуде јако смањује брзину загревања тако да се дно мора повремено чистити.

Серјога је имао пуну кутију свакојакних напитака попут кафе, чаја, какаоа. Та кутија је првобитно била намењена чувању неке додатне опреме, али је у пракси мој возач тамо складиштио остатке сувих оброка, или какао, кафу, шећер и сл. које би већ негде добио. Кутија се на тај начин пунила дуже време – Серјога за време босанских патрола и издвојених стража по правилу ником ништа одатле није давао. Као што сам већ рекао, Дебели је био шкрт човек и у овом случају је та његова особина била обојици од користи.

Серјога и ја смо кренули да вечерамо, а у томе нам је помогла и флаша вотке коју сам ја вешто украдио. Вотка је тобоже била руска, колико се сећам звала се „сибиријада”. Као, из руског Сибира. У стварности нико од нас Руса такву вотку у Русији није видео. Вотка је имала јак укус, али ништа страшно, одлично је пријала организму.

Непрекидно смо слушали разговоре на радију који су се одвијали између осматрача и штаба са оперативним дежурним на челу. Није се дешавало ништа интересантно. Са свих стражарских места с времена на време су извештавали о томе како се чују пуцњи, или о томе да је у близини стражарског места примећено кретање непознатих лица. Извештаја о нападу на стражу, или о пуцњави у њиховом правцу засада није било. Ми нисмо имали шта да осматрамо – са три стране су били наши, а са четврте пут који је упирао у брдо, тачније у маскирани улаз тајног хангара. Наш БТР је и стајао на том путу, мало скренут у страну и заклоњен иза неког жбуна.

Преко радија су нам саопштили да је добијена информација како је вођа локалних албанских терориста обећао да ће сваке ноћи одсећи главе двојици Руса. „Ајде – 'ајде, молим за милост! Баш тебе, педера, све време и чекам – одавно хоћу да убијем неког од вас, такав један ми и треба!” – тако некако сам прокоментарисао то саопштење. Моје речи су, наравно, биле упућене „свирепом војнику ислама”. Дебели је био нешто уздржанији и тим поводом је рекао да треба бити обазрив и пазити на околину.

Серјога је, благо речено, био јако опрезан, чак је постао и дружељубив према мени. Раније ме је звао искључиво по презимену или једноставно „Риђи”, а сад сам био „достојан велике части” да ме зове по имену. Интересовало ме је да ли се боји да ће умрети, на шта сам добио одговор: „Да ме убију – не бојим се, страшно би било да почну у сну да ме кољу”. Замислио сам како га кољу и из неког разлога сам помислио да пошто је дебео, мора да би ужасно скичао а можда и гроктао. То ми се учинило комичним.

Разговори на радију нису носили никакве интересантне информације и ми смо се спремали за предстојећу ноћ. Пошто нас је било двојица, ноћ смо морали да поделимо попола – један дежура, други спава. Од топлог напитка, хране и вотке некако сам се угрејао и кренуо да тонем у сан. Спавали смо не скидајући панцире, и наравно не одвајајући се од оружја.

Већ сам задремао када је стигла провера, пуковник. Ушао је у БТР и док је причао са Серјогом угледао је на мојим рукама црне спортске рукавице „вејдер”. Те одличне рукавице првобитно су биле намењене дизању тегова, њихова улога је сасвим проста – да штите руке дизача тегова од стварања жуљева. Рукавице су биле кожне на длану и мрежасте са друге стране. Нису скроз покривале прсте, згодно су се затезале уз помоћ чичка са спољашње стране зглоба и притом су биле невероватно издржљиве. Не знам ко је први од руских миротвораца открио корисна својства тих рукавица, али могу да кажем да их је имало отприлике 95% људства.

При вршењу било каквих послова, била то поправка возила, руковање оружјем или просто копање јаме, те рукавице су поуздано штитиле руке од огреботина, посекотина, жуљева и хладноће. Посебно је актуелно било њихово коришћење приликом поправки у хладно време – ем се руке не смрзавају, ем су ти прсти откривени, све осетиш. Поред тога, многи момци су их користили и у праву сврху, како сам већ рекао, „теглење гвожђа” било је прилично цењено међу нама. И борци који су наступали на „показухама” увек су имали те рукавице. Ту ствар није била само у заштити руку, већ и у војничком изгледу – рукавице су имале борбен изглед.

Рукавице нису биле скупе – 3 долара и 75 центи, и увек их је било у продавницама у америчким војним базама. Иако је од момента описаних догађаја прошло већ више од

десет година, још увек користим рукавице које су ми од тада остале – у њима поправљам кола, скачем с падобраном и обављам којекакве друге послове.

Пуковник је уперио прст у правцу рукавица и упитао: „Ко је овај Рамбо?“. Тек сам отворио очи тако да нисам баш разумео шта хоће од мене. Пуковник је поновио питање: „Ко си ти, војниче?!“ – „Рамбо!“ – одговорио сам у полусну. Пуковник је још једном поновио питање. Отарасивши се остатака сна представио сам се како треба. Пуковник нам је рекао да не спавамо док не дође још један човек и да до даљњег обавезно вршимо дужност удвоје. То је значило да док један спава двојица буду будна и тако на смену целу ноћ. Такво решење је било исправно, колико ми је познато патроле се у свакој војсци састоје из парова. Ствар је у томе што пар стражара може истовремено да осматра све стране, што је у принципу за једног стражара немогуће. Поред тога, два стражара могу да пружају један другом подршку, на пример да не би заспали. Противнику би било знатно теже да елиминише пар у тишини него једног дежурног, а некад и просто немогуће. Наравно, могуће је поставити и већи број војника, али од тога нема никакве реалне користи, поред тога додатан број људи у улози стражара може добро доћи на неком другом месту.

Пре одласка пуковник нам је саопштио вест чија се суштина сводила на то да међу албанским терористима постоји група која се састоји од петнаестак Чечена веома жедних руске крви. Није појашњавао како су дошли до тих обавештајних података, али ми се учинило да су његове речи заслуживале пажњу. Ваља напоменути да сам саопштење од оперативног дежурног преко радија о томе да се Албанци спремају да одсеку по две руске главе на ноћ схватио пре свега као психолошку меру наше команде која је требало да повиси обазривост војника. Информација о групи „Чеха“ ми је већ изгледала веродостојније. Али шта сад, скинућемо главу и њима, још боље.

Пуковник се удаљио, а убрзо је до БТР-а дошао војник из наше чете који је требало да проведе прву ноћ на Косову у нашем друштву. Нас тројица смо попили још мало вотке, нешто презалогјили и сваки се дао на свој посао, неко је легао да спава, а неко вршио осматрање. Ништа нарочито се није дешавало: Срби су, као митски гноми, користећи последњу прилику нешто радили унутар брда, с времена на време у даљини су се чули пуцњи, на радију су говорили да је на неком стражарском месту „све мирно“, или су речима понављали оно што се ионако могло чути (пуцњава у том и том рејону). Више пута су у етар ишли извештаји о појављивању непознатих лица у близини неког од стражарских места. Околина и локација стражарских места биле су ми непознате, према томе, нисам могао да разумем где се тачно то дешавало. Нисам могао по гласу да одредим који тачно човек говори преко радија – нашу посаду су у четврту чету прекомандовали дан пре марша и ја своје нове колеге у суштини нисам познавао, а поред тога и радио доста изобличи глас. С ишчекивањем сам ослушкивао нова саопштења не бих ли сазнао како се развија ситуација, али сваки пут ни до каквог развоја није долазило.

Разданило се – ноћ је сменило јутро. Током ноћи се ништа значајно није десило, главе су нам остале на раменима. Од спавања у панциру болеле су груди – плоче у њему нису баш лаке. Почињао је нови дан, за разлику од претходног, сунчан и топао. Тако је прошло првих 24 часова мог боравка на Косову.

Као што сам већ упозорио у предговору, од времена догађаја који су се одиграли на Косову до момента завршетка ове књиге прошло је више од десет година, тако да не

могу да гарантујем апсолутно тачну хронологију у излагању своје приче. Хронологија ће бити у потпуности поштована само што се тиче по нашим мерама важних ствари, типа доласка првог руског транспортног авиона или наше дислокације на други положај. Сви остали догађаји биће изложени приближно хронолошки, али зато максимално детаљно.

После нашег доласка на аеродром „Слатина” српска војска се на Косову налазила још три дана. Њен сукоб са Албанцима или Енглезима нисам видео, али је до нас стигла информација о инциденту који се догодио у Приштини. Тај инцидент се десио првог дана доласка енглеских трупа на ово подручје. Енглези су, ушавши у Приштину, наишли на Србе који су протестовали против њиховог доласка. Демонстрација је била бучна, и како би успоставио некакав ред, један од српских полицајаца је кренуо да пуца у ваздух. Енглески војници који су се налазили у његовој непосредној близини нису могли а да не виде да он пуца увис; упркос томе, један од Енглеза је убио полицајца. Није ми баш најјасније због чега је то урадио, могу само да претпоставим два разлога.

Србин очигледно није провоцирао Енглезе и још мање их је угрожавао. Лако је претпоставити да је он у ваздух пуцао баш ради смиривања масе, што је опет ишло на руку Енглезима. Закључак је прост – или код енглеског „екстремисте” није све било у реду с главом, или је једноставно хтео да убије човека па је нашао одговарајуће услове за то. Било како било, мотив тог поступка је и остао загонетан, али сама чињеница да се то десило била нам је позната.

Не могу да кажем какви су тада били односи између српске војске и Албанаца, али једно је сигурно – у нашем рејону тих дана нисам видео Албанце у војним униформама. Војнички одевени Албанци и касније су се сретали прилично ретко, првих дана нисам видео ниједног тако обученог. Није ми било јасно ко је сваке ноћи пуцао, озбиљније пуцњаве није било, најчешће је ноћну тишину прекидало неколико хитаца из једног оружја и на томе се све завршавало.

Како се мени чини, терористи ОВК-УЧК нису се посебно трудили да активно дејствују у рејону Приштине до момента када српске војне формације не напусте ту област. Албанци или нису хтели без везе да ризикују – они су и онако добили шта су хтели, или су од својих прекоокеанских покровитеља добили наређење да сачекају док се све не смири и да се тек тада обрачунају са локалним Србима који су остали без заштите. Наравно, покровитеље нису бринули могући губици са албанске стране, њих је бринула опасност неконтролисаног развоја ситуације која је дотад за њих била повољна. Као и њихове албанске слуге, прекоокеански господари су такође добили оно што су хтели и додатна напетост им више није била потребна. Што се српских војника тиче, они су сигурно схватили да одатле одлазе на дуже време, а можда и заувек. Додатне војне мере казненог карактера против Албанаца још више би их разљутиле, што би се касније неизбежно одразило на локално српско становништво, ком се и тако већ спремала страшна судбина. Простије речено, у том моменту борбена дејства већ нису била од користи ником од учесника у рату. Албанци су уз непосредну подршку НАТО-а дошли до победе – Срби су претрпели пораз, при чему је добар део тих истих Срба остао заробљен у рукама окупатора. Посао је завршен, ђаволи се радују.

Наши односи са српским војницима тих дана су били веома присни, Срби нису сумњали да ћемо ми заштитити њихово цивилно становништво. И ми смо то исто

мислили. Наивна вера Срба у несавладиву снагу братске словенске Русије, нажалост, није одговарала стварном стању ствари. Захваљујући дугогодишњим напорима комуниста, а затим псеудо-демократа потчињених Западу који су их заменили, некада моћна Русија једва да је могла сама о себи да се стара. Комунисти и „демократе” на срећу целе државе нису седели скрштених руку и последице тог њиховог труда нису могле да не оставе трага на тадашњем стању Русије. И обични људи су се трудили да не заостају за државним руководством – неколико деценија многи наши грађани су беспосличарили, пили, крали и у суштини се ничим нормалним нису бавили. Поред тога, нису се трудили да савладају корисне вештине, да се баве спортом или да се једноставно нормално размножавају. Заједничким напорима „патриотских” власти и обичних људи дошло је до тадашњег положаја наше домовине. Русија је у то време била слаба, како у политичком тако и у војном смислу, тако да је било просто бесмислено очекивати од ње неку већу помоћ.

Русија је била далеко, али је зато двеста падобранаца који су је представљали било ту. Ми нисмо личили на „обичне људе”, напротив, наш изглед и борбени дух недвосмислено су уливали сигурност у то да смо ми јаки, да много можемо. Већином физички развијени, млади, смели, добро наоружани, потпомогнути модерном и исправном техником, и најважније од свега жељни борбе, ми смо у очима Срба изгледали као достојни заштитници њихове земље. Ни најплашљивији међу нама нису намеравали да разочарају Србе.

Срби се у жељи да нам помогну нису ограничавали само на савете и упозорења о могућој опасности; на пример, дали су нам целу гомилу прехрамбених производа. Српски војници су долазили до наших БТР-ова и нудили нам читаве кутије разних производа и на тај начин нам разделили вероватно цео магацин. До мене и Дебелог је доспео велики сандук са кексом у кутијама који, ако се добро сећам, за време боравка на Косову нисмо ни успели до краја да поједемо. Касније је кутији са кексом друштво правила кутија укуских конзерви са рибом коју су нам такође дали Срби, овога пута не војници, већ цивили.

Српски војници су нам стално делили савете у вези са разним проблемима који су се код нас појављивали. Другог дана почели су озбиљни проблеми са пијаћом водом, јер смо воду коју су нам делили за време марша користили веома немарно, те је брзо нестала. „Витинку” нисмо волели и нисмо је чували – прали смо се њом и чак се поливали чисто ради освежења. Проблем могућег недостатка воде није нас бринуо, на ту тему вероватно нико није ни размишљао – не идемо ваљда у пустињу. Наша команда мора да је исто размишљала, тако да нисмо понели пијаћу воду у потребној количини. Иако је први дан нашег боравка на Косову био кишовит, већ други дан је обележила врућина сасвим уобичајена за лето у тим крајевима. Разуме се, када је напољу топло онда ти се пије вода, а ми нисмо имали шта да пијемо. Могуће да је у другим деловима батаљона било боље, али конкретно наша чета је недостатак воде и те како осећала.

Још првог дана наишли смо на противпожарни хидрант с ког је био скинут гвоздени поклопац, а из цеви која је била под њим шикљала је вода. Вода је избијала увис и на тај начин образовала нешто налик на малу фонтану. Вероватно су помоћу тог хидранта Срби безуспешно покушавали да угасе пожар у згради аеродрома, а касније га из неког разлога нису заврнули, или нису могли да заврну вентил. Та фонтана нам првог дана уопште није била интересантна, али, како смо потрошили пијаћу воду, појавило се

сасвим конкретно интересовање за њу. Занимао нас је одговор на само једно питање: да ли је вода употребљива за пиће? Срби су рекли да може да се пије и ми смо је пили. Никаквог штетног, а ни лековитог дејства та вода на нас није имала, а ни укусом се ни на који начин није истицала. Вода к'о вода. Међутим, да није било уверења од стране Срба, ја се не бих одважио да је пијем све док ми без воде не би било баш лоше.

Поред практичних савета, кроз разговор са српским војницима стално смо размењивали искуства из војне службе. Испоставило се да, без обзира на то што су се војници у српској војсци позивали на редовно служење војног рока, дедовшчина⁶, онаква какву смо је ми познавали, код њих није постојала. Срби су у војску ишли на годину дана, ми смо тих година служили две, али то није била главна ствар. Главни фактор су били сами људи, њихов однос једних према другима и према својој држави. Какво друштво таква и војска.

Један од наших другова је тада рекао следеће: „Дедовшчина је показатељ непрофесионалности. На пример у Специјалном одреду за брзо реаговање (СОБР) уопште нема дедовшчине, тамо су професионалци.” Момак је планирао да после одслуженог рока оде у СОБР – био је у доброј физичкој форми, упознат са разним оружјем, али очигледно тада није знао да у тој специјалној јединици Министарства унутрашњих послова (МВД) служе само официри. Он није био официр, и колико ми је познато, самим тим у СОБР није ни отишао.

Ја нисам присталица потпуно професионализоване војске, али се потпуно слажем са тврдњом свог друга. Идеална војска је војска мешаног типа: специјалне јединице и делови првог позива попуњавају се из реда професионалаца и регрута-добровољаца, резервне јединице попуњавају се регрутима. Војни рок годину и по. Првих пола године обука, а затим права служба. Служе сви мушкарци одреда, јер је обезбеђивање одбрамбене способности државе лична и саставна ствар сваког човека мушког пола. Лична и саставна ствар, јер нико не може тачно знати како ће се одвијати следећи рат и зато су умеће руковања оружјем, умеће потчињавања и командовања, као и умеће преживљавања у тешким условима неопходни сваком. Уопште није битно да ли си математички геније, олимпијски шампион или обичан човек, сви су обавезни да служе – чување безбедности је општа ствар. Треба додати да из принципа равноправности и правичности произилази да ако један човек троши драгоцену време свог живота ради опште ствари онда су и други дужни да поступе истоветно, и то независно од својих убеђења и могућности. Али, то је по правди, у реалности је код нас скроз другачије.

Разумем богате људе – они имају паре и домовина њима не треба, с пуно пара свугде могу да прођу, али када обични људи неће да иду у војску или оду тамо а неће да се уче војним стварима онда то не може да се назове никако другачије сем глупошћу. Обични људи ником нису потребни, и ако се сами не позабаве заштитом своје домовине (то јест, заштитом свог окружења, својих ближњих и себе самих) онда немају у кога да се уздају.

Као што је познато, многе плаши дедовшчина, али разлог постојања дедовшчине не треба тражити у војсци, већ у ништавним људским душама. Код Срба је све било

---

⁶ Неформални хијерархијски систем односа међу војницима и подофицирима у руској (совјетској) војсци. Заснива се на подели војника по дужини времена проведеног у војсци – што је дуже време то је виши статус војника. Испољава се у виду искоришћавања, физичког и психичког злостављања млађих војника од стране старијих, тзв. „дедова”. (прим. прев.)

другачије. Српска дедовшчина је била слична америчкој – у оба случаја, војници са дужим стажом просто су имали већу слободу и некакве особености у изгледу. То значи да је дедовшчина у правом смислу, дедовшчина која је подразумевала власт „дедова” над „младима”, у потпуности одсуствовала. Вероватно да само у постсовјетским државама може постојати постсовјетска дедовшчина. Ја нисам био у затвору, али сам зато доста причао са људима који су тамо били, тако да сам сигуран у следеће – дедовшчина је појава која произилази баш из затвореничких односа. Та појава се заснива на принципу понижавања слабијег од стране јачег. Понављам, какво друштво таква и војска.

Имам негативно мишљење о дедовшчини јер она уништава борбену готовост војске, али притом не могу да не приметим чињеницу да се највећи проблеми са дедовшчином по правилу појављују код слабих људи. Слабих умно, слабих физички, и најважније, слабих духом. Боравак у мушком друштву у затвореном простору у ком нема куда да се оде ни иза кога да се сакрије лепо показује ко је у ствари какав човек. Далеко од тога да се сви понашају достојанствено: једни почну да се понижавају а други да понижавају. Али, тај процес почиње много пре војске – од малих ногу неке мајке васпитавају плашљиве полу-педере, док друге брижно васпитавају сурове егоисте. Очеви (ко их има) се васпитањем слабо занимају јер постоје и важније ствари – посао, вотка, телевизор. Морални изроди долазе у војску и ту их чека затворено друштво – рај и за оне који воле да понижавају и за оне који воле да се понижавају. Свако налази занимање достојно себе. Дедовшчина није у војсци, дедовшчина је у друштву. Фјодор К. који је написао књигу о томе како преживети на местима где нема слободе јасно је рекао да су хаос који се дешава у затворима и дедовшчина у војсци последица тога што мушкарци не желе да буду мушкарци. Ја се у потпуности слажем са мишљењем тог човека.

На пример, када сам се ја пријавио у војску, у чети у којој сам био на обуци, од скоро сто младих војника, не више од десеторо људи покушало је да се брани, при чему је пет од тих десет једноставно сваљивало своје проблеме на слабије од себе, често поступајући са њима још грубље него старији. Ја сам наравно припадао тој десеторици, али сам се бранио сам, не малтретирајући слабије. Понекад ми то баш и није полазило за руком, али чешће сам успевао да одговорим достојанствено, често сам просто имао среће, или ме је Бог чувао. Нисам био ни посебно јак, ни посебно паметан, ни посебно снажан духом, али без обзира на то, нисам тада разумео шта је спречавало остале да поступају као ја, то јест да просто бране своје достојанство. Сваки човек се може сломити, па тако и ја, али да одустајем од самоодбране нисам планирао ни у ком случају. Кад би свако тако поступао онда покушаји „старих” да понижавају друге више не би били безбедни за њих и самим тим би ти покушаји престали сами од себе. Једноставно је. Они који се нису бранили, иако су били жртве грубости, у суштини боље нису ни заслужили јер мушкарац мора увек бити спреман да заштити себе и своје ближње. Ја сам против дедовшчине, али сам захвалан војсци на њој. Зашто? Дедовшчина ме је очеличила, она ме је у правом смислу научила шта је то живот.

Занимљиво је да су Срби знали за нашу дедовшчину, иако само у општим цртама. Остаје загонетка одакле им је то било познато, јер се са представницима руске војске већина њих први пут срела. Могуће је да су их са појединостима службе у редовима наших оружаних снага упознали малобројни руски добровољци који су дошли на Косово како би дали свој допринос борби за правду. Непосредно у том крају нисам срео ниједног таквог земљака, али сам касније, већ у Русији, у редакцији часописа

Солдат удачи имао прилику да попричам са двојицом таквих људи. Један од њих, Александар М. био је прилично позната личност међу руским добровољцима још из времена рата у Босни. Колико је мени познато, он је тих година чак неко време и командовао руским добровољачким одредом.

Оба та човека су на мене оставила утисак прилично чудних људи који су у мањој или већој мери покушавали да придају себи већи значај од оног којим су у стварности располагали. Ниједан од њих није служио ни у совјетској, ни у руској војсци. Током разговора, Александар је изнео своје мишљење о томе како је требало да поступимо са српским полицајцима ради опште, наше, а посебно српске безбедности. Безбедност српске популације га је посебно бринула. По његовом мишљењу, требало је формално разоружати српске полицајце, узети њихово оружје на чување, а саме Србе сместити у касарне које су се налазиле на тој територији. На тај начин би испало да на територији Косова нема наоружаних Срба, а у исто време би у случају нужде полицајци брзо могли да добију своје оружје назад и помогну нам у одбрани од албанских терориста. Александров савет је добар, али ја сам га чуо пола године после дешавања на Косову, а и шта је вредело давати такве савете мени, обичном војнику. Узгред, на моју примедбу тим поводом Александар је мирно одреаговао: „Па да, од тебе ништа није зависило, ко је тебе шта питао...” Више се нисмо враћали на ту тему.

Још једног земљака који је учествовао у борбама на Косову на страни Срба срео сам у Чеченији, али није било шансе да попричам с њим јер је погинуо приликом прве борбе. Наша група извиђача кренула је на извршавање задатка, али је скоро одмах наишла на групу чеченских терориста. Започела је борба током које смо се и ми и „Чеси” разишли на разне стране. Мој БТР је стајао као подршка у близини места сукоба. Пошто наша посада није учествовала у самој борби, били смо задужени за евакуацију настрадалог. Мртвог момка су донели и ставили у БТР. Један метак га је погодио испод пазуха, а крв није текла напоље, већ унутра. Пошто је била ноћ и био је мркли мрак, не само да нису могли да зауставе крварење, већ ни да одмах виде где је био рањен. Умро је десетак минута после рањавања, Бог да му душу прости. Није ми било суђено да попричам с њим на тему Косова.

Када су погинулог донели и ставили у наш БТР, сместио сам га на једну половину задњег седишта за транспорт војника. Смештајући мртво тело, под задигнутом јакном видео сам мени познат српски војни каиш који је са својим власником очигледно дошао са Косова. У БТР-у су позади смештена два седишта за транспорт војника, за по три човека свако, и личе на два кауча леђима окренута један према другом. На једно од њих сам сместио убијеног колегу а на друго сам се сместио ја – да спавам. Суседство са тек убијеним човеком који је лежао на растојању испружене руке није ме узнемиравало – призор мртваца ми није био баш пријатан, али се ни мртвих ни уопште смрти нисам посебно бојао. Али, ако ми и није сметао покојник, још како су ми сметали ликови који су после смене страже тражили или место за одмор или некога ко би могао да их замени на стражарском месту.

Знао сам да се већина људи боји покојника па сам, уморан од непрестаног буђења, решио да се нашалим са оним ко се следећи пут усуди да ми ремети сан. Затворио сам бочна врата са своје стране, а врата са супротне стране оставио притворена како бих га навео да отвори баш њих.

Није требало дуго чекати, врата су се широм отворила и неко је упитао има ли у возилу људи који треба да иду на стражу. Ни ја ни мртви друшкан ништа нисмо одговорили и неуморни незнацац из ноћи је кренуо још упорније да понавља своје питање, обраћајући се ономе ко му је био ближи. Опет не добивши никаквог одговора (јасна ствар, покојник ништа није могао да одговори), почео је да се дере, трећи пут понављајући своје питање. Нисам више могао да издржим и одговорио сам му: „Шта зајебаваш човека, неће он на стражу – мртав је!” Као што сам и очекивао, дошљак је био шокиран оним што је чуо и нервозно климајући главом глупо упитао: „У смислу?” – „Па у правом смислу! Мртав је, убијеног су га овде донели!” – „А... Срање, разумем. А ти?” – „Ја сам још жив, али на стражу не идем, ја сам митраљецац овог БТР-а.” – „Јасно.” Отприлике на исти начин се ситуација поновила још једном, а после тога ме више нико није узнемиравао и успео сам да одспавам неколико сати на миру. Али, миран сан је ујутру требало отплатити: мени и још једном лику је припало да прилично далеко на носилима носимо убијеног друга. Из неког мени сасвим неразумљивог разлога, мртве људе је много теже носити него живе.

Срби су косовске Албанце називали „Шиптари”. Не знам зашто су их баш тако звали, значење речи Шиптар такође ми није познато. По смислу је ситуација слична томе како смо ми звали Американце – „Пиндоси”, али зашто баш Пиндоси, и уопште, шта је то Пиндос, нико заправо није знао. Узгред, тек у моменту писања књиге на памет ми је пало питање које се тиче тога које тачно Албанце су Срби називали Шиптарима. Да ли су Срби тако звали све Албанце уопште, да ли само локалне, или напротив, само оне који су се појавили на Косову за време албанске окупације. За време мог боравка у том крају није ми пало на памет да разјасним то питање, тако да ми није познато који су тачно Албанци били називани изразом Шиптар.

Срби су се с презиром односили према Шиптарима, и као војницима, и као људима. Њихов однос је био потпуно оправдан, у шта сам касније могао и да се уверим. Наравно, албански екстремисти су били бандити и терористи, али сами по себи Србима нису представљали стратешку опасност. Без подршке НАТО-а, пре свега САД, они нису представљали снаге способне за самосталну борбу. У пракси сам се касније уверио у то да су Шиптари своје највеће људске и војничке квалитете показивали пљачкајући, палећи и отимајући. Ту су они стварно били у свом елементу. У узимању непријатељске имовине нема ничег лошег, али без обзира на то, за пљачку није потребна ни храброст, ни памет, ни снага. Насупрот томе, за ратовање су људима неопходне баш те особине. Самим тим, ратовање без помоћи НАТО-а Шиптарима баш и није ишло.

Узгред, из команде нисмо добили никакве информације које су се тичале борбене способности Албанаца. Није нам била позната ни њихова приближна бројност, ни присуство овог или оног оружја. Према томе, иако мало вероватно, команда није располагала информацијама о могућем противнику, што значи да нису спровели неопходно извиђање. Нажалост, тако нешто је било сасвим могуће. На пример, када је 1994–1995. године наша војска нападала Грозни, током борбе се испоставило да чеченских терориста не само да има више него што се претпостављало, већ да их има више него војника који су заузимали град... С обзиром на савршену организацију марша, разумно је претпоставити другачије – команда је била одлично упозната с каквим снагама и средствима терористи ОВК-УЧК располажу, али ту информацију није саопштавала људству јер за тим није било потребе.

Наравно, ми се Албанаца нисмо бојали, штавише, хтели смо да их казнимо за њихова злодела, али с друге стране, шта је могло да уради двеста, па чак и добро наоружаних и припремљених људи, против десетак хиљада албанских окупатора? Могли бисмо ефективно да пружамо отпор неко време на територији аеродрома, а касније, ако помоћ из Русије не би стигла, вероватно бисмо успели да одемо на територију под контролом Срба. Не више од тога. Снагама којима смо располагали нисмо могли да обезбедимо сигурност косовским Србима, а ни српски полицајци (да су остали на Косову) у принципу не би могли да утичу на такву ситуацију. Опет из тог разлога што их је било мало.

Српској популацији је у то време већ било пресуђено, али тада ни ми ни Срби нисмо о томе размишљали. Размере мрачне перспективе са Србима нисмо разматрали и на будућност смо гледали прилично оптимистично. Током разговора показало се да у саставу српске војске такође постоји падобранска јединица, тачније ваздушно-десантна бригада. Та бригада је била смештена у граду Нишу, оном истом кроз који смо прошли дан раније. На самој Слатини српских „падоса” није било, а да ли су уопште учествовали у борбеним операцијама на Косову није ми познато. Разговарајући са нама, неки од српских војника су заинтересовано гледали у БТР, али пошто тамо нису нашли ништа што се суштински разликовало од њихове технике, брзо су губили интересовање за нашу машину. Сваки БТР, без обзира на тип, Срби су називали „БОВ”⁷. То је била или скраћеница, која на њиховом језику означава скраћени назив за оклопни транспортер, или нека реч из сленга.

Наши разговори се нису вртели само око војних ствари, причали смо и о другим, за нормалне мушкарце интересантним темама. Током разговора, са српске стране је стигао предлог да увече одемо у „стрипк” да се разонодимо, наравно ако ситуација буде мирна. Срби су рекли да су девојке тамо лепе и да њихове услуге коштају, ако ме не вара памћење, 40 немачких марака за сат. У Босни је пружање тих услуга коштало 100 марака, тако да су чари локалних девојака очигледно изискивале мањи трошак. Та вест је код мене изазвала одлично расположење и чак на неко време путпуно одвукла пажњу од ситуације у окружењу. И проститутке су наравно гледале телевизију, што значи да су биле обавештене о нашем присуству. Девојке су радознао народ и сваки од нас, руских падобранаца, представљао би за њих реткост и својеврсну атракцију, и сигурно би нам била указана већа пажња него обичним корисницима њихових услуга. Пријатно проведено вече је било врло примамљива ствар, али како сам одмах разумео, апсолутно нереална. Ипак, што кажу, није забрањено маштати. Овде би било добро да објасним свој однос према проституткама и уопште њиховим услугама.

Што се тиче проститутки рећи ћу следеће: односи са њима одувек су ми се свиђали због своје једноставности и поштења. Да, управо поштења. Теби нуде услуге – ти за њих даш паре, све једноставно и поштено. Наравно, жена се понижава дајући се коме било, али поред тога она врши и велику друштвено корисну функцију, својим услугама омогућава неопходно задовољство многим мушкарцима који немају могућности да имају бесплатне односе. Зараде проститутки скоро никада не одговарају тим понижавањима и том ризику по живот и здравље који су неизбежни у тој професији. У суштини, може се рећи да те девојке жртвују себе радећи за мале паре прљав, али за друштво неопходан посао. Наиме, оне жртвују тело уништавајући га грубим, безобзирним и немилосрдним понашањем, психа страда од понижавања, грубости,

---

⁷ Борбено оклопно возило (прим. прев.)

иживљавања и изопачености ненормалних клијената. С једне стране, све је праведно – девојке су саме себи изабрале животни пут, с друге стране ми их је јако жао, и оне су људи. Ни ја ни било ко од мојих другова у разоноди никада нисмо били груби према проституткама.

Што се тиче друштвене користи од проституције, она је очигледна и огледа се у чињеници да секс не постоји само да омогући размножавање и пружа задовољство, већ је и природна психофизичка потреба човека. Да и не говорим о нама, војницима и официрима, младим људима пуним животне снаге и момцима који служе далеко од домовине и самим тим далеко од својих жена и девојака, што се нас тиче све је јасно. Систематска мастурбација одлично развија машту и јача војничке руке, али праве блиске односе са женом не може да замени. Како у смислу нежности, тако и у смислу добијеног задовољства од контакта са особеностима женског тела. Психички је тешко младом, здравом, нормалном мушкарцу бити сасвим без жене на дуже време. Још је теже старом, ружном, непознатом и непотребном бити вечито без жене. Ако постоје проститутке, он ће отићи код њих и потрошити зарађен новац, и добити мало, ако и купљеног, али ипак задовољства, а можда чак и среће. Ако нема проститутки, шта му преостаје – да силује? Добар човек не би, али далеко од тога да су сви људи добри..

У суштини, ја сам за проституцију, али под два основна услова: без увлачења малолетних у њу и уз учешће на апсолутно добровољној бази. У сексу као таквом нема ничега ни узвишеног ни унижавајућег. Секс је део природних и апсолутно свакодневних односа међу одраслим мушкарцима и женама. Не више од тога. Што се тиче тога да се проститутке понижавају пред ким стигну ту нема шта да се спори, али и поред њихове делатности има на свету много прљавих и понижавајућих занимања. На пример, доктори који по цео дан баратају прљавим гузицама или трулим зубима својих пацијената. Пандури, криминалисти и психолози који по службеној дужности копају по мрачним дубинама свести монструма као што је Чикатило⁸. Има на свету довољно прљавих послова, тако да нема потребе посебно млатити језиком о „палим женама”.

Мотиви који терају девојке на понижававање и ризик могу бити разни, а што се тиче питања исправности и нормалних односа међу људима, ту сам убеђен да међу моралним изродима данашњице проститутке никако нису у првим редовима. Један мој животним искуством поучен друг рекао је на рачун тога: „Проститутке су у неким случајевима боље и поштеније од многих, такозваних, пристојних људи.” По мом мишљењу, то је потпуно тачна тврдња – добро су ми познати случајеви доброг људског понашања од стране проститутки. Навешћу један пример.

Као што сам већ напоменуо, с почетком НАТО бомбардовања почели смо често да идемо на привремена осматрачка места. Једно од тих места било је на граници између Босне и Србије, која се на том месту налазила на реци Дрини. Тамо је наравно постојао мост са српском царином, поред које је наш БТР и стајао. Дању и ноћу смо пратили ситуацију – дању митинге, а ноћу рад српских противавионаца. Баш на том месту су ми демонстранти дали лист на ком је нацртана карикатура срушеног америчког „стелт” авиона. У праволинијском правцу од стражарског места налазио се ресторан на чијем спрату је био „стрипк”. Момци које смо заменили на стражи говорили су да су девојке тамо добре, па смо једног дана испланирали да одемо тамо. Један од нас је пошао да

⁸ Андреј Чикатило, серијски убица који је између 1978. и 1990. убио најмање 52 жена и деце (прим. прев.)

извиди и вратио се оданде с пакетом хране из ресторана због које је тобоже и ишао (зажелели смо се меса, јелте), литром „Рубиновог” вињака и вешћу да девојке имају слободан дан. Вест нас је растужила и решили смо да оставимо ствар за други пут, а да се у међувремену позабавимо вињаком и месом. И једно и друго је пуштено у промет, и пошто нас је мало ухватило, обновио се разговор о неопходности да се тог дана нешто кресне. Ускоро се курир неким поводом опет запутио у „стрипок” и вративши се објавио радосну вест: могуће је позвати девојку из другог стрипгиз бара. Старешина на нашем стражарском месту био је заставник М., прерасли бркати гном, и баш од његове воље је све и зависило, јер је девојка на стражи незаконита ствар. Он није имао чега да се плаши јер је провера страже свакако већ прошла – провера је стигла на извиђачком БТР-у. После преговора, добили смо дозволу да доведемо девојку ради уприличења „романтичног сусрета”, гном је наравно добио позив да и он у њему учествује (на наш рачун) на шта је одговорио потврдно. Курир је нестао у правцу стрипгиз бара, одакле је његов власник обавио нама потребан телефонски позив.

Проблем је био у томе што је од свих нас паре имао само мој друг Љоха Мали. Љоха се сложио да нам позајми 200 марака које су нам биле потребне да платимо услуге девојци – проститутку смо позвали на два сата. С Малим сам се ја договарао око пара, и сви су у његовом присуству потврдили да ће му паре бити поштено враћене по повратку у базу. Остали смо да чекамо, а ја сам од нестрпљења довршио вињак. Заставник није знао да смо имали жестину, нисмо се разметали, али је вероватно по нашем изгледу нагађао да смо нешто пили.

Кроз сат времена, до мене и Малог који је стајао поред пута недалеко од БТР-а дошао је црни „мерцедес” серије сто четрдесет, коју су тих година независно од запремине мотора сви називали „шестстотка”. Дошао је право до нас окренут десном страном, брзо и уједначено се спустио прозор на вратима сувозача. У колима је поред возача седела симпатична млада жена, бринета, ја сам се нагнуо према вратима и према мени је кренуо талас јаког, али не и нападног мириса парфема. То је било веома пријатно. Жена је рекла: „Здраво момци, ви сте тражили девојку?” Ми смо одговорили потврдно. – „А колико вас је?” – Махнули смо према БТР-у. – „На колико?” – „На два сата.” – „У реду, још мало. Само момци, немојте да јој наудите, добро?” – „Добро!”

Ускоро је девојка дошла, ми смо се раскусурали с оним који ју је довезао и он је нестао у супротном правцу. Девојка није била ни прелепа а ни ружна, у суштини симпатична, на први поглед не много старија од нас, око двадесет три. Ја сам је узео у руке како бисмо на фотографији забележили како ми то неуобичајено вршимо дужност. Њену пажњу је привукао БТР и своју радозналост је констатовала речима о томе како се јебала у свакаким машинама, али у оваквој још није имала прилике. „Е па сад ћеш и то да пробаш – права егзотика!” – радосно смо одговорили.

До испробавања није дошло – гном је полудео. Почео је да виче којекакве бесмислице чији се смисао сводио на то „како смо ми смели њему, старијем човеку, да понудимо проститутку!” Као да га је неко пре пола сата вукао за језик да пристане. Али, то није било довољно, тражио је да је сместа отерамо. Схватили смо да се балван не шали и да ствари стоје лоше. Девојка је пажљиво пратила шта се дешава, а заставник се никако није смиривао. Да је био наших година сигурно би за свој подли поступак добио по глави, али нам његове године то нису допуштале (мени у сваком случају).

Што даље – то лепше! Двојица момака су пред Малим започела дијалог поводом пара које су од њега биле позајмљене. Суштина тог бедног дијалога, који је нормалном човеку био одвратан и за слушање, сводила се на то да пошто са девојком није ничег било онда „треба нешто решити по питању пара”. Мали, очигледно не верујући својим ушима, гледао је шта се дешава, схвативши већ о чему је реч. Ја сам такође схватио и пошто сам баш ја, такорећи, водио преговоре с њим око враћања пара, бес ми је преплавио разум. У младости сам често бивао напрасит, што ми је с времена на време стварало проблеме, али у овом случају никако нисам могао да задржим емоције. И алкохол је утицао на моје понашање. Псујући на сав глас изразио сам мишљење о понашању те двојице које је било апсолутно недостојно мушкарца, рекавши да ћу за разлику од њих ја поступити онако како доликује мушкарцу и све паре Малом вратити сам.

Проститутка је гледала шта се дешава, могуће да јој је чак и био интересантан сав тај циркус. Заставник није затварао њушку којој је баш требала једна цигла. Његове поступке девојка је тихо прокоментарисала следећим речима: „Мушкарац који верује у себе не понаша се тако.” Могуће да је стварно имао проблема с потенцијом, али пре ће бити да је имао проблема с главом, што су његови поступци касније више пута потврдили. Мени је било речено да одведем девојку, ради чега смо отишли у кафе у ком је био телефон. Нисам скривао своје огорчење чињеницом да није било секса. Јако дуго нисам био ни у каквом контакту са женом. Девојка се насмешила и рекла нешто као: „Бар ме погледај!” и вештим покретом на секунд подигла кратку сукњу и приказала ми обле беле гузове. Тај приказ је у мени поново изазвао буру емоција. Осећај сексуалне незадовољности, осећај увређености изазване подлошћу заставника били су појачани алкохолом и потпуно су ме обузели. Са неколико речи сам исказао емоције које су ме преправиле и, псујући, одвукао сам се назад до БТР-а. Чак и да сам отишао ћутке, по изразу мог лица се могло видети како сам се грозно осећао.

Девојка је викнула за мном да јој кажем како се зovem. Одговорио сам. И она се представила – Оксана. Више је никада нисам видео. А она ме је тражила. За то су ми, отприлике две недеље касније, рекли момци који су нас сменили на том месту. Тог несрећног дана међу нама није било људи мени сличног имена нити изгледа, ликови су се чак и зезали на рачун тога како ме је прецизно описала. Момци су о њеној посети говорили са неким чудним, једва приметним разумевањем и саосећањем. Ако се не варам, први пут је дошла сама, али пошто ме није нашла, питала је да ми пренесу да ме чека и да јој паре не требају. Други пут су дошле њене другарице и како ме опет нису нашле међу онима који су били на стражи, упорно су тражиле да ми пренесу да Оксана има велику жељу да ме види, да јој паре нису потребне, и да дођем код њих – нећу зажалити. Не знам шта јој се код мене свидело, најглупље би било претпоставити да су је заинтересовали моји скромни финансијски ресурси. Може бити да сам јој се свидео зато што нисам био шкрт и похлепан, а можда и због отворености у испољавању емоција. То не знам, али сам зато сигуран у нешто друго. Са својих двадесет година нисам био размажен женском пажњом и да је млада, симпатична, искусна и слободна жена хтела да се потруди да ми буде јако добро с њом, она би у томе и успела. Можда би јој у томе помогле и њене другарице. У сваком случају, то бих памтио целог живота – у то сам сигуран. Али, никако нисам могао да одем с положаја у чети да се сретнемо, како кажу у војсци, није нам било суђено...

Та у суштини тужна прича имала је и мали комични продужетак. Оставио сам девојку у кафеу да сачека превоз и пошао у БТР да спавам, и како сам ушао у њега закачио сам

ногом кутију са редеником од митраљеза. Кутија из неког разлога није била учвршћена и реденик је громогласно слетео на под. Тај звук је веома карактеристичан, и ако га бар једном чујеш више га ни са чим не можеш помешати. Ионако сам био на ивици живаца, а сад још и тај реденик! Уз гласне псовке кренуо сам да га враћам назад у кутију. Заставник, чувши звуке који су допирали из БТР-а, очигледно је помислио да пуним оружје и спремам се да запуцам по њему како бих му се одужио за његову подлост. Сложио сам реденик и легао да спавам, али нисам успео ни да задремам кад ме је разбудило лик који је дошао да по наређењу гнома узме моју пушку. Мирно сам му је предао.

Ујутру је заставник кренуо да ме убеђује да сам хтео да продам своје оружје. Сасвим извесно, он је мислио да сам био толико пијан да се ничега нисам сећао. Било је смешно и жалосно слушати га како лупета. Он се као и претходне вечери никако није смиривао, тако да сам оружје добио назад тек кад је дошла смена. Имајући у виду њега, тешко је не сложити се са тврдњом мноштва психолога да нису случајно сви најгори диктатори у прошлости били ниског раста. Па, и у бајкама гнома увек представљају као зле, ако ништа друго онда бар штетне. Догађај на стражи није имао никаквих видљивих последица, формално се на стражарском месту ништа није ни догодило. Старешина је могао да поднесе извештај о успешном извршењу постављеног задатка и да после тога с миром оде да се одмара.

Међутим, бркати гном је решио да уради другачије. Као што сам већ рекао, он је очигледно имао проблема с главом тако да није могао да смисли ништа боље него да рапортира командиру чете како на стражи „није све било у реду”. Четни је знао да не планирам да служим у Југославији још пола године (као што рекох, служење у Југи је било привлачно из финансијских разлога), тако да ми ништа није урадио. Мали ни у чему није учествовао, друга двојица су већ била у Босни по годину дана тако да је шанса да остану још како би „служили спровођењу мира” била мала. Због тога сам одмах схватио да четни неће рапортирати „на врх” тако да сам без бојазни преузео кривицу на себе, а уз то ја и јесам био најгласнији од свег друштва. То сам решио да урадим како Мали не би надрљао – он је био добар човек, а такав је и остао. После више месеци Љоха Мали је враћајући се са Косова успут свратио код мене. Донео ми је гомилу разних занимљивих новости и лампу „маг лајт”, тих америчких лампи сам ја имао много, али једино Љохин поклон ме и дан-данас служи за време пецања, излета и сличних догађаја.

Командир чете, капетан З. је својим интелектом неколико пута превазилазио заставника, тако да је врло брзо схватио да оно што се десило на стражи не само да ником није нашкодило, него је и остало непримећено, те никакав извештај није ни подносио. Али зато је разбио пичку бркатоу гному због тога што не може да организује службу и управља људима који су били под његовом командом. Испало је да је заставник откуцао сам себе. Идиот или шта?!

Или ево овај случај. Мој друг који је често ишао на службена путовања по разним градовима наше огромне домовине, пропутовао је целу Русију због свог посла. Једном кад му је било досадно и требала му је женска пажња, позвао је у собу једну од проститутки које раде по хотелима. Тај друг није баш сиромашан, а и хотеле свакако плаћа послодавац тако да при избору апартамана није морао да штеди, живео је обично у добрим условима. У добрим хотелима су и девојке добре – лепе и искусне. Не знам у ком је тада граду тачно био, али није Москва. Увече, по повратку с посла, решио је да

пријатно проведе вече и позвао је проститутку. Девојка је била баш како треба – прва лига. Посао мог друга подразумева незанемарљива физичка оптерећења а и стално путовање само по себи замара, тако да чим је човек исплатио своју ноћну гошћу, схватио је да хоће само једно – да спава. Рекао је то девојци и предложио јој да напусти собу. На наплату услуга јој то није утицало, паре су већ дате и назад их наравно нико није тражио. Девојка је могла просто да оде, али је поступила другачије. Рекла је: „Ако сам већ узела паре има и да их одрадим како треба! Нећеш зажалити.” Речи су одговарале делу – ујутру се мој друг осећао „као исцеђен лимун”, али је зато био задовољан животом, или тачније речено срећан. Ако би сваки човек био тако одговоран у извршавању својих професионалних обавеза као та девојка, човечанство би било десет пута боље него што је сада. Сигуран сам да већина такозваних „пристојних људи” тешко да своје обавезе врши толико поштено.

Бива наравно и другачије – проститутке се углавном понашају прилично формално. С тим у вези не могу да не испричам један комичан случај које се лично мени десио. Ствар се десила у Рјазању, за време збора пре мог другог поласка у Босну. Кренуо сам с момцима у сауну, требало је да летимо већ за који дан па смо решили да се мало опустимо. Имали смо проблема са саунама јер су се трудили да нас, падобранце-уговорце који су одлазили у Југославију, не пуштају у сауне пошто су се те посете врло често завршавале масовним тучама и покољима. Били смо јаки, било нас је много, после Чеченије и других „врућих тачака”, жестоко насиље и крв нас нису баш дотицали, а поред тога већином нисмо били оданде (неки су се водили оном старом „после нас само потоп”). Власницима сауна проблем је представљао и новац, ког су неки од нас имали у изобиљу, а други су могли остати без њега у жеку „одмора”. Пијанке без којих ниједна посета сауни није могла да прође редовно су доводиле до разних расправа и свађа. Та појава је била толико распрострањена у Рјазању тих година да нам је стварно било тешко наићи на сауну у којој бисмо успели да се развеселимо. Чим би схватили да смо ми ти људи који су им стварали толико проблема, власници би одмах говорили: „Нема места!”. Власници сауна су нас се нескривено плашили.

Сауну смо ипак нашли, и то добру, и тамо смо позвали проститутке. Али, без проблема опет није могло – многе од њих из неког разлога нису хтеле да иду у сауну. Пред крај посете, када се плаћено време ближило крају, ја сам се занимао са једном од њих. Стојећи четвороношке и вештачки уздишући, гуска је с времена на време одвајала једну руку од пода како би бацила поглед на свој ручни сат – није ваљда истекло време? Испочетка су ми ти њени покрети били интересантни, али пошто сам хтео да се задовољим, а не да се смејем, ускоро је насмејаност и сексуално узбуђење помало почео да замењује бес. Нисам живчан човек, али ме је просто психички убијало када би сваки пут кад погледа на сат, лажно-сладострасним гласом, не престајући да стење, рекла: „Време – ах! – већ је истекло – ох! Драги – ах! – хоћу да свршиш – ох!” Њена безобзирна формалност и бесмисленост ситуације толико су ме избацили из такта, да сам уместо да наставим свој посао једва издржао да је не шутнем. Ногу у дупе није добила, али је и моја жеља да наставим сасвим нестала. Тада сам се јако разбеснео, али сам се зато касније, присећајући се те ситуације, много пута насмејао. Свега има!

За крај ћу навести још један пример доброг људског понашања и разумевања од стране проститутки. Пре поласка у Дагестан који су нападе терористичке јединице Басајева и Хатаба, неколико наших момака добило је слободно вече. Ствари су биле спаковане, са својима су се испоздрављали, нису имали шта да раде, а пред њима је била Чеченија, могуће на дуже време. Рат је за нормалног мушкарца интересантна ствар, али тамо

нема ни удобности, ни нежности. Момци су решили да се последње мирне вечери опусте – сауна и девојке. Ствар се десила у Москви, и иако су момци располагали неким новцем, њихове финансијске могућности су биле ограничене па су, договоривши се с неким својим познаником за сауну, пошли да купе јело и пиће и да, уз мало среће, нађу себи другарице за то вече. На путу им се нашла „гачка” на којој су стајале девојке које су радиле без конкретног покровитеља. Девојке су биле права ствар, не од оних истрошених јефтиних. Наши момци су им пришли и објаснили каква је ситуација: таква и таква ствар, сутра летимо у Дагестан да ратујемо, нећемо вам платити, али биће сауна и богат сто, нећемо вам нашкодити. Тада се у дешавањима у Дагестану много говорило у медијима и за то што се тамо дешавало знао је вероватно сваки човек са простора бившег СССР.

Девојке су мало размислиле и сложиле се да пођу без пара. Наши момци су веома лепо провели време у ишчекивању више месеци пуног одсуства женске нежности и свакаких тешкоћа и сурових услова. Ако нисам нешто побркао, за једног од њих та ноћ женске пажње била је последња ноћ проведена са женом у његовом животу. Сигуран сам да би у сличној ситуацији 95% слободних „пристојних” жена највероватније момцима дало негативан одговор. Неке из страха, али већина због охолости и глупе егоистичне бездушности. А проститутке не само да су момцима пружиле нежност у најбољем облику, већ су и потрошивши на њих ноћ избиле себи из џепа по стотинак долара свака. А ко би се од „пристојних људи” макар потрудио да оде до продавнице, па онда до поште, да пошаље војнику паковање кафе и пар топлих чарапа? Нешто баш и нисам чуо за много таквих, а ето војник је трошио своје време и ризиковао да изгуби живот штитећи све грађане државе без изузетка, чак и оне који су подсмешљиво (и глупо) викали да их „боли курац и за рат, и за Чеченију и саму Русију”. Тако је то, а овамо „грађанство”, „пристојни људи”... Закључак је јасан, речи нису потребне.

Што се тиче поткупљивости проститутки могу да кажем још ово: у интересу деведесет посто „пристојних” девојака и жена је да од мушкараца добијају (неке чак и захтевају) цвеће, поклоне, плаћање рачуна у кафићима и ресторанима, плаћање одлазака у биоскоп или плаћање таксија. Све горе набројано кошта, у неким случајевима не баш мало. Другим речима, отворено говорећи, такве жене траже да мушкарац ради успостављања или одржавања везе са њима троши на њих паре. Односи између мушкараца и жена су појава од које обе стране имају користи и у принципу финансијско питање није у непосредној вези са тим односима, али „пристојне” жене ипак траже да мушкарци на њих троше своја средства. Строго гледано, у пракси испада да је та иста поткупљивост само скривена и усавршена, а самим тим и покваренија. Закључак је невероватан али прост: проститутке се понашају часније и исправније него неке „пристојне” даме. Што се тиче мог мишљења по питању тога да ли нормалан мушкарац треба или не треба да троши паре на своје жене, девојке и просто сапутнице, моје мишљење је засновано на здравом разуму. Ја мислим да нормалан мушкарац мора да троши своја средства на жене које су с њим јер је природа тако устројила ствари. Трошење средстава наравно мора да се остварује у разумним границама заснованим на реалности конкретне животне ситуације. Пружање животно неопходних ресурса женкама од стране мужјака среће се свуда у природи, и самим тим такав процес је природан и једини исправан. Наравно, мужјаци се пре свега позабаве својим евентуалним потомством, а не самим односима са женком, али ред је ред. Мушкарчева дарежљивост је показатељ здраве животне снаге, а похлепа, насупрот томе, показатељ његове слабости. Поред тога, у природи мужјак ресурсе троши пре свега на женку са

којом је већ успостављен однос, а не ради успостављања тог односа. Људско друштво је сложеније по питању међусобних односа, али није ништа мање дужно да се оријентише према идеалном, светом поретку који постоји у природи. Природни принципи треба да су непоколебљиви оријентир, али у стварности, савремено друштво је далеко од живота у складу с природом. Рђаво друштво.

Поред свега горепоменутог додаћу још две ствари. Прво: то што мушкарац троши на жену паре ни у ком случају не значи да је он купује као ствар, и мушкарац на то никада не сме да заборави. Друго: ако мушкарац троши на жену своја средства и жена прихвата то његово удварање, онда после таквог поступка и она треба да одговори на исти начин, и мушкарац има пуно право да од жене очекује нешто конкретно по том питању. Тако је исправно, али у стварности често бива другачије. Мене и дан-данас искрено чуди то што многе жене дарезљивст и добро понашање од стране мушкараца доживљавају као тражење пажње. Добро понашање оне доживљавају као испољавање слабости. Глупаче.

Више пута сам спроводио својеврсне психолошке експерименте на ту тему и резултат је скоро увек био исти. Суштина експеримента се сводила на следеће: разговарајући с неком женом која је у прошлости често била у вези са грубим и циничним мушкарцима, трудио сам се да урадим за њу нешто пријатно, од искрених лепих речи и поступака до поклона-изненађења и веселих заједничких занимација. Понекад бих тачно знао а понекад само нагађао да моја сапутница није штедела своју пажњу, тело и нежност на мушкарце с којима је пре била а који јој нису поклањали ништа сем грубости и цинизма. Резултат мојих експеримената скоро увек је био једнак: као одговор на своје добро понашање добијао сам брбљање и „продавање магле”. Притом сам тачно знао да би се ситуација највероватније другачије одвијала када би на мом месту био груб човек. Као што већ рекох, нисам груб према женама, насиље у везама ме не привлачи. Тај експеримент сам понављао више пута, некад је било смешно гледати понашање жене, некад одвратно, некада сам бивао огорчен, али никако нисам успевао да разумем који је разлог за такво понашање. Једини могући одговор био је у робовском менталитету тих жена – оне нису цениле добро понашање према себи, али су се зато врло радо потчињавале сировој сили. Колико ја видим, таквих жена има много... Уосталом, као и мушкараца. На почетку свог војног рока видео сам много психичких изрода од којих ниси могао добити ни обичну поштанску коверту, али су они притом, ради ублажавања свирепости „дедова” у сред ноћи, у закључаној касарни, могли да нађу кутију скувих цигарета. Робовски менталитет. Нељуди.

***

Од свег оружја које смо поседовали највеће интересовање код српских војника изазвао је потцевни бацач граната ГП-25. За људе неупућене у војне ствари појаснићу како изгледа и чему је намењено то оружје. ГП-25 се састоји од кратке олучене цеви калибра 40 мм, обарача, нишана који се налази са стране и мале гумене ручке. „Потцевни” се причвршћује на калашњиков испод цеви у пределу поткундака. ГП-25 је намењен уништавању незаклоњене или скривене живе силе. Максималан домет је двеста педесет метара, ВОГ граната лети споро, падајућом путањом, и видљива је у лету. Постоје две врсте граната – обичне и одскочне, обе су распрскавајуће, то јест противпешадијске. Одскочне ВОГ по удару у земљу одскачу неколико метара увис и тек онда експлодирају, уништавајући оне који леже на земљи или се крију у рову. ГП-

25 се пуни са предње стране цеви и граната нема чауру. Та два фактора обезбеђују највећу могућу брзину палбе за такав тип оружја.

„Гепешка” је поуздана стварчица, корисна и у суштини незаменљива. Срби су уместо „потцевног” користили гранате које иду на цев, такозване „тромблоне”. На цев оружја се заврне посебан наставак на који се опет ставља граната после чега се уз помоћ тромблонског метка она лансира. Граната је тешка тако да механизам оружја трпи велика оптерећења, услед чега се оружје брзо троши. Испаливање тромблona производи снажан трзај. Ако се уместо тромблонског метка грешком испали бојеви, онда ће стрелац и они који га окружују „имати проблема”. У условима савремене високоманеварске борбе та варијанта је у потпуности могућа. Домет гађања је отприлике исти као и код ГП-25. Српски тромблони су били распрскавајући и кумулативни, тј. намењени уништавању оклопних циљева.

Тромблони су незгодни, незграпни и опасни за коришћење тако да се не могу ни изблиза поредити по својој ефективности са „гепешком”. За време другог боравка у Босни имао сам прилику да на стрелишту гађам српским тромблонима; тада се за испаливање граната користила српска варијанта совјетске пушке СКС. Гађао сам стојећи, са кука, а ради згоднијег и чвршћег држања пушке намотао сам ремник око руке. После другог пуцња ремник се откинуо – трзај је био страховит. Тек неколико година касније, сазнао сам да се гађање тромблoном изводи са кундаком ослоњеним на земљу...

Поред магацина хране који су нам разделили, Срби су оставили још и магацин са опремом. Тај магацин је био делимично разрушен натовском ракетом, али је без обзира на рушење у потпуности сачувао свој садржај. Наравно, Срби су одатле однели најкорисније ствари, али је ипак унутрашњост магацина била пуна свакојаких потребних и непотребних војничких ствари. Тај магацин се налазио у непосредној близини места на ком је стајао наш БТР, тако да сам ја био међу првима који су га открили. У магацину је било каишева, чизама, војних униформи, доњег веша, пешкира, чутура, шаторских крила и друге војне имовине и опреме. Опрема је делимично била нова, а делимично коришћена. На моју жалост, све чизме и кожни каишеви били су половни. Прегледавши магацин изабрао сам пар скоро нових каишева, а такође и мали тамнозелени платнени војни ранац, и пошао назад. Одавно сам хтео да набавим српску униформу, била је квалитетна, издржљива и лепа, али потпуних комплета у магацину није било. Јакни је било много, а пангалона опет није било уопште. Још док сам био у Босни хтео сам да купим комплет те униформе – јако ми се свидео тип маскирне шаре. Шара се састојала од пет боја и била је отпорна на испирање. Ожалостило ме је то што поред целе гомиле војних крпа није било униформе која ме је занимала.

Поред горепомнутих каишева нисам хтео ништа више да узимам – било ме је срамота да без потребе присвајам српску имовину, па чак и напуштену. Сада знам да је било глупо размишљати на тај начин, али тада сам мислио управо тако. Како је имовина била напуштена, било је сасвим допустиво користити је, тако да је тада требало узети све што би могло да буде од користи касније, па још узети и за резерву. Без обзира на своје ондашње размишљање, долазио сам у тај магацин још неколико пута, и сваки пут када бих дошао тамо садржај магацина би се приметно смањивао. Многи наши момци се за разлику од мене нису устезали и за пар дана у магацину није остало ничег вредног.

Посебно су популарне биле српске маскирне навлаке за шлем. Код нас није било сличних фабричких навлака па смо их правили од капуљача са јакни. Ако није било могуће доћи до старе јакне, онда се шлем једноставно опшивао парчетом маскирне тканине. Ивице шлема су прилично оштре па су се „уради сам” навлаке брзо кидале. Српске фабричке навлаке су сасвим друга ствар – и две године после косовских дешавања виђао сам их на шлемовима наших војника у Босни. Српска петобојна камуфлажа се јако разликовала од руске тробојне па су због српске навлаке на шлему наши војници личили на Србе, што није било безбедно. Ношење српских навлака није било најбоље решење, али на срећу све је прошло без екседса.

Све што ми нисмо узели из тог магацина недуго затим одвукли су Албанци.

Истог тог дана морао сам поново да идем у магацин. Разлог је био тај што сам одлазећи из Босне у гужви заборавио да понесем друге чарапе. Нисам хтео да смрдим као свиња, и штавише, да уништавам своје ноге, па сам се запутио у магацин у ком није ни било чарапа, али је зато било много белог веша од ког сам направио одличне обојке. Узео сам поткошуљу, одсекао све што је непотребно и направио обојак одговарајуће величине. Од једне поткошуље добијао се један обојак. Замена чарапа обојцима није ми представљала никакав проблем – спартански услови у руској војсци били су најбоља припрема за све могуће војне потешкоће. Одмах сам узео целу гомилу поткошуља и до момента кад сам успео да дођем до чарапа бацао сам изношене и правио нове обојке. И Дебели је такође ишао у магацин, али се више не сећам шта је тачно оданде донео.

Целог другог дана око нас се стално нешто дешавало – кретали смо се ми, кретали су се Срби, кретали су се Енглези. Једино Албанци још увек нису посебно показивали своја дејства – јасна ствар, чекали су неминовни одлазак српских војних снага. Енглези више нису активно покушавали да се пробију на аеродром; уместо тога, њихови командири су водили преговоре са нашом командом. Иако су, наравно, наши и енглески командири међу собом разматрали разна питања, било је јасно да су се сва важна питања разматрала и решавала више стотина километара од Приштине. Ситуација чији је развој у првим сатима у потпуности зависио од нас сада се одвијала по сценарију који је само делимично био под нашом контролом – за ствар су се заузели политичари. То је било јасно и нама, али рекао бих, и енглеским војницима.

Мене је занимало да поближе осмотрим Енглезе, и кад се указала прилика за то пришао сам им са формалним поводом тражења шећера за своју кафу. На лошем енглеском (чак више уз помоћ покрета) објаснио сам шта хоћу од њих, а хтео сам да купим пакетић шећера. Баш да купим, јер нисам имао намеру да просим. У ту сврху сам већ раније припремио ситне паре, ваљда један долар. Енглески падобранци којима сам се обратио брзо су разумели шта ми треба и после минут-два један од њих ми је донео пакет шећера, заузврат понуђени новац није узео, насмејао се и промрљао нешто мени неразумљиво. Ја код Енглеца нисам изазвао велико интересовање, и уопште према мени су се понашали смирено, може се чак рећи и ноншалантно. Од јучерашње напетости није остало ни трага. Тог момента ми је постало јасно да ми нећемо међусобно ратовати.

Током тих пар минута док сам објашњавао и чекао шећер, успео сам изблиза добро да разгледам наше колеге-конкуренте. Јаки момци, не много старији од нас, добро опремљени, наоружани отприлике исто као и ми (оружје је наравно друго, енглеске

производње, али је тип наоружања исти). Изглед и понашање битно су се разликовали од свега онога што сам видео код америчких војника. Американци су често остављали утисак искомплексираних и некако наплашених људи. Енглези су подсвесно асоцирали на нешто опасно и чак крволочно. Занимљиво је да Енглези нису носили шлемове, њихове главе је украшавала тамноцрвена беретка – симбол њихових ваздушно-десантних снага.

Василиј Филипович Маргелов, творац савременог ВДВ-а СССР и Русије установио је као део опреме светло-плаву беретку, боју која је одговарала боји неба. Логика у избору је очигледна. Невероватно, али ни у једној другој војсци сем совјетске, а касније и руске, није било плавих падобранских беретки. Енглеска војска у том смислу није била изузетак – енглески „падоси” су носили беретке црвене боје. Исто као и амерички. А тако и српски. Касније су многи наши момци показивали умерено интересовање према Енглезима, али се нико није братимио нити им се посебно удварао. Енглези су заузврат одговарали умереним интересовањем. Ми смо једни у другима видели људе исте професије и сличног начина живота, ни више, ни мање. Нисмо имали ништа посебно да делимо; што се тиче политике, она је од нас јако мало зависила.

Срби су детонирали своје залихе муниције. Током прва три дана нашег боравка на Косову, с времена на време би са благо закошених брда поред аеродрома затутњале моћне експлозије. Ваља напоменути да на тим местима где су Срби то нешто детонирали није било никаквих већих објеката – магацини су били смештени под земљом. Детонације магацина у непосредној близини аеродрома имале су својеврсне последице по нас. Репортери који су на Косову били присутни све време, саопштили су у емитовању новости да су се руске снаге нашле под минобацачком ватром. Наравно, такве вести нису обрадовале наше ближње у Русији (оне којима је било познато где се налазимо). Репортере није бринула поузданост информација, а наравно није их бринуло ни то кроз шта пролазе наши ближњи, њима је требала мала сензација. Него шта, гледајте, ситуација на Косову се компликује! О, како интересно! Слободољубивим новинарима је свеједно – свадба, сахрана, само нека је сензација. Вест о томе да је неколико руских канала приказало репортажу о гранатирању наших позиција брзо се проширила међу нама. Ругали смо се брзопшетим „новинарчинама” и смејали се њиховој неспособности.

Други дан нашег боравка пришао је крају, почињало је да се смркава. Нашу машину, а исто тако још пет БТР-ова поставили су као заштиту поред једне од зграда аеродрома. Са супротне стране зграде било је поље чији је даљи крај упирао у предграђе Приштине. Недалеко од нас, у згради која је раније била српска касарна, налазио се штаб и баш то је објашњавало концентрацију оклопних возила у њеној непосредној близини. Ми смо вршили не само функцију обезбеђења, већ и функцију резерве која је била при руци, а такође, ако се јави потреба, и функцију средства евакуације.

Припреме за предстојећу ноћ изводиле су се врло озбиљно, очигледно је команда добила информацију да се на нас спрема напад. Снајпери су заузели позиције на крову зграде аеродрома и вршили одатле осматрање у свим правцима. Утврђивали су се задаци сваког стражарског места, а сама места су се премештала на најпогодније позиције. Било је јасно – нешто се спрема. Почело је добро да се смркава. Серјога и ја смо били у машини и разматрали могуће перспективе предстојеће ноћи, када се десио догађај чија је права суштина за мене заувек остала загонетна. С обзиром на то да су се

на Косову тих дана одвијали догађаји светских размера, чини ми се да је тај загонетни догађај био прилично битан.

Наш БТР је стајао отприлике у средини БТР-ова који су били постројени на малом растојању један до другог. Без обзира на то што смо се Дебели и ја налазили унутар машине, могли смо да чујемо све што се дешавало поред нас пошто је неколико отвора било притворено. Чуо сам да поред првог БТР-а разговарају људи, притом је разговор бивао све гласнији и јаснији. По свему судећи, неколико људи се свађало, или су бар један другом објашњавали нешто проблематично. Гласови су постајали све гласнији и гласнији, али ипак нисам могао да разумем око чега се тачно води спор. Разговарало је троје-четворо људи. Мени је најзанимљивије било то што је један од учесника разговора непрестано мешао српске, руске и енглеске речи – као да се трудио да говори на три језика истовремено. То је било у најмању руку чудно. Сви остали су говорили у основи руски, убацујући понегде српске речи. По гласу нисам могао да препознам ниједног од учесника разговора – како се после показало, сви су ми били непознати.

Поред првог БТР-а очигледно се дешавало нешто проблематично и по мом мишљењу требало је разјаснити шта се тачно тамо дешава. Без обзира на Серјогино противљење, изашао сам из оклопа и не одвајајући се од оружја кренуо да сазнам о чему је реч. Када сам се приближио првом БТР-у показало се да нисам само ја био радознао – поред оклопњака се већ скупило десетак људи. Десетак људи је образовало круг у чијем центру је био „слављеник” – непознат мушкарац средњег раста, који је своје мисли исказивао на три језика истовремено. Боље речено на мешавини три језика. Ми смо гледали час човека, час поље, одакле се и појавио тај ноћни гост. Човек нам је био интересантан, а поље, скривено у ноћној тами, потенцијално опасно. Неколико наших, очигледно оних који су причали са човеком од самог почетка, наставило је да води дијалог с њим. Нисам могао да разумем шта он тачно хоће, али разговор је био о неком аутомобилу. Притом, што ме је јако зачудило, човек, како смо у том моменту претпостављали Србин, аутомобил је називао баш руском речју „машина”, а не „ауто” како га увек називају без изузетка сви Срби.

Сад се више не сећам да ли је био обучен у униформу или је био у цивилном оделу, али његов изглед није био упадљив. Не могу да кажем да ли је човек био апсолутно трезан или мало припит, али изгледао је мало емоционално узбуђено, али и поред тога потпуно нормално. Војник који је дотрчао из правца штаба пренео је наређење дежурног да се тај човек удаљи. Човека су пустили (у правом смислу речи њега нико није ни држао) и он је нестао у ноћној тами. Човек је отишао натраг без претеране журбе, али довољно брзо да му није било потребно рећи два пут. Отприлике минут од тренутка кад је човек нестао у ноћи, преко радија је стигло наређење дежурног – непознатог задржати и довести код њега. То је било веома паметно, а још важније веома правремено решење. Очигледно је неко од командира дознао да је ноћни гост у најмању руку чудна личност, а потенцијално и опасна. Пошто је код нас дошао у ноћно време у условима оружаног сукоба, то исто тако није могло бити случајно. Не би представљало никакву потешкоћу задржати га до јутра када буде могуће ступити у контакт са Србима, а не би било тешко ни једноставно испитати њега самог. „Стој! Стој!” – повикало је неколико наших војника и полетело за човеком. Али, као да је у земљу пропао.

Наравно, наши нису далеко отишли – било је апсурдно у потпуном мраку ићи у сусрет неизвесном. После краћег времена, не више од неколико минута од како је незнацац

отишао у мрачно поље, тамо се покренуо мотор лаког возила. Звук мотора који је равномерно радио постепено је утихнуо у даљини. Нису се видела светла фарова. И будали је јасно – да би се кретало ноћу без светла неопходан је апарат за ноћно осматрање – двоглед или нишан. Наредивши да се незнанац пусти, дежурни је донео, благо речено, погрешну одлуку. Безвезе смо пустили могућег непријатеља. Момци су се викали: „Е дежурни, дебилчино! Мораш тако бандоглав бити – и будали је јасно да је Србин неки мутан лик!”

Све оне који су пришли тек кад је већ дошло до галаме занимало је како је све почело. Један од момака је испричао шта је било. Испало је да човека нико није задржао, већ се он сам, не скривајући се, приближио једном од БТР-ова који су били на стражи. Видевши да се приближава, војници су га зауставили, после чега је кренуо да објашњава ко је и с каквим циљем је дошао. Он је рекао да је Србин, као неки војник, и да је дошао зато што тражи неке руске војнике којима је јуче... продао кола! То само по себи звучи идиотски, али незнанац је ипак тврдио баш то. Не сећам се више због чега су му тачно били потребни ти Руси који су тобоже купили његова кола, али је тврдио да је баш у куповини кола била суштина његове посете. Апсурдност те тврдње свима нам је била очигледна. Неко време смо разматрали тај догађај, као и различите верзије у вези са тим ко је заправо био тај човек и због чега је код нас дошао.

Ипак, колико год ми размишљали и расправљали, истина је, захваљујући глупости дежурног, за нас свеједно остала недоступна. Моје лично мишљење је следеће: тај човек је био нечији извиђач и циљ његове посете се сводио на то да треба да провери како је код нас организована служба, колико смо обазриви, и уопште како ћемо се понашати у таквој ситуацији. Другим речима – неко нас је проверавао. Не знам какве је закључке из наших поступака извиђач извео и ко га је послао, али пошто услед његове посете није било никаквих штетних последица по нас, може се претпоставити да смо оставили добар утисак. Интересантно је напоменути да је куповина кола од Срба била својствена нашим војницима и официрима у Босни и Херцеговини, одакле смо дан раније и стигли. Тешко да су косовски Срби могли да знају за то, самим тим, да би тек тако на лицу места смислио причу о куповини аута, човек би морао да зна за тај детаљ из нашег живота у Босни. То јест, да буде прилично добро обавештен о нама.

Енглеских снага је у околини већ било много, Срби такође још нису отишли, што значи да би, у најмању руку, морали бити познати околина и положај стражарских места да би се безбедно прошло колима до аеродрома. У најбољем случају, морало се ићи баш са једне од стража, српске или енглеске. Или баш супротно, успешно мимоићи те страже – Албанци су сигурно такође добро знали њихов положај. Могуће да је био Енглез (у његовом говору су се појављивале енглеске речи), можда неко други, али сам сигуран да никако није био Србин. Основу мог убеђења чини за Србе нетипичан начин говора незнанца – дотад сам видео не баш мало Срба. Најкарактеристичније је било то што је аутомобил он називао речју „машина”, а не „ауто” како га називају сви нормални Срби. У самом српском говору (бар у војној средини) под термином „машин(к)а” подразумева се аутомат...

Тај догађај је потврдио наше уверење у то да ноћ неће бити досадна. За разлику од прве ноћи када је наш БТР стајао на већој удаљености од других стража, овога пута смо били међу својим друговима. То нам је дизало морал. Било је некако непријатно бити сам у непријатељском окружењу, сасвим друга ствар је кад су поред тебе другови. Били смо спремни за предстојећу ноћ. Али, ни друга ноћ се није разликовала од прве –

без обзира на то што смо очекивали нападе, Албанци се као и до тада нису журили да нападну. Све осматрачнице су регистровале много кретања, пуцњаву на овом или оном делу, али ништа озбиљније се није дешавало. Када се разданило, дошао сам до зграде аеродрома поред које су нешто расправљали снајпери који су се сменили са страже (сишли са крова аеродрома). Испоставило се да су током целе ноћи, осматрајући околину наших позиција, могли да региструју непрекидно кретање непознатих лица. Ти људи нису покушавали да нам се превише приближе. Није било јасно да ли су били наоружани или не. Њихова бројност није била велика, али опет све мрачно време ноћи нису провели скрштених руку, и прекинули су своје неразумљиво кретање тек са доласком јутра. Ко су били ти људи, остало је неразјашњено.

На тај начин наступио је нови, трећи дан нашег боравка на Косову. Тај дан је био значајан због тога што је то био последњи дан боравка српских оружаних снага у том крају. До јутра четвртог дана српских војних и полицијских снага није више било. Тачније речено, није их било у рејону у ком смо се ми налазили, не знам како су стајале ствари у другим деловима покрајине. Првом половином дана поред аеродрома је прошла колона српске војне технике средње величине у којој је поред осталог био и бар један тенк Т-54 (Т-55). Колона је прошла поред нас великом брзином, без заустављања. Како сам ја разумео, то је био део српске војске који је на нашем делу држао одступницу основним снагама. Неко од наших је говорио да су се ти војници зауставили на ноћ недалеко од Приштине, ван граница територије коју смо ми контролисали. Срби су обезбеђивали одлазак својих другова који су до последњег момента радили на аеродрому, или су се можда једноставно одмарали после целодневног марша. То је била последња српска војна колона коју сам ја видео. Српска војска је отишла и становништво је остало у рукама Албанаца. Окупатор је дочекао својих пет минута. Ми смо такође остали један на један са противницима и недобронамернима који су нас окруживали – Срби су отишли, и у случају да се нешто деси, било би немогуће рачунати на било чију помоћ.

Згради аеродрома пришао је БТР са бројем 342 – машина чији је митраљезац био мој друг Серјога С. Ја сам му се јако обрадовао јер сам у последње време стално био у окружењу слабо познатих људи и нисам имао с ким да поделим своја размишљања о ономе што се дешавало. Серјога се исто обрадовао сусрету, и пошто смо имали времена, могли смо да размотримо питања која су нас бринула. Серјога је ту ноћ провео на положају удаљеном од аеродрома. Наравно, ноћ је била немирна, али главни проблем мом другу нису представљала непозната лица која су се кретала у близини, већ старешина на њиховом положају – потпоручник Р. Мали, дебели, трими потпоручник ноћу је био врло нервозан, очигледно је мислио да ће зли Албанци мало по мало да се прикраду и да га „мало сецну”. Целу ноћ је при најмањем шуму, стварном или само њему указаном, укључивао рефлектор које се налазио у командирском прибору за осматрање и снопом светла помахнитало секао таму. На тај начин је покушавао да спазу непријатеље који су се прикрадали кроз ноћ. Сујетно и очигледно не баш смело понашање изазвало је код мог друга осећај непоштовања према том кловну – мој друг Серјога, за разлику од свог командира, био је смео момак. „Фирер” није дозвољавао никоме од потчињених да спава, што је наравно такође био показатељ његових лоших командирских особина.

Дебели и ја смо ту ноћ одспавали око три-четири сата, више се није могло одмарати, али нам бар нико није ишао на живце. Током две следеће недеље сан од три сата на дан постаће за нас норма, али тада то још нисмо знали. Мени је било једноставније, ја сам

могао мало да одспавам под куполом за време дневних вожњи – Дебели је морао да вози, а за воланом нема спавања. Сваке ноћи смо мењали редослед спавања. Онај који је ишао да спава други био је у бољој позицији – од три до пет сати ујутру је за сваког човека најбоље време за спавање, па да је дежурање у то време много теже. Војни извиђачи у целом свету знају за то и труде се да нападају непријатеље баш у те сате. Сада, после много година од описаних догађаја, видим да би било разумно дати возачу више одмора, у сваком случају остављати му најбоље сате за одмор. Ја сам могао још да доспавам преко дана а Дебели то није могао, иако је од његове способности да добро вози зависила заједничка безбедност. Ипак, ту је постојао један проблем чисто психолошког карактера: ако бих ја почео да се усклађујем према свом возачу, он би моје понашање схватио као недвосмислено признавање његовог старешинства са свим последицама које из тога произилазе. Нисам хтео да „кљечим у ћошку”, тако да нисам смео да повлађујем Серјоги, а нормалан разговор он не би разумео. Тачније, највероватније не би разумео.

Позвали су нас у штаб и ускоро смо кренули да проверимо да ли је полетно-слетна стаза спремна да прими транспортне авионе из Русије. Наравно, ПСС нисмо прегледали Дебели и ја већ пуковник из Војних ваздушних снага (ВВС), тачније Војно-транспортне авијације (ВТА) који се однекуд појавио. Он је био ваздухопловни а не падобрански официр. Ни пре а ни после нашег одласка више га нисам видео.

Пуковник је ушао у БТР, што ме је одмах зачудило – сви наши, тј. падобрански официри, увек су се возили на оклопу. Као што сам већ рекао, седење на спољашњој страни борбене машине опасније је што се тиче угрожености од непријатељских метака и гелера мина и граната, али зато омогућава идеалну прегледност, а и у случају наиласка на мину веће су шансе за преживљавање. У случају напада на оклопно возило кумулативним пројектилом такође је безопасније бити на оклопу – сва убојна сила пројектила улази унутра, а по површини се разлећу само његови малобројни остаци као што су крила стабилизатора или делови ракетног мотора. Вожња под оклопом даје илузију сигурности само човеку који је потпуно неискусан у војним стварима.

Увукавши своје тело у унутрашњост машине, пуковник се бојажљиво освртао на све стране. Видео сам да се боји и пробао сам да га умирим уверавајући га да ћемо у случају опасности да изађемо на крај са претњом и то на најбољи могући начин. Краће речено, говорио сам пуковнику да се налази под поузданим обезбеђењем и да може да буде спокојан. Пуковник је као одговор на то промрљао нешто о своје троје деце, а затим кренуо да препричава мени већ познати случај енглеског војника који је убио српског полицајца који је пуцао у ваздух. Поред тога практично ме је молио да предузнем све мере ради обезбеђења сигурности његове пуковничке личности. Он није командовао и нормално говорио као што старији човек разговара са млађим, буквално је мекетао као коза. Било је очигледно да се боји сусрета са Албанцима, да се боји рата, да се боји смрти, да се боји уопште свега. Испочетка ми га је било жао и смиривао сам га како сам знао и умео, али кад сам схватио смисао свег његовог мекетања душа ми се препунила осећањем одвратности према том копилету.

Суштина његових гнусних речи сводила се на то да сам ја био дужан да без обзира на све обезбедим његову сигурност, убијем било кога ко га угрожава, ризикујем и чак се и жртвујем ради обезбеђивања те исте његове сигурности, али да он, ако се нешто деси, мени ништа није наредио и да „нема ништа с тим”. То јест, он је просто хтео да се сакрије иза мене, а притом не само да ми не би помогао, већ би ме, у случају да се било

шта деси, и оставио на цедилу. Он је био спреман да се сакрије иза свог колеге (у правом смислу речи, ја њему нисам био потчињен) и да га затим изда. Поред тога, по годинама би практично могао да ми буде отац, а и као старији официр он има дужност да, макар формално, буде пример редовима. Ма, ништарија! Говно, а не човек. Иако је носио еполете старијег официра, он је био сушта супротност ономе што би требало да се подразумева под термином „официр“.

Као пример исправног понашања официра на памет ми пада наређење генерал-мајора Рибкина које сам већ поменуо: „На било какву провокацију одговорити ватром!” Рибкин се није плашио да преузме на себе одговорност и на тај начин је скине са нас.

Ја сам противник хомосексуалности у било каквој форми, али да је неко тада са тим подлим пуковником поступио онако како у затвору затвореници поступају са педофилима и другим злотворима који се тамо нађу, био бих задовољан. Другачије речено, ако би тог изрода јавно нагузили, а и испишали се по њему приде, ја бих то са задовољством посматрао.

У војсци, као и свугде, има разних људи, има и правих Људи, има и правог олоша; према томе, само присуство такве гњиде не треба да чуди. Чудно је нешто друго: како су такву кукавицу и подлаца послали на тако одговоран задатак, на име на Косово? Зар у целој ВТА није било никог бољег?! Он је у војсци био много година и сигурно је успео да покаже своје негативне и по окружење опасне особине у најбољем издању. Кукавица је способна да упропасти било који задатак и на тај начин изда све људе заинтересоване за успех. Кукавице и будале су за ситне и прљаве послове, никако за учешће у важним приликама. Извршавање важних послова је ствар смелих, паметних и предузимљивих, једном речју, способних људи. Свако има своје. Јако је лоше кад осећаш толику одбојност према некоме чију си сигурност дужан да обезбеђујеш.

Пошли смо да осмотримо ПСС, и иако сам знао да је сусрет са албанским терористима мало вероватан, јако сам желео да до њега ипак дође. Поље које је окруживало ПСС представљало је отворен простор, било је практично немогуће тамо поставити заседу, тако да смо се у сваком случају могли добро показати, а моји митраљеци би коначно нашли своју прву жртву. Замишљао сам како би се страшљиви пуковник тресао и цвилео када би око нас зазвиждали меци. Баш сам хтео да га видим у условима борбе, да се насмејем његовом кукавичлуку, али на моју велику жалост није се десило ништа опасно по нас. Чак и пуцњава која је постала свакодневна, не знам чија и не знам по коме, у нашој непосредној близини није се могла чути. Неколико сати смо се возили по околини аеродрома и заустављали се на местима за која се нашем штићенику чинило да заслужују пажњу. Он је разгледао писту и њену околину, очигледно испитујући могућност да се она искористи за слетање наших војних транспортних авиона. Руска војно-транспортна авијација тих година је у већини случајева користила авионе ИЛ-76 разних модификација. ИЛ-76 је једноставан авион, пилоти га хвале, а писта је захваљујући енглеским војним пилотима остала практично нетакнута, тако да пуковник није морао посебно да се труди. На путу назад је ћутао и уопште изгледао као да никога око себе не примећује. Лакнуло ми је кад смо се вратили у штаб и када је напустио наш БТР, као да смо се отарасили нечег прљавог. Више тог „официра” нисам видео.

По мом мишљењу, иако можда грешим, баш трећег дана смо нашли први фиксни телефон који је имао приступ међународној вези. 1999. године мобилни телефони су

тек почели да бивају шире распрострањени тако да их нико од нас није имао. Вероватно тада на територији Косова уопште нису ни функционисали, бар ја нисам видео антене. Веза преко жице била је једини начин да се ступи у контакт са родбином и ближњима у Русији. Сви смо имали жељу да попричамо са далеком домовином, а та жеља би се посебно незадрживо распламсала ако се за разговор није морало платити. То јест, неко ће свакако морати да плати, али пошто то нисмо били ми, питање наплате нас није баш бринуло. Не знам тачно да ли су нам тај телефон показали српски војници или су га наши сналажљивци сами пронашли, али он се налазио у једној од административних зграда у непосредној близини аеродрома. Око телефона се скупила мала група наших војника и образовала је својеврстан ред. Нико није смео дуго да разговара јер су на смену ономе ко се испречао стизали нови, тако да телефон није ни минута остајао без посла.

И ја сам стао у ред и ускоро ми се указала прилика да попричам с родитељима и саопштим им да сам још увек у Босни и да је све у реду. Без обзира на то што је телефон очигледно био старији од мене и то што су жице биле офрље прикачене на њега, чуло се одлично. Касније нам је команда забранила да користимо тај телефон, али како би рекао први и последњи председник СССР, процес је већ кренуо. Тражили смо телефоне на свим могућим местима и звали кући кад год нам се хтело. Срби су направили велику грешку што нису онемогућили телефонској мрежи Косова међународни приступ. За све време нашег боравка, нама, руским падобранцима, заједничким напорима пошло је за руком да напричамо невероватну суму – да ли четиристо или осамсто хиљада немачких марака. Информацију о томе су нам специјално саопштили на постројавању. Ко је на крају платио за те разговоре – ја не знам. Можда су Срби доставили рачун Русији, а можда су платили сами. За разорену Србију је сума од пола милиона немачких марака и те како била од значаја. Ако су ипак платили Срби, онда ми их је искрено жао.

Ближила се трећа ноћ – опет смо чекали напад непријатеља. Када се смркло, са стране пута који је водио од аеродрома према Приштини зачула се грмљавина крупнокалибарског митраљеза. Отприлике тамо одакле се чула палба био је положај на ком је стајао БТР чији је митраљезац био мој друг Серјога С. Ја сам се прилично узнемирио – ако је пуцао баш он, онда ствар сигурно није била за шалу.

Серјога није плашљив човек, па самим тим ни агресиван или живчан, тако да ако је он отворио ватру њихов положај је био нападнут. Значи да ми је друг био у опасности. Заронио сам под оклоп, прикључио шлем на проводник везе и кренуо пажљиво да ослушкујем разговоре преко радија. Прошло је неколико извештаја о пуцњави која се чула. Дежурни се обратио свим положајима, питајући ко је од њих отворио ватру. Сви су одговорили да су чули хице из крупнокалибарског митраљеза, али да нису сами отварали ватру и да се поред њих ништа посебно не дешава. Одговорио је и 342 – пао ми је камен са срца. Више није било пуцњаве. Пуцали су очигледно Срби, нико други није могао пуцати из крупнокалибарских митраљеза. Једноставно нисам могао да разликујем звук пуцња КПВТ-а са БТР-80 од звука пуцња ДШК на српском тенку. Поред тога, нисам у целости видео српску колону која је прошла у току дана, могуће да је у њој било оклопних возила наоружаних КПВТ-ом.

Прошла је трећа ноћ – главе су нам и даље биле на раменима. Терористи ОВК-УЧК упорно нису хтели да нас нападају и то нас је разочаравало. „Усрали се педери!” – коментарисали су дејства Албанаца неки од нас (тачније, одсуство било каквих

приметних дејстава). Други наши момци су били уздржанији јер су разумели да је најповољнији моменат за напад на нас тек наступио. Раније су Албанцима могле да засметају српске снаге, ситуација би кренула да се одвија по непредвиђеном сценарију, што само по себи не би било од користи ни самим Шиптарима ни њиховим америчким покровитељима. Сад више није било српских јединица, тако да чак и кад би Срби хтели да утичу на развој сукоба између Руса и Албанаца, не би могли то да ураде. Снаге НАТО-а их не би пустиле назад у покрајину. Најповољнији тренутак за напад на нас је наступио.

Што се Енглеза тиче, ти момци су се савршено мирно сместили недалеко од аеродрома. Друга њихова одељења су држала заузете позиције, чиме смо у принципу и ми били заузети. Енглези су направили групу за везу која се састојала од неколико возила везе и групе официра и војника. Та група је била малобројна, десет-двадесет људи, и бавила се обезбеђивањем сарадње са нашом командом. Наравно, ту више није било никаквих преговора – све су решавали политичари. Русија је тада била политички слаба тако да није вредело надати се неком посебном успеху у тим преговорима. Кроз неколико дана, ујутру сам видео енглеског официра на ком је била наша падобранска мајица. То је значило да су наши и енглески официри успоставили такозване неформалне односе. А по мом мишљењу, успостављали су их уз помоћ вотке и вискија. Све је било правилно решено – што веће узајамно разумевање, то већи успех у избегавању могућих конфликта. Војници су увек знали да нађу заједнички језик лакше него политичари, можда зато што су политичари били далеко од линије фронта, а викање свакојаким којештарија са трибине далеко је безбедније него пузање под мецима.

Успостављање везе са Енглезима доносило нам је сасвим практичне резултате. Као што сам већ рекао, од првих дана нашег боравка на Косову појавили су се проблеми са чистом пијаћом водом, а касније су нам Енглези помогли да тај проблем решимо. Једног дана је до нас дошао енглески шлепер, скоро до краја натоварен чистом флашираном водом за пиће. За разлику од гнусне „Витинке”, та вода је била негазирана. Дволитарске флаше воде у паковањима од по шест комада биле су сложене на палетама у приколици камиона. Наравно, виљушкар нисмо имали па је вода морала да се истовара ручно. Истоварали смо је заједничким напорима наших и енглеских војника. Мали број Енглеза пристигао је у воду који је био на камиону, наше војнике су скупили у радну екипу посебно састављену у ту сврху.

Спазио сам тренутак почетка истоварања шлепера и са чуђењем установио да у радном тиму или уопште нема старешине, или је официр који је надгледао истовар негде отишао. Та вест ме је обрадовала па сам не губећи време кренуо да попуњавам залихе воде нашег БТР-а. Грабећи по два паковања одједном, пренео сам у унутрашњост наше машине неколико десетина флаша драгоцене течности. Морало се ићи далеко, али нисам штедео снаге јер сам знао да неће бити друге шансе да се снабдем водом у великим количинама. Није ми се свиђала могућност да сваки дан добијам по једну-две флаше. Ако негде одемо било би сасвим могуће да потпуно останемо без воде. Прављење залиха је неопходна ствар, а касније је та вода утолила жеђ многим а од нас. Донео бих још воде да ме пуковник који се ниоткуда појавио није бесно отерао, пошто је моје поступке очигледно протумачио као крађу војне имовине. За то време, радна екипа која је истоварала воду постепено је почела да се расипа. Онај ко није нашао за сходно да додели старијег официра тој групи направио је трагичну грешку – војници не воле да раде.

После неког времена, екипа се у потпуности разишла и препустила Енглезе саме себи. Са знатижељом сам гледао шта ће даље да се деси. А десило се следеће: Енглези су радили још десетак минута, и уверивши се да руској екипи која је испарила неће доћи замена, такође су обуставили посао. Енглези су очигледно закључили да ако Руси неће ради себе да се потруде онда ни они немају због чега да се брину. Или су можда помислили да су Руси узели довољно воде и да им остатак терета није потребан. Шлепер је стајао још неко време, али пошто није дочекао да му буде указана пажња, вратио се тамо одакле је и дошао и вратио половину воде. Да ја сам нисам узео воду, све флаше које сам донео отишле би назад, и тако не би доспеле ни до мене, ни до магационера. Истоварену воду су пола сата после одласка шлепера почели да носе на привремено складиште, одакле су је потом уз велику штедљивост делили. Премештање воде на складиште надгледало је неколико официра и заставника. Радна екипа се овога пута својски трудила...

Чим су Срби отишли, посвуда је почело да се појављује све више и више Албанаца. У том моменту могли су се поделити у две групе – једни су изгледали мање-више пристojно и били су обучени у војну униформу, док су други били обични клошари. И једни и други су пљачкали једнако усрдно.

Војна униформа коју су Албанци носили била је углавном српска са пришивеним ознакама ОВК-УЧК на раменима. На пришивачу, израђеном у облику круга жуте боје, био је нацртан наказни црни двоглави орао, а на ивици је био натпис на албанском – Ослободилачка војска Косова. Натпис је црн или црвен. Албанаца који су носили војну униформу било је стотинак пута мање него Албанаца без униформе. За све време мог боравка на Косову нисам видео ниједног Шиптара који би јавно носио оружје.

Ми смо стално ишли у осматрање околине, долазећи на тај начин до положаја различитих НАТО снага који су били суседи Енглезима. Налазили смо се на територији коју је сагласно плановима НАТО-а требало да држе Енглези – захваљујући нашем доласку на Косово, Енглези су морали добро да се стисну. За распоређивање других сила Алијансе није било сметњи.

Енглезима су суседи били Американци и Французи. Негде је требало и да су Немци, али са њима се нисмо сусретали, видели смо само оне који су били одговорни за везу. Ја лично сам ишао „у Француску”. Француске снаге које сам видео представљали су војници Легије странаца. Са легионарима сам имао прилику да попричам само једном, али је зато времена за разговор било доста. Упознао сам се са њиховим наоружањем и техником. Одељење с којим смо ми били у контакту имало је у наоружању борбена оклопна возила чији модел ми није био познат. Аутоматске пушке ФАМАС у наоружању француске војске биле су прилично интересантан облик стрељачког оружја, као прво због посебне конструкције и њој одговарајуће нераспрострањености. Поред система „бул-пап”, ФАМАС је имао ногаре за лакше гађање. По тежини, то оружје је било једина од НАТО конструкција која је могла да представља конкуренцију калашњикову – тежина им је била приближно једнака, нешто више од три килограма. За падобранца, пешадинца, а посебно војног извиђача, тежина оружја има огроман значај. За пуцање из француског оружја није било шансе, баш штета. Оружје је било прилично удобно, али је по ергономији ипак било далеко од мени драгог АКС-74. Калашњиков је идеалан, њему нема и неће бити равних. Мада, може бити да је цела ствар у томе ко је на шта навикао, да сам дуже био у контакту са ФАМАС-ом могуће је да више не бих ни примећивао разлику.

Причао сам са Пољаком, водником мислим, који је добро говорио руски. Био је причљив момак и веома пријатељски настројен. Причали смо о разним стварима, наравно углавном на војне теме. Мене је интересовало да ли у њиховој јединици има Руса, не обавезно из Русије, већ Руса уопште. Рекао је да их у Легији има, али конкретно у њиховој јединици није било ниједног. Рекавши да у Легији има Руса свакако ми није открио Америку – за присуство својих земљака у тој јединици француске војске знао сам одавно. Штавише, одувек сам хтео да служим у Легији странаца, али та жеља је била више теоретске природе. Није ми била симпатична Француска, исто као ни добра стара Европа – хтео сам да за цабе добијем високу борбену обуку по којој је, бар тако кажу, Легија позната. Такође сам желео опасне доживљаје, за које ћу још и да добијам, иако можда по данашњим мерама не велике, али ипак паре. Наравно, привлачио ме је и начин живота у Легији – спартански услови, сурово мушко друштво и већ поменута војна обука и смртно опасни доживљаји.

Као што је рекао мој саговорник Пољак, Руса у њиховој јединици није било, али су зато била двојица момака из Украјине. Обојица су била у близини, али ниједан од њих нам није пришао. Разлог је, колико ми се чини, прост: они или једноставно нису волели „Москаље“⁹ или су се бојали обавештајних служби, тачније речено, кривичног гоњења од стране обавештајних служби по повратку у домовину. Руске и украјинске безбедносне службе сарађују међусобно, а плаћеништво је међународно кривично дело без могућности застаревања. Апсурдност међународне борбе са плаћеницима за мене је очигледна – плаћеник врши преступ једино онда када ратује против оне земље чији је грађанин. Или када ратује против народа из ког и сам потиче. У сваком случају, преступ није то што он за своја дела добија паре, већ то што је издајник. Издајник је увек издајник – нема разлике да ли то ради због пара, из страха или за идеју. Издаја је погана ствар и код исправних људи за њу нема оправдања. У време рата, казна за то је једна – смрт, и то пожељно срамотна. Узгред, без обзира на осуде плаћеништва од стране „међународне заједнице“, погубљење плаћеника-издајнице који је ухваћен са оружјем у рукама биће преступ – него како, он је човек и његова права су неоспорна. Потпуни идиотизам. А можда и није идиотизам, него су прљаве руке и онима који свету покушавају да наметну савремени правни поредак, па се боје да и њих правда не достигне.

Пропагирајући чување живота свакојаког олоша, представници новог светског поретка сами себи припремају одступницу, никад не знаш на коју ће страну ветар да дуне. Оне који им сметају свеједно ће да убију (ако могу), а када нормални људи крену да им суде закони ће чврсто да вежу руке поштеном народу. У Србији се баш то и десило. Када је срамни Хашки трибунал судио Слободану Милошевићу, испало је да су агресори судили човеку који је штитио (али не и заштитио) своју земљу. Када су убијали Србе – то је било у реду, на то су затварали очи, када су кренули да убијају Срби – то је одмах било злодело, испало је да је убијање ипак преступ. Милошевића нису могли да осуде, али су зато могли да га доведу до смрти. Резултат је такав, као што сам и рекао, кога хоће свеједно ће убити незаконито, а узми да им судиш, ништа нећеш урадити, не можеш им прићи. Ђаволи су лукави и искусни. Поготово амерички ђаволи.

Уопште, то има много аналогије у свакодневном данашњем животу. На пример, заштитници људских права вичу: „Не сме се смртно казнити педофил, он има сва

⁹ Подругљив назив којим Украјинци називају Русе (прим. прев.)

права, људски живот је светиња, њему је смрт страшна, њему је смрт болна, ој-ој-ој, ај-ај-ај.” Они саосећају са педофилом зато што... зато што не саосећају са његовим жртвама! Значи да су и сами у души такви, као и тај вампир ког бране. Рука руку мије и тако је то свугде. Или опет иступање разних психопата против насиља као појаве. И будали је јасно да је примена насиља ради самоодбране или кажњавања злотвора неотуђиви, свети, природом (тј. Богом) дани начин самозаштите човека, исто као и било ког другог живог бића. Али не, трула интелигенција јауче: „Насиље је недопустиво, насиље је лоше.” Зашто? Зато што хуља која покушава да забрани насиље као појаву жели да веже руке исправним људима и да на тај начин заштити и сама себе и себи сличне пропалице! Хуманизам је зло у свом чистом облику, сушта супротност милосрђа и правде.

Елем, војници-плаћеници из француске Легије странаца, као и њихове НАТО колеге са обала магловитог Албиона, одавали су утисак добро припремљених људи, јаких, смиренних и сигурних у себе. Ми (руски падобранци), Срби, Французи и Енглези изгледали смо као окорели борци – тако нису изгледали ни Американци, ни њихови другови Шиптари. Испада да су се одсуством војничког изгледа одликовали баш они који су тај рат и започели. Да би могао да се бориш у првим борбеним редовима мораш бити прави војник: храбар, спретан, паметан, јак. Да би тамо-амо бацао тоне бомби и данима непрекидно пљачкао не мораш бити нико и ништа.

Што се тиче војника плаћеника могу да додам следеће: током целе познате историје човечанства плаћеници нису добили ниједну иоле значајнију битку. И разуме се зашто – само идиоти могу да ратују искључиво због новца. Да би добро ратовао мораш волети војни посао (тј. хтети убијати непријатеље, уништавати и освајати непријатељске објекте) и притом имати жељу да се бориш за своја убеђења, не плашећи се да ризикујеш да изгубиш живот. Ако успеш још и да зарадиш на томе, значи да си успео да спојиш неопходно, лепо и корисно. Жеља за зарађивањем је апсолутно исправна, али она не сме да се коси са моралним вредностима – једино тако је могуће сачувати своје достојанство и притом направити велике резултате. Не само у рату, већ уопште и у животу. Иако за борбене операције светских размера плаћеници нису баш најбољи, за мировне операције су далеко кориснији. Ствар је у томе што међународни плаћеници по правилу немају личних антипатија према странама конфликта, тако да ће се лако односити без предрасуда према свим његовим учесницима. Плаћеници ће једноставно вршити своје обавезе без жеље да помажу једној страни конфликта, што се у суштини и тражи од мировњака. По информацијама које ја имам, војници француске Легије странаца су се у учешћу у многим мировним операцијама врло добро показали.

Жења и Серјога, чланови посаде 342. БТР-а, ишли су на састанак са Американцима, возили су неког од наших виших командира да решава питања која су се тичала даље сарадње. У току вожње дошло је до саобраћајне незгоде чија је суштина била у томе што је Жења својим БТР-ом закачио крило „хамера”. Самом судару претходила је опасна ситуација током које је Џон морао да изманеврише како би заштитио возило нашег командира од могућег напада Албанаца. Жења је природно био усредсређен на обезбеђење сигурности командира тако да није на време приметио америчко возило. Приликом судара пукло је пластично крило „хамера”. Возач Пиндос је решио да од Џона тражи финансијску компензацију за причињену штету. На помолу је био мали међународни инцидент. Жења је послао Пиндоса нашем старешини, ваљда пуковнику по чину, а за то време је до БТР-а дошао Немац из групе за везу.

Немац је био преводилац тако да је знао руски. Обратио се Цону отприлике овим речима: „Слушај Рус, све сам видео и на твојој сам страни, ако треба, ја ћу да потврдим да је Американац сам крив. Америка је најбогатија земља, а Американци су опет најпохлепнији људи на Земљи. Свега имају, а увек им је мало!” Неочекивана помоћ је развеселила Жењу који је већ почео да размишља шта му следује од командира, а и за штету ће још можда морати да плати. До помоћи у разрешењу америчко-руског конфликта ипак није дошло – наш пуковник, чувши намере америчког возача, отерао га је својим путем: „Ајде бежи, мој војник је исправно поступио – живот командира је важнији од тамо неких крила!” На томе се увиђај и завршио. Осрамоћени Пиндос је пришао Цону и покушао некако с њим да разговара, али је Жења огорчен америчком похлепом игнорисао све његове захтеве. Поента ове приче није у крилу америчког возила, већ у поступку Немца.

Немци су као самосвојан и мудар народ разумели да Американци бацајући бомбе на српске градове не бомбардују само Србију – они су бомбардовали Европу. А и Немац се вероватно сећао приче о Дрездену савњеном са земљом. Не много касније, Срби су причали како су у својој зони одговорности Немци спроводили ред, тачније, учили Албанце реда. По речима Срба, Немци су рекли Шиптарима да се у потпуности разоружају и не носе војне униформе, јер на Косову не сме бити ни српских ни албанских оружаних јединица. Албанци су игнорисали наређење „косовског гаулајгера” и као да се ништа није десило наставили су да се шепуре у униформама, а нису журили ни од оружја да се растају. Немци су решили да примене силу како би принудили Албанце на демобилизацију, али су ови заузврат пружили отпор и убили неколико Немаца. Немци су спровели казнену акцију и стрељали неколико десетина Албанаца ухваћених у војној униформи. Албанци су се разоружали и скинули униформу. На први поглед, прича изгледа као фантастична измишљотина Срба, али, као што је пракса показала, живот често бива невероватнији од било какве фантастике. Да будем фер, треба рећи да сам ту причу од Срба чуо само једном.

Албанци су се у то време умножили – пљачкање је кренуло пуном паром. Сваке ноћи су гореле српске куће – Албанци су се дали на посао. Ноћних пожара још увек није било много, али је правац у ком ће се одвијати ситуација већ био јасно означен. На војне објекте који су се формално налазили под нашом контролом Шиптари још нису дизали руке, очигледно је било довољно кућа мирних Срба. Почели су први наши инциденти са Албанцима. Једног дана, на страни једног од наших положаја започела је палба. Пуцали су наши. БТР-ови резервне групе полетели су сместа у правцу тог положаја; мало касније, тамо смо кренули и Дебели и ја, возили смо неког командира који је решио да на лицу места установи шта се десило на положају. Када смо дошли на положај пуцњава је већ била прекинута, губитака на нашој страни није било. Водом који се налазио на стражи командовао је поручник Ј, легендарна личност. Он је био без изузетка на свим „врућим тачкама” на којима је учествовао ВДВ током његове службе. Био је способан и физички развијен официр и важио је за неустрашивог човека, због чега су га потчињени поштовали. Притом, није био присталица строге дисциплине и по потреби је могао допустити својим војницима одређену слободу. Имао је велики ауторитет. По мом мишљењу, потребу да отворе ватру код поручника Ј. и његових војника изазвала је нека посебна дрскост албанских пљачкаша. Тачне околности тог догађаја ми до дан-данас нису познате – када је наша резервна група стигла тамо све се већ завршило без нашег учешћа. Отишли смо назад.

Сваког дана било је неких дешавања у вези са Шиптарима, нешто сам и сам видео, нешто су ми причале колеге или опет Срби. На пример, једном је колега који је дошао код нас причао о доживљају који се десио њему и његовим друговима пар сати раније. А десило се следеће. Поред наших, који су стајали крај пута, пролазио је колима Албанац. Када се поравнао с војницима прикочио је, отворио прозор и почео нешто злобно да виче (очигледно да прети или да вређа), кренуо је да имитира покрете одсецања главе, у комбинацији са непристојним гестовима познатим целом одраслом свету. По свему судећи, био је убеђен да наши неће пуцати на њега и да може да их исмева до миле воље у апсолутној безбедности. Могуће је да се Шиптар надао да ће у случају опасности додати гас на својим таљигама и сакрити се иза оближње кривине. У том смислу, његова очекивања су у потпуности била оправдана: када су наши кренули према њему он је једноставно отишао.

Тај кретен сигурно није био одатле пошто није знао да је пут којим је кренуо правио оштру кривину под око 90 степени. Наши момци су то знали и, брзо претрчавши кратком правом линијом, пресекли су му пут. Кола Албанца који је вероватно био врло срећан због својих несташлука нашла су се пред упереним цевима побеснелих момака, истих оних ликова којима је пре минут показивао безобразне гестове. Расправа која је уследила била је брза и груба. Албанац који је владао језиком знакова пут је наставио с полупаном фацом.

Ми смо с великом интересовањем слушали приповедача који се баш распричао, када се неко од наших са великим жаљењем изјаснио по питању тога како је по његовом мишљењу требало поступити у тој ситуацији. Како се мени чини, лик је у прошлости био у одређеним криминалним круговима па је зато рекао отприлике следеће: „Шта вреди што сте Албанца само пребили – требало је њега и нагузити!” Сад не могу тачно да се сетим, да ли је рекао баш „нагузити” или можда „повалити” или „обешчастити”, али смисао реченог био је баш тај. Шала је успела и дуго смо се церекали. Мени лично је најсмешнија била помисао на то како би то изгледало у пракси. Снаге КФОР-а успостављају мир на Косову...

Пошто смо се довољно исмејали, дошли смо до колективног закључка да такви поступци не би били у складу са високим статусом руског падобранца. Код спровођења горепоменутог у дело такође је постојао озбиљан проблем: нико од нас не само да није имао искуства са таквим стварима, него уопште није имао нетрадиционалних сексуалних склоности. Проблем би се морао решавати уз не сасвим добровољну помоћ другог Албанца, којих је срећом у околини већ било поприлично.

„Нагуженом” Албанцу је та епизода његовог живота могла сасвим лепо бити од користи. Он би се обратио западним правобранитељима, они воле те који су настрадали од руских дејстава, испричао би им како су сурови руски војници увређени због његових дружељубивих гестова „увредили” њега самог. Заштитници права дали би му брдо пара (добровољно-принудно отуђених од западних пореских обвезника), држављанство САД, и он би ишао по разним конференцијама и састанцима и са одушевљењем причао о „зверствима” Руса. У суштини, живео би он срећно и богато, притом ништа не изгубивши. Што се тиче губитка достојанства, јасно је да ту нема разлога за бригу. Чисто сумњам да достојанство имају они који на гостопримство и доброту узвраћају најподлијом незахвалношћу: Срби су некада примили Албанце, а они су се одомаћили, ојачали, намножили се и почели да терају Србе са њихове земље, не пропуштајући притом прилику да их убијају, силују и пљачкају.

Узгред, што се тиче искуства Албанаца у силовању мушкараца – испоставило се касније да су га имали. Две године касније, док сам се опет налазио у Босни, колега ми је укратко испричао прилично страшну причу која се догодила за време његове службе на Косову (њихова јединица је дошла нама у замену, ваљда из Иванова). Суштина онога што се десило је у следећем: једном им је нестао човек, а после неколико дана су га нашли – мртвог. Лекари који су прегледали тело пре слања у Русију причали су о начину на који је био убијен тај војник. По њиховом, како се мени чини, компетентном мишљењу, момак је морао да моли за смрт. Поред трагова зверског мучења и иживљавања, на телу су били нађени и многобројни трагови сексуалног насиља. Ужасном смрћу је умро човек, Бог да му душу прости.

Ми смо кренули у Приштину ради обављања редовних преговора, и док су командири с неким нешто решавали, ја сам ушао у оближњу продавницу. Продавница очигледно није била ту од јуче, натписи, па чак и цене, били су на српском језику. Када сам кренуо да се распитујем за робу која ме је интересовала, испоставило се да нико од људи који су се налазили у продавници није говорио српски. Са мном су искрено покушавали да се споразумеју, чак и љубазно, али нико од неколицине људи присутних у продавници уопште није знао српски језик. Ни једне једине речи.

Шиптари који су се налазили у продавници могли су да не буду упознати са српским говором само из једног разлога: они раније нису живели на Косову и нису комуницирали са Србима. То јест, они су ту дошли право из Албаније и то буквално пар дана раније. Албанизација Косова је ишла пуном паром. Када сам схватио о чему је реч, само сам изашао из продавнице. Мене и дан-данас занима јесу ли ти Албанци просто ушли у напуштenu продавницу или су пре почетка свог газдовања тамо поубијали српске власнике.

Једног дана смо дошли да доведемо неког од наших командира на вођење преговора са представницима локалне српске власти. Преговори код начелника су били дуги, и како смо били препуштени сами себи, и сами смо кренули да водимо својеврсне „преговоре” са Србима. Испало је веома складно: руски командири су водили преговоре са српским руководиоцима – руски војници су водили „преговоре” са обичним Србима.

Не знам у каквим су се условима одвијали „озбиљни” преговори, али наши су се одвијали прилично комфорно, пошто је место вођења преговора био кафић. Поред осталог, на нашим преговорима били су присутни пиво и ракија које нисмо пуно остављали без пажње. И Срби и ми смо у пракси демонстрирали умеће у руковању тим напицима. Присутна је била и тобоже руска вотка „сибиријада” са нацртаним јеленом на етикети, њу смо такође активно користили. Иако се нико није претерано ојдерао, ипак се по било коме од нас могао извући недвосмислен закључак да смо учествовали у „округлом столу”.

Комуникација са Србима се водила у братском расположењу. Разговарали смо о разним темама и притом се у разговору неизбежно стално враћали ономе што се дешавало око нас. Лако се може замислити каквим су речима Срби описивали САД и лично Била Клинтонa. Не сећам се дословно свега реченог, али Срби су председника „највеће демократије свих времена”, Била Клинтонa, називали терористом, педером, јарцем, фашистом, куртоном, манијаком, итд. Ми смо се солидарисали са Србима и безусловно осуђивали безакоње које је стварала Америка. Нисам хтео дубоко да

залазим у политику и на ту тему сам рекао да сам према политици у највећој мери равнодушан и да ме више интересује могућност добре забаве.

Нисам баш бирао речи и гестове, па сам испао груб. Чувши те речи, један од колега ми је упутио примедбу поводом двосмислености онога што сам рекао. По његовом мишљењу, из мојих речи Срби су могли извући закључак да наши животни интереси не иду даље од пијанки и жена. У принципу, био је у праву, па сам зато подробније објаснио Србима смисао онога што сам рекао и наишао на њихово пуно разумевање.

Један од Срба нам је показао како је, по његовом мишљењу, требало користити вотку: поставивши на сто напуњену чашицу, он је прекрстио и рекавши нешто као „Дај Боже здравља!” одлучним покретом руке послао себи у уста. Ми смо следили његов пример тачно поновивши ритуал који нам је показао. Ритуал нам се свидео и поновили смо га још неколико пута. Тај прости Србин ми је прирастао за срце и пожелео сам да му поклоним нешто за успомену на нас и нашу домовину. Једина ствар подобна за успомену била је јубиларна, још совјетска рубља која је тад била у мом поседу, на којој је био приказан... Лењин. Веома симболично, посебно ако се узме у обзир да су трагично разорене државе СССР и Југославија биле вештачки створене од стране комуниста који су се водили идејама марксизма и лењинизма.

Та рубља је имала и своју предисторију. Још за време боравка у Босни разменио сам је са једним од својих колега за мали кинески нож који је он добио у размени од Пиндоса. Рубљу сам хтео опет да мењам са Пиндосима, али овога пута за нешто вредније – за упаљач „зипо” или лампу „маг лајт”. Није ми се указала шанса да се мењам са Американцима, тачније речено, није било времена – отишао сам на Косово. Рубља је безбрижно провела цео пут у мом новчанику и, уместо у америчком, завршила у српском џепу. На тај начин, рубља која је првобитно била намењена представнику једног од учесника оружаног конфликта на крају је завршила код његовог противника.

За време једне од вожњи, решио сам да променим америчке доларе у немачке марке. Ствар је у томе што Срби на Косову нису примали амерички новац за плаћање, за шта је разлог наравно била мржња према Америци. Мењање новца било је такође проблематично – Срби не само да нису примали доларе за плаћање, него никако нису хтели ни да их мењају за марке. На крају сам ипак успео да разменим сто долара по курсу који је био много мањи од оног који је био у Босни у време нашег одласка, а поред тога, морао сам још и да наговарам Србина на размену. Србин ми је изашао у сусрет само зато што сам ја руски падобранац, заштитник, друг и брат. А то што сам у централном делу Србије размењене доларе могао без проблема да опет променим у марке, и још будем у плусу, није се узимало у обзир.

После извршене размене валута, кренуо сам назад у правцу свог БТР-а путем који је ишао кроз малу пијацу. Док сам пролазио кроз пијацу пришао ми је један старији Србин и дао ми пластичну кесу кроз коју се јасно видео цео ланац кобасица. Обрадовао сам се неочекиваној шанси да се наједем свежје кобасице и у добром расположењу продужио ка БТР-у. По повратку у своју машину, решио сам да не остављам ствар за касније већ да пажњу посветим кеси коју тек што сам добио од Србина. Имао сам пива, и пошто сам отворио флашу истог, завукао сам руку у кесу са намером да добро презалогам. Пиво и свежа кобасица – просто невероватно! Али, ипак ме је стигло жестоко разочарање: испало је да су то кобасице за пржење. Кобасице су биле апсолутно свежје и наравно сирове. Од сирових кобасица није било никакве користи –

нисам имао на чему да их испржим, а да их једем сирове наравно нисам планирао. Морао сам да бацим пуну кесу кобасица. Ужас.

За време једне од патрола, код нас је дошао један лик који је добро говорио руски. Све време које смо тада провели чекајући завршетак преговора, он је причао с нама и помагао нам у споразумевању са Србима који су били у близини. Био је мештанин, и поред омогућавања комуникације могао је много тога да нам каже о ситуацији у Приштини и о догађајима који су се десили ван нашег видног поља. Не могу да се сетим како се звао, али надимак му је био Чипс. Добио га је због „кромпирастог” презимена. С обзиром на околности, Чипс је био веома користан човек, и као преводилац, и као својеврсни локални водич. Чипс ме је замолио да кажем команди за њега, хтео је да ради као преводилац код нас. Није разумео да је остварење његове замисли било просто немогуће, посебно у околностима у каквим смо се налазили.

У суштини, нисам чак ни чуо да је наша војска у бившој Југославији у то време унајмљивала стране преводиоце. Државни преводиоци су били кадети старијих година војне академије који су у Босну дошли баш на праксу. У целој босанској бригади није их било више од десеторице. Рекао сам Чипсу да ћу рећи команди за њега и његове способности, али сам већ унапред знао да од те идеје неће ништа бити.

Ја сам их стварно обавестио о томе да на свету постоји један такав користан момак по имену Чипс, али, као што се и могло очекивати, ништа се није десило. Узгред, преводилац током вршења својих обавеза може да сазна мноштво тајних података тако да, чак и кад би руске мировне снаге унајмљивале локалне преводиоце, Чипс би морао да прође озбиљну проверу. За проверу је потребно време, а у датом случају нисмо га имали ни ми, ни он. На крају нисам ни сазнао прави разлог због ког је хтео да постане наш преводилац. Или је на тај начин хтео да помогне и својим земљацима и нама, или је просто хтео нечим да се бави у то немирно време. Највероватније је једно и друго, но, било како било, мени се оба мотива чине сасвим нормалним. После тог случаја, Чипса више никада нисам видео.

Једног дана сам успео да дођем до добрих сунчаних наочара. Наочаре сам купио од свог друга Жење, возача БТР-а бр. 342, чији је митраљезац био мој друг Серјога С. Наочаре су биле врло добре – поред идеалног пристајања мом прилично неидеалном лицу, оне су још имале и заштитна стакла познате фирме. Фирма се бавила израдом оптике и меких контактних сочива, самим тим њеним производима се могло веровати. Џон је купио те наочаре на распродаји у америчкој војној продавници. Првобитно су коштале око сто долара и он их за те паре наравно не би куповао. На распродаји их је Жења нашао за тридесет. Џон је краће време носио те наочаре, али су му после досадиле и решио је да их мења за неку другу ствар. Мени су се свиђале и решио сам да их купим од њега. Такође за тридесет. Џон је имао проблема са парама и поред тридесет долара намењених за наочаре добио је од мене и позајмицу од сто долара. До момента писања књиге још ми није вратио паре које је тада узео, иако је то без проблема могао урадити. Сто долара није много, али сам ипак за протеклих десет година више пута био у ситуацији у којој би ми добро дошли.

Тако је испало да сам купио наочаре за сто тридесет долара. У принципу, у московским продавницама наочаре тог произвођача коштале су од сто долара па навише – тако је и испало. Занимљиво је да никад није било тешко доћи до мојих пара на тај начин – непознатима нисам веровао, али зато својим друговима никада нисам одбијао да

помогнем. Више пута су ме кажњавали за доброту (знатно већим сумама од сто долара), али ипак нисам одустајао. На крају сам решио, нека и испаднем будала, али од другова у невољи нећу бежати. Боље је и изгубити паре него оставити друга (за ког може да се испостави да уопште и није друг, већ маскирани недруг) у невољи. Таква политика дала је неочекивани резултат – моји другови су остали и умножили се, а лоши људи су се разишли. Ако већ моје добро поступање са женама саме жене никада нису цениле, и самим тим ми то није помагало у успостављању веза, моја исправност у пријатељству је уродила плодом. Џон ми није био друг, он ми је био колега, али, с обзиром на ситуацију то је било једно те исто. Узгред, драги Џоне, ако сада читаш моју књигу и сећаш се дана који су у њој описани, буди добар па ме потражи и врати ми паре. А ако то из неког разлога није могуће, ти за њих у моје име купи нешто корисно каквом сиромашу или самохраној мајци. Мени ће се Бог одужити.

Полетно-слетна стаза је била у добром стању и њени параметри су били проучени на одговарајући начин. Као што сам већ напоменуо, мени лично је чак и „припала част” да учествујем у њеном подробном проучавању спроводећи срамотног авијатичара. Како је pista била погодна за пријем авиона, рачунали смо на брз долазак знатног појачања из Русије. Снагама којима смо ми располагали једва да смо могли да контролишемо заузету територију и да мање-више обезбеђујемо сопствену безбедност, при чему смо то успевали искључиво захваљујући мирној ситуацији и огромном пренапрезању људства целог батаљона – ја лично нисам спавао више од три-четири сата на дан. Тако није могло бесконачно да се наставља из много разлога. Као прво, Албанаца је из дана у дан бивало све више и понашали су се све дрскије, идући у пљачкашке походе већ и на војне објекте који су формално били под нашом контролом. Српске куће су у суштини већ гореле сваке ноћи, непрестано се чула пуцњава. Као друго, иако смо ми били добро припремљени, наше могућности ипак нису биле без граница, једноставно смо се замарали. Као треће, ми уопште нисмо обезбеђивали сигурност Срба, просто зато што нас је било јако мало. Наравно, пред наш батаљон није стављен задатак да обезбедимо заштиту српског становништва, пред нас је био постављен други, један једини задатак: заузети аеродром Слатина; али снаге КФОР-а које су биле доведене на Косово и којима смо ми као припадали биле су доведене у покрајину тобоже баш ради успостављања мира.

Било нам је неопходно појачање или замена. Али, пролазили су дани а из Русије нам нико није долетао у помоћ. Разлог је био прост – није постојао ваздушни коридор неопходан за прелет. Није било дозволе за прелет, тачније речено, Русија ту дозволу није добила конкретно од Бугарске. Јасна ствар, није уопште било тешко добити такву дозволу, али нама је нису давали чисто због најпримитивнијег издајства. Издао нас је свако ко је могао. Свако од кога је зависило било шта у решавању тог питања. Либералним лидерима целог низа држава било је пријатније лизати америчко дупе и за то добијати америчке паре, него сачувати вековно пријатељство са Русијом. Ми смо, као и дотад, остали у свом првобитном саставу. Нисмо се бојали потешкоћа, али нам је помоћ, а највише Србима који су од нас очекивали заштиту, била неопходна.

По мом мишљењу, негде далеко од Косова водили су се преговори ради регулисања проблема са ваздушним коридором. Не са бугарском владом или њима сличним функционерима, већ са владом војника који су стајали недалеко од нас. Резултат тих преговора био је тај да су и енглески авијатичари убрзо осмотрили аеродром ради пријема својих крила. Српски аеродром био је подељен на равне части – пола Русима,

пола Енглезима. Није био подељен у смислу успостављања граница на њему, већ у смислу даљег заједничког коришћења.

Не знам да ли је наша држава имала икакве користи од тога што су пустили Енглезе на аеродром, али зато сам у нешто друго сигуран – да се Русија није решила на тај корак, ми на Косову не бисмо видели наше авионе. Поред тога, одржавање аеродрома подразумева велике трошкове, а то би за ондашњу Русију било озбиљно оптерећење. Било би знатно погодније пребацити половину тих трошкова на наше британске колеге, што је и урађено. Узгред, за разлику од нас, Енглезима аеродром није био једини начин за пристизање људи и технике – њихове многобројне снаге стигле су овде без помоћи транспортне авијације. У суштини, као што сам већ рекао, од другог дана нашег боравка на Косову висока политика је престала да зависи од наших поступака – све се решавало далеко од места на ком смо се налазили.

Срби су уништили своја складишта муниције али наши момци су се ипак затекли на неколико њих. У складиштима није било исправног оружја (бар мени није познато његово присуство), али је зато метака и ручних бомби било у изобиљу. Како су момци причали, Срби су имали две врсте бомби: противпешадијске и пуњене сузавцем. Бомбе са сузавцем уопште нисам видео, али до једне противпешадијске сам ипак успео да дођем. Сам у српским складиштима муниције нисам био ниједном, тако да нисам могао лично да допуним свој арсенал, али опет, има на свету још добрих људи.

Као што сам већ рекао, оружје ме је привлачило и привлачи ме још увек, па ме је јако радовало када дођем у посед неке нове врсте истог, а за то је знао и један мој друг. Он је затражио бомбу од једног нашег момка који је био у српском магацину и свечано ју је предао мени на поклон. Док је то радио, имао је буквално изглед неког завереника, упозоривши ме да ни у ком случају не одам извор добијеног оружја. Тада га нисам одао, а сад се више и не сећам од кога је бомба првобитно добијена. Да опишем боље саму бомбу.

Бомба је била мени апсолутно непознатог изгледа, имала је црно пластично тело и била је израђена у класичном „лимунастом” облику. Када се одврне упаљач и погледа у отвор могли су се видети равни редови блиставих куглица, кружно смештених по унутрашњости бомбе и заливених нечим провидним. Не сећам се да ли је на бомби било ознаке или не. Нико од нас није знао да ли је бомба била дефанзивна или офанзивна. За оне који нису упознати са војним стварима, да појасним: дефанзивне ручне бомбе имају много већи радијус распрскавања убојних елемената (гелера) него офанзивне бомбе. Претпоставља се да ће приликом одбране војник бити у заклону, тако да му експлозија његове бомбе неће нашкодити. Војник који напада нема где да се скрива, тако да гелери бомбе коју он баци не треба да лете превише далеко. Колико је мени познато, у свим савременим војскама ручне противпешадијске бомбе деле се на та два типа. Од највеће је могуће важности тачно знати ком типу припада бомба коју намераваш да искористиш, јер је при нестручном руковању могуће да човек сам настрада или убије своје другове.

Нисам знао ког типа је била бомба, а нисам ни имао код кога да се распитам о радијусу распрскавања њених убојних елемената – српских војника већ одавно није било на Косову. Нисам хтео да вршим испитивања на бомби јер сам имао само једну, а и није било баш безбедно носити је стално са собом, тако да сам решио да је сачувам „за сваки случај”. Опасност сталног ношења бомбе није била само у могућој експлозији

непознате врсте наоружања, него и у томе да је било ко од официра могао једноставно да је конфискује, а то нисам хтео. Укратко, склонио сам бомбу на сигурно место, тачније сакрио је у БТР-у. Из предострожности сам из бомбе извадио упаљач.

У горепоменути српски магацин са опремом морао сам да идем још једном. Ствар је у томе што сам имао америчке чизме које су се звале „алтама”, или „атлама”, у сваком случају, римовало се са називом једне од америчких држава. Америчка војска је користила разне врсте чизама, све укупно вероватно петнаестак модела. Те које сам ја имао биле су најраспрострањеније и по мишљењу већине нас, најбоље. Поред удобности и дуговечности, биле су и најприступачније по цени. Мени су се те чизме веома свиђале, пре свега због њихове дубине, лакоће пертлања и чврстоће приањања за ногу. Недостатак су били ђоновии који су се јако клизали на мокрој трави и блату.

Без обзира на то што је америчка војска била снабдевана тим чизмама, део њих се није производио у САД, већ у Кини. Тако испада да је кинеска економска експанзија стигла и до Пентагона. Кинески модел се од оригиналног америчког разликовао по томе што су алке за пертле биле израђене на исти начин, од врха до дна. Амерички модел је уместо две најниже алке имао рупе као код обичне обуће. Цена оба примерка била је једнака и износила је око осамдесет америчких долара. Те чизме смо куповали у америчкој продавници војне опреме, наравно, опет у америчкој војној бази. Једнако пертлање ми је изгледало складније па сам приликом куповине изабрао модел произведен у Кини, иако тада још нисам имао појма где је обућа произведена. Друга разлика на кинеским чизмама је била та што су потпетице на њима биле причвршћене за ђон ексерима, док су на чисто америчким чизмама оне с њим чиниле једну изливену целину. Баш су те проклете кинеске потпетице и биле разлог мог појављивања у српском магацину са опремом.

Некако сам успео да одвалим и изгубим једну потпетицу, а без потпетица је, разуме се, неудобно ходати. У магацину је лежала гомила изношених српских чизама и пошто сам одабрао пар са најмање истрошеним потпетицама, дао сам се на ремонтовање своје обуће. Одсекавши потпетице са ђонова српских чизама, кренуо сам да вршим неспретну поправку америчких чизама. Помоћу тестере са „викториноксовог” универзалног ножа дотерао сам потпетице до одговарајуће величине, а затим их дршком бајонета прикуцао на место. Од тога су испале америчко-кинеско-српске чизме. У време мог последњег појављивања у магацину тамо више није било ничег иоле вредног, све су већ однели наши, или, што је такође врло вероватно, Албанци. Надам се да су то ипак били наши.

Албанци су пљачкали све дрскије, иако су првих дана тек понегде пљачкали поједине српске куће, сада су незаштићени Срби били подвргнути масовном, фактички систематском пљачкању. Ствар се није завршавала само на пљачки, опљачкане српске куће често су и палили. Сваке ноћи су гореле ломаче српске културе на Косову. Никада нисам бројао колико је тачно српских кућа изгорело за ноћ, колико их је горело у исто време, али једно је сигурно – било их је стварно много. Дању су се пљачке мало смиривале (треба се некад и одмарати), али не и прекидале.

Ми се ни у шта нисмо мешали и тако је било практично све време. На пример, Срби долазе на положај, моле за помоћ. Старешина на положају утврђује шта се тачно догодило. Испоставља се да је у питању отприлике следеће: у непосредној близини положаја Шиптари пљачкају српску кућу, већ су истукли и силовали старицу (младих у

кући очигледно није било), односе имовину. Старешина даје војницима наређење: „Узјаши”, идемо да заштитимо Србе. Повезује се са оперативним дежурним, извештава о ситуацији и својим намерама... Али, добија наређење да ништа не предузима, да остане на месту. После тога он, тј. старешина на положају, мора још и да објасни Србима зашто неће да их брани. Претпостављени су далеко и не виде пред собом расплакане Србе, а ти си поред њих и када саопштаваш људима који су дошли да моле за помоћ тебе, снажног, опремљеног и наоружаног падобранца, како одбијаш да их заштитиш, осећаш се благо речено непријатно. Осећаш се као издајник, иако сам лично никога ниси издао. Осећаш се погано. Погано у пичку материну. То није јединствен случај, тако је било све време.

Ако се мало размисли о ситуацији, може се доћи до закључка да нас је команда чувала, савршено добро знајући да двеста људи, па чак и добро припремљених, не може да обезбеди сигурност Србима. Притом бисмо, покушавајући да пружимо помоћ Србима, лако могли упасти у заседу, специјално припремљену за нас од стране Албанаца. Штавише, албанске пљачкаше би било неопходно или убијати или задржавати, ни у једном ни у другом случају не бисмо избегли оружани сукоб са безбројним Шиптарима, који као и до тада упорно нису хтели да нас нападају. Ми се нисмо плашили да ратујемо против Албанаца, али било је јасно да не можемо имати великог успеха у том послу (опет, било нас је јако мало) и, самим тим, било би бесмислено провоцирати их – тешко да би то помогло Србима. Али, ту је интересантна друга ствар, када је коначно стигло дуго очекивано појачање, Србима опет није пружена помоћ. Падају ми на памет речи пуковника које сам чуо првог дана боравка на Косову. Мудре речи. Речи које гласе да ми ту нећемо ратовати.

Неколико пута се ноћу отварала ватра на пљачкаше који су покушавали да се ушуњају у зграде на територији аеродрома које су биле под нашом контролом. Пуцали су наши стражари, или тачније речено патроле. Ниједном никога нису убили нити задржали. Трагови рањавања, као што су крв или крвави завоји, нису нађени. Пљачкаши нису одговарали ватром. Дању смо се непрестано возили и јурили организоване групе пљачкаша који су покушавали да износе имовину из административних и војних зграда. Окупатори су дејствовали у све већим размерама.

Једном смо ми – Дебели, официр који је био старешина наше машине и ја, добили наређење да кренемо према једној од зграда и удаљимо одатле групу албанских пљачкаша који су тамо били примећени. Дошавши до назначене административне зграде, затекли смо вредне раднике на послу – гмизали су туда марљиво тражећи било шта вредно. На путу је стајало њихово возило, стари раскангани цивилни аутомобил. Само по себи ништа вредно пажње, бар на први поглед.

Поред возила је стајао Албанац обучен у српску војну маскирну јакну. На једном рамену му је био традиционални пришивач ОВК-УЧК, а поред је била причвршћена бројаница, која је очигледно означавала висок статус свог власника. Тај тип је очигледно био вођа пљачкаша. Старешина и ја смо пошли да из зграде истерамо Албанце који су туда пузали, Дебели је остао у БТР-у. Он се унервозио и, иако смо му били у видном пољу, захтевао је да не идемо далеко од БТР-а. Ми смо одлично знали да је опасно ићи у дубину територије на којој се тренутно налазио непознат број Албанаца, али смо исто тако знали да се нешто морало урадити. Официр је знаковима објаснио вођи пљачкаша да треба заједно са својим помоћницима да се изгуби одатле. Овај је разумео шта се од њега тражи и даље се одиграо догађај који ми је остао у

сећању. Главни Албанац је нешто викнуо својим помоћницима и они су невероватном брзином излетели из зграде. Много пута сам гледао којом паничном брзином поплашени и потлачени млади војници извршавају наређења „дедова”, али та брзина и страх са којим су се пљачкаши дали у бег изгледали су ми нереално, невероватно. То што сам видео оставило је на мене снажан утисак. Како сам ја разумео, старији пљачкаш је уживао велики ауторитет међу својим млађим колегама. Такав ауторитет се могао стећи само на један начин – немилосрдном грубошћу.

Пљачкаши који су бројали отприлике десетак људи, сели су у своје возило и одвезли се пар стотина метара даље. Тамо су се зауставили како би сачекали наш одлазак, очигледно у нади да ће наставити свој посао, али нама се није журило да одемо. Ни они се нису померали с места, па смо се ми довели до њих и у најодлучнијој могућој форми затражили да „одјебу одатле”. Ја сам имао неиздрживу потребу да отворим ватру по том олошу пошто је њихово возило представљало предивну мету за моје митраљезе. Јако сам желео да добијем наређење за паљбу, али наређења ипак није било – Албанци су без журбе отишли. Штета што смо тад пустили тај шљам, баш штета. Ако већ није требало побити те гадове, онда је требало бар кола изрешетати и тако их лишити могућности да одвозе украдене ствари.

Неком се може учинити да сам ја веома крвожедан човек и самим тим може га занимати колико сам тачно људи убио. Што се тиче поменуте крвожедности, одговорићу на следећи начин: нисам зао човек, али у смрти, па чак и насилној, не видим ништа натприродно и ненормално. Смрт као таква није ни добра ни лоша, смрт је природни и саставни део живота. Као што сам већ рекао, смрти се боје само будале и кукавице, а ја себе не убрајам ни у једне ни у друге. Уверен сам у постојање Бога, знам да је све живо настало од њега и представља његов својеврсни одраз и због тога размишљавам овако: пошто одузимање живота представља чињење штете, самим тим оно мора бити основано на некој неопходности. Таква неопходност у одузимању живота човеку може бити самоодбрана или казна за почињено злодело. Самоодбрана у време мира подразумева непосредно учешће у нападу од стране онога од кога се ти браниш, у ратно или друго ванредно време довољна је и сама чињеница припадности човека непријатељској групи. Људи су равноправни (али наравно не и једнаки) и самим тим не могу да располажу животима других људи како им се прохте. У односима у живој природи, између животиња и биљака, принцип нечињења неосноване штете такође је присутан: ако је потребна храна – убиј животињу, ако су потребна дрва – одсеци дрво, али ништа, никада, не уништавај без потребе. Горепоменуто се може сумирати следећим: за разлику од већине људи, ја сам појам убиства не доживљавам као нешто лоше, за лоше и зло ја сматрам неосновано чињење штете, у датом случају одузимање живота. Да би дошао до одговора на то шта је засновано на неопходности а шта не, сваки човек може да се угледа на природу – у њој су одговори на сва питања. У том смислу су кинеске власти апсолутно у праву зато што су за убиство ретког тигра прописале смртну казну. Човек је по свом статусу важнији од огромне пругасте мачке, али природа ће се пре свега побринути за очување врсте, а тек онда за очување њених појединих представника. Опет понављам да је милосрђе добро, а човекољубље (хуманизам) лоше. Таква је моја животна филозофија, све је врло просто. Претпостављам да ће присталице хришћанских вредности бити запрепашћене таквим ставом, али мене лично њихово мишљење не брине много, с њима сам одавно раскрестио.

А сад о томе колико сам ја лично људи лишио живота. Сазнавши да сам био на Косову и у Чеченији, многи људи су ме питали колико сам ја људи убио својим рукама, у нади да ће чути срцепарајућу приповест. Нисам барон Минхаузен и на моју велику жалост нисам имао чиме да задовољим њихову радозналост – не знам колико сам људи лично убио а чак ни да ли сам икога убио. Нисам имао прилике да видим последице свог ватреног дејства, тако да могу само да су надам да су меци мојих митраљеза ипак стигли спретне терористе. Што се тиче саучешћа у убиствима људи, у рату сам, у овој или оној улози, учествовао више пута, колико тачно више се не сећам. У мирном животу сам у убиствима учествовао једном или двапут, не могу тачно да се сетим, детаљи другог случаја скоро су ишчезли из памћења. Но, било како било, оба случаја су била истоветна. Моје саучесништво било је у форми финансирања убиства. Друг је од мене тражио паре за абортус своје девојке и ја наравно нисам могао да га испалим. Имао сам нешто више од двадесет година и нисам посебно много размишљао о томе шта у ствари представља прекид трудноће. Свевишњи ме је избавио од тога да извршим такво злодело са својим дететом – као што сам већ рекао, у младости нисам баш био размажен пажњом од стране жена, а надокнађивање после војске се спроводило пажљиво и с разумевањем. Сад сам чак и срећан што у младости нисам имао манекенску фацу и нисам се одликовао привлачним понашањем, такође сам веома срећан због тога што у младости нисам био превише јак – са мојом тадашњом представом о правди солидно бих засрао ствар и на крају бих бесциљно, глупо и бесмислено пропао.

Дани су пролазили, а авион из Русије се ипак није појављивао. Албанаца је било све више и више, бројност им је расла аритметичком прогресијом. Ситуација се погоршавала, отимање и пљачкање српске популације достигли су свој зенит. Без обзира на сва наша очекивања, Шиптари нису нарочито испољавали агресивност према нама. И тада, као и сада, веома ме је интересовало како би поступила врховна команда у Русији да је дошло да сукоба широких размера са Албанцима.

Ваздушни коридор нам и даље није био уступљен, тако да смо ваздухом могли добити појачање једино ако се власт не би бојала да наруши међународна правила прелета. Било је мало вероватно да добијемо појачање копненим путем јер смо са свих страна били окружени снагама НАТО-а и опет Албанцима. Копнени начин допремања појачања, исто као и ваздушни, подразумевао би пресецање граница неколико држава. Касније, када су коначно стигле снаге које ће да нас замене, допремање технике испрва се остваривало морем до Грчке, а затим пругом скоро до самог места. Ко није у току – Грчка је у саставу НАТО-а. Копнени начин је временски прилично дуг и самим тим апсолутно нереалан. Простије речено, ако би нам помоћ стизала копном, не би ни имала за шта да иде. Ми бисмо или изашли на крај са Албанцима и отишли на територију под српском контролом, или бисмо били делом уништени а делом расејани и самим тим престали да постојимо као војна сила.

Наравно, постојала је још и наша мировна бригада у Босни, али, као прво, њени ресурси су били мали, а као друго, наши момци би опет морали да пређу велико растојање кроз територију Србије, а затим још и кроз територију Косова, где су већ господарили Албанци. Услед тога, једини и незаменљиви начин допремања основних снага био је ваздушни. Било је немогуће прелетети а не повредити ваздушни простор других држава. Из тога следи да би у случају почетка нашег сукоба са Албанцима руководство наше државе морало или да уђе у међународни конфликт, или да нас препусти судбини. Наравно, постојала је и трећа варијанта: у случају почетка борбених

дејстава нека од држава-издајника би ипак дозволила прелет над својом територијом, али мислим да би се то десило уз одређену задршку чије би трајање било довољно за наше уништење.

Нису могли неприметно да нас оставе на цедилу – за нас се добро знало не само у Југославији, већ и у Русији, па чак и у целом свету. У том смислу смо се пријатно разликовали од оних момака које су високи функционери успевали да „забораве” по планинама Авганистана и Чеченије. Нас су могли да пошаљу у смрт, али нису смели да нас оставе. Били смо превише познати да бисмо били заборављени. Тако испада да би у случају оружаног сукоба руководство државе морало да уђе у међународни конфликт и пошаље нам помоћ без обзира на забрану прелета. Ту се јавља још једно питање: да ли би наше авионе кренули да руше за време прелета над територијом других држава. Највероватније би се власти држава-издајника плашиле да уђу у отворени сукоб са Русијом и ограничиле би се на дипломатске мере, типа протестних нота и томе сличних мера. Највероватније, али не и сигурно. Психопата има свугде, а и жеља да се додвори америчком господару могла би да надјача здрав разум. Шта би даље било нећу ни да замишљам, али једно је сигурно: амерички план освајања Косова био би угрожен и, штавише, појавила би се реална могућност развоја догађаја у правцу трећег светског рата. Наравно, таква ствар није улазила у америчке планове, па ми се чини да су албански терористи упорно избегавали да нас нападну јер су добили такво наређење од својих прекоокеанских заштитника.

Команда нам је скоро сваког дана саопштавала како дуго очекивани авион из Русије данас коначно стиже. Сваки пут, како се ближило вече, стизала нам је и опречна информација – саопштавали су нам да опет нису успели да се договоре о ваздушном коридору. Ретко који дан би прошао а да до нас нису стизали такве противречне информације. Коначно, на нашу огромну радост, авион је ипак слетео. То се десило, ако нисам нешто побркао, двадесет шестог јуна. Значи да је од момента нашег доласка на аеродром на Косову до момента приземљења првог руског транспортног авиона прошло мање-више две недеље. Чак је и цивилу јасно да је за нормално распоређивање снага то прилично дуг период.

Апсолутно ми је непознато на који начин је постигнута сагласност о прелету с нашим међународним „партнерима”. Како је аеродром у то време већ био предодређен за заједничко коришћење са Енглезима, одмах за нашим ИЛ-76 на писту се спустио натоварени Ц-130 „херкулес” РВ Велике Британије.

Наш ИЛ је при слетању избацивао топлотне мамце – имитаторе циља. Ти топлотни мамци намењени су збуњивању система навођења противавионске ракете која се оријентише на високу температуру авионског мотора у погону. Теоретски, противавионска ракета морала би да скрене од авиона и устреми се ка топијим, а самим тим и приметнијим имитаторима. Енглески пилоти се нису оптерећивали таквим компликацијама као што је избацивања имитатора циља (на Ц-130 се они такође могу монтирати) – нису имали чега да се плаше. Тренутак разоткривања.

Наш авион је слетео први, што је недвосмислено говорило о првенству Русије, бар формалном, у коришћењу аеродрома. На антену која се налазила на врху ИЛ-а била је закачена руска застава. ИЛ се приземљио, и уз помоћ искусне посаде умешно одрулао на стајанку, после чега се ка њему у знак добродошлице устремила мала група војника. Слетање енглеског Ц-130 прошло је једнако као и слетање нашег авиона. Док је

громада од „херкулеса” таксирала са писте, неколико руских момака који су га посматрали кренули су бучно да разматрају питање у који део енглеског авиона се мора гађати из бацача граната да би овоме дошао крај. Посебно усхићење код момака изазвао је закључак да би бацач граната пробио „херкулеса” на било ком месту.

Слетање првог авиона је за све нас био догађај од суштинске важности, па смо са великим интересовањем пратили оно што се дешавало. Слетање следећих авиона већ је било рутинско, тако да је изазвало интересовање само код оних који су хтели да се сликају са авионом у моменту слетања у позадини. Пошто је ПСС лежала насупрот згради аеродрома, при спретној употреби фотоапарата у другом плану се могао забележити тренутак приземљења у ком ИЛ први пут точковима дотакне писту. Слика је била веома уникатна, ни налик на оно кад се на јефтином летовању сликаш са залазећим сунцем на длану.

Такав догађај као што је слетање првог авиона за нас је сам по себи био значајан и изазвао је гомилу емоција, али ипак, оно што је донео први ИЛ код нас је изазвало још снажније емоције, притом веома противречног карактера. Почећу са чисто војног аспекта. Имали смо проблем са озбиљним недостатком људства, цивилним језиком речено – није нас био довољно, а опет нам првим авионом нису послали обичне војнике-падобранце. Прва „крила” су нам у помоћ довела неколико одељења са аутоматским бацачима граната АГС-17 и групу некаквих високих официра. Што се тиче официра, то је јасно – неопходно је спровести припрему за пребацивање основних снага и успоставити комуникацију са свима који су се налазили око нас, а око нас су, осим Срба и Албанаца, били представници многих држава чланица НАТО-а. Није лако разумети зашто су нам уместо обичних војника послали одељења са аутоматским бацачима граната. У том поступку наше команде није било никакве логике. АГС-17, који представља облик тешког пешадијског наоружања, био је моћно оружје и при правилном коришћењу могао би да врши огроман притисак на противника. На пример, искусна посада тог бацача граната (два човека) на доброј позицији може да задржи, па чак и да у потпуности уништи, једну-две пешадијске чете у нападу. Ја мислим да би уз мању подршку од осам до десет пешадинаца он чак могао да на дуже време задржи цео батаљон непријатељске пешадије. АГС-17 је оружје које располаже огромном ватреном моћи, али ми од његове моћи нисмо имали никакве користи – тада нисмо водили борбена дејства.

Одељења аутоматских бацача нису могла да се користе за патроле или контролу околине пошто је АГС стационарно оружје. Штавише, свако такво одељење у градским условима захтева још и подршку од стране наших снајпера, митраљезаца и стрелаца. У супротном би оба „а-ге-есовца” могла да постану лака мета за непријатељског снајпера или једноставно за спретног стрелца који се прикрао ближе. Касније, када сам се нашао на положају једног од АГС-ова распоређених у граду, могао сам лично да се уверим у то да без добре заштите од стране других војника послужоци бацача граната за непријатеља представљају одличну потенцијалну жртву, поготово ако непријатељ први крене у напад. АГС је био смештен иза заклона направљеног од сандука с песком, простор за гађање је био отворен, видљивост добра, али ипак позицију су са свих страна окруживале вишеспратне зграде у којима се на било ком прозору могао појавити непријатељ. Послуга бацача не би могла ни да пуца на све четири стране, ни да се добро сакрије, тако да се није могло очекивати да рачунају само на своју снагу. За основну безбедност, а онда још и могућност његове ефикасне примене у борби, била је неопходна подршка још неколико војника. На тај начин, одељења аутоматских бацача

граната не само да нас нису ојачала, већ напротив, обезбеђивање њихове сигурности одузимало нам је људство неопходно за контролу околине. Узгред, својим изгледом АГС-17 није могао да изврши никакав, па ни најмањи, психолошки притисак на евентуалног непријатеља. Аутоматски бацач граната није тенк, БТР или хеликоптер чији би изглед могао да застраши противника и на тај начин га принуди да одустане од напада. АГС је на положају практично невидљив, а чак и да је било могуће показати га свим Албанцима у крају, то опет не би имало никаквог утицаја на њих – сигуран сам да о ватреној моћи тог оружја већина шиптарских клошара није имала никакву представу.

Од момента доласка на Косово сви смо сваког дана спавали по три-четири сата и био нам је потребан прави одмор који су нам могли омогућити само људи који би дошли да нас замене, али су нам уместо људи послали за дати момент непотребно тешко наоружање. Тај ко је послао АГС-ове првим авионом био је човек слабе памети. Да закључим све горенаведено тим како је већина нас, сазнавши какво нам је појачање стигло, своје дивљење исказало на исти начин: „Шта је са онима у Москви, јесу полудели кроз?” Те речи су наравно биле упућене нашем војном руководству које је састављало списак терета за прва крила. Што се мене лично тиче, додајем: без обзира на то што је од дешавања описаних догађаја прошло већ више од десет година, ипак нисам нашао никакво логично објашњење за слање таквог појачања.

Други не сасвим војни аспект који је изазвао код нас буру емоција била је група за моралну подршку која је долетела заједно с нашим „појачањем”. Та група која је стигла из Москве састојала се од уметника разних врста и била нам је послата од стране градоначелника престонице, Јурија Лужкова. Концерт се дешавао баш поред полуразрушене зграде аеродрома. Уметници су, наравно, дошли како би нам уприличили концерт у теренским условима. С обзиром на неповољне техничке услове, наступ је био сасвим пристојан. Међу уметницима су, поред осталог, биле присутне и две непознате али лепе и сексипилне певачице које су чиниле некакву музичку групу, тачније речено дует. Једна је била плавуша, а друга, разуме се, црнка. За време концерта, девојке су биле обучене у беле шорцеве и исто тако беле, скоро провидне, тесне мајице на које су некако били причвршћени дугачки, опет бели, плаштеви. При извођењу музичких композиција мајице су ритмички поскакивале пратећи кретање својих власница, на тај начин демонстрирајући не само одсуство грудњака под танком тканином, већ и невероватну, готово узнемирујућу еластичност свог садржаја.

Ми смо с великим интересовањем пратили концерт, а притом тешко да би ико од нас већ пет минута после његовог завршетка могао да се сети о чему су девојке певале. Испало је баш као у вицу о младој Али Пугачовој која је наступала у краткој сукњи и Грузинима који су јој дошли на концерт – „Не треба ништа пева, само хода!” Али, девојке су нам ипак стварале и одређене проблеме: било је јако пријатно гледати их, али разуме се да је сваки од нас од самог гледања пожелео да пређе и на нешто блискије односе, што је у принципу било немогуће. Иста ситуација као са дететом без пара у посластичарници – може да гледа торте и колаче, па чак и да осети мирис ваниле и цимета, али не може ни да проба, а камоли да се прописно оследи. Право мучење.

У сексуалним односима између мушкарца и жене нема ничег ни узвишеног ни унижавајућег – сексуални односи су једноставно део нормалног односа између одраслих људи различитог пола, ни мање, ни више. У сексуалним односима нема ничег натприродног, али ми смо ипак силом прилика били лишени таквих односа.

Непостојање односа није значило и да не постоји жеља за таквим односима. Пријало нам је само присуство лепих жена, али нама је требало нешто више. Краће речено, само смо добили зазубице – лепо ти је да гледаш, али хтео би и нешто више, само што од тога ништа не може бити, иако је све што ти треба надхват руке. Онај ко нам је послао те девојке требало је раније о томе да размисли, у смислу да ли их је уопште требало слати овамо. Наравно, ја пре свега исказујем своје мишљење о тим стварима, али не верујем да су мисли већине наших момака тада биле усмерене у другом правцу. У сваком случају, сањалачке, па и помало грубе речи (чешће агресивне, ређе очајничке) о томе како не би било лоше „солидно поцепати једну од тих девојака” могле су се чути посвуда. Нормална реакција нормалних мушкараца. Исправна, здрава реакција.

Сем девојака, стигао је и неки клоун, слабо познати комичар. Узгред, он је дошао јер је у једном од својих скечева имитирао панкера који је завршио у војсци. Између осталог, исмевао је и официре и генерале, што је било доста проблематично јавно извести у војном окружењу. Било је подруљиво а нама се свидело, многи су се на сав глас смејали. За разлику од лепотица-зазубица – комичар-панкер је био недвосмислено позитиван моменат. Како каже мудра изрека: „Смех продужава живот!”

Градначелник Москве се није задржао само на играма које нам је приредио, већ се побринуо и за „хлеб”. Авионом је стигло седам тона намирница, у основи разних конзерви: месни нарезак, кондензовано млеко, какао итд. Представник московске управе, који је пристигао заједно са товаром, у заносу је говорио о томе како је Москва у тешким временима за град успела да нам пошаље те намирнице. Чак и они међу нама који су Москву видели само на телевизору добро су знали да „Москаљи” не живе у сиромаштву и да је за тако огроман град као што је Москва поклон од седам тона конзерви смешна ствар. Били смо захвални на помоћи, али сувишно блебетање није било на месту и речи које је Московљанин изрекао звучале су бесмислено. У суштини, све то је личило на покушај да се огребу о наш, без преувеличавања, грандиозни међународни успех, да се мало саморекламирају.

Поред намирница, неко нам је (или управа Москве или Министарство одбране) на поклон послао сто педесет „командирских” сатова. Не сваком од нас по сто педесет сатова, већ сто педесет на све нас укупно. Зашто је сатова било баш толико тешко се може разумети – вероватно су чак и црнци у Африци тих дана знали бројност батаљона руских падобранаца који је заузео аеродром Слатина. Наш батаљон је у свом саставу имао око двеста људи. Можда су људи који су сакупљали робу претпостављали да ће до момента доласка авиона одређен број нас већ погинути па ће свакако бити довољно сатова за оне који су остали у строју. А како до тада још нико није погинуо, појавио се проблем са поделом сатова – сто педесет сатова не можеш поделити на двеста људи. Кренула је додела сатова, испрва свечано... а онда и не баш. Када је понестало „командирских” сатова, неко од официра који су стигли из Русије громогласно је изјавио да ће сатови који су недостајали бити послати следећим летом и да ће они који тада нису били удостојени велике части да приме сатове обавезно да их добију касније. Сатове више нико није ни помињао – из простог разлога – ником од нас ти сатови, у највећој мери, нису били потребни.

Лично ја сам одбио те поклоне чим сам видео шта они у ствари представљају. Тачније речено, примио сам их па одмах затим проследио неком од колега до којих нису доспели. Модел сатова са звучним именом „командирски” појавио се у Совјетском Савезу за време његовог постојања и квалитет сатова је у потпуности одговарао називу

и намени. У доба Савеза, ти сатови су били квалитетно израђивани, „командирски” су били издржљиви, тачни, zgodни, поуздани и леви сатови, а притом нису били баш јефтине. Сав квалитет сатова постао је прошлост заједно са државом у којој су били произведени. У наше време, ти сатови су постали јефтин нискоквалитетни масовни производ. Својевремено сам био „поносни” власник такве крнтије – сат ме је служио мање од месец дана, после чега је одбио да се навија и самим тим је престао да ради.

У моменту када су хтели свечано да нам уруче „командирске” сатове, на мојој руци се сијао дигитални „касио ци шок” и нисам планирао да мењам свој сат за било који други. О мом „касију” ћу рећи нешто детаљније јер је тај сат, по мом мишљењу, једноставно изванредан. Купио сам га у продавници у америчкој бази, колико се сећам, коштао је нешто мање од сто америчких долара. Куповина тог сата представља најсрећнији улог у потрошачку електронику у мом животу – сат ме верно служи већ више од десет година. За то време био је са мном на три „врхуће тачке”, скакао је падобраном, пливао у мору, учествовао у тучама, камповањима, пецању, на безброј спортских догађаја и у поправци разне технике, ради провере издржљивости газили су га војничким чизмама. Где све није био тај сат и шта се све није са њим дешавало, а опет је исправан и користи свом власнику, то јест мени. С обзиром на то да је тај сат налазећи се на мојој руци учествовао у јединственој операцији на Косову, значи да је сасвим достојан места у Касиовом музеју, наравно, ако такав музеј уопште постоји. Од детињства сам маштао о набавци таквог сата, али, како сам растао у сиромашној породици, своју жељу сам успео да реализујем тек у војсци.

Набавка тог сата изазвала је код мене велику радост, коју је мало ко од мојих колега делио. Већина колега сматрала је куповину сата од сто долара бацањем пара, очигледно их је пре свега интересовала цена па тек онда квалитет. Вероватно да за висок квалитет „ци шока” неки од њих нису ни знали. Ипак, и они који су знали за поузданост тог модела ипак су рачунали да на сат не треба трошити сто долара. По њиховом мишљењу, то је неоправдано трошење новца, боље би било купити нешто јефтино. Такав приступ стварима ми је одувек изгледао глупо – мени је увек био битан добар резултат, а тек онда потрошена сума. Када би неко у мом присуству причао о томе како је сат од сто долара скуп било би ми смешно – и тада сам знао да се стварно скупи сатови не мере стотинама, већ хиљадама долара. Неким људима се нису свиђали габарити „ци шока”, али величина ми никад није засметала при ношењу сата, у шта сам могао да се уверим у пракси. Испочетка сам објашњавао које су врлине тог сата, чак се и неколико пута препирао са онима који су га посебно жустро критиковали, а онда су ми те препирке досадиле.

Пошто сам изразио своје мишљење о „сељачкој глупости” колега који се нису разумели у добре сатове, одлучио сам да је боље да време покаже ко је био у праву. Испало је да сам ја био у праву – „ци шок” ме је служио много година. Вероватно је за то време сваки од мојих противника покидао и изгубио пуну канту разноразних крнтија од сатова и потрошио укупно много већу суму него ја у моменту куповине „ци шока”. Притом су се моји противници задовољавали сталним ношењем разног ђубрета, док је моју леву руку красила добра и поуздана ствар. Краће речено, био сам веома задовољан својим „касиом” тако да нисам осећао никакво жаљење због тога што сам се одрекао „наградног” сата. „Командирски” сат, који сам могао али нисам хтео да узмем, узео је себи неки момак ком је из неког разлога био потребан. Ваљда је међу нама било оних које је мучило то што конкретно њему није доспео сат, али већина је према додељивању сатова, баш као и према самим сатовима, била равнодушна.

„Командирске” сатове који су нам били уручени неки момци су искористили на веома оригиналан начин – мењали су их за нешто корисније са Енглезима или су их дали за успомену неком од Срба. Интересантан је сам однос према „наградним” сатовима.

Тих дана ми из неког разлога није у очи падао један важан психолошки моменат везан за слетање првог авиона, тачније за терет који је он довезао. У томе што нисам одмах ушао у суштину ситуације нема ничег чудног – глава не ради баш најбоље кад спаваш по три-четири сата на дан. Тек неколико година касније, присећајући се и поново разматрајући догађаје лета 1999. године, схватио сам један од скривених политичких аспеката тих догађаја. Суштина је у следећем. Ако се недостатак нама неопходног појачања у виду живе силе може, иако тешко, објаснити грешком наше команде, онда то што су нам у ратно подручје послали целу групу цивила може да се објасни само при једној околности – руководство је располагало тачном информацијом о томе да у региону више неће бити борбених дејстава ширих размера. У супротном случају испало би да је цела група моралне подршке била послата у сигурну смрт, пошто не бисмо могли да јој обезбедимо сигурност у случају сукоба пуних размера са Албанцима.

Јавно слање целе групе цивила у сигурну смрт не би било најбоља политичка реклама за власти у Москви, па из тога следи да су у Москви тачно знали да ми овде више не можемо ратовати. А гаранцију „мирног” развоја даљих догађаја било је могуће добити само од оних којима су били потчињени Албанци, на име од САД. Колико сам схватио, у моменту када је наш батаљон упркос америчким плановима заузео „Слатину”, пред Американцима се појавио проблем неконтролисаног развоја за њих тада повољне ситуације. Наш оружани сукоб са Албанцима могао би да прерасте у прави рат, и план америчко-албанске окупације покрајине Косово суочио би се са својим крајем. Да су Албанци извршили агресију на нас ми бисмо им одговорили истом мером, а опет, ако бисмо ми почели да притискамо Албанце, они би нам се сигурно још снажније супротставили. Због тога, једини начин да се избегне нови почетак балканског рата, који би између осталог значио и крах америчких планова окупације Европе, био је придржавање неутралности између нас и Албанаца. То јест, Америка је наредила крупним шипгарским командирима да се не упуштају у конфликте с нама, а ми смо са своје стране били дужни да не дирамо Албанце.

Намерно сам употребио израз „крупним командирима” пошто су се Албанци по правилу делили на две врсте: милитаризоване, који су самим тим сигурно представљали некакву организовану групу, и клошаре, који су представљали сами себе. Тамо где смо ми били милитаризованих Шиптара је било мало, а сад ми је већ и јасно зашто је то тако било. Американци су једноставно забранили већим албанским оружаним скупинама да се појављују у нашој области, пошто би то сасвим сигурно довело до почетка борбених дејстава широких размера. А што се тиче албанских одрпанаца, њих нико није контролисао и радили су по сопственом нахођењу. Мислим да би формално остало непримећено да смо тихо побили пар стотина таквих пљачкаша и разбојника, иако би то касније испровоцирало додатну агресивност у понашању Албанаца према Србима. Од првог дана свог појављивања у Приштини, Албанци су почели да тероришу локално српско становништво, и да смо ми решили да штитимо Србе било би неопходно да на Шиптаре применимо најжешћу могућу силу. Сигуран сам да се и то питање разматрало на америчко-руским преговорима и наравно да је пронађен и одговарајући одговор. Био сам ван себе када сам неколико година после косовских дешавања све то схватио.

Ако неко није разумео на шта циљам, појаснићу: да бисмо очували својеврсну неутралност с Албанцима, ни у ком случају нисмо смели да бранимо Србе. Албанци нас не нападају, ми им не сметамо у клању, силовању и пљачкању Срба – баш такав је, чини ми се, био договор. У супротном би започела борба са неизвесним финалом за све учеснике, укључујући и почетак Трећег светског рата. Почетак Трећег светског рата подразумевао би Армагедон – све би отишло до курца. Армагедон никоме није био потребан – ни Русији, ни САД, ни Албанцима, ни Србима. Што се тиче оних Срба који су живели на Косову, конкретно за њих је, захваљујући америчко-албанским напорима, Армагедон ипак стигао. Иначе, убеђен сам у то да би српске власти успеле да спасу Косово да се нису бојале да иду до краја и да нису повукле копнене снаге из Покрајине, али би у првом времену било проливано много крви. Американци не би дуго ратовали у центру Европе – ако не успеју одмах да згазе Србе отишли би својим путем и кренули да подло гуше Србију економски. По мом мишљењу, боље је много крви одједном, него још више на дуже време. САД имају много непријатеља, и било би могуће почети гушити и саму Америку када би се они ујединили – Американци егоистично и похлепно троше разне ресурсе чије залихе сами не поседују.

Што се наше државе тиче, Русија због своје очигледне слабости није била у стању да политичким средствима окрене ситуацију у своју корист. Њених двеста војника који су дрско изазвали свемоћну прекоокеанску империју у суштини је превазишло своје могућности. Значи да је на Косово морала доћи америчка „демократија” са свим оним последицама које из тога произилазе. А то се и десило. Било како било, Русија је била далеко од Србије, а ми смо свакога дана гледали како страдају Срби који су чекали нашу помоћ и заштиту. Неки људи падају у несвест када виде како се неко спрема да убије домаћу животињу ради исхране, а ми смо гледали недужне, нама пријатељске људе који ће из дана у дан бити убијани, силовани и истеривани из сопствених домова. У принципу, могли смо да помогнемо тим људима осуђеним на смрт, али нисмо. Кад год би се неко од нижих официра дрзнуо да помогне Србима, командири вишег чина би га одмах спустили. Као што сам већ рекао, таква ситуација се понављала више пута. Нико од нас није изгубио самоконтролу, ми нисмо слабићи, али нам је камен на срцу сваким даном бивао све већи и већи.

Још једном смо пошли на спровођење тактичких преговора, сада се више и не сећам са ким су се конкретно ти преговори водили, битно је нешто друго. Наиме, указала ми се шанса да се поближе упознам са енглеским војницима и њиховим наоружањем. Мој енглески је био крајње лош, од Енглеза нико није знао руски, тако да смо морали да се споразумевамо на начин познат човеку још од древних времена – гестикулацијом. Време нам је дозволило да се испричамо најбоље што смо могли, али нисмо успели и да поделимо пиво. Ја сам имао пива, у БТР-у је било неколико лименки и једну од њих сам дао енглеском „падосу”. Пошто сам узео и отворио другу лименку предложио сам Енглезу да следи мој пример. Енглез није био у прилици да пије са мном, само се опрезно осврнуо око себе (бојао се да га не виде надређени) и хитро сакрио лименку у џеп, пружио ми руку и са осмехом на лицу се отиснуо даље. Једног од наших британских колега заинтересовала је војничка мајица која је припадала Дебелом па је предложио размену. Не сећам се шта је тачно нудио у замену, али мој возач је одбио размену правдајући се тиме да му је то једина таква мајица. Када је кроз пар минута Британац завирио у наш БТР, угледао је још једну мајицу која се сушила на седишту пошто је била свеже опрана. Британац се препредено насмејао (налик мачку из „Алисе у земљи чуда”) и поновио свој покушај да уприличи „чејнц”, али Дебели није био у елементу. Енглези су нас позвали да ручамо заједно, али ни ја ни Серјога нисмо

кренули с њима. Иако сам хтео да видим како се хране енглески војници, а и неки залогаш не би био наодмет, ипак ме је било срамота да испадне да сам изгладнео. Сад ми је јасно да је било глупо размишљати на такав начин, али то је сада, а тада сам баш тако размишљао.

Мене су пре свега интересовали наоружање и техника Енглеза и ту ми се указала шанса да задовољим своју радозналост. Што се тиче механизације, ту није било ничег посебног – енглески падобранци су на располагању имали неколико врста лаких аутомобила са погоним на сва четири точка. Мислим да су то били десантни ципови, што је и објашњавало њихове компактне размере. За оне који никако нису упознати са појединостима спуштања технике падобраном, да појасним: тежина и габарити машине су од првостепеног значаја за успешан десант. До данашњег дана, једино Русија поседује оклопну десантну технику: оклопне транспортере, десантна борбена возила, самоходну артиљерију. Ниједна друга држава на свету није успела да направи и стави у наоружање ниједан тип оклопне технике способан за спуштање падобраном. Штавише, у Русији се низ борбених возила спушта са посадом унутра, што омогућава невероватну брзину преласка технике у борбено стање. Први човек спуштен унутар борбеног возила био је син оснивача савременог ВДВ-а. Отац (истовремено и отац ВДВ-а и првог човека који се спустио падобраном унутар БМД-а) који је посматрао процес спуштања у цепу је имао пиштољ ТТ са метком у цеви – у случају несреће, за себе.

Генерал Василиј Филипович Маргелов био је не само смео и одлучан, већ и паметан и талентован човек – десант се успешно завршио и ТТ му није био потребан. Колико је мени познато, покушаји развоја оклопне десантне механизације изводили су се у Француској, али неуспешно, а и то је било прилично давно. Тако је Русија у овом тренутку монополиста у тој области. Још један разлог да се поносим својом напаћеном домовином.

Што се тиче пешадијског наоружања, као што сам већ напоменуо, код Енглеза није било никаквих суштинских разлика у односу на нас. Оружје је наравно различито, али су врсте исте. До тог момента нисам био у прилици да у рукама држим њихово оружје па сам, користећи прилику, надокнадио пропуштено. Енглези су спокојно демонстрирали своје аутоматске пушке и митраљезе, а притом су врло радо, пре свега покретима, објашњавали принцип рада овог или оног модела. Разговор се одвијао у опуштеној атмосфери тако да сам успео да сазнам много корисних ствари. Са психолошке тачке гледишта интересантно ми је било то што су Американци с којима сам у Босни причао по правилу своје оружје показивали обазриво и помало нервозно, као да су се бојали да се не огреше о неку строгу инструкцију и не буду кажњени због тога. Ни Енглези, ни Французи, ни Срби нису показивали такву бојажљивост, штавише, представници свих горенабројаних војски у таквим моментима су се понашали мирно и сигурно. Конкретно Енглези, не само да су нам пружали могућност да подробно проучимо њихово оружје, већ нису ни посебно обраћали пажњу на то шта ја с њим радим, једноставно су стајали у близини и разговарали између себе.

Проучавајући енглеско оружје, још једном сам се уверио у знатну предност руског оружја над натовским, у ергономији и тежини. Наравно, ту је велику улогу играла и навикнутост на одређену пушку, али, хтели не хтели, маса оружја се мери грамима и килограмима, а то је објективан показатељ. По степену физичке спреме, Енглези су били достојни звања падобранца, при чему су се делили на две врсте: на крупне

здепасте „кормке” и жилаве дугајлије, „бандере”. Без обзира на врсту, сви одреда су изгледали грабљиво. Поред тога, сви су имали отприлике двадесет пет до тридесет година. С таквим момцима нема зиме, мислим да не би заказали.

Пошто сам разгледао оружје и технику, сликао сам се са Енглезима и направио вероватно десетак различитих фотографија. По повратку у Русију са тада начињеним фотографијама десила се једна мала комедија. Гледајући косовски албум, мој отац је показао прстом на једну од фотографија и питао ме: „А ко су ови, Енглези?” Матори је у младости био морнар и путовао је у разне земље, а међу њима и у Енглеску. Занимало ме је како је одмах препознао становнике магловитог Албиона (на сликама није било видљивих ознака на рукавима које су означавале припадност војника тој држави), па сам на његово питање одговорио својим питањем? „Шта, препознао си по униформи?” Отац се насмејао и одговорио: „Ма каква униформа, па зар енглеске њушке да не препознам!?” И како онда после тога рећи да су све приче о објективним националним разликама само нечије умишљене предрасуде...

Једне вечери је један од наших момака по повратку са пута у америчку зону одговорности донео целу кутију америчких сувих оброка. Није ми познато на који начин је успео да дође до њих, могу само да се надам да је кутија била украдена од Пиндоса-злотвора. Било је око двадесет оброка и момци су их поделили са колегама. Наравно, нису стајали поред БТР-а са рекламним плакатом и делили свима редом, стране „помије” делиле су се само познаницима, али ипак бесплатно. У том смислу, осећај фронтовског другарства који се појавио међу нама у тренутку слања на опасно и непознато Косово још увек је био и те како присутан.

Међу гостима позваним на „вечеру” био сам и ја. За разлику од руских сувих оброка, америчке варијанте биле су намењене за један оброк, али било је доста различитих типова менија. Независно од садржаја, сви амерички оброци су без изузетка по укусу и хранљивој вредности били далеко иза наших. Али, у свему лошем има и понешто добро – у пиндосовским оброцима нашле су се и укусне ствари. У укусно би се могли сврстати кекс, пире од јабука и какао. Нажалост, кекс је био мали а ни пакет са пиреом од јабука није био много већи, али је паковање какаоа било сасвим довољно за припремање пуне шоље од два и по децилитра одличног, укусног и хранљивог напитка. Основно јело оброка представљале су или макароне са сосом, или поврће, или гарнирано месо. Сва набројана јела су без изузетка била скоро безукусна и некако „пластична”. Било је немогуће најести се, а камоли уживати у таквом кулинарском „открићу”.

Интересантан је био начин подгревања главног јела. Пошто је храна била упакована у пластичну кесу, није постојала могућност загревања на отвореном пламену. Код америчких оброка се за подгревање користио хемијски метод. У картонској кутији се уз пластичну кесу с храном налазила и друга кеса, намењена загревању хране. Кеса са храном се обмотава другом кесом са хемијским реагенсом, у коју се претходно долива мало обичне воде. Ту је требало пожурити, јер кеса са реагенсом почиње не само да се загрева, већ и да се надувава. Ако се обе кесе не гурну назад у кутију довољно брзо, ништа од топле хране – без чврстог контакта између две кесе храна се врло лоше загрева. Не баш најбољи начин подгревања хране. Што се тиче америчких специјалитета, десило ми се нешто интересантно са кексом. Био је упакован у пластично вакуумирано паковање у ком се поред кекса налазио и мали папирни пакетић, налик на оне у којима се у кафићима и ресторанима служи шећер. Отворио

сам тај пакетић и на своју велику радост видео у белом (шећерном, како сам мислио) праху браон мрвице, које су по мом мишљењу несумњиво представљале млевени цимет. Обрадовао сам се и обилно посуо кекс шећерно-циметним прахом – изгледао је као да је управо донесен из неке добре кухиње. Од размишљања се не можеш најести, те сам кренуо халапљиво да гутам кекс, али од укуса цимета и шећерне сласти ни трага ни гласа. То ме је јако зачудило па сам остатак прашка сипао право себи у уста. Прашак је био безукусан. Чудна ствар. Узео сам празан пакетић и прочитао са њега једва приметан натпис на енглеском језику. Не знам добро енглески, али тај натпис сам одмах разумео. Он је недвосмислено гласио: „Није јестиво”. Очигледно да је оно за шта сам ја са узбуђењем помислио да је шећер у праху заправо био прашак за одржавање нивоа влаге унутар паковања. Мало сам размислио и дошао до закључка да се највероватније нећу отровати, јер је мало вероватно да се неки токсични прашак налази поред хране. Тако је и било – прождирање нејестивог прашка прошло је без последица по мој организам.

Једног дана је наша посада била послата на положај који је контролисао цео комплекс српских касарни. Током неколико наредних дана враћали смо се на тај положај, али увек у дневно доба. Касарне су се налазиле у подножју планине и почињале су одмах иза зграде аеродрома, а простирале се скроз до почетка првих пар кућа засеока мени непознатог имена. Касарне су биле постројене у неколико линија дуж централног пута. Међу линијама касарни ишле су асфалтиране алеје. Сада се више не сећам тачног распореда свих објеката и растојања међу њима, али ствари су у општим цртама тако изгледале.

Отприлике на граници касарни и засеока од самог почетка био је успостављен положај на ком је командовао горепоменути поручник Ј. Више пута смо долазили код њега на положај да сазнамо каква је ситуација, или једноставно да попричамо. Код тог положаја се завршавала наша зона одговорности. А почињала је недалеко од улаза у подземни бункер-аеродром. Тако се испоставило да је требало да контролишемо велики део околине, који се само у дужину протезао неколико километара. У околини је било много зграда, како апсолутно читавих, тако и разрушених, а поред тога је на целој територији било посађено дрвеће и жбуње. Посаду БТР-а чине два човека, поред тога смо увек имали старешину на положају, а понекад су нам давали једног или два војника. Катастрофално нам је фалило људи тако да команда није могла да нам додели број људи неопходан за нормално вршење службе. Људи једноставно није било, али се област свакако морала контролисати. Јасна ствар, да бисмо вршили макар делимичну контролу над територијом морали смо стално да патролирамо. Приликом таквог патролирања представљали смо одличну жртву чак и за неискусне терористе, али нисмо имали другог избора.

Старешина нашег положаја, или старешина наше машине, био је већ никако млади капетан В. Следећих неколико недеља требало је да одслужим раме уз раме са тим човеком, па ћу о њему рећи нешто детаљније. За почетак да кажем просто како је изгледао тај човек. Капетан В. био је средњег раста и није се истицао физичким изгледом. Једина карактеристична ствар били су бркови. Бркови су били сасвим обични, али ношење бркова у тадашњој војсци није било често. Карактерно је био миран, чак и тих човек. Ни у ком случају није одавао утисак плашљивог човека, више је личио на флегматичног „боли ме дупе” лика.

Његова мирноћа се на први поглед могла схватити као испољавање неодлучности, али у стварности (то сам схватио тек после неког времена), она је представљала отелотворење велике животне мудрости. Захваљујући огромном животном искуству (војска, Први чеченски рат, посао у тајним службама), тај човек је унапред знао како ће се одиграти неки догађај, како у смислу односа међу свима нама тако и у смислу развоја ситуације. Он је у свом животу видео много тога и тешко да би ишта могло да га зачуди. Био је интелектуално развијен, дружељубив и разуман, имао је смисла за хумор, није био „дупелизац” и присталица формалне дисциплине, али није био ни светац. Сви горенабројани квалитети чинили су га класичним представником јаког и разборитог руског мушкарца који је свему дорастао.

Ако се не варам, капетан В. је био командир вода ком смо ми били придодати кад су нас пред марш на Косово превели из друге чете у шесту. То јест, он је био командир сад већ нашег вода, али се у гужви првих дана с њим скоро нисмо ни сусретали. Од момента кад су нас поставили на положај он је почео непосредно да командује нашем посадом. Од првог дана ступања на положај на територији коју смо чували, непрекидно су се дешавале разне ствари чији сам учесник или сведок био. Сваки нови дан по правилу је носио и неки нови догађај, али сви ти догађаји били су локалног карактера. Наш положај се налазио на знатној удаљености од места где су се одигравала главна дешавања и то ме баш и није радовало. Неко време смо били удаљени од епицентра развоја ситуације, али ипак ни нама није све време било досадно.

С те тачке на којој је стајао наш БТР био је добро видљив пут који је водио ка улазу у тајни подземни хангар који су Срби направили, као што сам већ рекао, унутар планине. Уз велико устезање могло се рећи да је пут био под нашом контролом, пошто смо визуелно примећивали сва могућа кретања по њему. На путу смо приметили бели теренац који се самоуверено кретао у правцу камуфлираног улаза. Како нам је било наређено да никога не пуштамо на територију коју смо чували, кренули смо за возилом чим је нестало иза кривине. Пут се завршавао код врата подземног бункера-аеродрома и нисмо могли да се мимоиђемо са теренцем. Наш БТР се зауставио мало испред улаза поред кога је већ стајао празан аутомобил, чији су путници смело и марљиво испитивали полуразрушени свод и мрачни пролаз који је водио у дубину планине.

На белој бочној страни теренца јасно се видео крупни црни натпис ОЕБС, што је указивало на формалну припадност возила тој организацији. Ипак, судећи по интересовању са којим су његови путници посматрали резултат бомбардовања, а такође и сам улаз у тајни војни објект, могло се са сигурношћу претпоставити да ће пре бити да они представљају ЦИА или бар извидницу НАТО-а. У прилог томе ишла је и чињеница да су они на територији под контролом руских снага полетели право ка подземном хангару који је издалека апсолутно неприметан (намерно је тако и направљен ради камуфлаже). Поред тога, асфалтом нису могли проћи друга стражарска места, јер их наравно не би пустили овамо. Самим тим, „ообсовци” су или намерно обишли наше положаје ван пута, или су дошли до нашег штаба из неког измишљеног разлога а после, уместо да се врате, кренули према истинском циљу своје маршруте.

Било како било, наш задатак је био да их испратимо натраг, што смо и урадили моментално и без претеране нежности. Они су покушали да се позивају на своја права али је командир био оштар и неумољив, компензујући у разговору недостатак енглеских речи енергичним покретима.

Представници новог светског поретка буквално су ме разбеснели својом дрскошћу. У мом цепу је било неколико маневарских метака за аутоматску пушку и питао сам командира да ми дозволи да ухапсим и „стрељам” незване госте. Капетан В. није био у елементу, очигледно му се није свиђало како се развија ситуација и строго је осудио моје помисли о казни. „Оебсовци”, лажни или прави, схвативши да ће морати да оду, сели су у кола и полако се упутили у супротном правцу. Кренули смо за њима како бисмо их исконтролисали. Пошто смо се уверили да су кренули у правцу штаба, наш БТР се вратио на своје пређашње место.

Идеја да уприличим стрељање ћорцима није ми тек тако пала на памет. Један мој колега, већ поменути у овој књизи, једном ми је причао о свом учешћу у једном таквом догађају. Прича је била смешна (може се рећи да спада у црни хумор) тако да нисам могао да је заборавим – ја сам весео човек и волим хумор. Прича је ишла овако. Једна од чета спецназа ишла је на извођење падобранских скокова који су се спроводили на територији Владимирске области. На том месту је био направљен камп који се састојао из отприлике десетак војничких шатора, пољске кухиње и неколико камиона. Цело то домаћинство налазило се на крају ливаде над којом су се изводили скокови. Скакали су, или правилније речено, изводили падобранске скокове, са АН-2, авиона типичног за извођење обуке у скакању. Недалеко од места извођења скокова налазило се некакво сеоце или чак градић. Камп није био велики, али такође уопште није био маскиран тако да је био сасвим приметан, а и падобранци који су летели по небу били су поприлично видљиви, тако да су мештани сигурно знали за присуство војске у крају а исто тако и за место на ком се налазила.

Скокови су се изводили сваке године, једна јединица је мењала другу. Не знам како је било зими, нисам био тамо у зимско време, али лети су ствари изгледале управо тако. А догађај из приче се десио лети. Такви „излети у природу” никада се нису завршавали само скоковима, војници су се бавили тактичким и физичким припремама. У спецназу за време таквих догађаја официри тренирају мање-више равноправно са војницима тако да до вечери и једни и други буду јако уморни. Да би се у потпуности вратила снага уморним људима неопходни су јака храна и миран сан. Са храном није било проблема – пољска кухиња је ту, нису специјалитети али је сасвим јестиво. Али, ето, с мирним сном момци никако нису имали среће. Тешко је мирно спавати када по суседству мотори праве буку и галаму. Локални млади „краљеви асфалта” изабрали су баш ту ливаду за ноћне трке. Не знам зашто се тим моторашима нису свиђале ноћне вожње по путу, али вожња по ливади им се те ноћи очигледно баш свидела. Возали су се они по тој ливади дуго, правили буку и досађивали. Проблем одмарања падобранаца од дневних напора нимало није бринуо „краљеве асфалта”. А то им је била велика грешка.

Командиру чете је досадило то иживљавање па је подигао једну од извиђачких група. Група је добила задатак да прекине ноћне трке и похвата мотораше. Задатак је био извршен „тачно и на време”. Сад се више не сећам детаља приче мог колеге и не могу да тврдим колико су ноћних јачача војници ухватили, да ли су похватили све учеснике ноћних трка или је неко успео да побегне, али „уза зид” је стало бар неколико мотораша и њихових верних другарица. Јасна ствар, према тркачима при задржавању нису баш имали превише обзира. Моторашима су прочитали наређење да треба да буду стрељани, после чега су уследиле одговарајуће команде. „Краљеви асфалта” очигледно до самог краја нису веровали да их тек тако могу ухватити и стрељати, и тек када је уследила команда „Пали!” постало им је јасно шта се у ствари дешава.

Грунули су пуцњеви, неком од мотораша је бризнуо млаз по бутинама. Муниција у оружју је наравно била маневарска, али ови стрељани то наравно нису знали. Моторашима је строго забрањена даља вожња по ливади, а затим су отерани. Тако су се прекинуле ноћне вожње и мир је завладао средњоруском ноћи. Та поучна, смешна и у исто време груба прича остала ми је у памћењу, а у моменту протеривања „оџсовца“ испливала је на површину. По мом мишљењу, организовање лажног стрељања тих преступника било би потпуно на месту. Јако сам хтео да на такав начин испитам безобразнике из ОЕБС-а и утврдим како су они тамо у ствари доспели. Поред тога, било би ми веома пријатно да мало исмевам представнике новог светског поретка који су дрско осматрали резултате дејстава бомби које су бацили њихови другови из НАТО-а. Ипак, командир није одобрио моју замисао и „оџсовци“ су отишли назад „нестрељани“. Штета.

Често сам ишао да проверавам територију и на крају сам обишао све оближње зграде и добро их проучио. Ишао сам по правилу сам, што је несумњиво била опасна занимација. Неопходност обилажења територије је постојала, али додатни труд у осматрању зграда улагао сам искључиво због своје радозналости. Хтео сам да нађем нешто интересантно. Шта је конкретно за мене било интересантно ни сам нисам знао, али се ништа мање нисам трудио да то „нешто интересантно“ и пронађем. У принципу, интересовање је за мене представљало било какво оружје, али сам од самог почетка знао да ћу га тешко наћи на територији касарни и административних зграда. Тада није било складишта оружја на месту где смо ми служили.

Командир би ми сваки пут говорио да се не задржавам дуго и да будем обазрив, али ја сам и сам разумео опасност своје позиције и увек сам се трудио да предузем све могуће мере предострожности. Без обзира на те мере предострожности, живот ми је неколико пута у пракси показао моју рањивост. Једном приликом сам решио да истражим подрумске просторије у једној од зграда. Тај подрум сам приметити већ давно, и сваки пут кад бих прошао поред њега јављала ми се жеља да уђем тамо и видим шта је и како је. Било ми је јасно да ме у непознатом простору лако може дочекати неко изненађење па сам разумно одгађао покушај да се тамо ушуњам. Али, ускоро је радозналост надјачала здрав разум, а као што кажу, радозналост је убила мачку.

Донео сам одлуку да истражим подрум. Откочио сам пушку и кренуо у сусрет непознатом. Ремник мог АКС-74 био је намештен тако да сам могао лако да нишаним и пуцам а да ми притом оружје не испадне у случају пада. Пажљиво корачајући и осматрајући сваки ћошак, кренуо сам да се спуштам у мрачни подрум. Знао сам да није осветљен, а знао сам и да си једно време практично слеп када са светлости уђеш у мрак. Тихо корачајући, корак по корак, спустио сам се у подрум и у његовој првој просторији нисам нашао ништа осим голих зидова. Прва просторија је била мало осветљена дневним светлом које је допирало кроз отворена врата. Следећа је била већ потпуно мрачна, на улазу се страховито црнео правоугаоник пролаза кроз врата. Величина и облик следеће просторије били су ми непознати.

Све је било мирно и упутио сам се тамо. Као што је и морало бити, ушавши у мрачну просторију постао сам слеп као кртица. Загледао сам се у мркли мрак и одједном чуо шушкање корака у дубини собе. Апсолутно ништа нисам видео. Постало је страшно. Кроз главу ми је прошла помисао на то колики сам лудак и због чега сам овде уопште дошао. Лаки кораци су се неумољиво приближавали. Брзо сам повукао затварач, и

спреман да запуцам, одскочио назад у претходну полуосветљену собу. Шушкање је ишло за мном. Слушајући шушкање и гледајући у отвор решавао сам питање од глобалног значаја, питање које ме је бринуло више од свега на свету – да ли да пуцам или не? Шушкање и лаки кораци приближили су се до самог мрачног улаза и ту ми је постало јасно да звук допире одоле, са самог пода. Човек не може тако да се креће. Нисам запуцао. У следећем делићу секунде на вратима се појавила мачка. Проклетиња! Протрчала је поред мене и изјурила напоље.

Волим мачке али конкретно ову сам тако хтео да шутнем, мислим да сам чак безуспешно и покушао то да урадим. Пошто нисам успео да је шутнем, морао сам да се задовољим псовањем. Цео тај догађај је трајао неколико секунди али ми је кроз главу прошло много мисли. До данас ми није јасно како сам могао да чујем мачији корак кад се те животиње крећу практично бешумно. Вероватно је затворени простор појачао тихи шум који су производиле мачије шапе, а и апсолутна тишина је допринела распростирању звука. Такође, мислим да је првобитно ризична ситуација стимулисала појачано опажање свега што се десило. На томе се доживљај и завршио – напустио сам подрум.

Све војне зграде су без изузетка својевремено опустошили одлазећи Срби. Наравно, у свакој згради су били остављени којекакви предмети, попут војних сандука, сијалица, канцеларијског намештаја, и разних небитних ствари, али Срби нису оставили ништа посебно вредно. У неким зградама су се чак могли наћи и разбацани меци и оквири од аутоматских пушака, те опрема попут горепомнутих каишева и чизама, али пажљиви Срби нису оставили ништа стварно вредно. Добро су поступили, пошто је чак и преостало безвредно ђубре веома интересовало албанске окупаторе.

Једног дана сам наишао на место на ком се раније налазио српски магацин са храном. У празној просторији поред голих бетонских зидова на поду се налазило брдо војничког двопека. Двопек никоме није био потребан, а пошто ничег другог није било, могло се рећи да је магацин био потпуно празан. Као што сам већ напоменуо, тај магацин, или бар његов део, Срби су нам разделили првог дана нашег доласка. Кутија укусног кекса, која се очигледно некада чувала овде, сада се налазила у нашем БТР-у. Веома ми је пријала сама чињеница да је кутија била у нашем БТР-у, а не у прљавим шиптарским рукама.

Следећи догађај који се десио током једног од оних дана када смо ми, ако се може тако рећи, чували територију бивших српских касарни био је сам по себи јединствен. Тај догађај је толико подсећао на радњу неког јефтиног, али „дубокоумног” пацифистичког филма да на први поглед може да се учини да је одатле и преузет. Ни мање, ни више – биоскоп. И све то се десило баш мени. Сличност догађаја са одломком из нискобуџетног антиратног филма скоро да ме је натерала да га прећутим. Разлог жеље за ћутањем је прост – бојао сам се да не будем оптужен за измишљање. Пошто је све изложено у књизи истина, сама сумња од стране читаоца била би ми непријатна. Мислио сам, мислио, и одлучио – написаћу све како је и било. А било је овако.

Отприлике средином дана обилазио сам територију када сам у једној од зграда зачуо шум. Звуци који су допирали до мојих ушију нису могли да представљају ништа друго сем људске активности унутар зграде. Наших ту тренутно није могло бити, Енглеза такође (енглески инжењерци који су рашчишћавали околину од експлозивних средстава завршили су свој посао пре више дана и више се ту нису појављивали) тако

да се са сигурношћу могло тврдити да су те звуке производили албански пљачкаши. Добро сам знао унутрашњи распоред просторија у згради тако да сам могао да уђем у њу а да ме ти који су били унутра никако не ухвате неспремног.

Откочио сам пушку, убацио метак у цев, и трудећи се да не направим ни најмањи шум, кренуо ка улазу. Бука у згради се наставила. Пажљиво ушавши унутра одмах сам угледао два малолетника како седе на поду и нешто мајсторишу. Сад већ не могу да се сетим ког су узраста тачно били, али могу са сигурношћу да кажем да су мени, двадесетогодишњаку, изгледали јако младо. Нисам видео шта су тачно радили јер ми је поглед заклањао дечак који је седео леђима окренут ка вратима. Малолетни Албанци ме нису одмах приметили па сам морао да их дозовем. Мој глас је одрпанцима скренуо пажњу са њихове дотадашње занимације. Покретима сам им показао да се склоне у страну и када су извршили наређење коначно сам видео ШТА су то момци мајсторисали.

Предмет који су израђивали нисам видео остављен на поду, већ у рукама једног од њих. Малолетник је у рукама држао црвену лименку кока-коле (праве америчке кока-коле) из које су штрчале две жице. Одмах ми је све постало јасно – малолетна копилад су правила „уради сам” бомбу: у лименку су натрпали ексере, шрафове, пластични експлозив и ставили упаљач. Није било сумње коме је била намењена та експлозивна направа – или Србима, или нама. Гадови малолетни! Метар и жилет, а већ терористи!

Покретом сам затражио да момак спусти бомбу на под. Послушао је. Тражио сам да се помере до даљег зида и они су се послушно померили. Било је очигледно да су се уплашили. Пажљиво сам их пратио и да је било који од њих направио брз покрет ја бих моментално отворио ватру на њих. Нисам таква будала да верујем у хуманизам и сличне којештарије, тако да, ако би неко од те дечурлије урадио нешто што би се мени учинило опасним, ја бих обојицу убио. Ако су правили бомбу, било који од њих је могао имати и друго оружје: пиштољ, ручну, или другу, већ готову бомбу. Нисам намеравао да себе жртвујем и тиме дам шансу за спасење терористи, па све и малолетном, тако да бих у случају опасности обојицу убио.

Ниједан од њих двојице није направио покрет који бих ја сматрао опасним и на тај начин су сачували своје бескорисне животе. Пришао сам бомби, и посматрајући терористе крајем ока, кренуо да је разгледам. Са лименке коле био је одсечен врх и изнутра је била празна. На дну је била обична сијалица из које су напоље штрчале две жице. Оно за шта сам ја мислио да је експлозивна направа била је у ствари батеријска лампа ручне израде. Два малолетна идиота су правила лампу. ЛАМПУ!

Ти дебили замало да се растану са животом због лампе! Секунд раније био сам спреман да их убијем, а сад сам хтео да их ишибам опасачем. Треба бити баш тупоглав да се у условима још незавршеног оружаног конфликта увучеш у војни објект и тамо нешто радиш! Момци су кренули нешто да лапздају, покушавајући или да разговарају, или једноставно себи нешто да објашњавају. Очигледно су говорили на албанском, или који је већ њихов језик, тако да уопште нисам разумео шта блебећу. Издрао сам се на те „терористе” на мешаном руско-српском језику и на најгрубљи могући начин их истерао из зграде.

Иако ти кретени нису ни схватили у каквој су опасности били пре само минут, ипак су ми прилично брзо нестали из вида. Више их никада нисам видео, због чега сам сасвим

срећан. „Бомбу” сам сачувао као трофеј. „Бомбу-батеријску лампу” им намерно нисам дао како би отишли празних руку, не изневши ништа из зграде. Да сам им дозволио да узму лампу испало би да одобравам њихове поступке, или бар да у њима не видим ништа лоше. У таквом случају, сигурно би поново пожелели да посете магацине и касарне. Размишљао сам о томе што се догодило и, да будем искрен, било ми је драго што нисам пострељао те „терористе”.

Презирем хуманизам због његове противприродности и неисправности, али поред тога чврсто верујем у то да ниједно живо биће не сме да се лишава живота без преке потребе. У овом случају „прека потреба” била би последица грешке. Наравно, да сам упуцао те малолетне идиоте, с обзиром на околности, не бих имао због чега да будем окривљен, али ми ипак не би било пријатно да због грешке убијем децу.

Постојао је још један разлог за радост због разрешења те ситуације без крви, чисто техничког карактера. Тела правих, па и малолетних терориста, могла би с поносом да се покажу надређенима, док би тела грешком убијених малолетника морала негде да се сакрију, у идеалном случају морала би дубоко да се закопају. Подношење извештаја о том инциденту подразумевало би велике проблеме за мене и моје колеге, па чак и затвор. Наравно, ни команди не би било у интересу да разглашава тако непријатан случај, али, ако би већ узели да га разматрају с правне тачке гледишта, у сваком случају не бих добро прошао. Сигуран сам да ме не би стварно ни саслушали ако би ствар дошла до судског процеса – ако си убио ненаоружаног дечака, значи да си крив. А чињеница да су у тренутку инцидента у мојим очима ти дечаки били наоружани терористи који су намеравали да ми одузму живот никога не би бринула. По мом мишљењу, нико се не би посебно удубљивао у околности те ствари, коме сам ја још потребан. Ако си погрешио, одговарај – принцип је исправан, али ствар је у томе што ја себе нисам сматрао кривим.

Све и да нисам ни за шта био крив, на законит начин не бих могао да избегнем расправу па бих у сваком случају морао да узем лопату у руке како не бих настрадао. Наравно, било би могуће и оставити тела деце на том месту или их одвући у подрум, али би тада постојала опасност да их пронађу Албанци или представници НАТО-а. А то би могло да испровоцира различита непријатељска дејства, како према нама тако и према Србима. Ни у том случају никога не би занимале околности, битна би била сама чињеница. На тај начин бих ја издао и самог себе, и све наше, и што је најгоре, Србе. Краће речено, било како било, без лопате не би прошло.

Интересантно – да су на месту деце били одрасли, а нарочито Албанци обучени у војну униформу, не бих уопште разговарао с њима. Сместа бих запуцао – у таквом случају одрасли су далеко опаснији од деце. Штавише, баш бих се обрадовао томе што су ми шиптарски пљачкаши дали шансу да се обрачунам с њима: нашао си се ту са оружјем („бомбом”), па још и на забрањеној територији – е па, готов си! Одавно сам хтео да убијем бар једног албанског окупатора (не само у самоодбрани, већ из жеље да их казним за зло које су стварали) и такву срећну прилику не бих пропустио. И ово двоје су били пљачкаши и окупатори и заслужили су казну, али ипак су то била деца. Наравно, у случају претње са њихове стране ја бих их свакако убио, али ипак ратовање са дечицом баш и није ствар за поштовање, тако да ми се није пуцало на њих.

Цела околина српских зграда обиловала је вишњама. Вишње су сазреле, али није имао ко (из познатих разлога) да их бере. Кад год сам пролазио поред вишања убрао бих

неколико комада који су се поред своје величине истицали и предивним укусом. Било је примамљиво осладити се зрелом, сочном вишњом топлог летњег дана па сам се неколико пута пењао на воћке. Наравно, осматрао сам околину јер никако нисам хтео да ме Албанци ухвате. Од осматрања околине пажњу су ми стално одвлачиле вишње које су ми посвуда висиле над главом. И тада сам знао да је брање вишања било опасна занимација, али примамљивост зрелих вишања вишеструко је надјачала здрав разум. Неколико година касније, кад сам се присећао те вишње, већ ми је било сасвим јасно да су ме јако лако могли ухватити у тим моментима, само је требало изабрати прави тренутак.

А вишње сам се сетио због повезаности с једном околношћу која је изашла на видело неколико година по завршетку косовских дешавања. Ствар је у томе што сам две хиљаде друге, или треће, преко ТВ емисије посвећене борбеним дејствима на Косову сазнао да су снаге НАТО-а у то време на Косову у ваздушним нападима користиле наоружање које садржи осиромашени уранијум. И раније сам знао да оружане снаге НАТО-а користе некакве типове оружја које садрже тај материјал, али све до тог доба није ми било познато да се користило на Косову. Нешто касније сам у једном часопису прочитао чланак о америчким дејствима на Косову и тамо сам опет наишао на помињање те врсте оружја. До дана данашњег не знам са сигурношћу да ли су их тамо користили или не, али као што кажу „где има дима има и ватре”. Поред тога, убеђен сам у то да се од САД не може очекивати ништа добро, тако да се са великом вероватноћом може претпоставити да су Пиндоси такво оружје и користили. Није ми познат принцип дејства муниције са осиромашеним уранијумом, знам само да се користи за пробијање оклопа. Без обзира на своју „осиромашеност”, тај уранијум је ипак радиоактиван и контаминиране честице представљају посебну опасност по човека. Цела територија која је припадала аеродрому имала је на себи трагове многобројних удара натовских бомби и ракета. Вишња са које сам ја са слашћу јео била је током неколико дана густо покривена вишедневном прашином. Нисам се посебно трудио да их чистим – чим висе у ваздуху и не дотичу ништа прљаво значи да су чисте. На брзину обришем прашину с њих и њам-њам...

Пљачкаши нису посвећивали нарочиту пажњу територији коју смо ми чували, али су и њу с времена на време посећивали. Посебно ми је остала у памћењу активност једног или чак неколицине њих који су радили у екипи. Није ми се дало да лично сретнем тог (или те) одважног пљачкаша, али сам запамтио његов метод рада – долазио је да краде на трактору с приколицом. Коришћење трактора с приколицом ради транспорта опљачкане имовине из српских кућа било је свакодневна појава, али долазак трактором на војне, па још и „чуване” објекте представљало је испољавање велике дрскости.

Пошто смо ми у тој области контролу вршили у суштини формално, и то само у току дана, нисмо успели да сазнамо одакле и како се појављивао тај трактор. Више пута сам га видео како стоји на овом или оном месту, али никакво присуство самих пљачкаша није било приметно. Следећег дана би трактор или сасвим нестајао, или би се појављивао на неком другом месту. Понекад би до момента нашег појављивања у приколици већ биле којекакве ствари, а понекад би била празна. У дневно доба није било видљивих активности пљачкаша, тако да су ствари у приколици значиле да су Шиптари кретали у пљачку већ раним јутром, још пре нашег појављивања на територији. Нисмо имали ни наређење ни могућности да целодневно чувамо дату област. Нисмо имали довољно људи, тако да би организовање ноћних патрола захтевало скидање људи с неких других положаја. Патролирање у саставу у каквом смо

тада били – посада БТР-а и старешина машине (понекад смо добијали и једног војника) – током ноћи било би једноставно самоубиствено. Ту нисмо патролирали ноћу и пљачкаши су то знали.

Неколико пута сам покренуо питање уништавања тог гнусног трактора, и самим тим лишавања пљачкаша средства за одвожење плена, али ниједном нисам добио дозволу за то. У принципу, трактор се могао уништити без коришћења оружја БТР-а, просто проливањем бензина или друге запаљиве течности – у фазону, трактор је „сам изгорео”. Наравно, нико не би кренуо да разјашњава из ког разлога је изгорео лоповски трактор. На тај начин бисмо успели, ако не и да зауставимо активност тих лопова у потпуности, онда бар да им солидно отежамо „пословање” а и мало их казним. Баш штета што нисам био одлучнији и запалио трактор, и дан-данас ми је жао због тога.

Док смо ми чували територију српских војно-административних зграда, на аеродром се спустило још неколико наших транспортних авиона. Не знам какав су товар донели, али људство после њиховог слетања није било много бројније. Односи са Енглезима су се у потпуности средили, једни према другима смо се понашали као према саставном делу окружења. Наши зналци су поправили неколико аутомобила које су оставили Срби, и возајући се њима с положаја на положај раздражили су Енглезе. После жалбе Енглеза нашој команди, вожње су биле прекинуте.

Албанци су наставили да дивљају пљачкајући и палећи српске куће. Ноћу се стално чула пуцњава, углавном неколико хитаца или један-два рафала. У нашој зони одговорности није било ни најмањих оружаних сукоба. Без обзира на очигледну стабилизацију ситуације, и даље смо очекивали напад од стране Шипгара, али они по старом обичају нису хтели да нас нападају. Притом је било очигледно да их у околини већ има јако много. Били смо стално на опрезу, накупљена негативна енергија је чекала шансу да излети напоље, али и даље нисмо имали на чему да је искористимо. Још увек смо били дисциплиновани и послушни, али је хаос којим смо били окружени већ почео да утиче на нас. Поред неискоришћене негативне енергије, већ су почеле да се појављују и не баш најбоље помисли.

Основна не баш најбоља помисао била је жеља за конзумирањем алкохола. Психофизички напори су захтевали пражњење. Осилити смо се јер смо знали колико је наш марш, на глобалном нивоу, био јак поступак, а с друге стране, хаос којим смо били окружени пробудио је жељу за понеком чашицом или „димом”. Очигледна ништавност Албанаца као војне силе изазвала је осећај презира према њима, што никако није стимулисало нашу трезвености и обазривост. Енергија предвиђена за борбу са терористима ОВК-УЧК морала је негде да заврши. И кренули смо да је трошимо на провод. Пре свега на пијанке. Прво смо пили помало, али ускоро је ствар попримила веће размере. Многи су причали како је неко од наших нашао две флаше шпиритуса. Ја те флаше нисам видео и немам представу одакле су могле бити узете. Могуће да су флаше биле измишљотина, али шпиритус су стварно негде нашли. И кренули да га пију. Нико није умро, а што је чудно, чак ни ослепео или се бар отровао. Нудили су ми да пијем то пиће али сам одбио плашећи се негативних последица по свој млади организам. У младости сам више пута пио шпиритус „ројал” ког је почетком деведесетих година било у изобиљу широм напаћене Русије. Пуно пута сам слушао страшне приче о тровању тим шпиритусом и на крају решио да је боље не користити га. После много година сазнао сам да је шпиритус „ројал” првенствено био намењен за потпаљивање камина и пећи. Касније се под истим именом продавала запаљива

течност за упаљаче „зипо”. Могу да замислим како су нам се смејали они који су тај шпиритус донели у Русију. Како смо само били глупи и смешни тих година. Захваљујући проклетим комунистима, изгледали смо као урођеници којима су колонизатори у замену за злато уваљивали стаклене перлице. Али добро, што је било – било је.

У то време на Косову нисмо имали проблема са храном – поред обичног војничког следовања имали смо и намирнице које су нам дали Срби, а и оне које нам је послала московска влада. Први пут у свом војничком животу нашао сам се у ситуацији у којој се војницима нудило много више хране него што су они могли да поједу. Притом су намирнице биле разноврсне и добре, у основи различите конзерве. Било је јако топло и никоме се није јело нешто претерано слатко, као што је нпр. кондензовано млеко. Неки су узимали конзерве „за сваки случај”, с правом претпостављајући да се сита времена могу завршити једнако изненадно као што су и дошла (а тако је и било). Не зна се куда ће живот даље да крене па резерва може бити од користи. Привремено изобиље хране могло се објаснити још и тим да магационери нису имали због кога да краду и коме да продају храну – Срби је не би куповали, а уопште није било реално да су се у то време могли договарати с Албанцима. Самим тим било је бесмислено красти намирнице па су морали да их деле војницима. Верујем да су магационери били огрочени због тога што храна тако „безвезе пропада”.

Једном нам је стигла мала колона руског Министарства за ванредне ситуације, шест до осам возила. Бели КАМАЗи су били натоварени хуманитарном помоћи. Помоћ није била намењена нама, већ Србима. У условима косовске катастрофе та помоћ је била кап воде у мору, али и таква помоћ је у то време могла бити од користи Србима. По питању различите помоћи (пре свега наравно војне), Срби су од Русије очекивали много тога, али пре полагања велике наде у нашу државу требало је да размисле о незавидном положају у ком се налазила наша некада моћна држава. Није било суђено да се српске наде остваре – огромну помоћ од Русије нису добили, али ако ћемо бити непристрасни по том питању, може се напоменути да ни Србија у тешка времена за Русију није баш трчала да помогне. Русија је два пута била принуђена да води дуга борбена дејства у Чеченији, а ја поред све обавештености о тим ратовима, ниједном (!) нисам чуо ни за српске добровољце, ни за српске докторе, ни за пошиљке из Србије.

Српски приступ био је веома ингересантан – Русија је велика и она ће све да реши, а ми смо мали и не треба ништа да радимо. Срби нису живели најбоље, али њихова држава ипак није била сиромашна до те мере да није могла братској Русији да пружи бар симболичну помоћ. На том примеру се лепо види важан психолошки моменат у односу Срба према Русији – они су у већини случајева с руске стране очекивали једнострану помоћ, а никако се нису трудили да је узврате.

Што се тиче колоне МВС-а, без обзира на њену величину, са сигурношћу се може рећи – боље је пружити какву-такву помоћ него не пружити никакву. Не знам куда су се тачно упутили камиони хуманитарне помоћи, само знам да се нису истоварали на лицу места. Пошто смо ми у суштини били одсечени од света, интересовало нас је да поразговарамо са возачима који су стигли из Русије. Али људи нису имали ништа посебно да испричају – у домовини је све било по старом. Сем тога, наш разговор се вртео око дешавања на косовској земљи или око разних традиционалних тема, на пример, колико ко зарађује или по чему је КАМАЗ лошији (или бољи) од „урала”. Ако се добро сећам, колону на свом путу нико осим нас није штитио, а возачи чак нису

били ни наоружани. Пошто се зауставила на пар дана, колона је наставила свој пут, чини ми се ка унутрашњости Србије. Мислим да је њено заустављање код нас било принудно – тамо негде је руководство одлучивало где конкретно да је пошаљу. У Приштини није имала шта да тражи – сву помоћ намењену Србима са задовољством би разграбили Шиптари.

Штабни официри који су стигли из Русије саопштили су нам да је команда високо оценила наш труд и да ћемо сви бити награђени, као и да било ко од нас ко буде желео да остане овде може да служи још минимум пола године. Ту вест су многи примили са „Ура!“ јер је служба у бившој Југославији многим била веома привлачна, из разлога које сам већ поменуо. За многе момке, нарочито из малих провинцијских градова и села, по повратку кући било би практично немогуће наћи посао који би био плаћен онолико колико је био овде. Ако поред тога момци нису имали коме и чему да се враћају, могућност да „послуже миру“ била би посебно привлачна. Пошто се било који просечни војник или официр слао у Југу на два рока од по пола године, остајање на још један рок по истеку године било би мало вероватно. Неки су давали мито да би остали и трећи рок. На тај начин, „служење миру“ је представљало занимање које је пружало стабилне приходе.

Зарађеним парама смо располагали на разне начине, у зависности од личних прохтева и ставова. С психолошке тачке гледишта, могли смо се поделити у три категорије. Прву категорију су чинили момци који су живели само за данашњи дан. Они су све своје паре трошили чим би их добили. Трошили су их на укусну храну, пиће, проститутке, одећу, итд. По мом мишљењу, то није најлошији начин располагања новцем – живот је такав да те данас има а сутра нема, тако да сваког дана треба живети пуним плућима. На пример, један мој друг који је одслужио годину у Босни стигао је у Русију са пар стотина долара у џепу, а у његовој торби, на велико чуђење цариника, није било ничега сем неколико флаша пива.

Љубитељи разметања делили су се у две категорије: прву су чинили људи који ни о чему нису размишљали, другу категорију су чинили они који раније нису имали могућности да лепо живе, али су имали велику жељу. Чим би на руке добили одређену суму кренули би у реализацију својих старих снова. Супротност разметљивим љубитељима живота биле су штедљиве циције. Они су рачунали да се паре морају скупљати јер ће им кући бити и те како потребне. Ствар је ишла до лудила – неки од њих нису ишли ни у кафану да попију кафу. По њиховом мишљењу, трошење пар долара на кафу било би глупо разметање. Један штедљиви момак се дан пре свог одласка у Русију добро напио (сви су прослављали одлазак), а када се ујутру пробудио није нашао новчаник у коме је била годишња зарада. Ту је било ни мање ни више него дванаест хиљада долара. Поставља се питање за шта их је онда чувао? Тог момка су поштовали па су му вратили паре – нико му их није ни украо, сам их је пијан изгубио.

Трошације су се хвалиле како су срећно потрошиле своје паре, а шкртице, очигледно завидећи им, трудиле су се да их по сваку цену понизе, стално износећи своје мишљење да је јако глупо трошити муком зарађене паре (треба се сетити односа неких момака према мојој куповини „касија“). Те две категорије људи се нису међусобно разумеваале, а ја сам разумео и једне и друге. Трећа категорија је била знатно малобројнија од претходне две, али су се зато људи који су је чинили придржавали складних и умерених ставова. Представници треће категорије су спајали свакодневна задовољства са чувањем уштеђевине за будућност. Ја сам приметио интересантан

деталј: скоро сви који по повратку у Русију новац нису уложили у некретнине на крају су и остајали без уштеђевине. Класична варијанта уништавања пара зарађених од миротворства била је варијанта са куповином кола која су после неког времена бивала слупана.

Било како било, многи од нас су желели да остану у Југославији још пола године. На Косову су нам обећали да ће сви који изразе такву жељу сигурно и остати, за то је било потребно написати рапорт уобичајен за такве случајеве. Ја нисам планирао да остајем, а они које су имали такве жеље дали су се у писање рапорта и давали их командиру чете на потписивање. Већ сам напоменуо да су пијанке кренуле пуном паром и да је ствар из дана у дан постајала све озбиљнија. У исто време се појавило и негодовање од стране командира које је понекад прерастало и у конфликте. Неки војници су се чак пред командиром чете показали „у најбољем светлу”, а пошто он није имао намеру да служи са проблематичним војницима, одбијао је да потпише рапорт. Највероватније је неке посебно конфликтне (и самим тим њему додијале) ликове једноставно кажњавао на тај начин. Колико ми је познато, сви сем једног рапорта су на крају били потписани, али се то десило већ доста касније и за неке је подразумевало да морају да вијају командира околу и изгубе доста живаца.

По замисли врховне команде, пошто смо сви тако заблистали, требало је да останемо да служимо баш на Косову. Тако је наш батаљон, у скоро пуном саставу, требало да представља основу будућих руских снага на Косову и служи као својеврстан пример јединицама које су стигле из Русије. То како смо тачно, организовано и одлучно извели марш и држање аеродрома стварно је представљало пример достојан да се на њега угледа не само руска, већ и било која друга војска света. Показали смо професионалност, борбени дух, смелост, а такође и све квалитете достојне мушкарца, а посебно војника. По том питању нисмо имали себи шта да замеримо.

За то време, нашу чету су сместили у огромни метални хангар. Зашто је команда за смештај људства изабрала баш хангар а не једну од касарни које су биле одмах ту, стварно не знам. Могу само да претпоставим да је величина хангара омогућавала да се у њега одједном смести цела чета, док српске касарне нису имале такву могућност. По свему судећи, ту се раније налазила или нека авијацијска или аеродромска техника, али хангар је у моменту нашег усељења био празан. Ни Дебели ни ја нисмо живели у хангару јер смо имали кров над главом, а и осим тога наш БТР је скоро стално био на стражи и ми смо као чланови посаде морали да будемо у својој машини. Пар пута сам посетио тај хангар и његова унутрашњост ми није изгледала превише удобно за одмор – спавати тамо било је исто као да спавате насред празне кошаркашке сале. Већ на самом улазу у хангар јављао се осећај неугодности.

На зиду хангара је зјапила свежа рупа од метка калибра 7,62 – снајпер који је ушао у касарну заборавио је да испразни оружје. Нико није настрадао. Разлог за тај догађај били су или хронична неиспаваност и премореност која је већ почела да се показује, или употреба алкохолних течности која је сваким даном узимала све више маха. Многи су тихо коментарисали тај догађај. Не сећам се ко је и како коментарисао, могу само да кажем да то никога није посебно забрињавало, опште расположење и смисао разговора могли су да стану у једну реченицу: „Баш је направио глупост!”

Приликом једне посете касарни-хангару затекао сам тамо свог колегу митраљесца Виталика, оног истог с којим сам још док смо били у другој чети ишао на стрелиште да

постављамо мете. Виталик се појавио са изгорелим лицем и шакама у завојима. Лице је скоро у потпуности било испечено, али не јако, тачније речено, било је осмуђено. Дланови су били умотани у завој прилично чврсто, што је несумњиво указивало на то да су руке знатно више настрадале. На моје питање шта се догодило, промрмљао је како су у његов БТР Албанци бацили димну бомбу. И да је он, тобоже, узео да је избаци напоље и да је испекао себи руке и лице. Нико не би гурао лице у отворени пламен и дим, тако да ми је његова прича изгледала чудно. Виталик је причао неразговорно, а како га нисам знао од јуче, схватио сам по његовом понашању да лаже, или бар не говори целу ствар. На моја даља питања опет је одговарао неразговорно и неодређено па је било јасно да хоће што пре да заврши разговор. Стално је скретао поглед као да му је било јако непријатно да лаже свог колегу, али да му је притом у датој ситуацији ипак било неопходно да лаже. Схватио сам да Виталик нешто крије и да је мала шанса да ће сад да се отвори. До краја нисам ни сазнао како је стварно задобио опекотине. На срећу, опекотине нису биле озбиљне.

Једним од авиона који су долетели из Русије стигла је група новинара. Код мене је та група изазвала одређено интересовање – оно је било повезано са неколико фотографа који су се налазили међу новинарима. У то време ми се већ истрошио филм у фотоапарату па сам се надао да ћу га наћи код фоторепортера. Фотографије су за војника практично света ствар јер на себи чувају успомене на тешке моменте у животу и на људе који су у њима учествовали. Фотографије су СЕЋАЊЕ. Поред тога, по мом мишљењу, пред нама је било још много тога што је заслуживало да буде забележено на слици. Али, до тог доба је сав филм који сам донео из Босне био потрошен и нисам имао где да га купим.

Приметивши групу новинара са фотоапаратима пришао сам им и после краћег разговора питао за филм. Човек ком сам се обратио рекао ми је да му је остало мало филма, али да зато зна ко га има и да ће ми га одмах донети. Фоторепортер се удаљио и ускоро ми донео филм, притом одбивши понуђене паре. Рекао је да би ми дао и више, али да су и они сами већ доста потрошили, требало је још пар дана да остану ту, а у то време је на Косову постојао превелики број објеката достојних фотографисања. Обрадовао сам се и једном филму, поготово јер је имао 36 слика – највећи могући број. Пажњу ми је привукла нетипична ознака осетљивости филма на светлост. У обичној продаји филмови су имали три коефицијента осетљивости: 100, 200 и 400 – што већи број, то упечатљивија слика. Светлосна осетљивост није утицала само на фотографисање у различитим светлосним условима, већ и на засићеност боје, то јест на обојеност фотографије. Коефицијент осетљивости на светлост филма који ми је дао фоторепортер био је 800. До тог момента нисам ни знао да уопште постоји такав филм, очигледно се продавао само у специјализованим продавницама за професионалце. Фотографије направљене тим филмом одликовале су се великом оштрином и контрастом, а такође и много већом сатурацијом него слике са обичног филма. Боје на фотографији направљеној филмом 800 биле су сјајније и живописније, а самим тим и лепше од обичних.

Пошто сам предвидео да ми један филм можда неће бити довољан, решио сам да се обратим још неком новинару. Убрзо сам добио још један филм, опет бесплатно. Ти новинари су се показали као нормални момци и за њих ме везују само најбоља сећања. Што се тиче новинара уопште, представнике те професије издвајам у посебну категорију, издвојену од друштва. Моје мишљење о новинарима је двојако. С једне стране, међу новинарима има много добрих, поштених и правих људи. Касније сам се у

редакцији часописа *Солдат удачи* упознао с таквим људима. С друге стране, међу новинарима има много оних који чине много зла кријући се иза појма „слобода говора”. Зло може бити како агитација у корист нечег лошег, тако и најпримитивније блаћење поштених људи.

Постоји термин „психолошки рат”, чији се смисао састоји у причињавању штете непријатељу методом вршења психичког утицаја на њега: путем притисака, обмана, сугестија. При томе се утицај не врши само на непријатеља, већ и на оне који су до неког времена неутрални. Има много начина вршења психолошког притиска и један од прилично ефикасних представља наметање неке идеологије уз помоћ масовних медија. У том смислу, новинари наступају као војници психолошког рата, али за разлику од правих војника, они се од одговорности за своја дела крију иза „новинарске неприкосновености” и наравно такозване „слободе говора”. Нормални, часни војници, без обзира на то за шта ратују, увек могу добити свој метак и тај метак представља сасвим нормалну појаву, ако ништа друго поштено је. Лукаве новинарчине непосредно учествују у психолошком рату, али немају пушке у рукама па као нису умешани у ствар, иако својим деловањем могу да причине огромну штету.

Ако обичан војник погине то се прихвата као нормално, а ако новинару дође време да одговара за своје поступке и „стане уза зид”, онда се одмах диже бука о слободи говора и новинарској неприкосновености. Такав положај ствари ми изгледа веома неправедно и подло. Због те подлости и не волим ништарије из реда новинара. На срећу, не успевају сви новинари-ништарије да избегну казну, али ипак многи од њих свако мало успешно користе „слободу говора” као штит.

Што се тиче слободе као такве, са сигурношћу говорим следеће: апсолутна слобода, као и апсолутна неслобода, за човека не постоји у природи, при чему је живот уређен тако да сваки поступак вуче за собом неке последице, па самим тим, и за изговорене речи човек треба да сноси одговорност. Тако је уређен свет, али слободољубиви новинари хоће да говоре шта им дође и да не сnose за то никакву одговорност. Е па, тако треба да буде и за речи, као и за било који други поступак, мора се одговарати. У време мира довољна је и одговорност за истинитост изреченог. У ратно време постоји и питање у чију се корист дају одређене јавне изјаве. Сваки човек има право да изрази своје мишљење, али ако се мишљење исказује јавно, то више није приватна ствар човека – то је елемент утицања на друштво, начин вођења психолошког рата. Онај ко јавно подржава непријатеља у истом је послу с непријатељем и самим тим у потпуности треба да дели његову срећу.

За време Првог чеченског рата, многи слободољубиви новинари блатили су нашу војску, величали терористе, и срцем и душом саосећали са „мирним” чеченским житељима. Слободољубиви новинари су водили рат против Русије, иако су већином били њени грађани. Говна, а не људи. Многи од њих су опрали руке од тога. На моју велику радост, неки од њих су ипак добили шта су заслужили. То што нису пуцали на Русију мецима, већ речима и видео-кадровима, ништа не мења. Штавише, спретан психолошки „хитац” пролива много више крви него десетине и стотине правих погодака. А крв мојих другова се заиста проливала.

Речи изговорене у право време на правом месту нису пуко треперење ваздуха. Речи изговорене у право време на правом месту могу бити моћно оружје. Не у магичном смислу, већ у сасвим природном, материјалном. Стара изрека каже: „Назови човека сто

пута свињом и загроктаће”. Савремени људи су веома зависни од информација које добијају, неки чак и болесно зависни. Сликвито речено, ако данас људима уверљиво кажу да је неки човек лош, сутра ће сви да га избегавају, прекосутра да га испребијају, а после тога могу и да га убију а да притом нико и не стане на његову страну. Речи се материјализују у поступцима људи који их чују.

Ако се примени на извештавање новинара о рату, то подразумева стварање негативне слике о једној страни конфликта и позитивне о другој. Страна која је представљена у добром светлу добиће пуну материјалну помоћ (оружје, лекове, појачање), а страна која је представљена у лошем светлу наићи ће на свеprisутно супротстављање. Оцрњене војске могу да се одрекну чак и они које је та војска бранила. Неправедно и подло, али стварно бива тако. Треба се само сетити америчких војника из Вијетнамског рата или наших момака „Авганистанаца”. И од једних и од других новине су створиле слику убица, целата, психопата, наркомана, и што је најважније, људи који су гинули „ни за шта”. А то што су момци ШТИТИЛИ своју домовину вршећи ЊЕНО НАРЕЂЕЊЕ мало је кога интересовало – новинари су о борцима створили јако негативну слику и друштво се одрекло својих војника. Када су војници то схватили, одрекли су се друштва. Незахвалност се вратила друштву у виду експлозије криминала и тако је друштво добило оно што је и заслужило.

На челу тог процеса није било друштво, већ људи из масовних медија. Новинари су водили психолошки рат против војске и неретко су имали успеха. У савременом свету, масовни медији имају велики утицај на друштво и у ратним условима тај утицај представља део самог рата. Током свих конфликта на простору бивше Југославије, руководство САД је вешто и бескрупулозно користило тај утицај ради сопствених интереса. У ширем смислу, рат никада не престаје и војници психолошког фронта не седе скрштених руку. Огроман број људи широм света је практично неспособан да на здрав начин прихвати стварност око себе (тј. да живи у складу са природом, водећи се у свакодневном животу њеним вечним и мудрим законима) и такви људи су у потпуности оријентисани на оно што чују и виде путем масовних медија. Йуди тупоглаво, чак и када то сами не примећују, раде оно што им говори „кутија за будале” – телевизор.

„Телезомбији” глупо и бесмислено живе у свету измишљеном од стране масовних медија. У потрази за примерима не морамо ићи далеко – најбољи пример је данашњи шоу-бизнис. Милиони глупака широм целог света гледају наступе „представника културе”, с нескривеним интересовањем анализирају која „звезда” је с ким општила и ко се како искревељио. „Звезде” са телевизора се не доживљавају као клонови (што многи у стварности и јесу), већ као хероји. Не спортисти, не космонаути, не војници, не доктори, не филозофи, не уметници, већ баш ти клонови који се кревеље на сцени и певају идиотске песме представљају праве хероје за милионе људи. Шта рећи о људима који имају такве „хероје”?

Већина поклоника тог циркуса НИКАДА није видела своје „хероје” у свакодневном животу. Они не знају какав је прави живот „звезда” а често не знају ни права имена својих „хероја”. Будале уопште не познају оне којима се одушевљавају, видећи само слику формирану од стране масовних медија. Ако би нека „звезда” са малог екрана умрла, а да притом на телевизији дуже време приказују кревељење те исте „звезде”, сама њена смрт би за њене поклонике остала непримећена. „Телезомбији” са огромним интересовањем прате детаље из „интимног” живота тих „звезда”. „Интимни” детаљи су

наравно преузети из медија. Привор „случајно усликаних” гађа неке краве представља догађај васионских размера.

Отприлике исто тако стоји ствар и са економијом. На телевизијском екрану водитељ са својим дебелогузим колегама данима непрекидно коментарише економску ситуацију, котирање акција, курс валута. Он изговара мноштво нејасних речи чије значење већина гледалаца и не разуме, али не говори ништа о томе да је савремени новац просто папир чија вредност у правом смислу уопште НИЧИМ није обезбеђена, да котирање акција не одражава само реални потенцијал предузећа него и шпекулације играча на берзи, да важна економска информација пуно кошта и да се никада неће саопштавати било коме путем екрана телевизора. „Економиста” даје информације које свеједно нико од гледалаца не може да провери а ипак га многи слушају из дана у дан. Већина гледалаца и не разуме да су економски односи који се врте око пара, акција, обвезница и томе сличних папира једноставно својеврсна игра. Па иако та игра чини део нашег свакодневног живота, она нема ничег заједничког са реалном економијом – економијом заснованој на расподели природних ресурса и људском раду.

Природни ресурси ће остати на земљи чак и ако човечанство нестане, игра са парама, акцијама, обвезницама и сличним другим папирима трајаће само док се у њу верује. Новац – то је само папир, а с друге стране земља, нафта, гас, шума, злато, челик, ствари су сасвим реалне и да би се човек одрекао својих реалних ствари зарад ничим обезбеђеног папира (најчешће зелене боје) треба му добро испрати мозак. А како се то ради? Па, једноставно – треба само имати сопствене медије. Милиони људи слушају глупости о акцијама, улагањима, берзама и ако им медији пренесу да ће се десити некаква финансијска криза онда ће „телевизијски зомбији” не само радо поверовати у ту исту кризу, него ће и сами урадити све што могу да до ње и дође.

У данашњем свету, контрола масовних медија важнија је од поседовања атомског оружја. Најраспрострањенију мрежу масовних медија у целом свету имају на равно САД, и у рату против Срба Америка је у потпуности искористила новинарски потенцијал. Где год да је постојала америчка телевизија, гледаоцима који често нису ни знали да постоји тамо нека држава Србија наметљиво су објашњавали да су Срби јако лоши људи и да је зато неопходно бомбардовати их. Узгред, то није морао да ради конкретно амерички ТВ канал – за паре би ту информацију могао пренети било који локални канал. Американци не жале паре – није тешко наштампати још.

Тако је после било и у Ираку. Амерички „борци за демократију” су по целом свету раструбили мит о томе како је Садам Хусеин зао, како има пуно хемијског оружја, да је опасни терориста. Америчке обавештајне службе су створиле слику непријатеља, а „демократски” новинари је умешно распростирали и надували до космичких размера. Слика непријатеља Америке ушла је кроз телевизор у сваку кућу.

Главни борци за слободу говора нису се заустављали на празним причама – одмах за речима долетеле су и бомбе. Хиљаде бомби. На једном америчком летку баченом на Србију управо то је и било написано: „Хиљаде бомби падају на вас...” Летак је био намењен застрашивању Срба. У другим државама никога нису плашили лецима, али су се зато својски трудили да протуре мит о Србима злочинцима. Холивуд је чак снимиио и филм о „херојским” доживљајима обореног америчког пилота који је пао на српску територију. Колико ми је познато, без обзира на то што је најгорег Србина у филму играо познати и талентовани руски глумац, тај филм код нас није био нарочито

популаран. Али, филм се снима само једном, а напори америчких медија да оцрне Србе представљали су дуг и планиран процес.

Новинари су у том дугом и планираном процесу и наступали као војници психолошког рата. Разуме се, већина њих се налазила далеко од фронта, тако да су убијали са безбедног растојања, али и они који су били недалеко од места сукоба и те како су се крили иза горепоменуто „слободе говора” и „новинарске неприкосновености”. Узгред, сасвим ми је јасно да у случају успеха моје књиге непријатни коментари о „лошим” новинарима могу с њихове стране изазвати недобронамеран однос према мени, са свим последицама које из тога произилазе. Али као прво, ја се не бојим лоших новинара, а као друго, ипак на свету има и добрих новинара.

У највећој мери ја баш и не волим новинарчине, у том смислу се слажем са једним непознатим америчким војником још из доба Вијетнамског рата који је рекао: „Војник мисли пре свега на то како да заштити своју домовину, а новинар пре свега на то како да се прослави.” Не волим новинаре иако разумем да данашње друштво већ не би могло без њих. Момцима који су ми дали филм сам захвалан – добро ми је дошао.

Без обзира на то што смо сваки дан ишли да „чувамо” територију српских касарни и административних зграда, у вечерње доба се јављала могућност да поразговарамо са својим колегама и из њихових прича саставимо мање-више тачну слику онога што се дешавало унаоколо. Слика је била следећег садржаја: Албанци су посвуда газдовали, својски терористи локално становништво, Срби су свуда трпели тиранију, а снаге КФОР-а су се постепено и незадрживо шириле по окружењу. У суштини, ситуација на Косову се одвијала по плану. Пажљив читалац је запамтио да је и наш батаљон на неки начин припадао КФОР-у, да је сва наша техника на себи имала одговарајуће натписе и да, самим тим, по питању ширења по околини нисмо смели да заостајемо за својим натовским „колегама”. Наш проблем је био у томе што нисмо располагали довољним бројем људи за држање наше области под контролом. Људи и даље није било, а с друге стране, обављало се све што је било потребно за даље размештање. Негде далеко од тих места водили су се преговори о успостављању зона одговорности, а овде, на Косову, наша команда се трудила да успостави контролу над неким кључним објектима. Наши момци су ишли да постављају страже на тачкама које су за нашу команду биле од стратешког значаја. Убрзо је и наша посада стигла на такав положај – отишли смо да чувамо српску болницу у Приштини.

Део четврти: Болница

На наш БТР се укрцало одељење војника из нашег вода и пошли смо да чувамо српску цивилну болницу. На чело наше групе дошао је мени и Дебелом мање-више познат капетан В., исти онај под чијом смо командом чували територију српских касарни и административних зграда. Наш долазак је био раније уговорен и Срби су радосно дочекали нас, своје заштитнике. Опште расположење Срба могло се описати речима „Ура!!! Стигли су Руси!!!” Неки од Срба су баш тако и викали.

Срби су у нама видели реалну силу, отелотворење велике Русије, заштитнике, другове и браћу. Одлично знајући да се од Албанаца више не могу сами избавити, Срби су у нама видели јединствену шансу за спасење. Ми сами, а поготово Русија која је стајала иза нас, за њих смо представљали чврст штит. Нисмо хтели да разочарамо Србе. Чим смо се појавили у тој болници доспели смо у центар пажње – него како, стигли су хероји! Део болнице је био ван функције, а део који се ипак користио функционисао је по принципу поликлинике. Особље је у основи било женско, било је десетак мање-више симпатичних девојака. Последњи детаљ нам је постао прилично интересант. Чим смо стигли Срби су направили паузу и позвали нас на кафу.

Од топлих напитака Срби у суштини пију само кафу, из неког мени непознатог разлога нормалан чај код њих уопште не постоји. Чаја, ни црног ни зеленог, једноставно нема у продаји. За било ког Руса одсуство чаја представља аномалију, али за Србе је то било нормално стање ствари. Тешко је у то поверовати, али то је истина. Ја чак мислим (сасвим озбиљно), да неки од њих нису ни знали за постојање таквог напитка као што је чај. Узгред, ни црног хлеба код њих нема. Испочетка се према несташици тако уобичајених намирница односиш трпељиво, а затим почињу озбиљно да ти недостају. У Босни у време ротације људства, војници који су стизали из Русије врло често би својим познаницима који су били у гостима на Балкану доносили црни хлеб, чај, па чак и усолјену харингу. Спремајући се за своју другу југословенску туру, понео сам са собом десетак паковања ражаног двопека како бих по доласку у јединицу њиме обрадовао своје нове колеге.

Срби нису знали за црни хлеб или црни чај, али су зато често пили црну кафу – јаку и из малих шољица. Оних који су хтели да нас почасте кафом, или да нам на било који начин удоволе, међу Србима је испочетка било прилично много. Али ипак, нас није интересовала кафа, интересовала су нас нека друга пића на која Срби, наравно, такође нису били гадљиви. Било је топло и реч „пиво” се често сусретала у нашим дијалозима тих дана.

Сада ретко пијем алкохол, али тих година ми се жеља за пићем често јављала. Током разговора испоставило се да су гнусни Американци поред осталог избомбардовали и најбољу пивару у том делу Србије. Пивара је наравно била „војни” објекат. Такву ствар би љубитељи пива вероватно квалификовали као злочин против човечности без могућности застаревања оптужнице, али у поређењу са осталим што су САД урадиле, рушење пиваре је било дечија игра.

Много пута сам говорио о нашој свакодневној комуникацији са Србима, а да читалац не би стекао погрешну представу о великој сличности руског и српског језика, мораћу то

да појасним. Иако су руски и српски словенски језици и очигледно су некада проистекли из истог језика, ипак се јако разликују. Нисам лингвиста и не могу научно и аргументовано да образложим сличности и разлике та два језика, тако да ћу све да објасним у кратким цртама и да наведем примере. Оба језика свакако имају низ сличних речи типа „ништа – *ничево*”, „јутро – *утро*”, „кафана – *кафејња*”, али у исто време многе руске речи у српском имају сасвим друго значење: „*кућа* – *гомила*”, „*мајка* – *мајица*”, „*струја* – *млаз воде*” итд. Велики број речи може се разумети водећи се логиком: „данас – *дњом*”, „сутра – *завтра*”, „деца – *дјети*” итд.

Што се тиче сличности неких речи, у нашој средини се догодила веома комична ствар која се одиграла још за време Русбата (руски мировни батаљон у Босни). Остало је непознато да ли је у питању истина или је догађај измишљен, али у овом случају то није ни битно. Важно је нешто друго, наиме то да сличне речи у различитим језицима могу имати апсолутно различито значење. Јако, јако различито. Прича каже следеће. Стајао на улици српског града руски војник унпрофорац. Пролази поред њега Србин са женом и малом ћерком. Нашем момку се припушило, али у џепу није било шибица. Момак се обратио Србину који је пролазио: „*Дај спички*” – а Србин је уместо да му пружи кутију, стао као укупан и уплашено гледао нашег војника. А наш војник опет: „*Спички дај.*” Србин стоји, уплашено бечи очи на нашег до зуба наоружаног војника и нити збори нит ромори. Наш момак се већ разљутио због неразумевања од стране Србина и кренуо повишеним тоном да му објашњава: „*Ну, спички нада, спички, пањимајеш!? Спички! Мње нада прикуритса!*” Чувши да је Русу „спичка” потребна да би „прикурио”, Србин је сасвим клонуо духом и скривајући ћеркицу иза својих леђа кренуо да гурка жену према војнику. Наш момак је схватио да је по среди нешто ненормално и да га Срби или уопште не разумеју, или га не разумеју како треба. Кренуо наш војник покретима да објашњава шта му треба, показује рукама како креше шибицу а затим пали цигарету. Показујући то и даље је понављао те „*спичка*” те „*прикуритса*” и тако довео Србе у потпуну забуну. Срби стоје, више се и не плаше, смеју се, али опет ништа не могу да разумеју. А ево у чему је била ствар.

Руска реч *спичка* личи на српску „пичка”. Руска реч *прикуритса* (запалити цигарету) личи на српско „курац”. Реч „пичка” на српском представља народни назив (псовку) за женски полни орган, а реч „курац” исто тако за мушки орган. Није тешко замислити шта је пало на памет Србину који је пролазио са женом и малом ћерком када је руски војник кренуо да наваљује на њега. Ствар се тада завршила пријатељским смехом, како и треба да се завршавају комедије тог типа.

Не знам како се на српском каже „*спички*”, али руска реч „*курит*” је на њиховом језику „пушити”. У српском језику се не користи израз „сисати курац”, Срби говоре „пушити курац”. Замислите комичност и бесмисленост ситуације у којој су наши момци на лошем руско-српском језику Србима упорно објашњавали да хоће да „попуше” и да се „раскуре”.

За реч „курац” је везано много смешних ствари. На пример, оваква комедија. Пођемо ми једном колима из Угљевика у Бјелину из разних медицинских разлога. Ја сам ишао да поправљам зубе, лекар-официр ишао због нечег само њему познатог, остали исто формално да прегледају зубе, а у ствари просто у куповину. Било је нас пет-шест, пуна кола. С нама је ишао и један Србин, човек од четрдесетак година. Не знам ко је био тај човек, али често се сретао на територији наше базе и самим тим је одлично говорио руски. Наш доктор је изгледа решио да савлада братски српски језик до танчина и

целим путем је досађивао Србину питањима на ту тему. Притом му није било довољно да сазна како се на српском каже нека реч, него је желео да сазна и да ли је та реч медицинска, стандардна или пак народна. Србин је у свом животу видео огроман број Руса и очигледно му није било до још једног часа страног језика. До неког времена се уздржавао, али кад су дошли до питања „А курац, је ли то на српском медицински назив полног органа или псовка?“, Србин више није могао да издржи.

Могуће да је помислио да му доктор намерно досађује постављајући му глупа питања на која су одговори, иако можда непознати, свакако морали бити очигледни. Као одговор на тихо и пристојно, чак и помало ласкаво докторово брбљање, Србин је љутиго и гласно запитао: „А је л' хуј¹⁰ на руском медицинска реч!“ Сви који су се налазили у колима пукли су од смеха, али су брзо и престали јер је доктор био официр. Настала је тишина и час страног језика се завршио.

Или опет оваква комедија. Понекад волим да одем у најпознатији амерички ресторан на свету, и једном сам приликом посете истом угледао рекламу која је хвалила сендвич са пилетином. Натпис на паковању сендвича је гласио: „Посвећено љубитељима КУРИЦЕ.“ Пажњу ми је привукла сличност једне руске речи која је имала потпуно другачије значење од српске, посебно с обзиром на контекст у ком је та реч била употребљена. Чудног ли сендвича кад га тако рекламирају. Нисам могао да издржим и праснуо сам у смех, а онда сам морао свом друштву и да објасним узрок напада смеха. Нико сем мене се није смејао, само су се насмешили. Насмешили се, упутили ми примедбу за непримереност таквих шала за столом и... појели сендвиче.

Неки Срби, као на пример горепоменути Чипс, доста су добро знали руски језик. Понекад се руско-српски вокабулар морао кварити додавањем енглеских речи, али најчешће се језичка баријера савладала помоћу гестикулације.

Били смо јако популарни и много локалних Срба долазило је да се диви руским херојима. Причали смо о разноразним темама и део Срба је често говорио како је Косово њихова Чеченија. Према мом чврстом убеђењу, сличност није велика. Наравно, у оба конфликта су учествовали представници међународног исламског тероризма, али ни у Чеченији ни на Косову нису урадили ништа битно. У стварности су ситуацијом на терену управљали команданти бандитског, а не терористичког опредељења, при чему вође албанских и чеченских терориста нису имале ничег заједничког. Што се тиче горепоменутих петнаест Чечена који су тобоже ратовали на страни Албанаца, они су чини ми се и били изасланици баш тих међународних терориста као што су Басајев или Хатаб. Међу хиљадама и хиљадама Албанаца петнаест Чечена је само кап у мору. Ни косовски ни чеченски конфликт није био верски.

Треба напоменути да докле год је Чеченима било корисно присуство међународних исламских фанатика (а исто тако и украјинских националиста из УНА-УНСО, свакојаким плаћеника, међу којима и Руса, англо-америчких „бораца за људска права“ и кога све не) у њиховој републици, они нису спречавали њихова дејства, али чим се појавила шанса да се на обострану корист договоре с Русијом, „Чеси“ су кренули да се супротстављају радикалним исламистима и на крају су дошли главе фанатичима. Чечени нису глуп народ, тако да су брзо схватили да је за радикалне исламисте Чеченија само полигон. Схватили и применили одговарајуће мере. Други фактор

---

¹⁰ На руском – курац (прим.прев.)

сличности представља то што је приликом настанка оба конфликта западни свет подржавао терористе, али опет на различите начине. На Косову отвореном војном агресијом, а у Чеченији разним лукавим и подлим правним, финансијским и политичким манипулацијама.

Западни злобници су у Чеченији по правилу деловали скривени иза новинарске делатности или као борци за људска права. Западне, а пре свега америчке борце за правду, савршено је болело дупе за терористе, у оба случаја су помажући њима бранили искључиво своје себичне интересе. Наравно, у оба конфликта су ти борци за демократију пружали максималну информационо-идеолошку подршку својим штићеницима. На пример, за време Првог чеченског рата тиме се бавио један ТВ канал са називом од три слова који се налазио у самој Русији, и који је тих година био у власништву једног грађанина Русије који се данас од руског правосуђа крије у Израелу. Интересантно је да су представници тог канала увек били заговорници слободе медија, наиме слободе, а не искрености, компетентности и исправности. То нећу ни да коментаришем – блесав у сваком случају неће разумети, а паметном је већ све јасно и без мојих коментара.

Један амерички војник (не сећам се имена) рекао је следеће: „Не можемо се сматрати победницима у рату све док се то не објави на Си-ен-ен-у.” Тај матори је знао шта прича. Информационо-идеолошка подршка једној страни оружаног конфликта није мање важна од снабдевања оружјем, храном и лековима. Штавише, за информационом подршком увек и следи достављање поменутог оружја, намирница и лекова од стране оних који су захваљујући напорима медија почели да саосећају са једном од страна конфликта. Непријатељ са камером често бива опаснији од не пријатеља са пушком. Сва сличност догађаја који су се десили у Чеченији и на Косову своди се на присуство одређеног броја међународних исламских терориста и помоћ Запада једној од страна конфликта. Сличности је мало – разлика има много.

Да почнем од главне ствари – конкретно од оних с којима смо морали да ратујемо у Чеченији, тачније од Чечена. Поред личног контакта са Чеченима, на овај или онај начин прочитао сам о њима не баш мало литературе, почев од Љермонтова па до савремених аутора. Извео сам сасвим конкретан закључак. Чечени су посебан народ – јаки, зли, паметни, груби, активни, агресивни, нису ситничави, сложни су и предузимљиви. Нису се они цабе од давнина клањали вуку, обожавали ту грабљивицу. Опасни људи. Наравно, нису сви „Чеси” исти, у свакој породици постоји црна овца, али чак и они који нису сасвим поседовали горенабројане квалитете, од детињства су стремили ка њима. Стремљење томе да буду јаки, не само физички, већ и на све друге начине, за Чечене представља нормалан начин живота. Непостојање такве жеље изазива презир и одговарајућу реакцију средине. По мом мишљењу, сасвим исправан приступ.

Сто посто сам сигуран да не би ни било никаквог рата у Чеченији да Русија није била слаба почетком деведесетих. Вук никада неће напасти медведа, али би стадо оваца са задовољством поклао. Другим речима, ја бих се врло радо борио раме уз раме са Чеченима против заједничког непријатеља, али никако не бих волео да било ко од њих живи у мом суседству.

Интересујући се о Чеченима дошао сам до једног занимљивог закључка. То што ћу сада рећи не може се нигде чути, али је ипак апсолутно истинито. Ствар је у томе што су

Чечени.. страшни националисти. Здрав национализам треба да постоји код сваког нормалног народа, штавише, одсуство национализма претвара народ у безличну масу, али код Чечена национализма има и превише. У својој свести, Чечени су елита не само Кавказа, већ и целог човечанства. Они су највећи, најјачи, најспретнији, и у суштини све нај-нај. Зашто? Па једноставно, зато што су они Чечени, Нохче. Велики, издвојени од свих, посебни људи. Ако ме памћење добро служи, реч „Нохча” којом Чечени себе називају буквално значи „наш човек”.

Од детињства се васпитавају у духу свог елитизма, а они који су правилно васпитани теже да код себе очувају тај дух и пренесу га на своју децу. Опет, сасвим исправан приступ. Са таквим узвишено-позитивним приступом могуће је у животу постићи прилично добре резултате, наравно ако се особа не уобрази превише. Поређења ради, хришћанство које стотинама година влада у Русији пропагира друго – осећање ништавности и инфериорности, потчињености и покорности. Резултат је видљив.

Уопште не разумем како је наша војска успела да победи у првом чеченском рату. Ипак, сама чињеница да смо победили такве непријатеље као што су „Чеси” говори да руски народ још има неки потенцијал. Издани од стране друштва, испљувани од стране поткупљиве и слободољубиве штампе, лоше одевени, лоше опремљени, већином необучени, измучени клинци (Руси, Татари, Чуваши, Мордвини и у суштини сви) ипак су успели да дођу главе искусним Чеченима. Победили су због своје праведности и истрајности, способности да се тучеш када су сви против тебе. Победили су искључиво захваљујући снази духа какву не поседују други народи. Али, ту снагу вековима настоје да убију у нашим људима, да нас лише осећаја поноса због припадности нашем великом народу, да нам усаде непоштовање према нама самима.

Све је почело од бесмисленог хришћанства, а онда је на ред дошло робовско западњаштво, за њим противприродни хуманизам, затим марксизам-комунизам, опет западњаштво, и онда су на крају измислили толеранцију. Шта год је потребно, само да се многонационалном народу-цину наметне комплекс ниже вредности. Чечени су живели другачије, осећај своје надмоћи над осталим светом добијали су са мајчиним млеком. Знам за немали број примера чеченског национализма и да не причам у празно, навешћу један.

Док сам се бавио боксом у московском „Спартаку”, са мном је тренирао и један лик по имену Шефкат, пореклом из Узбекистана, једно пет година старији од мене. Шефкат је био разборит и дружељубив човек. После тренинга смо често водили дуге разговоре на разне теме. Једном ми је испричао за доживљај кроз који је прошао почетком деведесетих. Шефкат се успешно бавио боксом, узимао је прва места на такмичењима. Поред тога је наступао и на такмичењима у рвању – свима је познато да је у тучи један на један рвачка техника поузданија од ударачке. У том смислу боксери нису шампиони. Шефкат тих година није владао ударачком техником, али је зато савршено владао рвачком. У саставу репрезентације Узбекистана дошао је на турнир у Чеченију, у Грозни. Турнир је био посвећен војницима-интернационалцима тј. „авганистанцима”. Чеченски навијачи, благо речено, нису пријатељски дочекивали нечеченске спортисте док су излазили на подијум. Судије, наравно такође чеченске, биле су на страни својих земљака. Без обзира на огроман психички притисак и непоштено суђење, Шефкат је успео да победи свог чеченског противника. Али, овај се с тим поразом није мирио и већ после борбе је кренуо да се баца на њега и виче: „Ја сам Чечен, ја не могу да изгубим!” Шефкат га је питао: „Ако си Чечен, шта си ти онда, натчовек, имаш четири

руке, четири ноге?” Поражени „Чех” је опет кренуо да се дере: „Ти не разумеш, ја сам ЧЕЧЕН, ја не могу да изгубим! Ти не разумеш!” Ситуација се могла завршити великим крвопролићем, али на срећу, чеченског несрећника који није могао да се помири са поразом негде су одвели његови старији сународници. Шефкат га више није видео. Узбекистанска репрезентација је заузела треће место, а друго – тим из Питера¹¹. Разуме се ко је заузео прво. Као што је Шефкат рекао, поред таквог суђења и уопште такве организације турнира, победа је била немогућа.

Када национализам прелази у нацизам зло је неизбежно. Рат у Чеченији је био неизбежан. Да не би било сумње у то довољно је само погледати и упоредити документарне кадрове са наступа Адолфа Хитлера и Цохара Дудајева. Ја сам те кадрове гледао и упоређивао више пута – заједничког је стварно много. И у изгледу и у смислу. Поступци двојице фирера су такође по много чему истоветни. На пример, Хитлер је запалио немачки Рајхстаг – Дудајев је гранатирао чеченски парламент. Дејствовали су из различитих побуда, али је симболика у сваком случају јако изражена. Крајњи резултат је такође исти. Кад фирери долазе на власт то значи две ствари: или је народ јако глуп, или се народу јако свиђа оно што вође предлажу. Ни Немце ни Чечене не бих назвао глупим. Закључак је јасан. Узгред, због тог нацизма Чечене не воле многи људи који живе на Кавказу. Не воле их, али их се притом јако боје. И Чечени то добро знају...

Док је трајао рат у Чеченији ја бих, да сам могао, радо на њу бацио атомску бомбу и једном за свагда тамо створио ред и мир. Никакву разлику између мирних Чечена и терориста нисам видео – био сам убеђен (не без разлога) да су они тамо у великој већини сви за исту ствар. Мени од њих ништа није требало, али сам притом добро знао да они Русији неће дати мира тако да није имало смисла натезати се с њима. Ипак, што је више времена пролазило од рата, то сам више поштовао Чечене због њиховог односа према својим сународницима. Ствар је у томе што Чечени живе исправније него наш народ. Без обзира на све, они су сачували начин живота који је много природнији и складнији, ближи природи и самим тим исправнији него што је начин многонационалног народа Русије.

Наш народ је своју исправност одавно изгубио, тачније њу су у нама годинама полако убијали. Наравно, има код нас и даље добрих људи, али су у мањини, а код „Чеха” су у већини. Иако ја у суштини не волим Чечене, без обзира на то их све више поштујем. Штавише, гледајући дрскости својих суграђана мени је стварно жао што се нисам родио као Чечен. Није суштина у жељи за животом на Кавказу и жељи да будем муслиман. Кавкаски пејзаж ми није близак, планине не волим уопште, могуће зато што никада нисам видео мирне планине. Моји родитељи су са руског севера. Отац је родом из градића Урдома који се налази на граници Архангелске области и републике Коми. Мама је из административног центра Верховажја, који се налази у Вологодској области. Од детињства сам волео лепоту севера: мирне реке, величанствене и бесконачне шуме четинара; најлепше на свету, чисто, и некако необично блиско небо. На Кавказу је све супротно. Кавкаске планине су вероватно исто лепе, али мени су оне апсолутно стране. Што се ислама тиче, према њему имам још негативнији став него према хришћанству.

Суштина жаљења за тим што нисам био те среће да се родим као Чечен је у мојој жељи да живим међу људима који би ти помогли у било каквој животној ситуацији и ради којих ти не би било жао да ризикујеш главу. Људи који се не боје проблема. Људи који

¹¹ Санкт Петербург (прим.прев.)

су увек спремни да ризикују. Људи који не робују страном начину живота. Људи који не убијају сопствену нерођену децу. Људи који не ждери јефтину брљу. Људи који умеју да не буду сигничави. Људи који поштују сами себе и своје земљаке. Људи који упркос свему успевају да изграде лагодан живот. ЉУДИ.

Код Чечена наравно постоје и обичаји који су по мени ненормални, на пример крвна освета која се преноси на рођаке „крвника”. Очигледан пут ка самоуништењу, али како се каже, нико није без мане. За ненормалну појаву сматрам и свадбе: по мом мишљењу боље је једноставно живети заједно. Ако вам је добро заједно – живите, ако не иде – разиђите се, најважније је не заборављати на децу. Али свадбе, женидбе и удаје су својствене многим народима, не само Чеченима. Противприродни апсурд светских размера.

Резултат свега реченог је такав – као и мој деда, који је одратовао цео рат против Немаца и до последњег дана није престао да не воли, али истовремено и свесно поштује немачке аријевце, и ја имам слична осећања што се тиче Чечена. Ако они опет започну рат са Русијом ја ћу највероватније опет узети оружје у руке и ратовати против њих. Бранећи домовину ја сигурно нећу бранити разне ништарије међу својим суграђанима, већ ћу бранити самог себе, своје ближње, свој дом, свој свет. Ја добро знам да ће нам свима бити лоше ако изгубимо рат. И зашто сам се тако нашироко расписао? Зато да би било јасно да Чечени и Албанци немају ничег заједничког.

О својим осећањима према Албанцима рећи ћу следеће – ти клошари ништа сем презира и гађења код мене нису изазвали. Знао сам да се од њих увек могу очекивати подлости, у пракси сам видео да су ти одрпанци добри у пљачакању и паљењу и био сам чврсто убеђен у то да у великој већини ни за шта озбиљно нису способни. Сами по себи нису. Срби су били јачи од њих, и да није било Северноатлантске алијансе са САД на челу, албански окупатори би добили своје. За скидање главе Дудајеву и његовим присталицама, Русији је било потребно много времена, било је потребно потрошити огромне ресурсе и пролити много крви својих војника јер су „Чеси” били јаки. Срби би прошли са знатно мањим губицима људства и средстава.

Без снажне подршке са стране, ОВК-УЧК би била разбијена у парампарчад. Албански лопови би се вратили кући осрамоћени, оставивши Србима „за успомену” све своје оружје и многобројна тела својих другова одрпанаца. На томе би се све завршило да није свемоћних САД. Албанске активности су се и објашњавале тиме што су они знали да ће им „иностранство помоћи”. Мислим да су Албанци ипак имали неке мало јаче формације, али их је сигурно било мало, основу шиптарских јединица су чинили горепоменути и полураспуштени ништавни голаћи.

С тачке гледишта територијалних претензија ствари стоје још једноставније: Косово је исконски српска земља. Прва масовна насељавања Албанаца ту су се одиграла тек после Другог светског рата – слава комунистичком маршалу Титу! У Чеченији су руски козаци увек живели у подножјима и у равници, а Чечени у подножјима планина и на планинама. Престоница Чеченије, Грозни, испрва је био козачко утврђење. У Чеченији је просто било нереално поделити територију тако да се не оштети један од два народа – на Косову није имало шта да се дели, сва земља је одвајкада била српска и Албанци на њу немају никаквог права. У та два конфликта је мало сличности, сасвим мало. Пошто сам био и тамо и овамо (прво на Косову, затим у Чеченији), мислим да имам право не само да истакнем своје мишљење, већ и да тврдим нешто. И ево, ја тврдим –

Косово и Чеченија су две апсолутно различите појаве. Можда су и Срби то добро знали, али су говорили о сличности ситуације из солидарности с нама. А можда су хтели да такво осећање према себи изазову код нас.

Нас су разместили на првом спрату болнице, баш у оном делу који је тада радио. Доделили су нам једну малу собу на углу која је претходно била ослобођена некакве медицинске опреме. Момци су побацали своје вреће за спавање на под и тако се завршило припремање спаваоне. Наши момци су имали туристичке вреће за спавање – танке, лагане, синтетичке, разнобојне вреће које су се по откопчавању претварале у ћебе. Те вреће су момци куповали сами пошто стандардне војничке (платнено-памучне) нису биле баш најудобније.

У додељену нам собу донели смо из БТР-а некакве намирнице и кутију дефанзивних ручних бомби Ф-1. Бомбе су се у кутији чувале растављене – тело одвојено од упаљача. Упаљачи су се чували у фабричком паковању које је чинила конзерва зелене боје. У кутији је био и посебан нож за конзерве. Неко је предложио да за сваки случај унапред донесемо бомбе, али је командир наредио да се још не дирају. Пошто смо се сместили, кренули смо у истраживање објекта који је требало да чувамо. Одмах је било јасно да је болница исувише велика да бисмо могли да је чувамо како треба. Самим тим, није било вајде замајавати се превише том темом, главно је било вршити осматрање конкретно тако да не могу да нам се прикраву покварени Албанци. Притом смо ради безбедности Срба морали што очигледније да демонстрирамо присуство руске војске на објекту.

На демонстрацију руског војног присуства се и сводила наша основна одбрамбена функција. Разуме се да су осматрање околине из заклона и упадљиво демонстрирање присуства тешко спојиве ствари. Најочигледнији елемент нашег присуства у болници био је БТР који је стајао недалеко од главног улаза у болницу. Наша машина је била означена натписима „КФОР” (са мало помереним словом „К”) на предњем делу и „Русија” са леве стране, оба натписа су била исписана латиничним словима. На антени је висила руска застава. БТР је био видљив издалека и самим тим није било тешко претпоставити да је објекат поред ког је возило паркирано био под заштитом руске војске. Од првог дана нашег доласка у болницу Албанци који су поред нас пролазили знатижељно су нас посматрали, али нису предузимали никакве непријатељске кораке. Чудно, али чак нам нису упућивали ни „непристојне знаке”, иако је за време наших патрола међу Шиптарима, пре свега млађим, увек било оних који су хтели да нам помоћу руку искажу непријатељство.

Боравећи у болници представљали смо одличну мету за напад, али ипак терористи ОВК-УЧК и даље нису журили да нас нападну. Али зато су пљачкали са пређашњим ентузијазмом – сваки дан су поред нас полако пролазили трактори и аутомобили натоварени имовином опљачканом из српских кућа. У то време су Албанци возили украдено без икаквог устезања, сасвим опуштено, као да уопште не раде ништа лоше. Ми се нисмо мешали, чак смо некако и престали да обраћамо пажњу на то. Навикли смо се. Максимум нашег реаговања био је да окренувши се према трактору бесно кажемо: „Скроз полудели, ђубрад!”. Срби су такође практично престали да нам се жале јер су већ добро знали да нас има мало и да не можемо да им помогнемо. Ипак, и даље су се надали да ће за који дан да слете руски војници и да ће их велика братска Русија заштитити. Упркос томе, већ тих дана сам приметим првог Србина који је правилно оцењивао ситуацију и није имао глупих и бесмислених надања.

Тај човек је имао око тридесет година и раније је служио у специјалној јединици полиције. О детаљима службе није ништа говорио, али ми је зато показао ефикаснији начин да се у борби замени оквир калашњикова. Тај једноставан начин се кардинално разликовао од онога што се примењивало у нашој војсци, а поред тога у условима борбе није само штедео време, већ је био и безбеднији јер је гарантовао већу заштиту онеме ко је мењао оквир. Тај Србин се од првих дана према нама односио добронамерно, али са дистанце и мирно. Он није делио бурно усхићење које је код осталих Срба изазвала наша појава. По мом мишљењу, он је већ тада отприлике знао како ће се даље одвијати догађаји и схватио је да Русија неће бранити Србе на Косову, а двеста падобранаца који су се ту налазили нису имали ни снаге ни могућности да битно утичу на ситуацију. Поред тога, знао је и да су руски момци који стоје пред њим само обични војници, то јест људи од којих висока политика нимало не зависи. Касније се није чудио и негодовао видевши наше понашање. Разумео нас је.

С првим даном нашег доласка у болницу кренули смо активно да „испирамо уста”. Највише смо пили пиво. Понекад бисмо пили вотку или вино. Пили смо са Србима или сами. Пили смо без престанка. И што је најчудније, није било ниједног скандала у правом смислу речи. Ни једног јединог. Нисмо се свађали ни међу собом, ни са Србима. Скоро сваке вече бисмо куповали гајбу пива. Ујутро смо враћали гајбу са празним флашама. Флаше су биле неопходне да би у подруму или пивари власник радње могао да добије нову туру пива. Вероватно је тих дана било проблема са амбалажом и Срби су нас замолили да враћамо празне флаше. Доносили смо све што смо могли ујутру да нађемо.

Поред те гајбе било је још и пива које би неко самостално купио, а наравно било је и ракије и вотке. Нико се није напио до те мере да падне с ногу, али били смо пијани доста често. Командир је пио заједно с нама. На први поглед то може да изгледа погрешно јер у војсци међу надређенима и подређеним треба да постоји дистанца. Али, то је само на први поглед. Наш командир је био „стари ратник”, простије речено, био је човек поучен животним искуством. Поред тога, био је једини официр међу нама и тих дана није имао друштва једнаког статуса. Било би бесмислено дан за даном седети сам као пустињак, а и капетан В. није био велика присталица правила службе и строге дисциплине. Било би бескорисно бранити нам да пијемо. Ми бисмо говорили како наравно, не пијемо, а у ствари бисмо свакако пили.

Командир је био mudar човек тако да је донео једину исправну одлуку – ако негативни процес не можеш зауставити, мораш њиме управљати. Често нам је понављао да не смемо превише да се навучемо, али никакве санкције није примењивао. Пили смо из разних разлога. Први разлог се сводио на то што смо једноставно хтели да се разонодимо, опустимо. Али, то није био главни разлог. Други разлози су били важнији јер су били психолошког карактера – они су били нека врста реакције на ситуацију око нас. Други разлог се сводио на наш однос са Србима у смислу догађаја који су се дешавали окол. Сваки дан смо гледали како страдају Срби којима је била неопходна наша помоћ, али је нису добијали. Срби су молили за помоћ, а ми им нисмо помагали, иако смо често могли то да урадимо. Због тога нас је јако гризла савест. Ја се нисам осећао као мушкарац, већ као неки ушкопљеник. Изгледа врло просто, само направи неколико корака и буди јунак – заштити угрожене, казни злочинце. Нема ничега што те стварно спречава. Али не, наређују ти да не браниш, да се не мешаш. А људи које ће из дана у дан да убијају, сакате, силују и пљачкају, гледају тебе, до зуба наоружаног падобранца и не разумеју ЗАШТО их ти не браниш. ШТА ЧЕКАШ? ЗАШТО СИ ТИ

УОПШТЕ ОВДЕ ДОШАО? КО СИ ТИ УОПШТЕ, БРАТ ИЛИ ИЗДАЈИЦА? А ти ни сам ништа не можеш како треба да објасниш тим људима, сереш ту нешто, као, нема наређења. И све то што се дешава гледаш сваки дан.

Како је говорио познати совјетски рок музичар, Јуриј Хој – „Пијан слабо види, ал' зато лакше живи.” Тешко ти је у души – „испереш очи”, и већ је некако лакше. Битним разлозима који су нас терали на „испирање грла” може се слободно додати и еуфорија због онога што смо урадили. Двеста руских „падоса” насамарило је све снаге НАТО-а заједно. До јаја! То што смо израдили цео НАТО са САД на челу стварно је било нешто значајно. То што нисмо помагали Србима донекле је помрачивало успех који се догодио, али није утицало на то колико је тај наш успех био страва. А чим смо тако опасни, морали смо опасно и да се забавимо, поготово што је сваким даном било све јасније да немамо чега да се плашимо, тачније речено, кога. Осећај фронтовског другарства који још није нестао такође је стимулисао „братске пијанке”. И пило се.

Имали смо стари раздрндани касетофон и само једну касету са руском музиком. Касета је представљала колекцију популарне музике, како интересантне тако и оне мало мање интересантне. Али, касета је била само једна и нисмо имали избора. Једном је неко од Срба предложио да послушамо његову касету и слушали смо је, једно двадесетак минута, али нам се после тога више није слушало – досадно и неразумљиво. Од све музике на српском језику мени се стварно свидела једино група „Колонија”, али сам се са материјалом те групе упознао доста после описаних догађаја. Узгред, после је испало да су „колонисти” били Хрвати.

На Косову смо слушали само једну касету и музика са ње нам се свиђала. Сваког дана, тачније 24 часа дневно, стари касетофон је колико год је гласно могао озвучавао болницу гласом некада популарне Земфире Рамазанове и којекаквих других извођача које нисам запамтио. Земфира је певала како „ти имаш сиду, и ми ћемо умрети”, а нешто оптимистичнији певач је певао нешто на фазон „ултрамарин и адреналин”. Земфира је певала трагично и осећајно, али мени се чинило да поред смрти од сиде има и трагичнијих начина да се умре, на пример умрети у рушевинама зграде после пада НАТО бомбе или пак бити убијен „ето зато” од стране окупатора на прагу свог малог удобног дома. Ипак, та музика, посебно „адреналин-ултрамарин”, звучала је прилично до јаја.

Те две музичке композиције су чак и после неколико година код мене изазивале пријатне носталгичне емоције. Пријатне су биле зато што су ме асоцирале на позитивне моменте косовске епопеје: на фронтовско братство, на то како смо прешли америчку војну машинерију, на алкохолно задовољство и жарко летње сунце. Та музика је за мене била музика среће. Тог лета на Косову сам био истински срећан. Био сам обучен у изношену униформу, нисам увек био сит, често нисам могао да се наспавам како треба, могао сам да погинем или останем инвалид сваке секунде, али био сам срећан. Моја срећа је била у томе што сам био учесник великих светских дешавања, у томе што су поред мене били моји ратни другови и међу њима мој добар пријатељ, у томе, што ми је сваки нови дан доносио интересантне, и што је најважније, опасне доживљаје. И још сам био и млад. Тек недавно сам схватио да се никада више не може бити тако срећан као у младости. Младост не можеш ни вратити ни поновити. Узгред, онај што је рекао да није срећа у парама био је апсолутно у праву – паре и срећа уопште нису директно повезане ствари. Другачије могу да мисле само јефтине људи, али питање је да ли они уопште и могу да буду срећни. Ма, јефтине људи ни не могу бити ЉУДИ. Ствари су

је фтине. Срећа се не може купити ни за какве паре. Младост се такође не може купити, колико год да хоћеш. А и нико није паре однео на онај свет. Господ је мудро изједначио сиромашне и богате.

Једног од првих дана нашег боравка у болници, снајпер Виталик је решио да се нашали са Србима. За прототип своје шале узео је један стари војнички виц. Дошавши у ординацију, затражио је од доктора медицински алкохол који му је био неопходан за „брисање оптике”. Српски доктор није могао да одбије свог заштитника, те је наредио сестри да снајперу донесе количину алкохола неопходну за брисање оптике. Сестра је донела малу чашицу.

Виталик ју је, ни пет ни шест, истресао себи у грло а затим дунуо на стакла оптичког нишана и појаснио Србима да је алкохол неопходно нанети у танком слоју. Наравно, Срби нису знали за тај виц и били су шокирани оним што су видели. Још већи шок код српских доктора изазвао је наш пијани војник који се враћао са страже и, не нашавши боље место за спавање, легао право на операциони сто. У оделу и са оружјем. Ујутру су га нашли Срби кад су дошли на посао. Од срца смо се насмејали кад смо сазнали где је занео наш колега. Србима тај случај по мом мишљењу и није био толико смешан, али то је њихов проблем. Од тада су Срби ноћу закључавали све што се могло закључати.

Као што сам већ рекао, пијанке су постале свеprisутне. Једном нам је дошао командир чете. Дошао је зато што је једном од официра био рођендан. Командир чете је дошао по командира нашег вода. Четни је већ био „весео” и ми смо очекивали да ће наш Командир да се врати прилично касно и прилично пијан. Наравно, нисмо планирали да седимо скрштених руку у његовом одсуству, већ да следимо његов пример. Четни је дошао на БТР-у на чијој се антени поред руске вијорила још и огромна застава ВДВ-а. То није био знак распознавања – већ изазивање непријатеља. Бојте се непријатељи, ВДВ је ту! Касније су нам препоручили да скинемо са антена чак и руске заставе, али онда је четни дошао са огромном падобранском заставом која се вијорила на ветру. Човек се „попишао” на претње свих Американаца и Албанаца заједно. Сви одреда смо одобравали његово понашање. Опасно, али је зато и страва – смело и дрско. Слава ВДВ-у!

Наређење да се са машина скину заставе било је мотивисано сличношћу руске и српске тробојке. Ко не зна, да појасним – српска и руска застава су идентиче, само што су боје на њима распоређене тачно обрнутим редоследом. Ако се окрене руска застава, добије се српска. Ако се окрене застава Србије, добије се застава Русије. По мишљењу команде, сличност у бојама тробојки дражила је и провоцирала Албанце. На крају су са неких машина заставе биле скинуте, а на другима су опет остале. Узгред, није само српска застава слична руској варијанти, већ и српски грб који представља двоглавог орла – заједничко наслеђе велике Византије. Албански грб такође представља горепоменућу птицу мутанга. Ето тако.

Застава ВДВ-а се вратила после пар сати. Без обзира на наша очекивања капетан В. се вратио доста рано и у потпуно нормалном стању. А вратио се таман на спремну и тек начету гајбу пива.

Понекад, када бисмо засели до касно у ноћ, Командир би нам приповедао разне приче из свог живота. Тачније речено, није нам причао приче, већ је филозофирао. И ја сам

волим да филозофирам, па волим и када неко други то зна да ради. Он је разговарао с нама не као командир са подређенима, већ као старији мушкарац са млађима. Могуће да је алкохол пробудио у њему потребу за филозофирањем, али још је вероватније да је одувек био својеврстан филозоф, а да је ноћ била фактор који је стимулисао причљивост. Давно сам приметитио да се баш ноћу, поготово око логорске ватре, интимни разговори одвијају најопуштеније. Можда ноћна тама даје илузију невидљивости ономе ко прича и он постаје отворенији. А можда ноћна тама буди у људима инстинкт опасности (већина крупних грабљивица лови ноћу), па људи ноћу несвесно теже ка здруживању, и у правом и у пренесеном смислу држе се један другог (заједно је лакше бранити се). Због тог подсвесног осећаја јединства код говорника се појављује нетипична отвореност – међу својима не сме бити тајни.

Капетан В. нам је испричао много тога интересантног, више се и не сећам свих детаља, а и да се сећам, опет их не бих све износио у јавност. Једном нам је причао о томе како је убио свог првог непријатеља, младог чеченског терористу са зеленом беретком, и како га је потом често сањао. Други пут је причао о томе како је напустио обавештајну службу. Заједно са својим колегама Командир је дуго пратио неког окорелог злочинца, а када је злочинац био скоро разоткривен, без икаквог објашњивог разлога је „спустио лопту”. Злочинца су ипак ухапсили и током једног од испитивања испоставило се да је „спуштању лопте” претходила дојава да је под присмотром. Информацију је злочинцу дотурио један од колега нашег Командира. Издајца их је све продао за неку смешну пару, да ли триста, или петсто америчких долара. Наш Командир и његове колеге испрва нису могли да поверују да је то истина, све је изгледало глупо и бесмислено до бола. Када је издаја потврђена, Командир је дошао до закључка да му је доста. Решио је да ако не може да верује својим колегама, онда нема због чега ни да ради као обавештајац. Пензионисао се.

Још једна прича се тичала његовог односа са женом и суштина те приче се сводила на једноставну формулу: да је добро што постоји жена која те воли и чека, која се брине за тебе, која ће ти се увек обрадовати. Или другачије речено, како је добро када имаш неког рођеног, неку драгу и блиску особу. Омиљену особу. Ја имам сличну представу о љубави – за мене љубав представља узајамно разумевање, поверење, нежност и брижност. Притом, љубав никако не може бити из користи. Љубав уопште нема никакве везе са сексом. Секс је природан и веома добар начин постизања задовољства, као и од укусне хране, спорта, путовања, коцкања, алкохола и томе сличних ствари. Али наравно, треба напоменути да ако су и љубав и сексуални нагон усредсређени на једну жену – онда је и секс лепши и односи су приснији. Слушајући Командира схватио сам да нисам једини који тако схвата термин „љубав”. А поред тога, и да нисам једини по питању одбојности према издајцима. Командир је причао тихо и без журбе, детаљно и веома занимљиво. Лепо је бирао речи и за мене лично су његове приче имале одређен васпитни ефекат. Па и сама чињеница да још увек памтим његове речи довољно говори. А прошло је већ више од десет година.

Време је да се присетимо горепоменутих „наркоса” Њеног величанства краљице Велике Британије. Док смо ми пили пиво, Енглези су нашли мало жешћу разоноду. Како се наши односи са снагама НАТО-а нису претворили у крвопролиће, односи са енглеским војницима били су сасвим пристојни. Већ смо се мало привикли једни на друге и у суштини таква ситуација је одговарала свима – и Енглезима и нама. По потреби бисмо ступали у контакт из обостраног интереса, али наравно, није било

братимљења. Једног од првих дана, тачније првих вечери нашег чувања болнице, имали смо још једну прилику да попричамо са становницима магловитог Албиона.

Путем који је водио с друге стране улаза у болницу ишла је енглеска патрола коју је чинило троје-четворо људи, један Енглец је на леђима носио радио станицу. Енглеске патроле су с времена на време пролазиле путем, ми смо им понекад махали – они су нам понекад узвраћали. На патроле смо већ навикли. Али ова патрола није била обична. Од обичне патроле се разликовала по понашању патролирајућих. Војник који је ишао први, на мало већој удаљености од осталих, нешто је гласно викао и кривели се. Колико се мени чинило имитирао је или рок музичара, или некаквог бабуна. Одмах је било јасно да с њим нешто није у реду. Ми смо претпоставили да је пијан.

Занимало нас је шта се догађа па смо узвизима и знаковима позвали Енглеце да дођу код нас. Ми смо пили пиво и у принципу могли смо да их почистимо. Настављајући са веселјем, Енглеци су викнули нешто кад одговор и кренули према нама. Требало је да пређу пар десетина метара и после пола минута се одиграла једна пародија на *Сусрет на Елби*¹². Енглеци никако нису били своји, али нису ни личили на пијане. Нису се ни осећали на алкохол. Понудили смо им пиво, што су они одбили. Разговор је лоше ишао пошто код нас није било познавалаца енглеског, а од Енглеца нико није знао ни реч руског. И тако, кренуо је „разговор” о ручним сатовима и ја сам поносно изјавио да је мој сат „вери бест”.

На руци ми је био одлични касио ци-шок. Један од Енглеца се заинатио и кренуо да виче како је његов сат бољи од мог, и да је његов сат у ствари бољи од свих сатова на свету. Не могу да тврдим да је дословно то рекао, али смисао његове дреке сам баш тако схватио. Препирка поводом тога чији је сат бољи трајала је отприлике минут и једини начин да се реши био је да се сатови упореде. Спор је водио онај Енглец који је ишао испред осталих и кривели се нешто викао. На крају је засукао рукав војничке јакне и приказао ми свој сат. Гледајући у његов сат нисам могао да верујем својим очима – Енглец је имао касио ци-шок, исти модел као мој, само плаве боје. Када сам ја куповао мој сат, нудили су га у две комбинације боја, сиво-зеленој и плаво-сивој. Ја сам изабрао зелену јер је била више „војничка” и боље је ишла уз униформу. Енглец је очигледно изабрао плави, или можда тамо где га је купио није било других боја. Без обзира на боје, сатови су били истог модела! Од милион сатова он је имао баш такав као и ја. Човек с другог краја континента, војник конкурентске и замало непријатељске војске је носио исти сат као и ја! Препирка поводом тога ко има бољи сат била је решена на невероватно прост начин – ја сам показао свој сат. Остало је нерешено.

Такво невероватно разрешење спора оставило је утисак на све нас: и ми и Енглеци смо вриштали од смеха. Нешто касније Енглеци су отишли и оставили нас а да нисмо ни успели да сазнамо шта је тачно стимулисало њихово ненормално понашање. Све тајно пре или касније постаје јавно, и следећег дана нам је неко од Срба причао о томе какав је чаробни напиток терао Енглеце да се тако понашају. Србин је видео како су Енглеци отишли иза напуштене бензинске пумпе која се налазила недалеко од нас, очигледно мислећи да ће тамо бити ван домаћаја туђих погледа, где су се „лупили по вени”. Избодени Енглеци су кренули даље да спроводе ред и мир на Косову.

¹² Сусрет совјетских и америчких трупа на реци Елби у Немачкој 1945, који је наговестио скори крај Другог светског рата. О овом сусрету у Русији је снимљен филм *Сусрет на Елби* (прим. прев.)

Док смо били на чувању болнице, око нас се нон-стоп вртело десетак српских клинаца од око дванаест-четрнаест година. Ти клинци су били деца са улице – или су били из несрећних породица или су само били делинквенти. У принципу, сва срећнија и неке потребна деца су већ одавно отишла одавде заједно са својим родитељима. Можда не баш сви, али онда бар већина. Ти клинци или нису имали где да иду или једноставно никоме нису били потребни, не знам. Већином су то били момци, колико се сећам међу њима је била једна девојчица. Девојчица је исто имала једно дванаест година, и под њеном мајицом су се назирале груди које су тек почеле да се појављују. Један од дечака је зезајући се, речима, а више покретима, објаснио да воли да је хвата, и то не само за груди. После тога је предложио да и ја урадим то исто – као, биће добро. Да сам и ја сам имао дванаест година такав предлог би код мене сигурно изазвао велико интересовање, али имао сам двадесет година и смејући се отерао сам га да иде својим путем. Девојчица уопште на све то није обраћала пажњу, као да се разговор ње није ни тичао. Можда није била против таквог развоја догађаја, или је навикла на то да је ионако нико неће питати за дозволу. Страшно је замишљати да је после тога могла пасти у руке Албанцима. Албанци се не би ограничили само на дирање...

Не сећам се у каквим су односима та деца била са одраслим Србима. Малолетни џабалебароши су нам испрва прилазили обазриво и са знатижељом, али како су схватили да смо безопасни по њих, постајали су све дрскији и грубљи. На пример, знали су да без питања уђу у БТР или да игноришу наше приговарање или чак да дрско одговоре на њега. Мене је највише нервирало када би ми нешто полугласно одговарали – нисам идеално знао српски тако да нисам разумео шта је тачно момак рекао. А притом сам увек сумњао да ме малолетни хулиган вређа.

Дебелог је највише бринула могућност да клинци нешто украду из БТР-а. Тражио је од мене да уопште не причам са малолетницима и да их све отерам. Ја сам знао да је Серјога у суштини у праву, али сам се свађао с њим због начина на који ми се обраћао. Док ми се обраћао опет је „глумио главног” и то ме је нервирало. А поред тога знао сам да је Дебели човек који би се врло брзо осилио ако бих га послушао, и још би почео и да командује. Зато сам се свађао с њим. Ја сам говорио да пратим шта деца раде, а и да нам неће ништа украсти. Тако је на крају и испало – ништа нам није нестало. За промену понашања према нама (од опрезног до дрског) од стране клинаца није објашњење само навикавање. Разлог је већим делом било понашање нас самих и развој ситуације. Понашање деце према нама мењало се заједно са општим променама односа Срба према нама.

Заједно с малолетницима висила је и локална луда по имену Цеки. Цеки је био неутврђеног узраста, али сигурно старији од мене. Мислим да је имао око тридесет година. Био је разуман, то јест могло се с њим причати. Цеки је био користан због тога што је знао празне станове у којима су били телефони. Та корисна особина дебила је на неки начин била откривена готово одмах. Највероватније се неко од наших обратио Србима поводом телефона, а ови су му као одговор рекли нешто типа „ено га Цеки, он ће да ти покаже”.

Већ сам написао због чега нам је био потребан телефон. Требало се и потрудити да би двеста људи на међународној вези напричало невероватну суму од неколико стотина хиљада немачких марака. А ми нисмо седели скрштених руку. Самих апарата у становима углавном није било, али је било телефонских утичница. Ми наравно нисмо имали наш телефон, али нас је и ту Цеки избавио.

Посећивање празних станова је било опасно, и један од таквих похода се могао завршити лоше по мене. Не само по мене, већ и по снајпера Виталика – били смо заједно тада. Једном нас је преко дана Џеки повео у празан стан где су наши већ више пута одлазили да телефонирају. Није било далеко али зграда ипак није била у видном пољу гледано из болнице. У случају проблема могли смо да рачунамо једино сами на себе. Нисмо се бојали, али смо се ипак кретали пажљиво осматрајући околину. Знали смо да смо рањиви, али смо ипак више хтели да попричамо са својим ближњима него да релативно безбедни седимо у болници. Зграда у којој се налазио стан који нас је интересовао била је четвороспратна, а сам стан се налазио на другом спрату. Та висина стана је представљала опасност у случају неопходности да се стан напусти кроз прозор. Искакање кроз прозор на другом спрату без последица по здравље је слабо вероватно, па самим тим није било могуће рачунати на коришћење прозора као „противпожарног излаза”. Тако смо се ушавши унутра нашли у клопци.

Стан није био закључан и телефон је био на свом месту, тј. на поду. У стану није било ни тепиха ни било каквих ствари, али је био уредно очишћен. Изгледало је као да су несрећни власници стана планирали да се врате. Ако је стварно било тако, можемо се једино дивити наивности људи који су раније ту живели. Не знам докле ће трајати албанско-америчка окупација Косова, али могу са сигурношћу да тврдим да је тај крај за Србе изгубљен на више деценија. Још неколико пута сам ишао у српске станове и сви су изгледали отприлике тако.

стицао се утисак да су до рата ту живели тихи, мирни, примерни, прости и вредни људи. Тихо и с миром су ишли на посао, слали децу у школу, неког волели, неког не волели, о нечем маштали, некакву будућност планирали. Све у свему, обични мали људи су живели уз своје обичне мале туге и радости. А онда је дошао рат. Вероватно су једне вечери становници овог стана легли да спавају размишљајући о сутрашњем дану, и не помишљајући да са аеродрома на другом крају света полећу авиони који нишане њихов тих и миран живот. Ушушкани под топлим ћебадима, Срби су мирно спавали у својим малим пријатним становима, а за то време су на леденој висини огромном брзином ка њима већ летели туђи авиони. Авиони су летели да их убијају. Пилоти тих авиона су летели да убијају људе које никада у животу нису видели и о чијем животу тешко да су могли имати било какву представу.

Пилоти су извршавали наређење „америчког народа”, а амерички народ је о животу становника Србије (Косово је Србија!) знао све што је требало да зна. Живот „злих” Срба је америчком народу био показан преко телевизора. А то што су обични, вредни и домаћински Срби стварно били тихи и мирни људи ништа није мењало – ако телевизор каже да су Срби зли, значи да су зли. Амерички телевизор не греша, па он је слободарски и демократски.

Када бих размишљао о тим мени незнатим тихим и мирним људима увек би ме преплавио снажан талас жалости за њима. Али, после краћег размишљања осећај туге би заменио осећај презира. Зашто? Па зато што су баш ти мирни и тихи људи својевремено сигурно позивали на толеранцију, равноправност домаћина и гостију и пре свега на добре односе између Срба и Албанаца. Сигурно су блејали: „Па шта има везе што су Албанци дошли да живе код нас? Па и они су људи, нека живе!”. Тихе и вредне овце су осуђивале паметне и смеле људе када су ови покушавали да отерају још нејаке окупаторе из покрајине. Тихи и мирни људи су позивали на помирење са странцима, одбијање насиља и друге глупе и малодушне поступке. Окупатори су УВЕК

злочинци и нема разлике да ли су дошли са оружјем или без њега. Позивајући на помирење са окупаторима, тихи и мирни грађани су позивали на помирење са ЗЛОМ. Тихи и мирни грађани су позивајући на помирење са окупатором чинили зло и зло им се вратило. Плашљиве и глупе овце су добиле оно што су заслужиле. Можда су, тек онда када се ништа није могло исправити, овце схватиле колико су у праву они које су називали фанатцима, фашистима и радикалима. Али, било је касно.

Затворили смо врата стана изнутра и кренули да прикључујемо телефон. Џеки је паничио. На степеништу, а потом и испред врата зачули су се звуци некаквог кретања. Огласило се звоно на вратима. „Нашим” вратима. Звоно је у тишини затутњало као гром. Звучало је страшно. Имамо госте. Стан је био једнособан: одмах иза улазних врата налазио се мали ходник, лево од улазних врата била је просторија бивше кухиње, а десно једина соба. Све просторије апсолутно празне, нигде да се сакријеш. Врата слаба – метак од аутоматске пушке би пробио десетак таквих. Развалити врата и убацити бомбу у стан такође не представља проблем. Немамо где да се сакријемо, у замци смо. Ми смо „експериментисали” с телефоном на поду ходника, тамо нас је и затекло звоно.

Моментално, без шума и споразумевши се знаковима, Виталик и ја јурнусмо у собу чији је улаз, за разлику од кухиње, био благо истурен. Виталик је нишанио врата СВД-ом практично бескорисним у затвореном простору, ја сам држао улаз на мушици своје пушке. Увек сам носио цео борбени комплет за аутоматску пушку, чак сам и панцир ретко скидао, али тај пут нисам понео ама баш ниједан резервни оквир. Зграда је била сасвим близу болнице и ишао сам „само на пар минута”. Знао сам да се то никада не сме радити у борбеним условима, али тог пута сам то урадио. Опустео сам се. Узгред, био сам тад мало „под гасом”. Опустеност, заборавност и конзумирање пива су, наравно, повезане ствари. Одлично смо знали да нам нема спаса ако су дошли наоружани Албанци. Неколико секунди се на вратима ништа није дешавало, а онда се звоњава, још упорнија, поновила. Чекали смо шта ће бити даље. Да је неко покушао да отвори врата запуцали бисмо. После неког времена сви звуци на вратима су у потпуности престали и ми смо, чекајући пар минута у тишини, послали Џекија да погледа кроз шпијунку.

Џеки је био уплашен, али је ипак пришао вратима и саопштио да не види никога. И ми смо погледали кроз шпијунку како бисмо се уверили у оштровидост дебила. Пошто смо се уверили да је дебил био обазрив и да у видном пољу шпијунке нема никога, решили смо да изађемо из стана који нам је замало постао клопка. Више нам се није причало са домовином. Покривајући један другог, полако смо се спустили низ степенице и с олакшањем изашли из зграде. На улици нас је радосно дочекало врело балканско сунце. Будала Џеки је одмах негде испарио. Проклињући незване госте кренули смо назад у болницу. Неко од наших је још једном ишао у тај стан да телефонира, али није нашао ни жице, а камоли телефон који смо тамо оставили. До краја се није ни разјаснило ко је дошао да нас узнемирава, Срби су касније говорили да су то били Шиптари.

Већ сам рекао да пиће не стимулише обазривост и то што ћу сада да испричам представља још једну потврду раније реченог. Десила се страшна ствар – једне ноћи сам заспао на стражи. За било ког нормалног војника то је срамотан поступак за који нема оправдања. Ја се не правдам, поступио сам веома лоше. Било је то овако.

Мени је припало да стојим на стражи последњу ноћну смену. „Стајање” је само на папиру, у ствари смо седели на столицама. Столице су биле намештене поред БТР-а и наравно поред улаза у болницу. У руској војсци стражарима је најстроже забрањено не само да седе, него и да се на било шта наслањају. Разлог је прост: сео – заспао, наслонио се – заспао. Заспао – умро. Умро и сам, и убио своје другове. А може да испадне и тако да не буду у питању само другови, већ и цела држава. Стражару није дозвољено да седи и то смо сви знали, с друге стране било нас је врло мало и морали смо да стражаримо често, тако да не бисмо дуго издржали да смо то радили како треба.

У суштини, у таквој ситуацији стража или патрола се састоји из двојице, али где да нађеш ту двојицу? У принципу, ми смо као и вршили службу удвоје, али је други стражар по правилу спавао у БТР-у – људи су се јако умарали, а време за одмор нам је катастрофално фалило. Често би се стражару који није спавао придружио и Командир, али није увек било тако. Краће речено, био сам дужан да ступим на стражарско место сам самцит, и то у најбоље време за спавање. Мој претходник ме је пробудио, и пошто се уверио да сам отворио очи, отишао је да спава оставивши ми могућност да пажљиво вршим дужност. Спавао сам у свом БТР-у тако да нисам морао да идем на стражарско место – било је десетак метара од мене.

Столице су биле постављене на места на којима су биле тешко уочљиве посматрачу са стране, што је било урађено ради пружања какве-такве сигурности. Када ме је мој претходник пробудио устао сам још увек припит и баш то је одиграло кључну улогу. Дошавши на стражу стропоштао сам се на столицу и дао се у осматрање. Како је дошло до тога да заспим, не знам. Нисам хтео да спавам, али сам заспао. Заспао сам зато што сам седео на столицу. Заспао сам зато што сам био пијан. Заспао сам и угрозио и себе и све своје другове. Не сећам се како сам заспао, али се зато врло добро сећам како сам се пробудио. Био сам у полу-лежећем, полу-седећем положају на столицу, било је већ сасвим светло – сунце је сијало већ више од сат времена. Око мене су својим послом ходали српски лекари и њихови први јутарњи пацијенти. Лекари нису обраћали пажњу на мене, као да и не примећују да спавам. Тргуо сам се и није изгледало као да сам спавао, већ једноставно „одмарао очи”. Као, на секунд сам задремао. Погледао сам на сат: с обзиром на време, требало је да већ одавно будем замењен. Пошто нисам могао да одем са страже, моја замена је морала да се пробуди сама.

Нисам знао ко је тачно од момака требало да ме замени, с обзиром на синоћне пијанке могуће је да су потпуно и заборавили да одреде стражара за јутро. Било како било, нико није дошао да ме замени. Изванредно организована служба. То што нису дошли да ме мењају скидало је са мојих леђа одговорност за спавање на стражи јер ме нико није видео да спавам. Наравно, Срби су могли да испричају командиру како сам ја „чувао”, али исто тако су могли и да не кажу. Ја наравно нисам извештавао о „лаку ноћ”, а нико ме није ни питао. Никога није зачудило моје необично дуго стражарење. Очигледно да нико није ни знао ко је тачно требало да стоји ујутру. А у великој мери то никога није ни бринуло – сви живи и здрави, па добро. Иако је све прошло глатко, из тога сам извукао поуку, и то не било какву. Више НИКАДА нисам поновио ту грешку и нисам заспао на стражи.

Да се то није догодило на Косову, где су нам супротстављени били наивни Албанци, него у Чеченији, највероватније бих се пробудио у паклу (баш тамо иду они који спавају на стражи и тако угрожавају своје другове), с тим што би моја глава јутро дочекала одвојено од тела јер би била одсечена. То је у најбољем случају – у најгорем

има варијанги напретек, све једна гора од друге. Што се тиче одсецања глава руским војницима од стране Чечена рећи ћу следеће. Пуно пута сам гледао видео-записе тог процеса, и иако све то изгледа непријатно и застрашујуће (Чечени то и снимају због застрашивања), таква смрт је у ствари брза и лака у поређењу с тим да жив изгориш у тенку или да нагазиш на мину и неколико сати умиреш у страшним мукама. Или рецимо с тим да се сатима давиш у леденој морској води помешаној с мазутом у потпуно мрачној и задимљеној подморници, знајући да ти више нема спаса.

То што су Чечени убијали наше војнике потпуно је законито – рат је рат. Ми смо с њиховим терористима поступали на исти начин. Наравно, нисмо секли главе, али ако би Чечен био ухваћен са оружјем, смрт од метка или батина била му је загарантована. Ја ту не видим ништа грубо, рат и јесте убијање непријатеља. Смрт, па и насилна, саставни је део живота, тј. по својој суштини, насилна смрт је сасвим нормална појава. Вук коље овце, слон газу лава, човек једе пиле – у живој природи убиство је свакодневна појава и ако се убиство дешава из самоодбране или због исхране у њему нема ничег лошег.

Лоше је ни због чега убијати било какво створење, али у самом убиству нема ничег лошег, а то се односи и на убиство човека. У рату се мора убијати из самоодбране. Пошто се и рат, у форми смртоносне борбе за преживљавање, свугде среће у природи, онда самим тим и представља апсолутно нормалну и исправну појаву. За све настрадале у рату одговорни су они који нису били у праву. Рат је рат – „Чеси” су убијали нас, ми смо убијали њих.

На скоро свим видео-записима Чечени су секли главе војницима који се, иако су имали могућности да се бар некако потруде да пруже отпор, апсолутно никако нису супротстављали, па чак ни бежали. Нису били ни рањени ни везани, могли су да се супротставе, али су само легли под нож као овце. Разумем да су момци били шокирани ситуацијом, али ипак су имали времена да дођу себи и пруже какав-такав отпор, бар да се потруде да скупље продају свој живот, на пример да избију терористи око или да му откину јаја. Што кажу – да умру мушки.

Пуно пута сам премотавао у глави ту ситуацију, у смислу како бих ја поступио да сам се нашао на месту тих заробљених момака. Много сам размишљао о томе и ни дан-данас нисам сигуран у то да бих имао довољно храбрости и присебности да бар пљунем гнусно лице свог целата. Али све време сам добро знао да ако не бих имао довољно храбрости да умрем као мушкарац, онда сасвим заслужујем да ме закољу као свињу. Сваком по заслуги. Жена може да буде слаба и нема за шта да одговара, а мушкарац мора да буде јак и његова слабост нема оправдања. Човек може да остане човек и у паклу, али мора да буде мушко у свакој ситуацији.

Многе јавне личности су одсецање глава и томе слична ратна застрашивања са видеа користиле као антиратну пропаганду. По њиховом мишљењу, рат је најстрашнија појава данашњице. Ко ратује – он је лош, ко се крије од рата као пацов – он је добар. Кријући се иза тога, погане кукавице славе свој страх и блате хероје. Али у стварности, рат је врло далеко од лидера на списку најстрашнијих људских злодела. Рат представља најочигледнији облик убиства и уништења јер је рат максимална форма ОТВОРЕНОГ супротстављања. Али, ако се пажљивије погледа шта се то дешава на аутопутевима Русије и целог света ситуација се може окарактерисати само једном речју – бојно поље. И шта, је л' неко заступа забрану приватних аутомобила?! А дрога?! А хомосексуалност

која стопроцентно гарантује изумирање човечанства?! А прекидање живота нерођене деце?! Ко се бори против тога? Па, скоро нико, али зато је скоро свака јавна личност „миротворац“!

Ако је рат природна појава, то јест потпуно здрава, онда је сва горе набројана поганштина строго противприродна. Поганштина створена од стране хуманих антиратних хуманиста и дубокоумних прогресиваца. Узгред, још нешто што се тиче убијања деце. Неколико месеци по повратку из Чеченије, док сам касно увече седео код куће, укључио сам телевизор и случајно наишао на емисију посвећену абортусима. У емисији није било хистеричних људи који су држали говоре „за” и „против”, емисија је била конкретна – разни снимци и коментари специјалиста, без сувишног брбљања. Краће речено, у емисији су једноставно показивали и детаљно описивали шта је то у ствари абортус. До те емисије ја сам само површно био упознат са датом темом, у суштини није ме превише ни интересовала – знао сам за ту појаву, али нисам залазио у детаље. То што сам видео у емисији оставило је снажан утисак на мене, поготово ако се узме у обзир да сам се пре мање од годину дана вратио из Чеченије, пре тога био на Косову, а и служење у руској војсци са њеном неизбежном дедовшчином и другим испољавањима грубости такође је добро ојачало моју психичку стабилност. У суштини, грубост је тешко могла да ме запрепасти, али то што сам видео у тој емисији ипак је успело у томе. Запрепастило ме је до те мере да сам наредних пар дана остао под утиском онога што сам видео. Најснажнији утисак на мене није оставила ни беспомоћност детета које не може ни да се туче, ни да бежи, ни подлост мајке (неке од њих још и имају оправдање за такве поступке) која ради избегавања компликовања свог живота убија дете које ништа није скривило, ни чудовишна софистицираност иживљавања над децом, већ ДОСТУПНОСТ тог омраженог злодела. Једноставно и лако – два сата и две хиљаде рубаља. Да ја у тучи убијем одраслог мушкарца добио бих десет година затвора, а за убиство детета не добију ни курца!!! Плаћене убице узимају за своје услуге хиљаде долара, а убиство детета кошта пар копејки!

Са ТВ екрана и новинских страница лукави новинари наметнули су нама, учесницима борбених операција, жиг психопата, манијака и УБИЦА. Чак и кад нас примају на посао гледају нас попреко – него шта, ратовао, УБИЦА, све је јасно. Не знам да ли психолози имају термин „синдром Џона Рамбоа”, али ако постоји, могао би да се примени на многе од нас, уз одређене уступке, додуше. А највише су надрљали „Авганистанци” у своје време – „Ми вас нисмо тамо слали.” Момке „нико није слао”, али су их се зато сви одреда одрекли. Према нама се понашају тако: ако си ратовао, значи да си УБИЦА, а самим тим од убице се треба држати подаље. Тако и бива. Али, ако уђеш у обичан градски аутобус и око себе угледаш мноштво жена свих могућих узраста, можеш у том моменту бити сигуран да се налазиш међу УБИЦАМА.

У данашњој Русији, колико се мени чини, већини жена није чиста савест што се тиче њихове деце. И ти људи се сматрају НОРМАЛНИМ. Њих не гледају испод ока, не плују им у лице, са ТВ екрана их не називају убицама, манијацима и психопатама. Њих примају на посао, поверавају им одговорна места, њих се друштво не одриче. По мишљењу друштва оне су нормалне, а ми, тј. учесници свакојаким ратова, нисмо. Е па, ја и нећу да будем нормалан за такво друштво!!! Штавише, хоћу да будем максимално ненормалан за такво друштво. Хоћу да будем нормалан што се тиче закона природе, закона датим од Бога. Савремено друштво је за мене друштво моралних изрода. Колико пута сам од „узорних” жена слушао коментаре на рачун жена које су по њиховом мишљењу „лоше” поступиле: „Е, глупаче – дете родила! Шта има да рађа – па још је

млада, треба да се најиви! Родила без мужа, ју каква срамота!” Тако је то код „узорних” и „паметних” жена, мужа немају па док су младе децу не рађају, већ их све редом убијају. Најважније је да се не прочује превише, а све остало је нормално, све је пристojно, све је добро. Па, оне су узорне жене савременог друштва, друштва људи којима је телевизор испеглао мождане вијуге.

И шта онда рећи Чеченима кад кажу да што више руских свиња убијеш биће мање греха на земљи. Добро „Чеси” и кажу, али ипак у нечему греше – без обзира на све, нису се још сви Словени претворили у свиње. Има још у Русији ЉУДИ. Али премало. Јасно је сад шта ја мислим о суровости рата – рат је врло далеко од водеће позиције у суровости у данашњем свету.

За то време, наш живот у болници ишао је својим пређашњим током – демонстрирали смо војно присуство Русије, помало вршили функцију заштите, дружили се са локалним становништвом и практично непрекидно „испирали грло”. Иако је командир знао да у датој ситуацији не може бити другачије, ипак се трудио да колико је то могуће ограничи количину алкохола који смо испијали. Свеједно, са алкохолом није било проблема и могли смо да га купујемо и пијемо кад год смо хтели, само да не привлачимо пажњу командира.

Са алкохолом није било проблема, али било их је са храном. Поред сопствених залиха које су се састојале од кутија са конзервама рибе и кутија са кексом, неколико пута смо (по правилу три пута: доручак, ручак, вечера) добијали топли оброк. Поред каше, супе и хлеба, возило са намирницама нам је достављало и разне конзерве: какао, кондензовано млеко, рибу и наравно динстано месо. Конзерве су биле како из војних залиха тако и од оних које нам је послала управа Москве. Касније, како се повећавала бројност људства, конзерви је стизало све мање, али тих дана кад смо тек ступили на чување болнице „храновози” само што нас нису молили да узмемо неку конзерву.

Топли оброк практично никада нисмо узимали, колико се сећам тих дана су истоветно поступали војници на свим положајима, тако да су се „храновози” враћали назад са скоро пуним казанима. Увек смо узимали киселу воду и понекад конзерве. Киселу воду су за разлику од свега осталог доносили у малим количинама и делили је шкрто. Срећа па смо Дебели и ја још имали залихе „накрадене” енглеске воде. Напољу је била страшна врућина, сунце је немилосрдно пржило, врели асфалт је сунцу одговарао истом мером, тако да нам се није јело, само смо били жедни. И то не да пијемо нешто топло или не дај боже вруће као што је чај, кафа или какао, већ напротив, нешто освежавајуће, на пример воду. Или пиво. С обзиром на све горе речено, није тешко погодити да смо од понуђених конзерви изабрали рибу и месо које смо касније искористили за сервирање импровизоване трпезе у време вечере.

Поред свих горенабројаних видова исхране, неки од нас су првих дана успевали и да оду у кафе да ручају. Додуше, реч „ручак” није сасвим прикладна пошто људи по правилу ручају средином дана, а ми смо у кафе ишли или ујутро, или ближе вечери. Ипак, с обзиром на то да је наша трпеза у ствари представљала комплетан ручак, онда термин „ручати” ипак више одговора. Кафе се на српском зове „кафана”, са нагласком на средњем слогу. Реч је женског рода. Већина нас, руских војника и официра, из неког разлога је уместо „кафана” говорила „кафан”. Реч мушког рода са нагласком на последњем слогу – необјашњиво и бесмислено извртање језика. Све кафане у Приштини биле су затворене, а ни та коју смо ми тих дана посећивали није била

изузетак. Власник, а стицајем околности и кувар-шанкер-конобар, своју кафану је отварао специјално због нас.

Та кафана у којој се касније догодио сусрет које је умало био судбоносан по нас, а можда и по цео град, била је типична за Србију. Мала сала са десетак столова, шанк, и то је отприлике све што је тамо било. Али, као што је познато, у српској кафани није битан ентеријер, већ јела која се тамо нуде. Српска кухиња је (заслужено) позната по специјалитетима од меса. Тих дана су баш месо са роштиља, помфрит и салата и били наш ручак. Уз ручак је ишао и децилитар ракије, а после ручка кафа. Било је јако добро: унаоколо опасно окружење, у кафани комфор, у рукама оружје, у џепу паре, на столу укусна храна – сто година бих могао тако. Власник кафане, окретни момак мало старији од нас, из поштовања према руској браћи хтео је да нас послужи бесплатно, али сваки пут смо платили за себе. Ствар није била само у поштењу и томе што смо знали да је у таквој ситуацији било ком од локалних Срба потребна свака пара, већ и у елементарно здравом разуму – ако му данас не платимо ручак, Србин сутра једноставно неће отворити кафану. Мислим, кафана ће као и увек бити затворена, али нећемо моћи да нађемо власника. Узгред, самог власника кафане је на нашу молбу тражио горепоменути полицијски специјалац. Кафеџија му је био пријатељ, или само познаник. Једног дана смо се запричали о кафанама и пожалили на то што су све затворене (што није чудно за град у рату), а специјалац који је присуствовао разговору рекао је да ће нам организовати одлазак у кафану. У кафану смо ишли десетак пута, а онда је власник негде нестао, а и односи са Србима су касније захладнели.

Мени није давала мира тема учешћа руских добровољаца у борбеним операцијама на територији бивше Југославије. Када сам други пут био у Босни 2001. године чак сам хтео и да одем на гробље које се налазило недалеко од насеља Прибој како бих својим очима видео гробове наших људи који су погинули за идеале словенског братства. Ипак нисам тада отишао на гробље, околности ми нису дозволиле. Пошто сам тим питањем почео да се интересујем још пре војске, за време косовских дешавања тражио сам начин да сазнам нешто више о тим људима. Једном сам се с таквим питањем обратио Србину специјалцу. Одговорио ми је да зна за учешће једног таквог човека у борбеним операцијама на Косову. Тај човек је био капетан, тенкиста. Где је конкретно ратовао, шта је радио, одакле је тачно из Русије дошао, Србин није знао. А можда је и знао, али ми из неког разлога није рекао.

Као што сам већ рекао, међу српским медицинским особљем било је десетак девојака које су код нас, наравно, изазивале највеће могуће интересовање. Девојке нису биле лепотице, једноставно обичне српске девојке. Преко дана скоро нисмо комуницирали, али увече, када су доктори завршавали свој посао а ми наш дневни одмор, појављивала се шанса да попричамо. Наравно, ми смо били ради зближавању са Српкињама, а ни оне нису бежале од нас, али је ипак колико ја знам већина нас, а ту спадам и ја, остала како се то каже, кратких рукава. Увече смо се окупљали за импровизованом трпезом, дружење се одвијало уз пиће и мезе. Девојке практично нису пиле, али се зато мушки део „друштва” (ми и Срби) није устезао по том питању. Разговор се одвијао онако како нам је познавање језика дозвољавало, али уз очигледно обострано интересовање. Наши момци су се веселили, покушавајући на тај начин да забаве или Српкиње, или сами себе. Дијалог се водио на измешаном српско-руском језику са великим примесима гестикулације и смеха. Српкиње су биле уздржане и ја ни дан-данас не знам да ли смо им били интересантни као мушкарци и да ли су од нас очекивале да будемо одлучнији, или смо им ипак били превише необични и неинтересантни по питању ближих односа.

Мени лично је у испољавању одлучности сметала језичка баријера, и што је још важније, један психолошки феномен који су многи песници описали. Што се језичке баријере тиче, све је јасно – девојка која ми се свидела није говорила руски, а ни ја нисам савршено баратао српским. Једна ствар је споразумети се с продавцем у радњи или са српским војником, а сасвим друга ствар је објашњавати девојци нешто у вези са својим симпатијама. А било би веома компликовано чак и једноставно забављати своју девојку пријатним разговором ако се језик не зна савршено. Разлог важнији од језичке баријере био је чисто психолошког карактера. Девојка с којом сам тада хтео да успоставим ближи однос ми се свидела, и баш та околност је одиграла кључну улогу. Док остале Српкиње нису на мене остављале нарочит утисак и моје мишљење о њима стајало је у просту формулу „девојке к'о девојке”, конкретно ова ми је била симпатичнија од осталих. Интересантно је то што се она чак држала одвојено од других и није нарочито учествовала у весељу. Она ми се свидела, а ја сам, као што увек бива са мном у случајевима када жена изазове искрене симпатије код мене, имао трему.

Ни тада у младости па чак ни сада не могу потпуно да се решим те глупе напетости у комуникацији када ми се нека жена стварно свиђа. Када причам са неком девојком, па и лепом, али ми се не свиђа нарочито, тада немам никаквих потешкоћа да се понашам опуштено, али сасвим је друга ствар када према девојци имам искрене, често необјашњиве симпатије. Почнеш да осећаш неку необјашњиву напетост, као да се бојиш да ћеш је уплашити, а поред тога још и никако не можеш да изабереш добре и одговарајуће речи како би одржавао разговор. Последица тога је да скоро одмах почнеш да се осећаш глупо, што још више отежава ситуацију.

Ако девојка схвата ситуацију, она ће и сама наћи речи потребне да би разговор опстао и поправиће ствар, а ако не (а таква је, нажалост, већина) онда од разговора, а самим и зближавања, нема ништа. Узгред, светски познате јапанске гејше, које упркос распрострањеном мишљењу нису биле обичне проститутке, поред осталог подучаване су и умећу вођења пријатног разговора. Не би било лоше да девојке целог света изуче ту једноставну науку. И тако, ако се свему реченом дода још и мојом напетосту приметно увећана језичка баријера, очигледно је да се тада баш и нисам прославио као кавалер. Наравно, упознао сам се с њом, али нисам успео да наставим интересантан разговор.

Како бих ситуацију усмерио у бољем правцу, за успостављање везе потражио сам помоћ од Србина који се нашао у близини, а то је био читаоцу већ познати полицијски специјалац. Питао сам га како да предочим девојци своје симпатије и жељу за успостављањем везе, али Србин се уместо одговора насмејао и рекао ми да јој само приђем, узмем је за руку и кажем јој да је сада моја девојка. То је једноставан и вероватно најправилнији начин откад је света и века, али га ја нисам искористио опет због своје кретенске напетости. Кретенске, зато што сам у тој ситуацији и испао прави кретен. После те вечери видео сам ту девојку још неколико пута, ако се не рачуна радно време преко дана. Ништа се није догодило између нас, што и јесте сасвим оправдан резултат моје, такорећи, за мушкараца неприкладне неодлучности. Сам сам крив. Тако је та девојка допунила дугачак списак пропуштених шанси са женама. А тај списак је прилично велик, а што је најинтересантније на њему има и жена са којима сам једном успео да ступим у ближи контакт, али уместо да продужим тај однос и уживам и лепоти и нежности, ја сам из неког разлога губио везу са већ провереном лепом девојком која је још и била добра према мени.

Без обзира на то да ли се веза губила због мојих глупих поступака или игром случаја, на овај или онај начин, те девојке су допуњавале прекобројну листу пропуштених прилика. Па иако је и мени у односима са женама, фигуративно речено, више пута упадала секира у мед, тиме је само пропуштених прилика било још више. Узгред, ја ову књигу пишем углавном ноћу, пошто баш ноћу наилази инспирација. Други мушкарци су те исте ноћи вероватно проводили заузети нечим пријатнијим од ударања по тастатури, ја овде пишем књигу, а живот ми пролази. Оцени хумор, драги читаоче.

Било како било, један од наших момака је ипак успео да ступи у везу са Српкињом. Није ми позната права природа тих односа, нисам посебно залазио у то, али више пута је тражио од командира да напусти наш положај на целу ноћ. Наравно, он је одрадио стражу која му је припадала, а тек затим ишао својој девојци. Не знам како је решавао то питање с командиром. Ноћно кретање по немирној Приштини за руског војника је само по себи представљало веома опасну ствар, а ако се томе дода и потпуно одсуство било какве везе међу нама и љубавником-херојем (нисмо имали преносне радиостанице, а мобилни телефони су тада били реткост), ствар постаје права авантура. С војно-правне тачке гледишта, то је био прекршај. Али, упркос томе, капетан В. је дозвољавао момку да иде на састанке. Дозвољавао му је зато што је био нормалан и паметан човек. Командир је врло добро знао да седећи у болници представљамо одличну жртву, и да многобројни Албанци не би морали превише да се труде ако би решили да добро распале по нама – наш положај, посебно преко дана, био је као на длану. Ићи на састанак по граду уништеном од стране разбојника било је опасније него седети у болници, али у случају доброг напада, шансе за погибију су биле 99% у оба случаја.

Могло је чак и да се деси да нас љубавник-херој који би се вратио рано ујутро све пронађе „помало мртве”. Интересантно би било видети његово објашњење командирима поводом тога како је могло да се догоди такво чудо, да он не само да је остао читав и неповређен, већ да уопште ништа не може ни да каже о синоћном догађају на положају. У датој ситуацији битан је занимљив психолошки моменат који увек постоји када се у таквој ситуацији нађе човек који има савест али не и челичне живце. Исправан човек који не може да остане потпуно хладан почиње да осећа кривицу због тога што није био са друговима када су погинули. Чак и ако зна да није његова кривица што се то десило, човека ипак у дубини душе гризе црв и не да му да заборави то што се догодило. Чак и ако зна да не би могао да помогне својим друговима, осећа се кривим због њихове погибије. Размишљање о томе да је он могао да помогне (иако реално није), да је од њега све зависило (иако реално и није морало), да је баш он урадио нешто погрешно (иако је у ствари исправно поступио), дуго не да мира исправном али психички нејаком човеку. За тај психолошки моменат не знам само из паметовања у књигама.

Једном сам, сад већ у Чеченији, грешком замало поубијао неколико својих људи. Грешка није била моја, већ командира њихове групе који је дајући ми координате побркао лево и десно у односу на оријентир и тако усмерио ватру мојих митраљеза на своју групу. Када сам кроз пола минуте схватио да сам пуцао по својима, моја једина мисао је била: „Не дај Боже да сам неког од својих људи погодио.” „Погодио” би у датом случају значило убио или обогалио – од поготка метком калибра 14,5 мм нема лаког рањавања. Осећао сам се кривим због тога што се десило, иако сам тачно извршио наређење. Занимљиво је да се тада КПВТ заглавио: испалио сам отприлике пола кутије, а онда је дошло до заглављивања метка (ретка појава) и баш због тога сам

прекинуо паљбу. Док сам отклонио застој прошло је неколико драгоцених секунди и преко радија сам добио команду да пренесем ватру на други објекат.

Тада сам знао да не би била моја кривица да се десило оно непоправљиво – пуцао сам тачно по координатама, али пуцао сам БАШ ЈА! Ја сам пуцао, што значи могао сам нешто и да променим! Мада, шта сам могао да променим... А командир који је помешао лево и десно нису ништа нарочито урадили, само су му рекли да је дебил и да следећи пут буде пажљивији. И тако, момак је дошавши ујутру у болницу могао да нађе нас, своје другове, мртве, и ако не би био бездушан човек одмах би схватио да су нас убијали док је он уживао са својом девојком. Момак није био бездушан, а ево и зашто.

Кад смо одлазили са Косова, он је, уместо да само нестане без поздрава, на крају отрчао до своје девојке, и како није имао другог начина да јој помогне у предстојећим страшним мукама које су биле приређене свим косовским Србима, хтео је да јој остави петсто долара, солидну суму по нашим мерама. Српкиња је одбила, и одговорила јасно и гласно – „Нисам курва!” Момак јој је нудио помоћ а не плаћао услуге, али она је ипак одбила. Тај лик, као и сви ми уосталом, није био богаташ. Паре би му сасвим лепо користиле код куће, али он је хтео да их искористи како би помогао својој девојци. А притом ту девојку више никада не би видео. По савременим циничним и користољубивим стандардима, такво витештво није баш најразумније. Ипак, не придржавају се сви људи савремених стандарда. Ја их се лично не придржавам, сматрам да никада не треба заборављати на лични интерес, али свеједно, поштење је битније од личног интереса. Вероватно је тако размишљао и мој колега, потпуно свестан тога да ће у ближој будућности сваком косовском Србину доћи црни дани и да ће свака пара значити. Он је хтео некако да помогне својој српској девојци, али је ова ту помоћ одбила, сматрајући да су понуђене паре покушај плаћања услуга. Турка.

Што се мене тиче, не видим ништа лоше у материјалној подршци жени од стране мушкарца. Тако је одређено природом – мужјаци већине животињских врста обезбеђују својим женама приступ храни. Што је одређено природом то је дато од Бога, а самим тим и исправно. Не знам како се завршила прича с парама, да ли их је Српкиња узела или је до краја остала при свом мишљењу. Битно је нешто друго – човек је био добар, и тешко да би остао равнодушан да је нашао своје другове мртве.

Могла је да се деси и друга варијанта развоја ситуације – ми бисмо остали живи, а наш љубавник-херој се не би вратио. Ситуација је сасвим реална, и како би свео шансу њене реализације на минимум, командир је доделио пратњу нашем ноћном сладостраснику. Пратња је била додељивана само испочетка, а касније, као што се и могло очекивати, лик је одлазио сам-самцит.

Не знам о чему је он размишљао кад је набацивши на раме свој пушкомитраљез РПКС-74 направио први корак у сусрет ноћној натовској патроли која је грмела гусеницама и ко зна чијој пуцњави у Приштини, али у сваком случају све је изгледало јако романтично и опасно. Мислим да би све девојке света високо оцениле витешку романтику тога што се дешавало. Вероватно се тек једна у милион данашњих девојака може похвалити тиме да је ради сусрета с њом мушкарац са оружјем у рукама кроз ноћ препешачио скоро цео смртно опасни град.

Ја нисам романтичар али зато волим екстремне ситуације, а ни према женским чарима нисам равнодушан, тако да ми поступци мог колеге изгледају веома привлачно –

интересантно и мушки. Има у тим поступцима нечег што човеку пружа необјашњиво и неизрециво пријатна осећања – природно, здраво, исконски, у суштини право мушки. Ако жене може да купи било који богаташ, и да им се удвара било која лажљива и превртљива хуља (што је мање достојанствено, него их само поштено куповати), онда да прође кроз поменути град ради сусрета са женом може само МУШКАРАЦ. А ако је мушкарац стварно мушкарац, онда је то и достојанствено и пријатно!

Што се тиче могуће провере вршења службе од стране команде, наш Командир није имао чега да се плаши. Током ноћи провера због опасности није долазила, а до јутра је љубавник-херој већ био на свом месту. Што се тиче проверавања уопштено, оно се спроводило најчешће по договору – нерегуларно и формално. Понекад би дошао неко од виших командира и начелника, и пошто би се уверио да је код нас све мање-више у реду, вратио би се тамо одакле је и дошао. Непосредно на положају били смо потчињени само нашем Командиру (и то не само ми, већ и сви мени познати делови батаљона), и за оно што се дешава конкретно код нас знао је само он, а и то како-тако. Радио-веза није била претерано поуздана, колико се сећам једва да је имала домет до суседног положаја и апсолутно никако није досезала до штаба. Краће речено, били смо препуштени сами себи, и то у правом смислу речи. Ако се томе дода још и систематско алкохолисање, накупљена и неискоришћена агресивност која свакако није доприносила дисциплини, еуфорија изазвана нашим поносом, па још и то што нисмо могли да разумемо забрану указивања помоћи Србима од стране команде, било је јасно да ће у нашем батаљону ускоро завладати анархија. То се и десило.

Оно што је почело као показивање највише могуће професионалности и дисциплине из дана у дан је прерастало у потпуну анархију. Већ за време нашег доласка у болницу свим деловима батаљона су на терену аутономно командовали командири водова. Тако нама није управљала ни врховна команда па чак ни команда батаљона, већ малтене команданти герилских одреда. А и сама реч „управљали” није потпуно одговарајућа, тачније би било рећи да су покушавали да управљају. То им је полазило за руком свакојак, у зависности од њиховог ауторитета и личних квалитета. Личних квалитета како самих командира тако и њихових потчињених. Узгред, неки од старијих командира су такође узимали директног учешћа у конзумирању алкохола, и то наочиглед нас, тј. потчињених.

Наравно, и Срби су све то видели. Руска браћа су се показала у правом светлу – јаки, до зуба наоружани волови занимали су се ојдеравањем, возањем на БТР-овима, уживали, и никога од Срба нису штитили. Прави хероји. Ситуација у нашем батаљону је подсећала на оно што се десило Наполеоновој војсци у Москви 1812. године. Обрадовани успехом, Французи су почели да пију и проводе се, што је довело до тога да Наполеонова војска брзо изгуби борбену готовост. У принципу, месец дана након доласка на Косово, наш батаљон који је примерно извршио задатак изгубио је своју борбену готовост. То јест, сви његови засебни делови су још како-тако и могли да се боре, али батаљон у целини не, јер се њиме није могло управљати. Без губитка иједног човека или иједног комада технике батаљон је изгубио борбену готовост. Пијанка је погубила хероје.

Приликом разговора с момцима који су дошли на наш положај испоставило се да је већ дошло до првих размирица међу нашим – нереализована агресивност у комбинацији са алкохолом нашла је свој вентил. По причи, једном је ствар дошла чак и до оружја, али је на срећу све прошло без жртава. И Србима је чини ми се постајало јасно да их

нико неће бранити. Српску еуфорију из првих дана, изазвану доласком руске браће, заштитника и помоћника, почели су да смењују неразумевање и хладноћа у односима с нама. И српске девојке су причале с нама знатно мање него првих дана, а и уопште интересовање за нас од стране Срба се полако гасило. Ипак, Срби нису испољавали непријатељство, као што га нису испољавали ни Цигани који су заједно са горепоменутиим Србима страдали од албанског терора.

Цигани на Косову су били знатно чистији од својих рођака који се у изобиљу могу наћи по свим железничким станицама Русије. На Косову се Цигани нису бавили прошењем, крађом и продајом дроге, већ су радили заједно са Србима. Очигледно да је такав начин живота и одредио њихов пристojнији изглед. У болници коју смо ми чували радио је и један старији представник тог древног и многим мрског народа. Радио је као ноћни портир, мада је тешко разумети због чега је болници у граду захваћеном ратом потребан ноћни портир. Сваке вечери долазећи на посао стигао би баш у моменту кад смо ми постављали сто за вечеру. Наравно, сваки пут смо га позивали да учествује у вечери. Он је нашим ђаконијама додавао ствари донесене од куће, не сећам се шта тачно, и вечерао је заједно с нама. И наравно, пио заједно с нама. Једном је, још пре приметног захлађења наших односа са мештанима, неко од момака гласно изразио жељу да нешто добро појебе и пожалио се на недостатак жена које би ту могле да помогну. Чувши те тужне речи, старац је обећао да ће да исправи ту неправду и доведе нам неколико младих Циганки.

Ми смо се веома обрадовали таквом обрту ситуације, требале су нам жене а и Циганка је у суштини егзотика. Мене баш и није размазила женска пажња и пре свега ме је интересовала сама блискост са женом, егзотичне особине жене ме нису много интересовале, тада ме то питање није ни занимало. Интересантно је да ни сада, у време писања књиге, не знам ниједног (!) мушкарца који би могао да се похвали блиским односима с Циганком. Ја лично сам у свом животу успео да се поближе упознам са представницама вероватно десетак различитих народа, чак сам једном имао прилике да пробам стварно лепу Африканку (узгред, жена к'о жена, само црна), али Циганку нисам имао прилике ни у рукама да држим. Деда је рекао да су девојке симпатичне и да ће бити блиске са свима нама, да нико неће остати незадовољен. Биће две или чак три девојке. Куд ћеш боље! Ми, навикнути на то да у Југославији за проста и природна задовољства увек мора да се плати, одмах смо рекли старом да имамо пара. Деда је одговорио: „Не требају паре, нису оне курве.” „Па ако не треба, не треба, нама још боље, ако хоће да попију – угостићемо их” – завршили смо ми.

Старац је пошао у чергу, а ми смо остали да с нестрпљењем чекамо. Неко је упорно тражио презерватив за себе. Ја сам их имао много и што се тога тиче нисам се бринуо. А и да их нисам имао, опет се не бих бринуо. А презерватива сам имао много јер сам их користио као својеврсну навлаку за цев митраљеца. Презерватив је штитио моје митраљезе од уласка воде и прљавштине у цев. Имао сам и платнене навлаке али сам их чувао, јер у случају да се појави потреба за брзим отварањем ватре не би било времена да их скидам са цеви и самим тим би навлака намењена цеви постала навлака за први метак. Поред осталог, по завршетку службе навлаке треба раздужити заједно са возилом. У војсци ти у главу утучено правило да је губитак војне имовине строго недопустив па ни мој мозак није био ослобођен те мантре – чим добијем имовину одмах бих кренуо да размишљам о томе како ћу је касније вратити назад.

За губитак имовине увек је крив онај ко ту имовину дужи, разноразна оправдања се ретко прихватају. У принципу, за војску је то исправан приступ, у супротном би сва имовина била изгубљена, украдена и покидана. Психолошки однос војника према губитку имовине јако лепо описује термин који означава било какву ситуацију која је довела до нестанка ствари. Сваки поступак или одсуство поступка човека који је изгубио било какву ствар у руској војсци се означава речима: „Човек је 'пројебао' ту и ту ствар.” Термин „пројевати” значи да ће без обзира на околности нестанка ствари човек одговоран за њу аутоматски бити крив за њен нестанак. Понекад „пројебавање” и најбезначајнијих државних ствари, на пример обичног пешкира, може да доведе до колосалних последица по „пројебавача”. На пример, до ненадокнадивог губитка здравља као последице васпитних мера старијих војника. Као што сам рекао, сам принцип је исправан, али има и екстремних ситуација.

Резервне навлаке, разуме се, нисам имао, тако да сам користио презервативе – куртон је ионако ствар за једнократну употребу. Ипак, презервативи се нису показали као најбоље решење јер је латекс у додиру с металом брзо пуцао. Да сам могао да набавим презервативе за Терминатора вероватно би све било у реду, а овако сам убрзо морао да одустанем од своје рационалне идеје. Али добро, није кондом ни намењен за митраљез. Без обзира на дужност, мисли су ми се стално враћале на предстојећи пријатни сусрет. Већ сам говорио о тадашњем сасвим скромном искуству у интимним разговорима са женама, тако да је ишчекивање сусрета за мене било узрујавајуће. Са узбуђењем сам чекао сусрет, иако сам се трудио да друговима не показујем своје слатке муке. Највероватније је слично расположење било код свих нас, изузев Командира – старог мудрог војника. Он, узгред, није намеравао да учествује у забави, али се према нашим жељама и потребама понео практично очински – дозволио и одобрио.

Док су се вукли минути ишчекивања, неко међу нама би започињао разговор о девојкама – али код мене су се мисли вртеле само око предстојећег задовољства. Али, минути чекања су се већ бројали десетинама, а старац се још није појављивао. Већ смо почели да подозревамо да нас је обмануо, или је на путу успео да постане жртва Албанаца (који несрећник!) чим се нашао на асфалту. Од момента његовог одласка прошло је отприлике сат и по, а до циганских кућа није требало више од пола сата. На нашу велику жалост, стари се вратио сам. Разлог за то образложио је најоптимистичнијим речима – по његовим тврдњама, девојке су се спремале да дођу предвече. Разлог за његово задржавање нико није покушавао да разјасни, задржао се, па шта, чим су девојке решиле да дођу касније то што се задржао ништа не мења. Поново смо се дали у чекање. Како бисмо били у потпуности припремљени за долазак другарица, довели смо у ред собу која нам је била додељена. Прострли смо по поду вреће за спавање и донели остале ствари, и наравно припремили ускладиштени алкохол – ако девојке буду хтеле да попију. Али, без обзира на то што је већ почело да се смрква и што је од момента кад се старац вратио већ прошло доста времена, девојака и даље није било. Е, ђубрад, ни трунке савести! Опет смо кренули да наваљујемо на старца да иде и потера женске. Старац није сам отишао, али је зато послао младог Циганчића да извиди како тамо стоје ствари. Не сећам се више свих детаља, углавном, остадосмо кратких рукава те вечери. Девојке нису дошле, али је старац рекао да ће сутра сигурно да дођу, да ће се он побринути за то. Нисмо имали шта да радимо па смо морали да се задовољимо пивом и посматрањем ствари које су се дешавале око нас.

Те ноћи су се неки људи више часова вртели око напуштене бензинске која се налазила недалеко. Оне исте бензинске иза које су се наркоси Њеног величанства „звекнули по

вени”. Судаћи по изгледу, бензинску су Срби напустили сасвим недавно, очигледно је радила до самог доласка снага КФОР-а у Покрајину. Пошто на бензинској није било видљивих трагова рушења, може се претпоставити да су пљачкаши имали шта да траже у згради. Као и обично, остало нам је непознато ко су били „момци из ноћне смене” и шта су тачно радили код бензинске пумпе, али ипак су успели да нас мало изнервирају. Мислим да су се тада пробудили и сви они који су отишли да спавају после смене страже. Ми смо имали ноћне нишане за аутоматске пушке и снајпере, али они су били далеко од савршенства и нису давали нарочиту предност осматрачу. Дебели је покренуо мотор БТР-а (да не троши акумулатор) а ја сам заузео своје место за митраљезима и кроз нишан осматрао бензинску.

На БТР-у нема ноћног нишана тако да ми је било тешко да осматрам, нисам могао добро да распознам шта се дешава око зграде. БТР је пре свега транспортна а не борбена машина па му је сасвим довољан обичан, дневни нишан. Нишан оружја на БТР-80 опремљен је осветљеном кончаницом која има могућност регулисања јачине светлости. Регулација је намењена томе да спречи да прејака светлост заслепи митраљесца. Што је напољу тамније то је потребније слабије осветљење и обратно, када се тек појави сумрак осветљење мора бити максимално. Једноставна ствар. Тако је испало да сам могао јасно да видим кончаницу, али у шта је тачно било уперено моје оружје видео сам, што кажу, ту и тамо. Могао сам непосредно да разазнам контуре саме бензинске, тако да је отварање насумичне ватре по згради за мене био сасвим остварљив задатак. Без већег труда Командир је лако могао да врши корекцију моје ватре по принципу „горе – доле”, „лево – десно” (да, да, опет оно „лево – десно”).

КПВТ је био најмоћније оружје које смо имали на располагању, сем тога, баш митраљез је омогућавао велику густину ватре и тако представљао добро средство за онемогућавање непријатељских дејстава и самим тим се сва наша ватрена моћ ослањала на ефикасност мог гађања. Наравно, имали смо још и снајпера Виталика, али његова ватра је у условима слабе видљивости била неефикасна. У суштини, у условима када нема могућности да се добро нациља, густина ватре је важнија од прецизности и снаге. Чекали смо да видимо како ће се даље одвијати ситуација, али нејасно кретање око бензинске се наставило, а ситуација је остала на месту без даљег развоја. Нисмо знали ни око чега су били заузети ноћни незнанци, да ли су нас посматрали, да ли су се спремали да нас нападну, или су неким својим послом дошли на бензинску и трудили се да тај посао остане непримећен с наше стране. Могуће је да то што су незнанци радили уопште није имало везе са нама и да чак нису ни слутили да се ми налазимо у близини. Када је чудни циркус постао прилично активан затражио сам од Командира дозволу да по бензинској, изнад незнанаца, отворим ватру упозорења. Командир је наредио да се не пуца, да се чека наређење, врши осматрање и прати шта ће бити даље. Командир је поступао мирно и без притиска, показао је борбено искуство и личне квалитете.

Повезали смо се радио-станицом са суседима и обавестили их о ситуацији. Суседи су обавестили оперативног дежурног о нама а он је обавестио њих о спремности резервне групе за полазак. На војном језику то је значило да ће нам у случају почетка сукоба брзо указати помоћ. Пажљив читалац се сећа да нас је на Косово првобитно стигло око двеста, а авиони из Русије практично нису ни довели појачање. Већина војника се налазила на обезбеђивању неког објекта. Значи да је у састав „резерве” највероватније улазио један БТР-80 са посадом, командиром и пет-шест војника. Чак је и човеку апсолутно неупознатом са војном науком јасно да таква група тешко може пружити

праву помоћ, а да се пробије до места борбе кроз непријатељске позиције може само чудом. Сем тога, било би ризично слати резервну групу ноћу – напад на стражу се често намерно организује ради одвлачења појачања у раније припремљену заседу. У Чеченији су лукави „Чеси” стално тако поступали, нажалост, у многим случајевима успешно. Понекад би чак резервна група која жури у помоћ доспевала под ватру отворену са сопственог положаја. Рат је рат – побеђује јачи, а војно лукавство је такође показатељ снаге, у датом случају снаге ума. На нашу срећу на Косову нам нису били супротстављени окорели „Чеси”, већ не знам ни ја какви Албанци.

До јутра се све на бензинској стишало. На крају нисмо ни сазнали шта се тамо тачно ноћу дешавало. Преко дана смо отишли тамо, пажљиво све осмотрили, али ништа интересантно нисмо нашли. То јест, у правом смислу речи уопште нисмо нашли никакве карактеристичне трагове по којима би се могло одредити или бар претпоставити ко и шта је ту радио протекле ноћи. Краће речено, све се одиграло по шаблону који је тих дана већ постао класика – око нас је све врвело од ноћног живота о ком ништа нисмо знали. Неко је нешто непрестано радио, али ко су били ти неки и шта су тачно радили, нисмо знали. Једино што смо са сигурношћу знали било је то чије су куће ноћу гореле. Гореле су српске куће. У суштини, као што сам већ говорио, дан после нашег појављивања у Покрајини ситуација је престала стварно да зависи од нас. Првог дана смо ми били краљеви, ток светске историје и судбине милиона људи били су у нашим рукама, а онда смо постали скоро па пасивни посматрачи. И што се тиче политике, и што се тиче контроле над окружењем. Наших пет минута је прошло. Треба напоменути да ми то тада нисмо стварно разумели, ја лично сам то схватио тек неколико година касније.

Срби су нам ујутру рекли да су на бензинској мајсторисали Шиптари и такво објашњење ми се чинило највероватнијим. Албанци су у то време већ читавим хордама свуда и стално гмизали, самим тим би најједноставније било претпоставити да су ноћни мајстори били управо они. Као што је познато, најпростија претпоставка често бива и најтачнија. Захваљујући тим изродима, ми се још једном нисмо наставали, неиспаваност је код нас већ добила хроничну форму. Без обзира на попијено пиво, те ноћи нико није био пијан, штавише, део алкохола је остао нетакнут и пуштен је у промет тек у зору, када је опасност прошла. Припити и уморни, неки од нас су отишли да спавају, а други су наставили службу.

Као што сам рекао, почели смо да пијемо готово непрестано, пили смо јер смо се осилили, али и из неугодности. Осилили смо се зато што смо себе видели као „жестоке момке”, због адреналина, младости и лета. Неугодност смо осећали због стида пред Србима због наше неспособности да их заштитимо од америчко-албанског терора, због осећаја неостварености наших заштитничких замисли, и уопште због поимања чудовишне неправедности свега онога што се дешавало тих дана на Косову. Многи од наших момака су били равнодушни према Србима као таквим и у бившој Југославији су се нашли искључиво захваљујући жељи да „служећи миру” помало зараде, али чак и они су схватили суштину онога што се дешавало на Косову. Чак и онима који су просто дошли ради посла било је савршено јасно да се на Косову дешава колосална неправда, и да албански окупатори кријући се испод америчких скута пљачкају и отимају исконски српску земљу убијајући и мучећи њене староседеоце. Стара и апсолутно исправна парола „Смрт окупатору!” овде је функционисала сасвим обрнуто. На крају би код сваког од нас преовладао један или други мотив, све је зависило од личности, али практично сви смо пили и Срби су то морали да гледају скоро сваког дана. Са

стране је све то изгледало као да смо у својству некаквих екстремних туриста дошли на Косово да се проводимо.

Дан је прошао без посебних брига и доживљаја и наступило је вече када је требало да се сретнемо са младим Циганкама. Старац је поново дошао сам и изјавио да неће да пуне девојке саме јер се плаше за њихову сигурност – унаоколо је било много Шиптара. Деда је рекао да ако би неко од нас пошао с њим до циганских кућа, то би сигурно послужило као гаранција безбедности и онда би девојкама дозволили да нам дођу у госте. Иако то није било далеко, шетање по ноћној Приштини је ипак представљало опасну ствар па нам Командир испрва није дозволио да идемо по девојке. Поред тога наш љубавник-херој је такође напустио положај и ако би још неко сем њега био пуштен у болници би остало врло мало људи. Наравно, у случају добро припремљеног напада највероватније не би представљало никакву разлику да ли нас је пет или десет, свеједно би сви били готови, али би у случају непланиране провере било теже сакрити чињеницу одсуства два човека него једног. Ипак, треба рећи да је вероватноћа провере била крајње мала.

Више се не сећам како, али ипак смо успели да наговоримо Командира да пусти једног од нас да прошета по девојке. Тај један сам био ја. Сам сам се јавио да прошетам по ноћном граду јер сам као и обично желео опасне доживљаје. Мислим да је још неко хтео да иде, не сећам се више ко тачно, али знам да се Дебели бојао да иде. Он није хтео да иде сам и говорио је да нико не треба да иде, нека девојке дођу саме. Хтео је да јебе, али не и да се око тога потруди. Остали момци су се према томе односили на најнормалнији начин: „Опасно је ићи, али ако баш мени припадне да идем, ићи ћу.” Једино сам ја „журио у бој”, тако да сам на крају ја и отишао. Тачније речено, нисам ишао сам, већ у друштву старца и нашег љубавника-хероја. Љубавник-херој је по навици набацио свој митраљез на раме, ја сам окачио око врата своју пушку и кренули смо у ноћни град. Старац није имао шта да окачи на раме, није био наоружан, тако да је он, још прилично чио за своје године, ишао ненатоварен.

Ишли смо улицама града, а око нас је врвео ноћни живот. По разумевању савременог човека, посебно младог, термин „ноћни живот у граду” означава рад ноћних клубова, дискотека, кафића и ресторана, светлеће излоге скупих продавница, улице којима пролазе аутомобили из којих трешти музика. Ноћни живот града Приштине био је нешто другачији. Термин „ноћни живот” у граду Приштини тих дана означавао је српске куће у пламену, ретку, нејасно чију пуцњаву, грмљавину борбене машинерије натовских патрола и наравно вршљање свеприсутних албанских разбојника и пљачкаша. До места на ком су живели Цигани дошли смо без авантуре. Већ на прилазу черги схватам да сам имао, благо речено, погрешну представу о начину живота тих Цигана.

По свему судећи, код локалних Цигана су дошли сви њихови рођаци и пријатељи бежећи од албанског терора. У дворишту које се налазило иза полупровидне ограде, испред некакве зграде, налазио се прави логор Цигана чергара. Мноштво ручно прављених шатора, страћара, око њих спавају људи, одрасли и деца, горе логорске ватре. Права черга. Ушли смо кроз врата на огради и нашли се на малом отвореном простору на средини те черге. Док смо ишли уз ограду нико није посебно обраћао пажњу на нас, али чим смо се нашли унутар черге десило се нешто што ме је јако потресло.

Чим смо се зауставили у центру дворишта, ка нама је са свих страна похрлила гомила Цигана свих узраста. Море људи је кренуло на нас. Цигани су нешто гласно викали и ишли на нас као лавина. Мени није било баш свеједно – никада раније се нисам нашао у центру узбуђене и на мене усмерене масе непознатих људи. Нисам разумео шта вичу, нисам знао да ли су непријатељски настројени или су просто узбуђени, нисам знао шта намеравају следеће да ураде, али сам јасно и сигурно знао да ако се баце на нас, неће нам помоћи ни аутоматска пушка ни миграљез – растргнуће нас рукама. Оружје које смо држали у рукама не би могло да нас спасе. Са неком чудном лакоћом у грудима схватио сам да нам нема спаса ако буду хтели да нас ухвате и тако сам мирно стајао трудећи се да ничим не испровоцирам гомилу. Мој колега се понашао истоветно. Стајали смо леђа уз леђа усред узбуђене гомиле и ишчекивали шта ће даље да буде.

Успео сам да опазим да се гомила већим делом састоји од младих, међу којима је било много мале деце. Старчић који је дошао с нама кренуо је ужасно да виче и да тера гомилу од нас. То му баш и није полазило за руком, мислим да га је гомила просто игнорисала, али зато су одрасли Цигани које је привукла бука брзо завели ред. Неколико пута су нешто строго викнули и гомила се смирила. Нисам тада разабрао на ком језику су говорили старији Цигани, али све и да су причали српски ја ни речи нисам разумео од онога што су говорили својим младим саплеменицима. Омладина је наставила да нас посматра, деца су мислим покушавала и да нас додирну, али више нико није викао и налетао на нас. Старији Цигани су наставили нешто да расправљају са својим младим саплеменицима и ови су своје узбуђење ускоро заменили радозналошћу и добронамерношћу. Одрасли су чак и отерали део младих, како ми се чини, ради тога да нам претерано радознала омладина не би досађивала. Шта је тачно омладина хтела када је у гомили нагрнула на нас, до краја нисам ни сазнао.

Кад су се страсти смириле почео сам да посматрам људе који су нас окруживали покушавајући да схватим шта се од њих даље може очекивати. Осећао сам се непријатно, хтео сам да одем одатле, али таква могућност није постојала. Старац је за то време отишао да тражи „старешине”, или рођаке девојака, у суштини некога ко може да одобри девојкама да дођу код нас на ноћ, и тако је нас двојицу оставио посред непознате нам черге. Без обзира на добру вољу, комуникација са омладином нам баш и није ишла и убрзо је већина Цигана изгубила интересовање за нас, поготово јер су старији Цигани нешто раније већ отерали добар део оних који су имали жељу да успоставе контакт. Ускоро је черга наставила са својим уобичајеним животом и интересовање њених становника према нама у потпуности је нестало. Старца смо чекали отприлике пола сата и нервирало нас је то одуговлачење његових преговора – било нам је непријатно и хтели смо што пре да се вратимо назад.

У принципу, интимни односи са девојкама требало је да с каматом компензују све данашње невоље, али када се старац вратио са „преговора” постало је јасно да неће бити никакве компензације – девојке не долазе. Више се и не сећам зашто тада нису пошле са нама, а није ни битно. Ми смо у суштини били потпуно сигурни да ће тог дана да дође до сусрета и такав преокрет у развоју догађаја је мене лично јако разљутио, али нисмо имали избора. Фигуративно речено, ишчекујући тај сусрет правили смо рачун без крчмара. Многи људи воле да сматрају својим паре које, иако јесу зарадили, још нису добили на руке. То је глупа навика. Ја никад нисам сматрао својим никакве паре све док се не нађу у мом џепу, али сам зато код односа са женама јако волео да маштам и тако претекнем сам догађај. Често, када бих успостављао везу с неком женом, у мислима бих себи представио најповољнији резултат и такав резултат

би ми изгледао предивно и неизбежно, практично већ достигнут. Био бих веома задовољан када би све испало као што сам и замишљао, али када би се реалност битно разликовала од мојих фантазија (простије речено, када жена не би хтела да буде са мном, или кад не би испунила моја очекивања) сваки пут бих се осећао глупо. Када девојка не би била добра као што сам очекивао, углавном би долазило до комедије – треба завршити ствар, срамота те је да испаднеш слабић, а уопште нема интересовања, испада као да неки посао одрађујеш, а још и трошиш своје време и ресурсе. А у глави се врте мисли: „Шта сам уопште тражио с њом?!” и „Само да се све што пре заврши...” А поред тога увек ми је било некако непријатно да демонстративно и грубо покажем жени којој се свиђам да сам разочаран везом са њом. А и мени самом је непријатна чињеница да ће девојка да помисли да сам глумио да сам добар према њој само да бих је једном искористио. Не подносим улицице и не желим да ме ико сматра таквим, нарочито ако сам стварно био поштен. Безобзирним и глупим „мушкарцима” је по том питању лакше.

Најсмешније од свега је то што ми лепо поступање са женама ниједном (!) није било од користи у успостављању блиских односа са њима. Штавише, оно ми је везивало руке, то јест сметало. Парадоксално и смешно. Јасно је да ја нисам „принц на белом коњу” тако да ми се варијанта са несрећним развојем догађаја дешавала много чешће него она са срећним. Сваки пут бих се осећао као кретен и доносио одлуку да убудуће у односима са женама нећу мислима претицати догађаје, али се од те глупе навике нисам избавио све до данас. Тако је било и тих давних година – да нисам претходно фантазирао, не бих се ни разочарао ако се ништа не деси. Али добро, дошло је време да се вратим и пошао сам натраг. Кренуо сам сам. Старац је остао у својој черги, а мој колега је пошао својој девојци. Нисам морао да идем далеко, али ипак је било опасно ићи сам. Без обзира на опасност, са олакшањем сам напустио непријатну чергу. На излазу сам убацио метак у цев – ако се нешто деси, свака секунда ће бити битна.

Ишао сам пажљиво, трудио се да избегавам отворена пространства и места на којима бих лако могао да будем ухваћен. Та два међусобно искључива задатка решавао сам на једноставан начин – кретао сам се ивицом на малом растојању од пута. Тако сам био неприметан издалека и у исто време одлично видео околину у својој непосредној близини. Отприлике половину пута сам прошао без авантуре, а онда сам одједном иза леђа чуо још увек тиху, али све јачу грмљавину машинерије. Зауставио сам се и послушао – звуци које је испуштала машина која се приближавала били су веома карактеристични. Моћни мотор је зверски урлао, грмеле су гусенице. Није било места сумњи – путем дуж ког сам ја ишао кретао се тенк или БВП. Још нисам могао да разазнам колико се комада технике креће путем, али сам тачно знао да се креће према мени и да ће у најскорије могуће време већ бити овде.

У нашем батаљону није било гусеничне технике па је самим тим свака гусенична машина недвосмислено била туђа. За мене је то значило једно – смртна опасност. Нисам могао ни да замислим шта би могло да падне на памет посади машине када ме примети на путу. За људе који се не разумеју у војску, да појасним: у условима оружаног сукоба сваки објект који се креће ноћу опасан је и представља потенцијалну мету. Највероватнија претпоставка је била да је борбена машина која ми се приближава британска, а нисам ни сумњао у то да поданици Њеног величанства неће дуго размишљати пре него што употребе оружје. Поред тога, они су на Косову имали сву власт и могли су некажњено да раде све што им се хоће.

Мозак ми је успаничено радио, покушавао сам да изаберам како ћу поступити у тој ситуацији – да стојим демонстративно покрај пута или да се негде сакријем. Обе варијанте су имале и предности и мане. Ако бих без скривања остао на путу, Британци би могли једноставно да прођу поред, мислећи да сам патрола руских, или било којих других снага из састава КФОР-а. С друге стране, могли би једноставно да ме упуцају видевши да сам наоружан и да нисам представник њихове војске. Та варијанта је била сасвим могућа пошто су се наша униформа и оружје јако разликовали од енглеских, а по плановима НАТО-а, у том рејону сем Енглеза не би смело да буде других мировњака. Ја сам се кретао ноћу и био сам наоружан, што значи и опасан, и баш због потенцијалне опасности могли су и да ме убију. У принципу исправно би и поступили – у рату, као и у животу, преживљава јачи. У датом случају – онај који је био опрезнији и који је успео да преухитри непријатеља. Ако бих покушао да се сакријем, неуспешно, то би могло да испровоцира Енглезе да отворе ватру – чим се сакрива значи да нешто смера, на пример спрема заседу или минира пут. Размишљао сам неколико секунди и донео одлуку да се сакријем. Поред пута је било неколико кућа које су представљале одличан заклон. Брзо сам оптрчао најближу кућу и сакрио се поред следеће зграде. Скровиште сам изабрао тако да будем апсолутно невидљив са стране пута и да притом будем добро заклоњен од могуће ватре. Наставио сам осматрање пута.

Грмљавина се појачала и судећи по њеној јачини могло се схватити да ће кроз неколико секунди иза оближње кривине да се покаже њен извор. Није било неопходно да посматрам наилазећу машинерију па сам се сакрио иза зграде чим сам схватио да машина само што се није појавила. Оријентисао сам се према звуку и после неколико секунди ишчекивања схватио да је моћна машина великом брзином, без заустављања, прошла поред мог заклона. Пажљиво сам погледао за њом. Идући путем, од мене се удаљавао усамљени енглески тенк.

Тенк је ишао великом брзином, као да је журио некеме у помоћ, или су Енглези само попили коју више и решили да крену у ноћну вожњу тенком по граду. Немам других објашњења за појаву усамљеног енглеског тенка. Сам тенк који се налази у граду представља лак улов. Тенк је јак на отвореном, где има могућност да искористи моћ свог оружја и оклопа (за тенк је опасан само директан погодак специјалних противтенковских средстава) и наравно своју брзину и маневарске способности. У граду је све супротно: нема маневрисања, прегледност је лоша, једини правац кретања (пут) лако је минирати, неопажен прилазак тенку такође није проблем, а и тенк не може да пуца по горњим спратовима оближњих зграда. Тенк у граду може да се користи само као самоходна артиљерија, и то уз озбиљну подршку пешадије. Српски град Приштина је за Енглезе био непријатељски тако да је морао да постоји битан разлог да тенк без пратње крене у ноћни град. Такав разлог би могао да буде војна потреба или пак горепоменуто жеља пијаних или урађених Енглеза да крену у ноћну вожњу градом. У принципу, ако се тенк стварно возикао онда разумем момке из посаде, и ја сам сам у суштини такав. Такав необичан и екстремно задивљујућ доживљај као што је слободна вожња тенком по граду не може себи да приушти ни већина милијардера, тако да ако се обичним енглеским момцима указала прилика за екстремно зезање, било би глупо пропустити је. Треба водити интересантан живот, у супротном зашто уопште и живети. Што се тиче доступности одређених задовољстава, живот је врло интересантна ствар – оно што је недоступно богатим и познатим може да буде сасвим доступно простим и сиромашним, битно је не бојати се и не пропустити своју шансу. Велики Творац је мудро саздао наш свет и у стварима као што су срећа, смрт и узбуђење изједначио сиромашне и богате, јаке и слабе, познате и непознате.

Не мора се ићи далеко да би се нашли примери те велике истине. Колико год богати мушкарци и жене били окружени сексуалним партнерима које могу да поткупе како би им служили и угађали, никада и нико од њих неће осећати толико искрене среће и задовољства колико је доступно обичном, сиромашном, непознатом и не посебно лепом момку или девојци негде на задњем седишту старог аута, или у неком жбуњу у природи. Исто је и са смрћу – црк'о је Хитлер, црк'о је Лењин, поцркали су Рокфелери и Ротшилди, црћи ће и Бил Клинтон и Мадлен Олбрајт и ни паре, ни власт, ни слава им неће помоћи да избегну заједничку судбину свих људи. Сви ће умрети, и добри и лоши. А после физичке смрти све нас чека суд Божји, бар ја у то верујем, и на том суду ће свако бити упитан за то како је живео и шта је радио. И тамо неће помоћи ни паре, ни власт, ни слава, тамо ће бити важно само оно што си радио за време овоземаљског живота.

Исто је и са узбуђењем: сваки човек може отићи да се потуче у рингу и у тренутку када савлада свој страх, свој бол, када сву своју вољу и снагу скупи у песницу и победи јачег противника, или бар издржи и не преда се, у том моменту на целој Земљи неће бити човека који ће доживљавати снажније емоције од њега. Или рођење детета. Дете је нов живот, честица бескрајног Живота, наставак Божијег стварања, то је просто ЧУДО. ЧУДО које је недоступно свој људској науци и техници заједно, али доступно скоро свакој, па и најбеднијој жени. Свака, па и најгора жентурача, носећи своје дете представља у суштини творца новог живота, понављајући оно што је једном урадио свемогући Бог. И нека шугава жена је способнија него сва цивилизација заједно! А каква је радост видети на детету своје црте, знати да оно представља наставак тебе самога, како је лепо схватити ту чињеницу да је теби блиских људи на планети више! Тај осећај ништа не може да замени и тај осећај је доступан скоро свим људима независно од пара, власти и славе... иако, наравно, онај ко има више пара и власти може да се размножава у много бољим условима, па и у знатно већем броју него што бих ја лично желео.

У суштини, што се тиче моје среће, Косово је добар пример. Тада нисам имао ни пара, ни имовине, ни власти, али сам зато учествовао у важним светским дешавањима, трудио сам се да помогнем унесрећеним људима, поред мене су били моји другови међу којима и мој прави пријатељ, доживео сам опасне и интересантне ствари, био сам млад. Тих дана сам био срећан, и чак ни неправда коју сам сваког дана гледао није могла да помрачи ту срећу. Ето тако.

Грмећи гумираним гусеницама, урлајући моћним мотором и бесно млатаралући антеном, тенк се удаљавао. Изашао сам из свог кровишта и наставио пут болнице. После посете непријатној черги и недавног сусрета са енглеским тенком већ ми је помало било доста свега. Није да сам се нервирао или жалио због нечега, већ просто „нисам био сав свој”. У мислима сам себи постављао питање: „О чему сам размишљао кад сам се ко зна где запутио усред ноћи?” Одговор ми је био очигледан и његов смисао се поклапао са старом руском изреком: „Кад курац стоји, глава не мисли”. Запутио сам се ради девојака и авантуре – мотив похода сасвим достојан мушкарца. Убрзо сам стигао на наш положај и одговоривши на неколико прилично бесмислених питања својих колега, а наравно и Командира, око тога зашто нисам довео девојке и зашто сам тако дуго био одсутан (дуго по њиховом мишљењу), ступио сам на дежурство. Више ми се ништа те ноћи није десило. А Циганке нам на крају нису ни дошле. Ни наредног дана, ни било кад касније. Сви момци су били огорчени, очигледно нисам само ја био тако расположен за сусрет, али није било шансе да утичемо на ситуацију. Кроз пар дана

се више нисмо ни сећали Циганки. Ако ме памћење добро служи, старац је ваљда касније рекао да је черга отишла даље у Србију, било им је опасно да остају на Косову.

Наредних дана смо наставили да вршимо службу чувајући болницу. С времена на време су нам долазиле колеге које су ишле или се враћале с неких задатака. Причали смо, делили новости и размењивали мишљења о ономе што се догађало. С обзиром на све што смо чули, могло се закључити да је ситуација на Косову била углавном стабилна. Није дошло ни до једног и најмање озбиљног сукоба наших снага са Албанцима. Натовске јединице су се посвуда шириле и размештале. Албанци су наставили да дивљају. Без обзира на долазак неколико авиона из Русије и даље нисмо добили никакво битно појачање. Команда је пресекла практично све покушаје наших млађих командира да пружи помоћ Србима. Ово последње се није свиђало већини нас. Срби су видели да се Руси местимично труде да их заштите, али су притом почели да схватају да на озбиљну помоћ Русије не могу да рачунају. Кроз причу са мештанима сазнао сам да су сем нас Руса како-тако покушавали да их заштите Шпанци. Не знам где је тачно то било – ниједног Шпанца уопште нисам видео. Пошто никакве стварне видљиве помоћи од нас није било, а и понашали смо се дрско, Срби мора да су мислили да нас баш брига за њихову судбину и да не желимо да их бранимо. Али то није било тако.

Гледајући дан за даном страдања незаштитених Срба, схватили смо да морамо нешто да урадимо да им колико-толико помогнемо. Сви ми смо у том моменту већ знали да од стране наше команде неће бити предузети никакви кораци у том правцу, али нам је било тешко да се помиримо са ситуацијом. Посебно нам је било тешко да се помиримо са ситуацијом због тога што су нам Срби стално причали о својим новим невољама, а и сваки дан смо морали да гледамо албанске разбојнике како некажњено одвозе опљачкану имовину из српских кућа. Узгред, развозећи опљачкано, Албанци су радили по принципу „узимај шта ти се свиђа”. За превоз опљачканог неки су користили трактор с приколицом, неки ауто, а неки опет најобичнију запрегу.

Често смо између себе говорили како ту ђубрад треба казнити и негодовали смо што нам команда не да да се обрачунамо бар са оним најдрскијим међу њима. Командир је био уздржан, али је ипак подржавао наше праведне помисли о казни. Ни он (као ни ми) није могао да измени ситуацију, али исто тако ни он није успевао да се помири са таквим стањем ствари. Једне вечери, кад смо се скупили да колективно вечерамо и попијемо пиво, опет смо покренули ту тему и тада је наш разговор неочекивано дошао до сасвим конкретног преокрета. После краћег разматрања дошли смо до закључка да ћемо, ако нам већ команда не дозвољава да заштитимо Србе, сами то да урадимо. Без допуштења. Тајно и незванично. На сопствени ризик и страх.

Решили смо да сазнамо од Срба где се у близини налази нека мало већа банда Шипгара, после чега бисмо се преобучени у цивилну одећу пробили до тих изрода и све их поубијали. У цивилну одећу бисмо морали да се пресвучемо како нас неки случајни очевидац не би препознао као војнике руског контингента. Испало би да су Шипгаре убили неки непознати људи, чак би личило на свађу између разбојничких група. Банда би нестала и Срби би бар неко време безбедније живели. Случајни очевици би друге Албанце могли да обавесте само о групи непознатих лица у маскама и цивилној одећи. Шипгари не би имали коме да се свете и не би имали на кога да се жале, тако да би нама руке биле чисте.

Ако би Шиптари били спретнији од нас и успели да нас преухитре, значило би да нам није пошло за руком. Ризик је племенита ствар. Неопходно би било још и добити оружје, пошто би било недопустиво да својим цевима „решавамо ствар”. Набавка оружја нам није представљала велики проблем пошто смо знали да га имају неки, а можда и многи Срби. Разматрали смо тај план дејствовања заједно с Командиром – нико никоме није наређивао, у питању је било само разматрање. На „посао” је требало да крену само добровољци и с тим није било проблема. Командир је стао на чело наше незваничне јуришне групе.

Што се мене тиче, ја сам био један од најватренијих присталица горе описаног подухвата и био сам, наравно, међу пријављеним добровољцима. Како је и даље било неопходно чувати болницу, било је послато и за оне међу нама који баш и нису горели од жеље да ризикују живот ради заштите Срба. То што смо се спремали да урадимо с тачке гледишта кривичног права у потпуности је потпадало под прекршај, и то тежак. Самим тим смо због њега могли бити кажњени и то смо одлично знали, али нисмо се плашили да ризикујемо ради праве ствари. Што се тиче морално-психолошког аспекта, ту би било корисно додати објашњење следеће врсте.

Већ сам напоменуо да је међу војницима босанске мировне бригаде било доста момака који су се водили такозваним неписаним законима криминала и свака повреда закона је за њих недвосмислено представљала јунаштво. Иако у нашој јединици није било ниједног таквог „ратника”, није баш било ни фанатичних присталица правног поретка. Стога могу да тврдим да нико од нас чак ни најозбиљнију повреду закона не би узео за нешто неприродно или недопустиво. Што се мене лично тиче, ту је све било још једноставније – за мене су увек биле неприкосновене моје унутрашње моралне норме, а никако формална правила понашања. Штавише, увек сам сматрао да ако добро поступим и страдам због тога, на тај начин постајем херој. За мене никакву разлику није представљало то да ли је неки мој поступак законит или незаконит, важно је само да је праведан.

С годинама су се моја убеђења формирала у јасне морално-религиозне норме засноване на животу у складу са природом. На тај начин, ја се тренутно у животу придржавам Закона установљених од Бога, а не закона које су измислили неки мени непознати људи. Притом се божанствени закони природе које поштујем увек неизбежно реализују, док закони смишљени од стране савремене цивилизације ако уопште и функционишу, онда функционишу само када људи у њих верују и када постоји механизам који ће их присилити да их поштују. Па и ако претпоставимо да нема мита, поткупљивања, завера, и лажног сведочења, опет на суду побеђује онај ко је правно боље поткован, а не онај ко је објективно у праву. А закони природе, напротив – извршавају се тачно, неизбежно и независно од било чијег мишљења. Значи да се таквих закона треба и придржавати. Само је тако могуће бити прави човек, са дефинисаним животним схватањима, и као крајњи резултат добити све што стварно заслужујеш.

Увек сам био спреман да ризикујем због онога што сам сматрао исправним, али откако сам дошао до својих религиозних норми за мене је најважније у животу постало да не опоганим своју душу, па чак и ако морам да настрадам због тога. Простим језиком речено – пре ћу умрети него што ћу изменити своја убеђења. То нису само лепе речи. Ја нисам ни херој ни фанатик, једноставно сам схватио да ће на крају физичког живота сви људи морати да одговарају за своје поступке. Мене би, наравно, као и већину људи било могуће на мукама натерати да кажем било шта, али натерати ме да урадим нешто

што је апсолутно неспојиво са мојим убеђењима тешко да би могло да се деси. На пример, у случају да паднем у заробљеништво не бих стао у непријатељске редове нити бих пуцао на своје другове или ратовао против своје домовине. Нека ме муче, сакате, убијају, нека раде шта год хоће – издајница нећу бити. Боље једном умрети у мукама у овоземаљском животу, него вечно страдати у духовном животу. А и не бих могао нормално да живим и осећам се као ђубре. „Људи” без образа лакше живе.

Што се тиче закона друштва, за мене они представљају законе само у оној мери у којој не противрече мојим религиозним убеђењима. Све остало су само правила понашања у друштву које је страна мојим убеђењима. Правила која можеш да поштујеш а можеш и да не поштујеш, ако те не ухвате. Упознајући се с правном науком дошао сам до чврстог убеђења да без обзира на очигледну исправност већине закона, стара изрека „закон је као руда, где га окренеш тамо и иде” важи за сва времена. Дobar пример који ту изреку потврђује јесте срамно хашко суђење Слободану Милошевићу. Војна агресија према савременом међународном праву представља злочин против човечности. У Хагу су представници држава агресора судили човеку који је безуспешно покушао да заштити свој народ. И то не само њему, огромна већина оптужених су били Срби. Једноставније (и тачније) речено, у Хагу су **ЗЛОЧИНЦИ СУДИЛИ ПОШТЕНИМ ЉУДИМА**. Наравно, тај циркус од суда са правдом није имао никакве везе, али то није сметало организаторима тог срамног трибунала да нађу законске основе за покретање процеса.

Искрено признајем да је поред жеље да заштитим Србе код мене постојала и жеља за борбом. По мом мишљењу, организовање спретног напада и немилосрдан обрачун са ништаријама, окупаторима и пљачкашима био би прави потез, а самим тим би и нама причинио велико задовољство. Није то као пијан се потући у кафани или тамо неку женску повалити. Озбиљна, опасна, узбудљива, једном речју – права ствар. Такорећи, још један златник у ризници животног искуства правог мушкарца.

Поред тога, још сам хтео и да уграбим неки трофеј – пиштољ, нож, сат, у суштини било шта што би припадало непријатељу ког сам лично ја убио. Нешто за успомену, неки материјални знак моје победе у смртоносној борби са **НЕПРИЈАТЕЉЕМ**. Материјални симбол тога да нисам убио некакву бубашвабу, него човека, и на тај начин остао на врху најбескомпромисније и најпоштеније борбе на свету – борбе за преживљавање. Борбе која се води не за живот, већ за смрт.

Баш та могућност смртног исхода у борби представља главну вредност победе у њој. Говорећи језиком мени тако драгих Индијанаца, хтео сам да узмем својеврсни „скалп”. Ловци воле да каче по зидовима рокове и коже животиња које су убили и поносе се својим трофејима. Мени никад није било јасно шта је ту за понос – по мом убеђењу, пуцање из моћног оружја ради забаве, са безбедног растојања, у несрећно, ни за шта криво, по правилу незаштитићено предивно живо биће баш и није велики подвиг. Верујем да за разлику од мене већина „одважних” ловаца никада није била у рату, а и не жури им се тамо из сасвим јасног разлога – ловац у рату лако постаје плен. При чему се у рату може погинути врло лако и врло брзо. Куд и камо је безбедније правити се важан кад су животиње у питању.

Сасвим друга ствар је противник у облику наоружаног човека. Противник који може да буде паметнији, јачи, спретнији од тебе. Противник који **ЛАКО** може да те убије, рани, или зверски мучи. Убити таквог противника значи заувек ставити тачку на његове

радње. Убити таквог противника безусловно значи извршити стварно значајан поступак. Могуће и најзначајнији поступак у целом свом животу. Самим тим, ствар која је припадала убијеном непријатељу је врло значајна ствар. И зато сам ја јако хтео да дођем до једне такве стварнице.

Мојим мислима је руководила здрава природна мушка енергија, енергија практично неспојива с вредностима савремене изопачене цивилизације. Изроди интелектуалци-хуманисти одувек су осуђивали такве помисли, али ја тачно знам да су се сви они водили страхом од смрти, а не добротом и сажаљењем. Кукавичлуком и егоизмом су се водили, тј. ниским душевним квалитетима. Увек су осуђивали здраво и природно, јер су сами били страшно нездрави. Осуђујући дивљину, они су искакали из своје коже стварајући савремену цивилизацију. Цивилизацију чији неотуђиви део представљају такве „потребне” и за човечанство „корисне” појаве као што је атомско оружје, абортуси, синтетичке дроге, генетски инжењеринг и загађивање околине. Прогресивна интелигенција веома воли да се хвали тиме што је „високоразвијена” цивилизација људима донела много користи, између осталог омогућила лечење многих болести. Ти изроди немају довољно разума да схвате, или образа да признају просту чињеницу – велика већина савремених болести управо је и изазвана особеностима савремене цивилизације. Ако ћемо конкретније, већину данашњих болести изазивају крајње неповољно еколошко стање, неприродан начин живота и неприродни односи међу људима, вируси и бактерије процурели из лабораторија (ко није у току, СИДА се управо одатле појавила) и најважније, немогућност већине људи да води здрав живот.

Савремена „високоразвијена” цивилизација у правом смислу речи здрав начин живота чини недоступним за већину људи који насељавају нашу планету. Права глупост је тврдња да је савремена цивилизација учинила људе срећнима. Срећа је стање душе које уопште не зависи ни од каквих материјалних аспеката. Или је има – или је нема. Овде, на Косову, ја нисам имао већину материјалних блага и удобности својствених савременој цивилизацији, али сам био срећнији него икада у свом животу. У суштини, нисам имао ништа сем пушке на рамену, жарког сунца над главом и другова поред себе, али био сам срећан.

Мало сам спавао, много сам се умарао, у било ком моменту сам могао бити ухваћен од стране немилосрдног непријатеља, могао сам бити убијен или рањен, али био сам срећан. Чак ни страдање недужних људи које сам гледао и које ме је живог изједало ипак није могло да заустави талас позитивних емоција у мојој души. Па, иако ми је због ствари које су се у то време на Косову дешавале временом у души постало тешко, ни срећа ме није сасвим напустила. Био сам срећан због свог учешћа у узбудљивим догађајима светских размера, био сам срећан због осећања борбеног братства, био сам срећан због интересантних и опасних доживљаја, био сам срећан због лета и сунца, на крају крајева, био сам срећан што сам млад, жив и здрав. Лично учешће у обрачуна са окупаторима – терористима, разбојницима, насилницима, пљачкашима и убицама учинило би ме још срећнијим. Том приликом добијени трофеј усрећио би ме још више.

Следећег јутра смо се са предлогом гореописане помоћи обратили једном од Срба познаника. Тај познаник је био полицијски специјалац који је због неке срећне околности баш тог јутра дошао у болницу. Србин нас је саслушао и у суштини одобрио наше замисли, уједно потврдивши и нашу претпоставку да у случају потребе неће бити тешко доћи до неопходног оружја. Слушао нас је врло пажљиво, али га наш предлог некако није баш усхитио. У принципу, он је био прилично уздржан момак тако да тој

претераној смирености нисам придавао нарочит значај. Србин је рекао да ће истог дана пренети наш предлог свом познанику, бившем начелнику локалне полиције и касније организовати наш сусрет с њим.

Човек рекао – човек и урадио. Већ следећег дана седели смо за столовима кафеа који је отворен посебно за ту прилику, а преко пута нас је седео човек који је био представљен као бивши начелник полиције за ту област. Човек нас је пажљиво слушао, понекад постављао питања у вези са детаљима, понекад напротив, сам нешто прецизирао. Био је пријатељски настројен, али као и специјалац из неког разлога није показивао велики ентузијазам што се тиче скорије реализације наших замисли. Шеф полиције нам је одмах и без непотребног увијања саопштио две важне ствари. Одмах је рекао да има оружје неопходно за ту операцију. Такође је рекао да тачно зна где се налази група не било каквих разбојника, већ правих терориста ОВК-УЧК. Последња информација је код нас изазвала право усхићење јер је обрачун са терористима био далеко кориснији и вреднији поштовања него окршај са пљачкашима-одрпанцима. Како је било неопходно да операцију спроведемо као прво тајно, а као друго апсолутно без губитака, трудили смо се да унапред што је боље могуће размотримо све могуће варијанте развоја ситуације.

Што се тиче неопходности да се операција спроведе без најмањих губитака, ваља додати следеће појашњење. Наравно да су нам били драги наши животи и здравље, али није ствар била само у томе. Битан фактор представља чињеница незаконитости операције на коју смо се спремали. Да је све било по закону и да се деси да неко од нас добије метак, проблема би имао само он. Добро, и његова родбина и ближњи. Незаконита операција је сасвим друга ствар. Шта би се десило ако би на месту борбе која се по нас несрећно заврши остало тело онога ко би касније био препознат као руски падобранац? То још и није најгора варијанта, најгора варијанта би била ако би већи део групе погинуо, а неко, ко је на пример рањен, био заробљен. Шиптари би свакако успели да од заробљеника извуку информацију потребну за наше разоткривање, као и предају истог својим прекоокеанским покровитељима. Представници „светске заједнице” би наше поступке представили у најбољем случају као екстремизам, а у најгорем као испланирану терористичку провокацију руских обавештајних служби у циљу дестабилизације ситуације на Косову.

Политичке последице по Русију биле би непредвидиве и могле би да страдају хиљаде људи. За оне који су учествовали у операцији и остали живи, то би значило суд и робију. Ми смо то знали, али смо због безнадежности били спремни да ризикујемо. Да ризикујемо свој живот, здравље, своју слободу, своју домовину. Било је исправно заштитити Србе, а ако човек није спреман да ризикује све што има ради исправне ствари онда је то рђа, а не човек. А и поред тога, они који се данас не боре против безакоња сутра сами могу да постану његове жртве. Ја никако не бих волео да се косовска дешавања понове у Русији. Ако хоћеш да будеш човек, направи избор и бори се против зла. Ми смо тада свој избор направили. Конкретан избор. Било како било, никако нисмо горели од жеље да умремо као млади хероји, зато смо се трудили да предузмемо све могуће мере за повољан исход операције.

У току планирања детаљно смо размотрили све могуће варијанте и између осталог се сложили да с нама у операцију мора да крене и неко од мештана. То је било неопходно како би нас спровели до тог места и назад, а и да не бисмо грешком звекнули неког са стране. Дискусија се заједно са ручком одужила на око два сата. Без обзира на детаљно

разматрање многих теоретских питања, до конкретног резултата ипак нисмо дошли. Срби нису имали сумње у нашу борбену готовост, решеност и сам успех операције, али ипак нису показивали великог интересовања за прелазак са теоретског разматрања на реализацију у пракси. Ускоро је понестало материјала за дискусију а и ручак је већ био поједен. Наздравили смо још једном чашицом ракије и на тај начин означили крај данашњег заседања.

Дошло је време да бивши главни пајкан каже своју завршну реч и он ју је рекао. „Размислићу, сутра-прекосутра ћете знати одговор” – рекао је шеф полиције доброћудно, али млаким тоном. По начину на који је било изговорено, а и уосталом по недостатку повишеног интересовања Срба за наш предлог, ја сам јасно схватио да до операције коју смо осмислили неће доћи. Опростили смо се од бившег шефа полиције. Баш тако, опростили, јер га више никада нисмо видели. Изашли смо из кафане и кренули ка болници, разматрајући путем могуће перспективе одвијања нашег плана. Тог дана смо последњи пут посетили ту кафану, нико од нас више није тамо ишао. Тачније ишли смо ми, али је кафана била затворена, а њеног власника није било у близини. Више нисмо могли да га тражимо преко специјалца (а у великој мери нисмо ни хтели) због захлађења односа са Србима.

Наш Командир је изразио мишљење да би могло да дође до операције, неколицина момака је исто тако мислила, али ја сам већ тада знао да је неће бити. А знао сам тачно и из ког разлога је неће бити. Срби су без икакве наше помоћи могли да униште и ту и многе друге групе Албанаца, али нису то радили јер нису хтели да испровоцирају одговор како са шипгарске стране, тако и од стране снага НАТО-а. Српска војска је одавно отишла са Косова тако да није било у српским интересима да компликују ситуацију. То што смо ми били страни и непознати људи у суштини ништа није мењало – за смрт својих земљака Шиптари би свакако осветнички ударац нанели Србима. Тачније не ударац, већ ударце. Наш подухват не би ишао у корист Србима, већ на њихову штету. Србима није био потребан самостални обрачун жестоких момака са терористима, већ ЗВАНИЧНА заштита од стране Русије. Све могуће последице нашег очајничког поступка Срби су препознали још у току разговора. Препознали и извукли одговарајуће закључке. Разматрање детаља само је учврстило њихово убеђење у то да је предложена операција стварно производ наше добре воље. Поштовали су то што смо били спремни да ризикујемо ради пружања помоћи њиховим рођацима, друговима и земљацима, али од нас им није требало самопожртвовање, већ реална заштита. Заштиту нисмо могли да им пружимо.

Некултурни људи имају обичај да оставе без икаквог одговора предлог који им се не свиди, показујући на тај начин непоштовање према ономе ко га је упутио. Некултурни људи понекад за такав простаклук бивају кажњени. И треба да буду кажњени, и то не само понекад. Бивши начелник полиције као културан човек није игнорисао наш предлог. Неколико дана после нашег умало историјског сусрета у кафани послао нам је одговор. Његов одговор нам је усмено пренео Србин-специјалац. Не сећам се како је тачно био формулисан, али његова суштина је била веома једноставна: „Операцију не спроводити.” Тако се све завршило пре него што је стварно и почело. После тога сам дефинитивно изгубио наду у то да ћемо успети да помогнемо Србима. Нисам побеснео, пре ће бити да се код мене појавила својеврсна апатија према свему што се дешавало. Нисам престао да саосећам са Србима, просто сам се помирио са чињеницом да никако не можемо да им помогнемо. Престао сам да придајем већи значај стварима које су се околешавале, као да сам престао да их примећујем. Непрекидно обраћати пажњу на

нешто негативно без могућности да то нешто негативно исправиш значи само губити живце. Мислим да је већина наших момака у то време већ дошла до истог закључка.

Већ сам напоменуо да су наши односи са локалним Србима постали приметно хладнији, а после нашег неуспелог очајничког покушаја да им помогнемо отуђење је постало узајамно. Мени, а вероватно и не само мени него и већини нас, било је непријатно па чак и срамота да причамо са људима који су са разлогом од нас очекивали заштиту, али је нису дочекали. Трудио сам се да више не разговарам са Србима и чак сам се трудио да се не нађем међу њима без велике потребе. Ипак, поред стида због наше неспособности да заштитимо Србе, у одсуству жеље да даље комуницирамо с њима немалу улогу је одиграло и понашање самих Срба. Ствар је у томе што је међу Србима било мало разумних људи који су схватили да смо ми само обични војници и да од нас мало тога зависи. Један од ретких изузетака био је бивши полицијски специјалац, али у суштини он се и сам по себи разликовао од обичних цивила. Мало ко од Срба је био свестан тога да би руски војници и хтели да протерају проклете албанске окупаторе и обезбеде сигурност браћи Словенима, али да ти исти војници немају ни довољно моћи ни, што је још важније, наређење неопходно за остварење те жеље. Срби или стварно „нису контали” ситуацију, или им је ипак све било јасно али су у недостатку могућности да своје мишљење о таквој „братској помоћи” искажу самој власти Русије, поруке незадовољства и разочарања упућивали нама. У сваком случају, било је неразумно тражити од обичних војника да регулишу питања светске политике.

Јасно ми је да је тих дана живот сваког Србина висио о концу, али ипак није требало очекивати од нас да урадимо немогуће. Како је међу локалним Србима било мало оних који су правилно разумели ситуацију, а људи који су желели немогуће, опет, много, ускоро је општи однос Срба према нама постао недобронамеран. У принципу, наше понашање је провоцирало Србе – иако смо били физички јаки, наоружани и добро опремљени момци, из дана у дан ми смо само јели, пили, причали и беспосличарили. Било како било, захлађење односа са српске стране код нас је изазвало повратну реакцију. Мене је нервирало непријатељско расположење Срба које је последњих дана постало очигледно. Посебно сам био огорчен због тога што сам буквално пар дана уназад био спреман да ризикујем живот, здравље и слободу да бих им бар некако помогао.

Одлучио сам да, ако су већ Срби тако неправедни према нама, онда „нек се носе у материну и они и њихови проблеми”. И на хладноћу са српске стране почео сам да одговарам равнодушношћу. То је у пракси значило да сам поред ограничавања у комуникацији скоро престао да обраћам пажњу на српске проблеме. Уосталом, то смо почели да радимо сви ми, у сваком случају бар на нашем положају. Нисам професионални психолог, али сада ми је јасно да се у таквој ситуацији наш однос са Србима није могао другачије развити. Није могуће нормално комуницирати с људима када пред њима осећаш стид, а истовремено знаш да се ти људи неправедно понашају према теби. Укратко, све је ишло по систему „што даље, то горе.”

Интересантно је напоменути, док сам читао многобројна присећања руских добровољаца који су ратовали на страни Срба за време ратова на Балкану 1990-1999 година, приметио сам да су аутори тих мемоара напомињали да се после извесног времена међу њима и Србима појављивало неко речима необјашњиво отуђење. Тема учешћа наших земљака у ратовима на Балкану привлачила ме је као магнет (зашто, не

знам ни сам) и почео сам да се бавим том темом још пре војске. За неколико година прочитао сам поприличну количину литературе посвећене тој теми и касније сам чак и успео да попричам са неким добровољцима.

У неким од публикација аутори су примећивали узајамно отуђивање које се појављивало између Руса и Срба након неког времена од доласка наших земљака на места борбених дејстава. Ту појаву је у часопису *Солдат удачи* најинтересантније описао Борис Земцов који је као добровољац на српској страни ратовао у Босни. Поред извођења борбених дејстава он је водио још и својеврстан дневник који је био основа за његов чланак. Било је добро написано, очигледно је било да га није писао глуп човек и да је добро разумевао ситуацију. Волео бих да се некако сретнем са тим човеком и да се добро испричамо, али тешко да ће се то десити.

Пуно сам размишљао о томе зашто се између нас и Срба неизбежно појављивала психолошка баријера. Мислио, мислио – и намислио. Тачније, схватио. Колико се мени чини, ствар је у томе што су се руски борци јако разликовали од оног лика руског војника који је постојао у српским главама. Начитавши се историјских уџбеника, Срби су морали бити оријентисани на онакве Русе какви су живели у Русији пре револуције: православни, сталожени јунаци-надљуди, којима је словенско братство светиња. То веома подсећа на ситуацију када су потомци дореволюционарних емиграната дошли у савремену Русију, наивно и глупо очекујући да ће видети земљу коју су напустили њихови преци. У стварности од дореволюционарне Русије није остало ништа сем споменика и антиквитета. Ни Руса као таквих у Русији такође готово није остало – већина рускојезичних становника савремене Русије нису Руси, него ПОСТСОВЈЕТИ. Руски и постсовјетски људи су небо и земља. Не што се тиче изгледа или језика, већ што се тиче менталитета.

Руски народ је 1917. године био смртно рањен и после тога је мало-помало умро. Не постоји више руски народ у правом смислу речи, али зато постоји постсовјетски народ. Међутим, баш тај постсовјетски народ тренутно се назива руским народом. Припадност руском народу увек се одређивала не по физичким карактеристикама, већ по идентичности културе. Руси су тај принцип наследили од својих предака, старих Словена, и он се назива принципом заједнице – ако живиш с нама и по нашим схватањима, сматраш себе нашим, онда и јеси наш, рођени. Тако живе сви велики народи, живе и цветају без обзира на све. На пример, тај принцип је карактеристичан за Козаке. Руски народ је од старих Словена наследио принцип заједништва, али не и религију. Хришћанство је убило заједништво (староверци су покушали да га сачувају), али је ипак окупило људе око једне врсте погледа на свет. Совјетски систем је убио и ту идеју, заменивши је вером у светлу будућност. Али, светле будућности ипак није било.

Данашњи руски народ се тешко и може назвати народом, због непостојања општенародне уједињујуће идеје. Убеђен сам у то да је више никада неће ни бити, као што неће бити ни самог народа – руски народ је већ прошао тачку после које нема повратка. Узгред, Европљани такође. Велики руски народ-горостас одлази у непостојање, али није он тамо кренуо ни данас, ни седамнаесте, па ни онда кад је плавооки император забранио Русима да воле руско. Руски народ је почео да ишчезава када су његови кнезови почели насилно да шире Словенима страно хришћанство. И Европљани ће да изгину из истог разлога – где дође хришћанство, ту народи не цветају. Разлог је у томе што су дегенерација и неприродност уграђени у саму идеју

хришћанства и чине његов саставни део. Немам појма ко је измислио хришћанство, али сам сигуран да су то били веома лукави и зли људи.

Хришћанство је фаличан систем и сваки народ који га прихвати неизбежно бива поробљен или уништен. Једноставан пример апсолутне изопачености хришћанства је питање полних односа. С природне тачке гледишта, здрави полни односи су без обзира на све своје специфичности сасвим нормална ствар. У том смислу, полни односи се ни по чему не разликују од таквих процеса као што су јело, сан, рад. У исто време, природни полни односи пружају људима огромно задовољство и могу да доведу до зачетка новог живота. У том смислу полни односи нису само позитивна појава, већ нешто скоро свето. Другим речима, полни односи представљају срећу, радост и могућност понављања божанског дела стварања живота. Код хришћана је све супротно – полни односи су грех, то јест зло. И онда хришћанство може да се сматра душевно здравим? Наравно да не.

Примера изопачености хришћанства има много, довољно је само пажљиво прочитати Библију. Чак и сада када хришћанство битно губи на снази широм целог света, предрасуде угуљене у главе глупих људи од стране хришћанске цркве и даље су живе. Треба као пример навести опет те полне односе. Без обзира на очигледну уобичајеност и природност полних односа, сматра се непристојним говорити о њима. Разуме се, нико не жели да износи у јавност своја осећања и страсти, њих ни не треба показивати коме било, али и разговор о теоријским питањима сматра се непристојним. Прави идиотизам. Посебно се сматра непристојним водити такве разговоре пред децом. Ако се само мало укључи мозак и размисли, биће очигледно да људима баш од малих ногу треба разјаснити здраву природну суштину полних односа између мушкарца и жене, па ти односи неће представљати велику тајну чијем разоткривању треба стремити свим силама. За њега ће они бити просто уобичајени део живота одраслих људи. Мање ће бити манијака и изопачењака. И сасвим сигурно да ће бити мање грубих и подсмешљивих момака који сматрају да су успели да понизе девојку ако су је креснули. Мање ће бити и уображених девојака које сматрају да пре него што се дају мушкарцу морају прво од њега да направе слугу. Мање ће бити моралне прљавштине, а уживања, здравих и природних ствари више. Али, то је у теорији, у пракси предрасуде господаре душама не баш паметних људи.

Неприродан став по питању полних односа само је један вид испољавања безумља хришћанства. И то безумље је вековима насилно усађивано у главе руског народа. Словени су били велики и славни људи, руски народ као део словенског народа могао је да буде још већи (то му је дуго успевало без обзира на хришћанство), али је кренуо погрешним путем. Руски народ је постао мртва грана словенског рода. Баш хришћанство је било погубно по руски народ, све остале морално-идеолошке несреће биле су његов продужетак. Али, и поред тога мора се приметити да је за православног хришћанина много тога свето, а безбожном човеку ништа. Руси који су дошли на просторе бивше Југославије деведесетих година прошлог века били су постсовјетски људи и имали су постсовјетски поглед на свет. Не покушавам да кажем да смо ми били лоши људи, било је међу нама и добрих и лоших, али ми нисмо имали ама баш ничег заједничког са тим Русима о којима су Срби читали у историјским уџбеницима.

Када се стварност јако разликује од умишљене представе о њој, неизбежно долази до разочарања у ту стварност. Одмах за разочарањем иду отуђење, хладноћа и непријатељство. Непријатељство ствара повратно отуђење. Ето тако.

Ми смо наставили да чувамо болницу и захваљујући могућности да излазимо на њен кров открили смо одличан начин да унесемо мало шаренила у једноличну службу. На крову је било могуће одлично поцрнети. Врело балканско сунце стварало је идеалне услове за добијање одличног тена. Почели смо сваки дан да идемо на кров да „осматрамо околину”. Наш поход на „осматрачницу” изгледао је врло шаролико: војници у гаћама и наочарама за сунце, с пушкама, пешкирима, а неретко и пивом, ходали су болницом као прави правцати туристи по хотелу. Срби су све то видели и свакако им се није свиђало то што виде, али лично код мене је њихова реакција тада већ изазивала пакостан осмех. Ваља напоменути да су Срби брзо навикли на наше походе на кров и за дан-два су престали да пиље у нас. Командир нам није бранио да се сунчамо, али нам је зато бранио да носимо пиво са собом. Он је постао некако захтевнији према нама, како по питању организације службе, тако и по питању конзумирања алкохола. Очигледно се надао да ће на тај начин колико-толико да сачува нешто што би личило на ред.

Ми смо и поред тога пили и једном замало није бацио пар флаша с крова кад нас је затекао с пивом. У принципу био је у праву, само што никакве користи од тог његовог права није било. Нисмо се расправљали с њим, али смо с друге стране наставили да радимо оно што нам се хтело. Није имао како да нас казни. Увек сам био присталица реда и дисциплине, како у војсци тако и у животу, само што сам и о дисциплини и о реду имао сопствену представу. У датом случају сам се у потпуности потчињавао службеним наређењима Командира, али у слободно време, из досаде и због задовољства, допуштао сам себи одређене слободе. Ја у суштини не волим сунчање јер имам прилично светлу и слабу кожу и увек изгорим. Опекотине од сунца ме стављају на велике муке – једном кад изгорим данима се чешем и сваки час проклињем своју несмотреност. Тих дана на Косову успео сам да поцрним као никад у животу. Тако јако и успешно нисам успео да поцрним ни пре ни после тога. Не само да сам добио бронзану боју, већ сам и стекао својеврсни имунитет на сунчеве зраке – могао сам да будем го на сунцу колико год сам хтео а да уопште не изгорим. Дан за даном, све сам више и више добијао бронзану боју.

Поред „соларијума” на крову, нашао сам још једну крајње интересантну свакодневну занимацију. Поново сам пронашао телефон, и то у самој болници, у делу који није радио. Тај део болнице није радио, али је зато телефон радио одлично – звук је био као да зовеш суседну кућу, а звао сам Русију. Звао сам често, причао дуго – било је досадно па сам убијао време. Звао сам кога год сам могао. Пре свега родитеље. Родитеље сам наравно лагао, говорио да се тренутно налазим у Босни. И рођаке сам лагао. А друговима сам говорио где сам, али без детаља – може непријатељ да прислушкује. Док сам се раније трудио да не причам предуго јер сам знао да ће ту причу неко морати да плати, сад се више нисам устезао. Разлог за такав преокрет у мом понашању било је горепоменуто опхођење Срба према нама. Причао сам надуго, понекад сат и по до два. Сем мене, практично сви наши момци су долазили да назову домовину. Телефон није био без посла ни дању ни ноћу. Мислим да је касније, када је у болницу дошао официр-лекар из Русије, приступ телефону био забрањен, али дотад смо се већ испричали до миле воље и телефон нам више није ни био потребан.

Једном у току дана, док сам стајао на стражи на улазу у болницу, до улаза је дошао аутомобил из ког је изашла група Албанаца. Албанци су довели дебелу бабу, по свему судећи неку њихову рођаку. Знацима су показивали да бабу боли стомак. Ти Албанци су били прљави и неуредни и чини ми се да су проблеми са стомаком те бабе и настали

због прљаве хране. Препречио сам им пут и покушао да сазнам „који курац хоће”. Српкиња, дежурна сестра, такође им је пришла и покушала да сазна шта им треба. На лицу медицинске сестре видело се да не гори од жеље да прегледа а камоли лечи албанску бабу.

Чекао сам да их Српкиња отера у материну и био сам спреман да им помогнем да тамо и оду. Српкиња, видно побеснела, погледала ме је испод ока, али Албанце ипак није отерала. Решио сам да јој мало помогнем и у шали предложио да својеручно излечим бабу, помоћу аутоматске пушке. Рекао сам јој да ако бабу упуцам у главу, стомак је сасвим сигурно више неће болети. Иако је то била шала, ипак бих са задовољством просвирао главу тој маторој вештици. И то не само како бих јој из сажаљења олакшао муке. За разлику од малоумне дечурлије коју сам неочекивано затекао, та стара Албанка је свакако сносила кривицу за хаос који се унаоколо дешавао. Поред тога што је била одрасла окупаторка (само због тога је заслуживала смрт), она је вероватно на свет донела и васпитала одређену количину изрода који сада пљачкају, силују и убијају.

Моја шала се Српкињи није свидела па је повела Албанку у болницу, упутивши ми хладан поглед. Један од бабиниx пратилаца, вероватно њен син или рођак, кренуо је за њима. Српкиња очигледно није хтела да лечи ту бабу и чекала је да је ја отерам. Ја сам с друге стране био спреман да применим силу, али сам чекао наређење медицинске сестре. Требало је само да ми каже да су то туђи људи и да им ту није место и ја бих отерао Албанце, али Српкиња ништа није рекла. Колико сам схватио, она је хтела да ја сам дам наређење и да га сам извршим, а њу баш брига. У фазону да није лепо видети како доктор тера болесну бабу. Командир који је дошао до мене био је слаткоречивији од Српкиње и упитао ме је зашто сам пустио ту бабу у болницу. Одговорио сам да сам је пустио пошто јој је медицинска сестра пришла и увела је. Командир ме је подсетио на то да су Албанци муслимани и да су нам непријатељски настројени, а самим тим међу њима може бити терориста-самоубица.

Муслиманима по том питању никад не треба веровати: сваки од њих би могао бити фанатик, самим тим и терориста може бити било ко, како дете, тако и старац. Нисам погрешно, све то је много пута проверено и потврђено у животу. Или у смрти, зависи с које стране гледаш. Баба је била још боља за ту улогу (наживела се) а и разлог њене дебљине је лако могао да буде у десетак килограма тротила повезаног око тела. То је наравно само теорија, у пракси се с нама могло обрачунати знатно лакше, у сваком случају без жртвовања живе бомбе. Баба је била обична прљава албанска старица и болница није одлетела у ваздух. Убрзо су бабу извели из болнице, како су је тамо лечили није ми познато. Албанци су је натоварили у ауто и нестали својим путем.

Земфира је и даље певала о сиди, непознати извођач је и даље певао „ултрамарин-адреналин”, али нама више није било лепо као пре. Она пређашња смелост и ентузијазам изазвани првобитним успехом кренули су да нас напуштају. Одлазили су у неповрат, као што нас је не тако давно напустио и осећај велике нелагодности изазване чињеницом да нисмо могли да помогнемо Србима. Остала нам је само нереализована агресивност, а поред ње и умор који се накупио после напорних месец дана. Како физички, тако и психички умор. Наставили смо да пијемо скоро сваки дан, али нас авантуре и херојства више нису привлачили. Дефинитивно нам је постало јасно да Србима нећемо помоћи, да нећемо ратовати са Албанцима и да су се најинтересантније ствари већ десиле. Починио је свакодневни живот окупираног Косова.

Почело је да нестаје фронтовско другарство – постајали смо поново онакви какви смо били пре почетка опасног марша. У пракси се то испољавало тако што је сваки од нас почео да се дружи само са онима с којима се раније дружио. С њима би понешто поделио, помагао им како је могао, а са осталим колегама би одржавао однос по принципу „свако за себе”. Опет смо постали онакви какви су руски људи у нормалном животу, то јест недружељубиви. Између неких момака су се обновили давни раздори. Помножено са осећајем нереализоване агресивности, то је могло да доведе до најтрагичнијих последица – ми никако нисмо били слабији, и што је најгоре, све време смо били при оружју. Колико ми се чини, од најгорих последица нас је спасавала већ поменута премореност. Многима просто више није било ни до чега. Не причам само о нашем положају (код нас је у ствари било прилично мирно), колико о ситуацији у целом батаљону. Информације о општем стању наше распуштене јединице добијали смо сваког дана од момака који су нас посећивали. Они су ишли разним пословима, типа извиђања ситуације или преговора и понекад су долазили код нас.

Момци су донели важну новост: појачање је напустило Русију и креће се овамо железничком пругом кроз територију Грчке. Поред тога, авионима је већ стигла одређена количина наших снага и вероватно ће ускоро да нас замене. Као потврда тих речи мало касније је код нас дошао војни лекар са неким високим чином. Мислим да је био потпуковник, не сећам се тачно. Одмах се дао у разгледање болнице, очигледно је команда планирала да се наше медицинско одељење касније размести у њој. Доктор се држао по страни и са нама је комуницирао по правилу преко Командира. Командир је с њим слабо контактирао.

Према прегледању болнице доктор се односио веома озбиљно: извршио је детаљну инспекцију свих просторија у њој. Једном приликом ми је показао своју принципијелност. У једној од просторија била је ускладиштена огромна количина чистих белих пластичних канги запремине пет или десет литара. Помислио сам како би ми те канге сасвим добро дошле за пијаћу воду – ништа више. Узео сам четири комада и без скривања кренуо са њима кроз болницу до свог БТР-а. На путу ме је срео војни лекар и кад је угледао канге у мојим рукама наредио ми је да их вратим на место. Ја сам му рекао да ми канге требају за то и то, и да их тамо одакле сам их узео има колико хоћеш те да се неће ни приметити да сам узео четири комада. Доктор се наострешио као ђуран и кренуо да ми чита лекцију о томе како није лепо узимати за себе српску имовину, да је сва имовина у болници пописана, и тако даље. Његов узбуђени наступ трајао је пар минута а онда ми је наредио да канге вратим назад. Однео сам их. Следећег дана ми је исти тај човек од принципа понудио неколико канги ако му помогнем да среди једну од просторија. Као да ми јуче није „очитао буквицу” о недопустивости присвајања те имовине. Не волим и не поштујем дволичне људе. Разуме се да му нисам помагао, а одбијање је било мотивисано тиме што сам морао да вршим дужност чувања болнице. Није могао да ми нареди, нисам му био потчињен. А канге сам ипак узео, али не четири, него две. Истини за вољу, нисам их касније ни користио. Наравно, нисам тражио дозволу од „принципијелног” доктора.

Стајао сам на стражи (седео на столици) на улазу у болницу када је британски БВП нагло скренуо и устремио се ка нама. Од пута до нас је било пар десетина метара и енглеска машина је без проблема пришла самој капији болнице. Ја сам их лепо видео и знао сам да се Енглези неће пробијати на територију болнице. Маневар Енглеза је био дрзак, могуће и провокација како би видели шта ће у таквом случају да ураде руски стражари. А руски стражар, то јест ја, није урадио ништа посебно. Само сам устао са

столице и препречио пут енглеској машини. Пришавши носу бучног БВП-а, кренуо сам знаковима да показујем његовом возачу да се врати назад. Возач се није вратио, а из куполе су провирили остали чланови посаде.

Покушао сам да натерам посаду да склони своју машину са прилаза болници, али сам крајње лоше говорио енглески, а и мотор БВП-а је правио поприличну буку – резултат је био такав да ме Енглези уопште нису разумели. Наравно да су видели моје покрете и схватили шта од њих тражим, али нису тако нагло ту скренули да би одмах и отишли. Срби су гледали тај приказ и вероватно им је таква дрскост Енглеза послужила као додатни доказ да од Руса нема вајде. Стварно не знам шта бих радио да су Енглези једноставно кренули даље, до самог улаза. Или да су само остали да стоје у месту и блокирају својим борбеним возилом улаз у болницу. Да им наредим – нисам могао, да пуцам на њих – не бих хтео. Узгред, никакве конкретне инструкције које се тичу Енглеза нико ми није ни дао.

Док је са Албанцима све било јасно, могућност упада Енглеза на територију болнице нисмо уопште ни разматрали. Утом долази наш Командир, очигледно пошто је чуо галаму и буку. Кратко ме је упитао шта се ту догодило, и пошто је добио исцрпан одговор, кренуо је да се расправља са енглеским старешином. После краћих преговора који су се одвијали углавном уз помоћ гестикулације, БВП је отпузао уназад. Шта су Енглези хтели, на крају нико од нас није ни сазнао. Чим су Енглези отишли Командир ми се, необично изнервиран, прилично оштро обратио: „Што си их пустио овамо?!” – „Господине капетане, па зауставио сам их на прилазу.” – „А што их одмах на путу ниси могао зауставити!? Што су ти доведе дошли?!” – „Па како да их одмах зауставим, под гусеницу да скочим, или шта?” Командир је, углавном помоћу псовки, исказао своје мишљење о томе како ја вршим дужност. А по његовом мишљењу, вршим је лоше. Простије речено, извређао ме је. Командиру је било јасно да у датој ситуацији нисам могао другачије да поступим, али је просто истресао бес на мене. То је било нетипично за њега, обично је био сталожен и разборит. Последице горепоменуте преморености и нереализоване агресивности почеле су да излазе на видело. По том питању он се није разликовао од свих нас, без обзира на своје екстремно велико животно искуство.

Коначно нас је посетио неко од високих претпостављених. На наш положај се довезао генерал Попов, главни у ВДВ-у за цео мировњачки посао. Е, то је била права пиздарија. Моје упознавање са претпостављеним одиграло се у следећим околностима. Не знајући да је у контролу дошао неко од виших официра, ходао сам по болници у гаћама, наочарама за сунце, папучама и наравно с пушком у рукама. Као и обично, ишао сам да се сунчам. Ушавши у ходник угледао сам слику која ми се никако није допала: капетан В. је стајао погнуте главе, над њим је висио тада мени још непознати генерал, а за њим је марширала генералска свита. Генерал је унезверено викао на нашег Командира, Командир је стајао спуштеног погледа, и ту и тамо нешто тихо одговарао. Било ми је жао Командира – знао сам да ће сад да одговара и за нас, и за себе, и једноставно због тога што је у руској војсци правило да надређени приликом провере обавезно малтретирају себи потчињене.

Судећи по томе како се уображено понашао генерал, могло се рећи да је дошао само због тираније и реализације свог комплекса власти. Претпостављам да ни ред ни дисциплина нису биле важне том човеку, њему је било најважније да ужива у својој власти. Касније је та претпоставка било потврђена: пред мој други полазак у Босну, на збору у Рјазању, имао сам „част” да видим какав је то генерал. Имао је необично

изражену склоност ка свакојаким парадама и свечаним маршевима у којима је волео да учествује стојећи на подијуму. Пошто сам се налазио у строју војника који су били намучени увежбавањем тих ником потребних парада, нису ме баш обрадовале те склоности нашег главкомањујућег.

Тада, у болници, личио је на филмског СС официра-садисту: баш онако плав, са шапком натакнутом на врх главе, остављао је одвратан утисак. Да слика буде потпуна требало је само још да упери прст у нас и викне нешто у фазону: „Партизане! Ахтунг! Фојер!” Кад сам га касније видео на трибини под којом су у равним колонама пролазили војници, у глави су ми се појавиле јасне асоцијације. Непријатан човек и нетипичан официр ВДВ-а.

Угледавши високопозиционирану контролу брзо сам променио курс и упутио се ка соби у којој су били моја униформа и панцир. Генерал ме је ипак видео и не престајући да се дере на командира, уперио је прст у мом правцу и наредио да дођем. Ја сам пришао, представио се како треба, и на питање о недостатку моје одеће одговорио да сам кренуо под туш јер је требало да се оперем. Генерал ми није даље посвећивао пажњу и поново је кренуо са вербалним малтретирањем нашег једног Командира. Ја сам послат да се доведем у ред, или простије речено да обучем униформу. Кад сам после неколико минута изашао обучен и са опремом, генерал је већ био отишао. Командир је све што се десило стоички издржао – у свом животу је видео много тога, а и године проведене у војсци научиле су га да не очекује ништа добро од надређених.

Капетан В. је изгледао уморно и помало озлојеђено. Угледавши ме, питао је без неког великог ентузијазма зашто се шетам го у време доласка провере. Командир није ни слутио да сам за долазак генерала сазнао тек када сам ушао у ходник. Једноставно ме нико није упозорио – скроз смо се распустили. Командир је рекао да ће нас због дисциплинског прекршаја сменити са тог положаја. Тако је и било.

То да ће да нас мењају било је познато још раније, тако да је то што је генерал дошао да неком „разбије пичку” била само његова жеља да на нама покаже своју власт. Очигледно му је то пружало задовољство. Вест да ће нас сменити са положаја мене је лично обрадовала јер нисам више могао да будем са Србима. Било ме је срамота због тога што их не бранимо. Нисам могао да причам са људима који су очекивали од нас, словенске браће, помоћ и заштиту, али ту помоћ нису добили иако смо могли да је пружимо. Поред тога, нимало ми се није свиђало ни понашање самих Срба. Многи Срби су почели да се понашају према нама као да смо ми ЛИЧНО криви за незаинтересованост са руске стране. Никад нисам разумео кретене који превише траже од обичних људи, у овом случају од обичних војника. На крају крајева, ако вам се, драги Срби, толико не свиђа незаинтересованост Русије, идите лепо у Москву па пљуните Јељцина у фацу. Шта имате од показивања непријатељства нама, обичним руским момцима? Момцима који су већином били спремни да вам помогну, па и који су помогли колико су могли. Краће, љутило ме је понашање неких Срба, али је ипак осећај стида пред њима превазилазио сва друга осећања. После одласка из болнице нисам више разговарао ни са једним косовским Србином.

Наш одлазак из болнице догодио се или следећег дана, или два дана после доласка генерала. Да смо стварно били неподесни за вршење дужности сменили би нас у року од неколико сати. Дакле, наша замена је највероватније била планска.

Отишли смо увече. Момцима који су стигли укратко смо објаснили шта и како. Није било никаквих фазона „стражу предао – стражу примио”. Наши момци су кренули да пакују ствари и трпају их у БТР. Мени и Дебелом је увек било лакше – у нашем гвозденом дому на точковима било је без проблема смештено све што смо поседовали. Велику зелену кутију донесену са српског складишта привезали смо за врата моторног одељка и она нам је служила за чување не превише вредних ствари. Вредније, пре свега личне ствари, чували смо унутар возила и оданде смо их вадили само по потреби. Дебели и ја нисмо имали шта да пакујемо, а момци су своје торбе и вреће за спавање пребацивали из болнице у возило. Наше окупљање није остало непримећено од стране Срба који су радили у болници. Дешавање је заинтересовало Србе и ускоро су почели да запиткују шта се спремамо да учинимо. Већ упознати с нама, Срби су се очигледно плашили да им наше необјашњиво окупљање може донети неке нове проблеме. На питања Срба одговорили смо да одлазимо. Испрва Срби нису веровали, али кад је све постало очигледно, вест о нашем скором одласку брзо се проширила по болници. Опште расположење Срба могло се описати речима „Ура!!! Руси одлазе!!!”. Неке од медицинских сестара баш тако су и викале.

Не знам за остале, али ја сам одлазећи из болнице осећао само тежак умор. Досадило ми је да се налазим на том месту, а и није ми више било ни до каквих доживљаја. Одлазећи из болнице жалио сам само због две ствари. Било ми је жао што није било ничег са Циганкама, али ми је много више жао због тога што нисмо отишли да поскидамо албанске терористе. Ту мислим на онај случај када смо се спремали да се преобучемо у цивилну одећу. За Циганке је све јасно: увек кад не дође до односа са женом појави се осећај као да си нешто изгубио. Да си бар једном пробао, онда таквог осећаја нема, онда је све другачије – или ти се свиди и хоћеш још и још, или буде „ма, шта сам кретен с њом уопште и тражио!” Ако није било ничег онда се увек непријатно осећаш, нешто као дете кад му испадне чоколада. Узгред, жене по том питању никако не разумеју мушкарце.

А што се тиче несуђеног напада на групу терориста ОВК-УЧК, ту је жаљење већ друге природе. Обрачунати се самоиницијативно са бандом злочинаца у таквим околностима представља ПОДВИГ. Подвиг – то је духовно богатство које заувек остаје с човеком. Могућност да направи подвиг нема свако и увек. Хтети направити подвиг и стварно га направити две су различите ствари. Тада, на Косову, ми смо имали прилику да га стварно направимо, али околности то нису дозволиле. Од момента описаних догађаја прошло је више од десет година, али ја и дан-данас осећам искрено жаљење због тога што се те две ситуације нису развиле на начин који је мене интересовао. Што је прошло, нити можеш вратити, нити можеш исправити.

Део пети: На пољу

Послати смо на положај број два. Ако би се свима познати положај број један налазио на Црвеном тргу у центру Москве, онда се наш положај број два налазио на пољу на ивици аеродрома „Слатина”. Што би се рекло, положај број два је био у вукојбини. Мени је то чак и одговарало. Стигли смо тамо кад је већ почело да се смркава и поставивши БТР на позицију кренули смо у разгледање нашег новог места службе. Из неког разлога никако не могу да се сетим како и кога смо тада заменили на том положају. Положај број два су направили још Срби (они су га сигурно другачије називали) и њега је чинило неколико бетонских објеката.

Основу положаја чинио је мали, у земљу „урасли” бункер који нам је служио као касарна. Било је ту још пар мањих бункера и једна осматрачница. Положај је делимично био прекривен маскирном мрежом. На малој удаљености од наших позиција налазило се отворено бетонско утврђење непознате намене. По мојој претпоставци, тамо је могло да се налази противавионско оружје. То утврђење нисмо користили. На територији положаја није било никаквих рушевина, нису се видели ни трагови бомбардовања у његовој околини. Или за време бомбардовања положај није био у употреби, или Енглези једноставно нису успели да му дођу главе. Судаћи по томе што потпуно празан бункер изнутра није био у нареду, а и по прилично свежем изгледу његових зидова, најразумније је претпоставити да су Срби ипак држали тај положај.

Ноћ на новом месту прошла је сасвим мирно. По обичају, неко је негде пуцао, по обичају, гореле су српске куће. Приштина се налазила преко поља, на знатној удаљености. С нашег положаја имали смо панорамски поглед на ноћне пожаре у њеном предграђу. Ујутру сам добро осмотрио околину. Положај се налазио на најудаљенијем крају полетно-слетне стазе. И то не основне стазе, већ неке споредне, ваљда резервне. Авиони на њу нису слетали. Касније је неколико авиона који су стигли из Русије било „паркирано” поред нашег положаја. Непосредно од ПСС до положаја водио је земљани пут.

Не могу сада да оријентишем окружење у односу на стране света, рећи ћу само да је са свих страна око нас било поље које се с једне стране завршавало предграђем Приштине, с друге стране код неког села, с треће код још једног села, а са четврте се налазио комплекс зграда аеродрома „Слатина”. Тако се положај налазио на чистини, што је нашу ситуацију несумњиво чинило неугодном. На мањој удаљености од положаја наши претходници су поставили неколико потезних сигналних ракета. За људе без војног искуства објаснићу шта је то.

Сигналну ракету чини зелена метална цев дужине двадесетак центиметара са три центиметра у пречнику. Један крај цеви је херметички затворен а на другом је смештен упаљач са осигурачем који се извлачи. На осигурач се везује узица или жица која се причвршћује на кочић недалеко од ракете. У случају повлачења осигурача, упаљач се активира и из цеви почиње да излеће црвена ватра, отприлике као код обичног ватромета. Сигналне ракете су постављене како би се положај бар донекле осигурао од ноћног напада. Сигналних је било мало, свега неколико комада.

Ми смо били на дужности на таквом месту да нам се „Слатина” налазила иза леђа, Приштина слева, а села однапред и здесна. У селу које нам је било с десне стране налазио се суседни положај. Положај је чувао пут који је ишао од „Слатине” не знам куда и пролазио кроз оба поменута села. Баш тим путем су првог дана наше косовске епопеје на аеродром стигли енглески ципови. Ципови су наставили да иду тим путем, али сад већ не у колонама, већ у патролама, по два-три возила у свакој.

Занимљиво је то да је српски положај на ком смо били направљен тако да је бункер за смештај људства био најудаљенији објекат од аеродрома, а митраљеско гнездо му је било ближе, и то усмерено отприлике ка аеродрому. Чак се и улаз у митраљеско гнездо налази са супротне стране од „Слатине”. Значи да су Срби окренули положај према аеродрому, као да су се спремали не да га бране, већ да га нападају.

Ми смо били дужни да чувамо аеродром па је коришћење митраљеског гнезда за његову првобитну намену било немогуће. Нама су на располагању остали бункер и осматрачница која се налазила на малом узвишењу. У бункеру смо спавали и чували ствари, а са осматрачнице осматрали. Преко дана је осматрао један човек, а ноћу наравно двојица. Од бункера до осматрачнице је било десет-петнаест метара. Свако вече смо постављали на позицију наш БТР. „Позиција” је само израз, а у ствари се БТР само одаљио тридесетак метара од бункера и окренут предњим крајем ка даљем селу, а задњим ка „Слатини”, стајао тако целу ноћ. Сваког јутра је Дебели опет довозио машину у заклон иза бункера. Једини заклон који је БТР имао док се налазио на позицији била је онижа гомила песка. Гомила је била висине отприлике до пола БТР-а. Ко је и због чега насуо песак појма немам. Тешко да су наши довозили песак, највероватније да су мало пре повлачења својих снага из покрајине Срби планирали да врше неке поправке на том положају али нису стигли ништа да ураде. Срби отишли, песак остао.

Кроз пар дана у госте су нам дошле колеге које су патролирале по околини. Знали смо се међусобно и после размене новости један од пристиглих момака нам је предложио да мало пуцамо на флаше – имао је вишка пун оквир метака за аутоматску пушку. Приликом дељења муниције у Симин Хану он је на неки начин успео да добије још један, непописан оквир. Тада је мислио да ће му у време борбених дејстава добро доћи. Добро је мислио, само што нас Албанци нису напали и до борбених дејстава није дошло. Те метке није морао никоме да враћа пошто су се рачунали само они који су били пописани. То што за сву муницију у јединици одговара командир чете, човека није бринуло. Направили смо стрелиште тако што смо поставили флаше на гомилу песка. Флаше смо наместили тако да метци који их пробију не излете у поље него остану у песку. Пуцњава на положају никог од суседа није зачудила. Пошто смо поразбијали све флаше и испуцали све метке, смирили смо се.

Због особености нашег положаја вршење дужности на њему било је мирно. Били смо насред поља и сви догађаји су се дешавали далеко од нас. Били смо крајње лоше заштићени од ватре, али је зато било јако тешко прићи нам неприметно. Дању смо постављали само једног осматрача. Један од нас се пењао на осматрачницу и одатле пратио ситуацију. У његове обавезе такође је спадало и да пази на евентуално приближавање надређених. Сви остали војници су по цео дан радили шта су хтели. Нико од нас више није пио и није тражио авантуре – уморили смо се. Алкохол који смо довели са собом попили смо у прва два дана, насред поља нисмо имали где да га купимо, а било би проблематично да молимо некога да нам донесе.

Већи део времена смо једноставно спавали. После много недеља најстрашније неиспаваности, ја сам свакодневно обарао рекорде у дужини спавања. Кад год се указала прилика спавао сам по шеснаест-осамнаест сати без прекида. Ни дан-данас ми није јасно како ми је то успевало – никада се нисам одликовао нарочитом жељом за спавањем. Ноћу су око положаја трчали пси и то је било једино што нам је реметило мир. Интересантно, али не сећам се да су се пси појављивали око нашег положаја преко дана, вероватно су се вртели око наших суседа у селу.

Са суседима, то јест суседним положајем који се налазио у селу, били смо у сталном контакту. Дању смо понекад ишли код њих или су они долазили код нас. Требало је буквално три минута вожње. Једном су суседима на положај дошли Цигани чергари. Цигани су тражили уточиште, хтели су да се спасу од албанског терора. Старешина на положају им је дозволио да се сместе у близини и обавестио команду о њиховом појављивању. Команда је наредила да се Цигани отерају, што је командир и био принуђен да уради. Тако су после Срба и Цигани добили „заштиту” од „руских хероја”. Старешина се свађао, али није успео ништа да уради – наређење је било изричито.

Дебели је увек добро пазио на нашу машину – или је волео технику, или се једноставно бојао да ће у случају квара морати да одговара. Највероватније и једно и друго, а овде, на мирном месту, указала му се прилика да добро прочака моторни одељак БТР-а. Не знам шта је тачно Серјога проверавао и поправљао, али касније је испитивао брзинске могућности БТР-а. Полетно-слетна стаза је била идеално место за испитивање брзине точкаша. Судаћи по брзиномеру, наш БТР је развијао брзину од преко сто двадесет километара на час. За машину од четрнаест тона са погоном на свих осам точкова то уопште није лош резултат. Амерички војни хамери не иду тако брзо.

Једном нам је усред бела дана дошао тотално надуван колега. Лик је дошао на неком древном мотору. Мотор му је дао неки старији Србин, а „травку побрљавку” му је вероватно продао неки млађи Србин. Тешко да је ту траву колега донео из Босне – већ би је одавно попушио. Са Албанцима нисмо ступали у контакт, тако да су Срби били једини извор од ког су могли да набаве траву. Приметио сам да Срби у глобалу воле да пуше траву, вероватно ни локални Срби нису били изузетак. Момак је изгледао занимљиво – са пушком на леђима и замишљено одсутном фацом, сав важан седео је на том бедном мотору. Да би слика била потпуна треба додати да се возио по апсолутно пустом путу, посред поља, сам самцит. Узео сам мотор од њега да се провозам али сам дошао само до места на ком је земљани пут упирао у ПСС. Тачније речено, попео сам се и на асфалт и мало се провозао по њему, али је после тога мотор утихнуо и одједном одбио да се креће даље. Псујући све на свету одгурао сам га назад. Власник мотора је после краћег гурања успео да оживи своје гвоздено магаре и сетивши се изненада да треба некуд да иде нестао у супротном правцу.

Из Русије је коначно почело да стиже бројније појачање. Неке јединице су стизале ваздушним путем, а неке копном. На наш положај је стигла замена која се састојала од десетак људи. То су били момци из Ивановске дивизије, прве јединице која је била пребачена на Косово ваздухом. Они су заменили наше одељење, али не и Дебелог и мене. Ствар је у томе што смо ја и Серјога били посада БТР-а, а машина се није смела скидати са положаја. Механизација „ивановаца” на Косово се допремала копненим путем и зато још није стигла. Момци који су стигли чинили су ми се као нормални људи и током даљег упознавања моја претпоставка се у потпуности потврдила.

Њима је командовао потпоручник Александар К., млад официр, спортиста и паметан тип. Потврда да је био спортиста било је поседовање звања Мајстора спорта у боксу. Говорећи о томе како је добио то звање, Александар је са хумором причао како су му истог дана када је победио на такмичењу увече у тучи у дискотеци сломили вилицу. Суштина приче се сводила на просту формулу: победио – уобразио се – опустио се – био кажњен. У комуникацији је био смирен и разборит, могао је опуштено да прича о било којој теми. Увек је говорио мирно, изражајно и сигурно, у суштини онако како треба да се говори. Поред тога био је натпросечно mudar за своје године. Притом, није био присталица строге дисциплине, чак се може рећи и да је био нека врста хулигана. Приликом даље комуникације закључио сам да је он представник скоро изумрлог племена оних који се могу назвати „правим мушкарцима”. То се видело по његовој причи, а пре свега по томе како се односио према опасности и женама. Опасности се Александар није бојао, а мислим да се није бојао ни смрти. Није био човек који безвезе ставља главу у торбу, али је зато био спреман на јунаштво. У односима са девојкама Александар никако није био светац, али зато од њега никада нисам чуо ни једне једине ружне речи о њима. Што сам бивао старији, то сам боље схватао исправност таквог става. Ако се „мушкарац” фолира пред женама, онда је он гад, ако се прави паметан, онда је кретен. Жене не треба вређати, али не треба ни циркус око њих правити.

Већина потчињених Александру били су одрасли људи, мислим да је међу њима био само један момак који је тек одслужио војни рок. Војнике су скупљали преко војних комесаријата посебно ради слања на Косово. У неколико падобранских дивизија на територији Русије биле су створене јединице које су попуњаване таквим људима. После неколико дана проведених с њима на истом положају стекао сам утисак да се ради о правим борцима. Пошто их нису узимали из јединица ВДВ-а, већ преко војног комесаријата, међу њима је било и оних који су раније служили и у другим родовима војске. Тачно се сећам да је један момак раније служио у ОМОН-у (специјална јединица руске полиције), а други у извиђачкој јединици моторизоване (пешадијске) дивизије. Припрема у специјалним јединицама полиције и извиђачким јединицама не би смела бити лоша, тако да су ти борци, не смањујући борбене способности падобранске јединице, допуњавали исту вештинама нетипичним за падобранце.

Што се тиче самих падобранских вештина, оне на Косову ничему нису служиле – овде, као и у Абхазији и Чеченији, падобранци су се користили као обична пешадија. Тако је у датој ситуацији војнику пре свега била неопходна дисциплина, психичка стабилност, добра физичка кондиција и наравно, обична борбена обука. Очигледно су на основу баш тих критеријума војни комесаријати и скупљали људе за службу на Косову.

Кроз разговор са момцима приметио сам један интересантан психолошки детаљ: већина њих је овамо дошла због несређеног живота код куће. То јест, није их толико довела овамо жеља да помогну Србима или једноставно да раде за нормалну плату, ни жеља за авангуром, већ пре свега то што су у Русији били без посла. А притом ти људи никако нису личили на будале, слабиће или нераднике. У сваком смислу способни људи, а поред тога још и са разним животним искуствима. Размишљајући о том психолошком моменту први пут у животу сам се замислио над тим да мора да живот код нас у Русији није баш најбоље осмишљен кад су такви људи принуђени да иду у далеке крајеве уместо да лепо и у благодњању живе код куће.

За „ивановце” смо Серјога и ја били нека врста ауторитета јер смо, као прво, ми извршили марш, заузели и задржали аеродром, а самим тим и били јунаци, а као друго,

нисмо на Косову били тек прву недељу, те смо самим тим били људи који су имали искуства са локалним појавама. Ауторитет нам је био од одређене користи – Дебели и ја смо чували положај само са БТР-ом, то јест ноћу, по четири сата. Дању нас уопште нису позивали на дужност. Баш тих дана сам обарао рекорде у спавању. Одрадио бих време које је требало, а затим кувао чај или грејао какао и доручковао. После доручка сам одлазио у бункер да спавам и будио сам се тек касно ноћу када је требало поново да ступим на дужност. Нисам ручао ни вечерао, само сам спавао. Тих дана смо коначно исцрпели залихе кафе, какаоа и чаја које је Серјога направио за време службе у Босни – сандук се испразнио и престао је да нам буде интересантан.

Наш статус јунака и искусних војника такође је био користан и за комуникацију пошто су тек пристигли момци (а ту спада и командир) хтели да сазнају нешто више о ономе што смо видели на Косову, хтели су да сазнају више о ситуацији у окружењу. Одговарајући на приче о Косову, момци су испричали много интересантних ствари о себи и баш због тога сам успео тако добро да формирам своје мишљење о њима. Ја сам причао много – а Дебели опет, мало. Серјога је увек био сам себи најважнији и дружење га уопште није привлачило. Никако не могу да се сетим чиме се још бавио тих дана сем одржавања БТР-а. Могуће да је и он исто као и ја спавао, пошто му је првих дана косовске епопеје било далеко теже него мени.

Изнад нас су стално пролетали енглески хеликоптери. Ретко борбени, чешће транспортни, тј. теретни. Енглези су се озбиљно одомаћили у крају. Једном сам чак видео како огромни „чинук” некуд носи артиљеријско оруђе. Оно је на дугој сајли висило под трбухом летеће машине. Такав начин транспорта терета није типичан за руску војску па је за мене тај приказ био својеврсна атракција. Док смо били у болници прелетање хеликоптера је било реткост, али је зато било много копнене енглеске механизације. Овде је било супротно. Ту сам могао у потпуности да оценим размере дејстава окупационих снага. Посматрајући све што се дешава, опет сам се сетио руског атомског наоружања. Шта би било с нашом државом да се то чудовишно дете савремене цивилизације није налазило у арсеналу Русије?

На Косову се ситуација одвијала по босанском сценарију – окупатори су се размештали озбиљно и на дуже време. Зашто су уопште снаге НАТО-а морале да окупирају Косово за мене остаје отворено питање. Ако је са Шиптарима све било просто и јасно – они су били класични отимачи – и даље ми није јасно због чега су натовци дошли на Косово. Сасвим ми је јасно то што се Американци труде да цео свет ставе под своју контролу, али какав је тачно тактички задатак био пред њима на Косову, до краја ми је остало непознато. Американци су у Босни имали неколико солидних база, по највећој од њих су чак ишли и аутобуси који су транспортовали војнике. Нисам погрешно нити се нашалио – аутобуси нису ишли од неког објекта до базе, већ баш унутар базе. База је била огромна и у њеној основи је био аеродром Тузла. Тако су Американци већ имали аеродром и читаву мрежу већих војних база на простору балканског региона. Базе су имале и друге чланице НАТО-а.

Америчке базе су заузимале велики простор, али није се осећала њихова „пренасељеност”. Из тога се може извући закључак да долазак НАТО снага није био предузет ради додатног размештања снага Алијансе у региону. То јест, изградња војних база је свакако од почетка планирана, али то није био главни циљ САД – Пиндоси су ишли ка неком другом циљу. Ако би се поступци Америчанаца могли објаснити њиховом жељом да плански поробе целу планету, онда поступци европских савезника

немају логичног објашњења. Европски лидери не само да нису имали проблема са окупацијом Европе од стране Американаца и муслимана-Албанаца, него су им и помогли у остварењу те окупације. До те мере су цивилизовани Европљани отупели да су сами почели активно да подржавају странце у освајању свог континента. Треба људима испрати мозак глупостима о демократији и толеранцији да би добровољно кренули да подржавају окупатора! По том питању су цивилизовани Европљани превазишли чак и несрећни руски народ залуђен причама о слободи који је два пута у једном веку уништио све оно што се тешком муком стицало. Мада је могуће да за то нису криви сами Европљани, већ њихово руководство.

Од момента завршетка Другог светског рата, САД су имале јако велик утицај на лидере западноевропског света. Лидери „демократске” западне Европе формално су били независни, а у ствари су били апсолутно зависни како од саме власти САД, тако и од америчке идеолошке доктрине. У испирању мозга Европљанима идеологија је одиграла велику улогу – нпр. Немцима су угувили у главу да ће вечно бити криви за све, а самим тим морају да слушају онога ко је увек у праву, онога ко је слободољубив и демократа. А која је држава најслободољубивија и најдемократскија на свету? Па наравно САД! Американци су испирање мозга довели до савршенства – свима је јасно да је САД шоу-држава. У том погледу има шта да се научи од њих. И да се узме у наоружање, ради самоодбране, наравно.

Ми смо хтели да се осигурамо не само од напада Шипгара, него и од непотребних посета надређених. Имали смо школску противтенковску мину коју је неко некад нашао у једном од српских складишта. Мина је била иста као и бојева, само празна, без експлозивне материје. Донели смо одлуку да поставимо ту мину на земљани пут који је водио ка нашем положају. По нашој замисли, мину је требало поставити на видно место, како би била лако уочљива. Надали смо се да ће то да уплаши надређене који су кренули у проверу и да би по повратку у штаб саопштили да није безбедно ићи на наш положај. Наравно, касније би се показало да мина није бојева, али то већ ништа не би мењало. Можда би је чак минери пописали и као бојеву. Мину смо поставили, али је из неког разлога нико није примећивао. Онда смо је преместили на друго место, а после тога скроз склонили. Од „минирања” није било никакве користи.

Једном се на суседном положају изјутра активирала сигнална ракета. Момци су кренули да провере о чему се ради и тада су схватили да је за жицу запео Шипгар који је и остао тамо да лежи. Нису нашли оружје код њега. Албанцу се ништа лоше није десило, ако се не рачуна то што се усрао у гаће.

Не сећам се да ли је на нашем положају било уређаја за ноћно осматрање, али осматрачи који су служили на БТР-у нису имали ноћни. Ми смо имали само светлеће ракете, а и њих је било тако мало да смо за ноћ могли да потрошимо свега неколико комада. Ноћу су се око положаја стално чули звуци неког кретања – по пољу се неко очигледно шуњао. Понекад бисмо приметили псе који трче, а најчешће нисмо примећивали никог.

Спознали смо своју угроженост од скривеног ноћног напада и покушали да предузмемо мере како бисмо се осигурали. Ја сам имао српску ручну бомбу и једном приликом смо одлучили да је поставимо као потезну мину. Али, до постављања није дошло пошто се показало да никоме није познат радијус распрскавања гелера. Ако је бомба била дефанзивна и имала велик радијус распрскавања гелера онда смо могли сами да се

поубијамо. Мени је већ постало јасно да је мало вероватно да ћу ту бомбу користити у борби па сам решио да је коначно испробам.

Сви момци су се удаљили на безбедно растојање, а ја сам бомбу убацио у празан бункер. Необично дуго се ништа није дешавало, а затим је одјекнула пригушена експлозија. Ушао сам у бункер да видим какво су дејство на његове зидове имали убојни елементи бомбе. Зидови су били густо избраздани гелерима којима је бомба била напуњена. Трагова је било много и били су доста равномерно распрострањени по зидовима, што је у пракси показивало надмоћ експлозивних средстава која имају готове убојне елементе. Експлозивна средства чији се убојни елементи образују услед распадања тела бомбе никада не доводе до равномерног распрскавања гелера. Негде одлети много ситних, а негде мало крупних.

Што се тиче трагова на бетонским зидовима бункера, били су скоро не приметни, што је недвосмислено упућивало на слабу убојну снагу гелера. Самих гелера је у изобиљу било на поду, при чему нису изгубили свој савршено округли облик, тј. нису се деформисали. Све то је убедљиво доказивало да бомба није имала велики убојни радијус. Тако смо утврдили да је бомба била офанзивна и да се слободно могла поставити као потезна мина.

У БТР-у је постојао комплет за ноћну возњу и осматрање. Он се састојао из два уређаја за ноћно осматрање активног типа. Један уређај за возача, а други за командира возила. Термин „активни” значи да је за рад уређаја неопходан фар који ради у инфрацрвеном режиму. На БТР-у је то био фар са специјалним стаклом тамно-браон боје. Због осветљења, рад активног уређаја за ноћно осматрање видљив је за друге „ИЦ” уређаје. Мало смо се напатили а на крају нисмо ни поставили уређај – био је или покварен или некомплетан, не сећам се тачно. Наш БТР је био јако стар па је такав резултат био сасвим очекиван. Узгред, у Чеченији никада нисмо користили уређаје за ноћно осматрање са БТР-а, преферирали смо коришћење ноћних двогледа БН-2. „БН-ови” нису били уочљиви за непријатеља јер нису ништа емитовали, они су радили на принципу електронског појачавања долазећег слабог светла. БН-2 је одлична ствар.

Једне ноћи је непријатељство између Дебелог и мене коначно прерасло у конфликт. Ја сам стражарио прву смену, и пошто сам одрадио време које ми следује, ушао сам у БТР да пробудим Серјогу. Спустио сам се у машину кроз командирски отвор и пошто сам сео на седиште, кренуо сам да дозивам Дебелог. Нисам видео где је тачно лежао јер је у БТР-у био мркли мрак. Мој возач није одговорио одмах и по његовом гласу је било јасно да је још био у полусну. Причекао сам отприлике минут и поново га позвао. Дебели је поново нешто промрљао и опет ућутао.

Протумачио сам његов поступак као одсуство жеље за одласком на стражу и грубо затражио да устане и крене тамо где треба. Дебели се промешкољио у мраку и после неколико секунди ми се обратио крајње увредљивим гласом: „А шта ти ту седиш?”. Питање није имало смисла и оставивши га без одговора поново сам затражио да се покрене. Дебели је нешто злобно промрљао, у тами су се чули звуци кретања и осетио сам ударац у раме. Разбеснела ме је бесмисленост Серјогине агресивности и уз речи „Који ти је курац?!” ударио сам насумице руком у таму. Већ у залету песница ми се забила у нешто топло и мекано – погодио сам Дебелог. Дебели је поново кренуо да вређа и да ми обећава обрачун. Ја сам му одговорио отприлике истим речима и изашао напоље. Ускоро се из БТР-а помолио и Дебели али до туче није дошло. Дебели је остао

горе да стражари, а ја сам ушао унутра да спавам. Јасно је да је конфликт између нас био очекиван – били смо сувише различити људи и нисмо се најпријатељскије понашали један према другом. Ако се нашем непријатељству дода још и нереализована агресивност, онда је чудно да се дотад већ нисмо потукли. Иницијатор узајамног непријатељства био је Серјога који је од првог дана нашег познанства покушавао да ме „узме под своје”. Ја у принципу никад нисам имао ништа против тога да будем потчињен или да други људи буду мени потчињени. Принцип хијерархије је за мене свет јер је одређен природом. Али, да бих се потчинио било ком човеку, тај човек мора за мене да буде ауторитет. Ако ћемо без псовки, ауторитет Дебелог у односу на мене био је раван нули.

Сам појам ауторитета с психолошке тачке гледишта је јако, јако интересантна ствар. Ауторитет се стиче током дужег времена, а могуће је изгубити га за секунду. Ауторитет се не може купити парама, али се захваљујући њему може доћи до пара. Ауторитет није могућ без силе, али не може се задржати искључиво помоћу ње. Ауторитет даје одређену власт, али се помоћу власти не може задржати. Као пример за последње две тврдње навешћу један случај из мог војничког живота. У једној од јединица у којима сам служио био је официр који је волео власт. Како би потврдио своју власт, он је на све могуће начине малтретирао своје потчињене. Између осталог, хтео је да направи од мене цинкароша поводом једног догађаја, али пошто сам ја то одлучно одбио, почео је да ми прети како ће да каже целој чети да сам ипак „откуцао”, а да ће онда на мене нахушкати колеге које ће ме „јебати у дупе”, „бацити с крова”, „убити на спавању”.

Претио ми је на разне начине, али ја сам без размишљања одбио да будем цинкарош. Да би показао своју силу и одважност, лактом ми је сломио нос. Пошто је већ знао да се нећу жалити нити откуцавати, лукава ништарија ме је смело тукла. Не кажем да је било нарочито болно или страшно, али не може се рећи ни да је било пријатно. Ипак, чврсто сам решио да му ништа нећу рећи, па нек буде шта буде. Доносећи такву одлуку, водио сам се искључиво осећајем правде, али та одлука ми је касније донела одређену корист, још више је појачала мој ауторитет међу колегама. Пошто није добио шта је хтео, злотвор је дигао руке од мене. Ускоро сам за своје муке добио моралну компензацију.

Тај безобразни човек је неправедно малтретирао многе људе, и како нису имали могућности да му одговоре истом мером, неколико момака је нашло лукав начин да му се одужи за причињену патњу. Злотвор је дошао у кантину да једе, а ликови који су тамо радили, пре него што су му однели тацну са другим јелом, у њега су гурнули своје полне удове, а затим се испљували и издували носеве. Трагове својих антихигијенских манипулација замаскирали су тако што су преко опогањеног пиринча ставили гомилу меса. Пошто су се уверили да је нитков појео свој „ручак” ликови су то испричали неколицини колега међу којима сам био и ја. Ниткову се ваљда ништа није десило, није умро нити се разболео, нити му је био сломљен нос, али је у исто време постао жртва нашег подсмеха, клоун. Наравно, то је било подло и ја лично не бих тако поступио, али када су ми испричали за тај несташлук смејао сам се као луд. Кад сам се сетио како ономад целе ноћи нисам могао да заспим очекујући насилан обрачун са колегама које је тај гад довео у заблуду, душа ми се испунила радосћу. Момци су с њим поступили подло, али ипак је добио оно што је и заслужио. Сваком према заслуги. А јело према ауторитету.

Пошто је тај официр покушавао да заслужи ауторитет помоћу силе и власти, ништа није урадио – није био поштован, а за зло и користољубивост су му се светили. Други

официр у нашој чети уживао је приличан ауторитет и како није кажњавао потчињене нико од њих ниједну лошу реч за њега није рекао. Он је био моћан човек и имао је одређена овлашћења, али су га поштовали пре свега због праведности. Да је био слабић изгубио би ауторитет, а у исто време његов ауторитет се није заснивао на сили.

Ја нисам поштовао Дебелог (ни он није поштовао мене) тако да сви његови покушаји да „постане главни” код мене, благо речено, нису наилазили на разумевање. Ми смо били људи са апсолутно различитим погледима на свет и у том смислу нисмо имали ништа заједничко. Без обзира на то што смо пола године прослужили заједно, заједно прошли косовска дешавања и били чланови исте посаде, не само да се нисмо спријатељили, већ напротив, никако нисмо подносили један другог. Најбољи показатељ нашег односа је чињеница да на растанку нисмо разменили адресе и бројеве телефона. И то после свих искушења кроз која смо заједно прошли. Мени самом није чак ни пало на памет да узмем његову адресу.

У теорији, ми нисмо ни смели да доспемо у исту посаду – у војсци постоји термин „психолошка неспојивост”. У војсци такође постоје и они чија је дужност да поштују принцип психолошке неспојивости. Ти људи се зову војни психолози и у теорији они би морали бити обучени за своју специјалност. У пракси су дужност психолога тих година вршили бивши политички комесари, тј. они чија је дужност била да војника упуте у политику комунистичке партије. Партије већ осам година није било, па може само да се нагађа шта су на универзитетима учили политичке комесаре.

Правог војног психолога видео сам у специјалној јединици ВДВ-а. Тај мајор је био мој земљак. Једном приликом ме је упознао са интересантном психолошком техником довођења организма у нормално стање после неке стресне ситуације, на пример после борбе. Незгодна страна технике је била у томе што су за њену примену потребни простор и време. Техника је проста – за доспевање у нормално стање човек мора да претрчи одређено растојање. За време трчања организам лучи адреналин, тело и ум се фокусирају само на физичко оптерећење, улазе у монотони ритам и умирују се. Врло просто и врло ефикасно – сам сам то проверио. Остали „психолози” које сам видео бавили су се само оним што је формално спадало у опис њиховог посла, то јест времена на време су спроводили идиотске једноличне тестове. Многи од нас су из забаве приликом попуњавања тестова стављали иксеve насумично, било где. После таквог тестирања никога ниједном нису позвали на разговор или понављање теста. Само сам се једном у Босни сусрео са психологом који је стварно радио посао и то је било три месеца пре мог обрачуна са Дебелим. Било је то овако.

У нашу другу падобранско-десантну чету стигао је психолог како би спровео тестирање. Тестови су били примитивни, у једном је требало одговорати на питања – „да” или „не”, а у другом је требало нацртати животињу која не постоји у стварности. Животињу је требало још и именовати, то јест непостојећој животињи требало је наденути непостојеће име. Мени је ово последње представљало проблем – убих се да смислим како да назовем оно што у принципу не постоји. Ако би се користиле већ постојеће речи, типа „звер”, „канџа”, „очњак” онда, како се мени чинило, испада да сам га назвао већ постојећим именом. Морао сам да смислим реч која се уопште не користи, а то је нерешиво тежак задатак. Нацртао сам ја то брзо, некаквог незнаног диносауруса, али никако да му наденем име. Плус што сам се бојао да не напишем нешто погрешно – „психолог” звучи слично психијатру – још ће да ме прогласе лудим.

Проблем сам лако решио – погледао сам шта је написао Дебели, и пошто сам прочитао назив само сам га преправио по своме. Ипак је испао неки „зверо-канца-очњак”. Након више година сазнао сам да је тај тест намењен деци и да служи за препознавање дечијих страхова. Типа, то што дете нацрта, тога се и боји. Има истине у томе, али сумњам у тачност. Не знам колико је тај тест ефикасан у раду дечијих психолога, али нашем војном психологу је одлично послужило.

Код нас је у чети био један мали жгољави момак по имену Едик. Едик је стигао у Босну приликом наше ротације јануара-фебруара 1999. године. Едик је на тесту нацртао Чебурашку¹³. Чебурашку је назвао „Чебурашка”. Папире са попуњеним тестовима и цртежима предали смо психологу. Постоје две верзије онога што се даље десило.

Према првој верзији, видевши нацртаног Чебурашку, психолог је скочио са столице и брзо звао командира чете да му каже да ухвате војника који је нацртао тог јунака из цртаног филма. Едика су заједно са психологом послали у Угљевик, а кроз пар дана и за Русију. Пошто су авиони с поштом из Русије долетали ретко и нерегуларно, поклапање датума спровођења теста и редовног слетања „поштара” вероватно није било случајно, што и потврђује друга верзија. Друга верзија је компликованија и вероватнија. Ствар је у томе што је Едик био „помало чудан”. Не знам за све његове испаде, али по причама колега било их је поприлично. Командир чете је сазнао за то, и ради своје сигурности, а могуће и сигурности свих нас, решио је да врати Едика у Русију, ради чега је и позвао психолога и уприличио тестирање. То јест, кога год да је Едик нацртао, свакако би га прогласили лудим. Психолог је ту наступао у улози „нотароша” који је требало да потврди чињеницу његове ненормалности.

Ја нисам добро знао Едика тако да не могу да тврдим да ли је био при чистој свести или је стварно био ударен у главу. Касније сам причао о томе са људима и многи од оних који су га боље познавали тврдили су да стварно није био као остали, али не зато што је био болестан, већ је једноставно имао други начин размишљања. Треба нагласити да су га у тим причама заступали прилично поуздани људи. Момци су са сигурношћу тврдили да ненормалан, тј. психички болестан, није био.

Што се тиче тог термина „нормалност”, он је релативан. Ја лично не желим да будем нормалан у односу на данашње друштво пошто то друштво сматрам неморалним, лажним, неприродним и аутодеструктивним, то јест наказним и нездравим. Самим тим, бити нормалан члан друштва је недвосмислено лоше. Истини за вољу, то не значи да је сваки човек ненормалан у односу на данашње друштво аутоматски добар човек – може се бити ненормалан на разне начине.

Прост пример неспојивости појмова „нормално” и „здро” у друштву је општеприхваћено пушење дувана. Док на пример пушење хашиша пушачу пружа задовољство и самим тим се његове паре и здравље не троше ни због чега, пушење дувана не пружа такво задовољство, али одузима здравље и новац, и самим тим представља нечувено глупу занимацију. Понижавајуће је увлачити у себе смрад и прљавштину, па још и давати паре (хтео бих да кажем и нешто грубље, али ћу се уздржати). И опет, милиони НОРМАЛНИХ људи раде то, и не схватајући да их сматрају будалама. Ти људи су за друштво нормални, али објективно нису сасвим

¹³ Измишљена животиња, главни лик истоименог популарног цртаног филма из времена СССР-а (прим. прев.)

здрави, како физички, тако ни психички. Ја лично не разумем како неко уопште може да пуши. Много пута сам покушавао да се натерам да схватим пушачку логику, пробао сам да пушим цигарете, али нисам успео да схватим шта тера људе да се опогањују том прљавштином. Пушење дувана представља апсурд светских размера – на пример, пепелара је саставни део савременог аутомобила. За савремено друштво пушење дувана је нормално. Да ли је цивилизација здрава? Свакако да не.

Други пример. Обнажено стање је апсолутно природно за свако живо биће па и за човека, али у данашњем свету приказ голог људског тела често се сматра непристојним. Разуме се, људима је својствено да се стиде несавршености свог тела, али стид је једно а непристојност сасвим друго. С природне тачке гледишта обнаженост је нормална, а по критеријумима савремене цивилизације, напротив, ненормална. Природа је створена од Бога, цивилизацију су измислили људи. Није ваљда савремена цивилизација мудрија од Творца? Наравно да није.

Ако је командир стварно знао за Едикове испаде, а Едик стварно био психопата, онда је тестирање било чиста формалност. Ипак, било како било, Едика је оборило баш то што је нацртао Чебурашку. Тај детаљ сам такође разматрао са момцима. Некад смо се подсмевали, а понекад озбиљно причали, и што је најинтересантније, ја и још неколико људи дошли смо до истог закључка, а то је да је Едик био у праву – Чебурашка је животиња која не постоји у природи. Зашто је Едик добио „лудачку кошуљу“? Можда психологу у детињству нису допуштале да гледа цртане филмове па је за последицу имао психолошку трауму повезану са том добродушном клемпавом животињом? Узгред, апсолутно измишљеном животињом.

Када је прошло неколико година, присећајући се косовских дешавања, сетио сам се и свог односа са Дебелом. Размишљајући о нашем финалном конфликту, никако нисам могао да објасним зашто ме је Серјога тако одједном „набо“. И ту сам се сетио да је агресивности претходило питање шта ја радим у БТР-у. А шта ако је он још онако у полусну помислио да сам ја уместо стражарења све време проседео у БТР-у? Ако су ствари заиста тако стајале, онда је агресивност мог возача објашњива. Ноћу се стално неко шуњао по ливади и самим тим тај неко је могао бити непријатељ. Пажљив читач ће се сетити – Дебели се јако бојао да ће бити заклан у сну...

Пси су нас стварно намучили својим ноћним походима. Практично сваке ноћи су трчали по ливади и нервирали нас. Хтели смо да их поубијемо, али то је ноћу било немогуће, а дању се нису појављивали. Јако су нас нервирали, али ништа нисмо могли с њима да урадимо. Уопште, за псе у војсци је везано много разних договора. Једном у Босни, 2001. године, десио се случај који не може да се не помене. Била је то комедија као створена за пацифисте. Ствар се догодила у Угљевику, главном базном рејону наше бригаде.

Рано изјутра, све људство базног рејона скупило се на платоу. Складно и дисциплиновано, редови су се један за другим постројили насупрот команде бригаде која је била присутна у скоро пуном саставу. Међу присутнима је било чак и представника команде ВДВ-а. Није било никога са чином нижим од потпуковника. Густо постројене јединице стајале су дуж целог платоа – дугачка врста војника доведених у најбољи могући ред. Међу нама се налазило и одељење жена које су служиле у војсци. Изгледали смо као да је истог момента требало да кренемо на параду на Црвеном тргу.

Насупрот свечаном строју стајала је многочлана група виших официра. Између војске и команде било је десетак метара слободног простора. Из реда официра иступио је заменик командира, пуковник Ј. После уобичајеног „равнајс – мирно – вољно”, пуковник је кренуо да нас грди на најграндиознији могући начин. По његовим речима, сви смо ми били ленштине, цабалебароши, хулигани, код нас цветају криминал, пијанство и недисциплина. По његовим речима могло се закључити да „нећемо извући живу главу”. Пуковник је грмео, на лицу му се видела неумољива свирепост, из очију су му севале муње. Судаћи по његовом расположењу, имали смо дуже време да слушамо критику на наш рачун. Јутарње сунце је већ почињало да пече, суровост обрачуна који нам је пуковник обећао наговештавала нам је не баш досадан и очигледно врло тежак радни дан – полако смо падали у некакву жалосну кому.

Пуковник се није смиривао, а иза њега су се већ ређали остали који су желели да на нама искале свој праведни гнев. Утом однекуд на плато долазе два мала пса – авлијанера – мужјак и женка. Мужјак је ољушио женку. Пси су били мали али зато искусни, тако да на глупости као што су предигра и удварање нису трошили време. Женка се зауставила и мужјак је хитро наскочио на њу. Женка је тихо скикнула и ствар је кренула.

Пси су били малтене на центру платоа, мало десније од пуковника који се запалио. Распаљени пуковник их испрва није приметио, наставио је са изливима беса. Псе није узнемиравало то што су се налазили међу стотинама људи – парење се одвијало мирно и опуштено, као да је све тако било и планирано. Пси су јако брзо долетели на своју позицију, тако да је већина нас, мислећи да нас очи варају, покушавала да се увери у стварност догађаја. Када смо схватили да се све заиста догађа, више нисмо могли да задржимо смех. Неки су се смејали на сав глас, неки су чак попадали на колена. Неки су гласно бодрили мужјака. „Ајде, ајде, дај јој!”, „Тако! Тако! Тако!”, „Свака част, покажи јој!”, „Браво! Тако треба!” – допирало је однекуд из строја. Редови женавојника су се покварили – девојке су се кикоћући скупиле у гомилу. Многи од нас, а међу њима и ја, упућивали су женама значајне погледе. Кад би се погледи сусрели, девојке би кренуле још више да се кикоћу и да скрећу поглед.

Пси су добро знали свој посао – парење је ишло пуном паром. Пуковник није схватао шта се дешава – није одмах приметио псе. На крају га је неко од официра повукао за рукав и показао прстом на животиње. Пуковник је неколико секунди гледао као да процењује ситуацију, после чега се његово лице преобразило на најчуднији начин: зловну и свирепу одважност заменили су неописива топлина и разумевање. Пуковник се одобравајуће насмешио и несташним гласом наредио да се пси отерају. Псе су сместа (уз смех и узвике) отерали са платоа на травњак, где су они наставили своју занимацију. Пуковник више није дивљао и кроз пар минута смо већ корачали ка касарни. Многи су наставили да се хистерично церекају.

Најсмешнији у целој причи није био сам догађај. Најсмешније је било то како је све то изгледало са стране. А са стране је изгледало као да се неколико стотина сређених, упарадираних и углађених војника и официра раним јутром постројило на платоу како би у строгој и величанственој атмосфери свечано присуствовали ГРАНДИОЗНОМ ДОГАЂАЈУ – парењу два авлијанера.

Током једне од посета суседном положају, видео сам у пролазу енглеску патролу коју су чинили веома необични војници. Патрола је сама по себи била обична – обичан „ленд

ровер”, обично наоружање, стандардна енглеска униформа, једино су војници били необични. Ниски али јаки, са јако израженим азијатским изгледом, ти момци су својим косим очима мирно и самоуверено посматрали свет око себе.

Још пре војске сам у часопису *Солдат удачи* читао да у енглеској војсци постоји јединица у потпуности попуњена дошљацима из једне од енглеских колонија у Азији. Ти људи се зову Гурке. Гурке су веома цењени због дисциплине, борбености, издржљивости и незахтевности, и наравно били су одлично истренирани. Ако је веровати ауторима чланка, ти борци су у војсци Велике Британије на јако добром гласу. Читајући о њима у часопису, нисам ни претпоставио да ћу их некада срести у стварности. Изглед егзотичних бораца је у пракси потврђивао информацију коју сам добио из часописа. Појављивање Гурки на Косову сведочио је о томе да је енглеска команда очекивала проблеме за време окупације Покрајине, у најмању руку косовска операција се Енглезима није чинила као лагана шетња.

Гурке нису показивали ни непријатељство ни радозналост, ми смо за њих очигледно били само део окружења. Они су овде дошли конкретно ради извршења постављеног задатка и остало их није интересовало. Задатак Гурки био је успостављање реда на Косову. Азијати су правили ред у Европи. Сто година раније у то не би поверовао ниједан Европљанин, али Европа је крајем двадесетог века коначно постала „цивилизована” и немогуће је постало могуће. Мислим да би се европске патриоте из прошлости преврнуле у гробу да су виделе ту слику, само што су европске патриоте и остале у прошлости тако да ништа неће ни видети.

Нема кога све нисам видео међу војницима окупационих снага НАТО-а на Косову, осим војника женског пола, по којима је тако позната америчка војска. У Босни сам сретао мноштво Американки које су служиле војску раме уз раме са мушкарцима и за мене је то био идиотизам. Моје убеђење је да у борбеним јединицама жене могу бити једино уколико у држави није остало мушкараца способних за ратовање. То јест, жене могу бити присутне у борбеним јединицама само у случају крајње нужде. У америчкој војсци жене не служе заједно са мушкарцима због крајње нужде, већ због једнакости жена и мушкараца коју су Американци измислили. Равноправност, а камоли једнакост мушкараца и жене у најбољем случају је измишљотина лудог човека.

Мушкарац и жена су толико различити по структури тела и својој животној предодређености да о једнакости међу њима могу да говоре само људи неспособни да схвате реалност, тј. психички нездрави људи. Основна разлика се и своди на оно што жену чини женом, а то је њена способност да рађа децу. У тренутку доношења детета на свет и одгајања у прво време после порођаја жена не може да врши никакав важан посао једнако као мушкарац, а самим тим је старешинство мушкараца у друштву одређено природом. Бог је мушкараца и жену учинио толико различитима да се о равноправности не може говорити чак ни теоретски (узгред, да Бог није имао ништа против хомосексуалности, уредио би да људи буду једнополни). Да би се жена „изједначила” у правима са мушкарцем, она треба да не рађа децу. На тај начин равноправност мушкараца и жена гарантује изумирање човечанства. „Стварање” равноправности међу женама и мушкарцима је чисто зло.

Без обзира на тако сурову позицију што се тиче старешинства мушкараца над женом, по питању заштитености жене ја сам већи феминиста од свих феминисткиња заједно. Сматрам да у сваком здравом друштву жена (а пре свега мајка) мора бити много боље

заштићена него мушкарац, и притом још и обезбеђена свиме што је неопходно за безбедан живот. При томе нису само мушкарци дужни да штите жене и обезбеде им све што треба, већ и читаво друштво. Ако мушкарац (младић) сам треба да се пробија на свом животном путу, онда жена (девојка) треба да живи „као бубрег у лоју”.

Сумњам да равноправност међу половима ипак нису измислиле уображене кучке-феминисткиње, већ покварењаци међу мушкарцима. Покварењаци су одлучили да скину са себе одговорност за жене, типа, „ако смо већ равноправни, онда нек се жене саме сналазе, шта им ја могу...” У добром, складном друштву, жене треба да буду доступне за достојне мушкарце (недоступне за ништарије) а да притом морају да буду заштићене и снабдевене свиме што је потребно и то у најбољем могућем облику. Жене треба да добијају средства за сигуран живот (и свој, и своје деце) како директно из буџета, тако и зарађујући самостално у најбољим могућим условима. Омогућавање пуњења буџета и стварања повољних услова за жене је ствар целог друштва и пре свега мушкараца. Васпитање жене као нежне и страсне девојке и брижне мајке, а мушкараца као вредног радника и одважног и немилосрдног ратника мора да почне од најранијег узраста. Женама треба да је омогућено што разноврсније образовање, и то током целог живота. То је неопходно за добро васпитање деце и вешто и суптилно спутавање вечитог мушког радикализма – жене су увек инстинктивно више заинтересоване за стабилност друштва јер је у мирном окружењу лакше подизати децу. Мушкарци, напротив, траже авантуре пошто имају потребу да доказују своју мушку снагу, а то је стварно могуће постићи једино у екстремном окружењу.

Жене и мушкарци имају различита животна предодређења, различите животне позиције и самим тим морају имати различита права и обавезе. Рат је пре свега мушка ствар, самим тим је и служење у војсци типично мушко занимање. Наравно, има ситуација у којима и жена мора да узме оружје у руке, али њихово природно предодређење је нешто друго: да уживају у сексу, рађају децу, да буду паметнице и добре домаћице, или да обављају већ неки други посао.

Присуство жена у америчкој војсци имало је своје специфичности. Нама, тј. руским војницима, наша команда је између осталог строго забрањивала да грлимо Американке за време заједничког фотографисања. Такво грљење су Американке могле да схвате као сексуално напастовање и кршење женских права, што је самим тим могло за собом да повуче санкције против „напасника”. Потпуни идиотизам. Пре свега, у томе што смо ми радили није било ничег лошег – нормално је да мушкарац жени посвећује пажњу. И ја понекад прилазим жени чисто из пристојности, како се жена у мом друштву не би осећала сувишном и непотребном. Треба разликовати нормалан контакт са женском особом од присиљавања на зближавање, на пример претњама или малтретирањем. Нема ничег лошег у физичком контакту са женама – али у присиљавању и те како има.

Па чак и ако се физички контакт у тој ситуацији сматра непристојним, тешко је поверовати да загрљај приликом фотографисања представља сексуално узнемиравање. Према информацијама које имам, неколицина наших момака је из Босне враћена у Русију због жалби Американки на такву врсту „узнемиравања”. Тако су због гордости америчких крава (или зомбифицираних глупача) наши момци остали без посла. Интересантан је ту и однос наших надређених према својим војницима. Ипак, познат ми је и један случај успостављања блиских односа једног нашег момка са Американком, и то лепом Американком. А до тога је дошло по класичном шаблону: заједно су нешто славили – напили се – зближили се. Изгледа да се по том питању

амерички обичаји ни по чему не разликују од руских – шта сад, све је то за људе. Још кад би политичари тако лако могли да се сложе...

И у руској војсци је било жена, али оне наравно нису служиле раме уз раме са мушкарцима. Жене су радиле у штабу, санитету, биле везисткиње и куварице. И често су то биле стварно лепе жене. Неке од жена-војника биле су или жене или рођаке неког од официра, а друге су, такорећи, биле саме за себе.

Психолошки феномен „жене у војсци” је врло интересантан и мени лично је дуго био нејасан. Плата у војсци није велика, услови нису пријатни, има много грубости у свакодневном животу, тако да за жене, посебно оне лепе, посао у војсци на први поглед никако не може бити привлачан. Па ипак, жене раде у војсци, а неке и много година. Дуго нисам могао да схватим чиме их то посао у војсци привлачи и једном приликом сам се обратио једном другу за помоћ у разјашњавању тог питања. Књижевним језиком речено, мој друг је био велики освајач женских срца и незасити тиранин онога што се код жена налази нешто ниже. Тај мој друг звао се Денис, и што се психологије тиче, за њега је свака жена била напола прочитана књига. Знао је са женама и без проблема је одговорио на моје питање. Смешкајући се лукаво, Денис ми је укратко појаснио у чему је ту ствар. Пошто сам чуо његове мудре речи и допунио их сопственим закључцима, формирао сам потпуну слику феномена „жена у војсци”.

Ствар је у томе што је свака жена која се налазила у војсци, ружна или лепа, била окружена мушкарцима. Како је мушкараца у руској војсци много, а жена мало, свака жена аутоматски постаје предмет највеће могуће пажње само зато што је жена. Пролазећи поред строја војника (у ВДВ-у су то углавном млади спортски типови), жена на себе скреће све мисли мушкараца лишених женске пажње. Сви погледи су упрти у њу, сва пажња је усмерена ка њој и она то зна, она то осећа. Наравно, било која разумна жена ће схватити да су помисли тих момака далеко од романтичних стереотипа (што је сасвим природно), али то није битно. Битно је нешто друго. Битно је то да је у том моменту она ЗВЕЗДА, она је КРАЉИЦА. И то не краљица за неке полу-педере и изроде, већ за младе, здраве и јаке момке. И најважније је то што је њен краљевски статус одређен баш тим што је она ЖЕНА.

Део шести: Последњи дани

Коначно је стигла замена и за наш БТР, а самим тим и за Дебелог и мене. Као замена БТР-у стигао је БМД „ивановаца“ који је пре тога из Русије на Косово стигао транзитом кроз Грчку. Срдачно смо се поздравили с момцима (за то време смо већ навикли једни на друге) и кренули према аеродрому. Већ смо знали да је наша служба овде завршена и да ћемо се за пар дана вратити у Босну. Нешто касније смо сазнали да возачи морају да остану неко време ради предаје технике или тако нечег. Наше оклопно возило морало је и даље да остане у Покрајини. Мотор БТР-а је равномерно брујао иза мене – знао сам да га чујем последњи пут и било ми је жао. БТР за нас није био само борбена машина – био нам је дом и део наших живота. Требало је да се заувек растанем од свог БТР-а. Наравно, касније сам имао још неколико машина, и у Чеченији, и у Босни, али њих нисам запамтио онако како сам запамтио свој први БТР са бројем 341. Све прво се по обичају најбоље памти.

Довезли смо се до зграде аеродрома, а затим продужили на импровизовано стајалиште за БТР-ове. Паркирали смо возило поред осталих заустављених БТР-ова и кренули да вадимо своје ствари. Кад сам истоварио своје ствари из БТР-а осећао сам се као корњача истргнута из оклопа. Колико се сећам, на стајалишту тада још нису били сви БТР-ови који су дошли из Босне. Остале машине су и даље биле на положајима, или паркиране негде другде. Стајалиште су чували стражари из реда војника који су стигли из Босне, простије речено „босанаца“, то јест нас.

Једна од карактеристичних црта „босанаца“ била је ознака босанске мировне бригаде на рукаву, која је била светло-плаве боје па је била лако уочљива на зеленој позадини униформе. Друга не мање приметна обележја „босанаца“ укључивала су потпуно одсуство дисциплине и изгледа предвиђеног правилима службе. Плава ознака је изазивала презир вероватно код свих новопристиглих командира и начелника. У то време наш „босански“ батаљон је већ јако деградирао. Углавном више нико никоме није командовао, ниги је ико знао ко се где тренутно налази. Обучени како је ко хтео, војници су се по свом нахођењу кретали територијом аеродрома, често грубо игноришући наређења претпостављених. Већина војника више није пила, али било је и оних који су наставили да „лижу чашицу“. Јако смо се уморили тих недеља, али није умор био разлог распада наше јединице која је беспрекорно извршила задатак, већ свеprisутне непрекидне пијанке. Без ИЈЕДНОГ убијеног војника, наш батаљон је у потпуности изгубио борбену готовост. Хероје је убила пијанка. Најчудовишније је то што кукавни непријатељи уопште нису морали да нас наговарају да „испирамо уста“, ми смо то радили сами и са великом жељом. Пили смо радо и без устезања. Пили су и војници и официри. Пили и тајно и без посебног скривања. Пили смо јер смо тако научени од детињства. Ја сам између осталог не једном и не двапут од рођеног оца слушао досетке попут „Кад нема вотке, добро је и пиво, а кад нема пива, добро је све живо“ игд. Ћале се није заустављао само на речима, као ни остали момци из краја. Ништа непријатељи нису морали да нам наметну, требало је само да чекају. Ми смо били као заражени неким вирусом који се лако ширио у повољном окружењу.

Генерал Кутузов је својевремено дао Французима могућност да се лепо забаве у Москви и они су тако дошли себи главе. И ми смо били нека врста „Француза“. На сву срећу, наша војска је прошла без последица – војска јесте, али не и сами „Французи“.

Последице по нас нису биле тако катастрофалне као по Наполеонове војнике, али и ми смо морали да се покупимо и одемо кући. Као што сам већ рекао, команда је обећала да ће сваком „босанцу” пружити могућност да одслужи на Косову још минимум пола године, али кад су видели у шта се наш батаљон претворио, командири су брзо одустали од своје намере.

Ми смо јако деградирани и како наш пример не би попут заразе прешао на друге јединице, убрзано су нас повлачили са Косова. Све, без изузетка. Према војној доктрини, јединица која је учествовала у заузимању неког објекта у наредном периоду се замењује свежом јединицом и шаље на одмор и регруписање, али нас су у датом случају повукли највероватније баш због нашег понашања. Најбитнији узроци наше дрскости и недисциплине били су наше непријатељство (у форми непоштовања) према руководству, које нам је фактички забранило да активно штитимо Србе од албанског дивљања, и то што смо се претерано опустили јер смо видели себе као „жестоке момке”. Овај први узрок вероватно је такође одиграо улогу приликом доношења одлуке о удаљавању нашег батаљона са Косова. И у том смислу смо тек пристиглим борцима могли да будемо леп пример.

Из Русије је пристигло много технике и људи и око нас је настала уобичајена војничка пометња. Неко се стално некуда премештао, марширао, возио. Након што су нас, „босанце”, скинули са свих положаја, последњих неколико дана су практично заборавили на нас и нису нас позивали на учешће ни у каквим дешавањима. Ми смо сад чували сами себе, наши стражари су чак пар пута припуцали на ноћне разбојнике.

Поред многобројног појачања које је стигло из Русије, одређен број наших војника стигао је из Босне. Међу њима су се касније нашли и Љоха Мали и рвач Али које сам помињао – моје колеге из друге чете. Ја сам отишао са Косова, а они су остали тамо, али нисам изгубио контакт с њима, тако да сам касније захваљујући њиховим причама допунио своју слику о ситуацији у Покрајини тих дана.

Ситуација се могла окарактерисати једним ширим појмом – албански терор. Некада бивши имигранти, Албанци су се претворили у господаре напаћене косовске земље. Велика туга је снашла неразумне Србе који нису на време протерали туђинце који су се одомаћили. Касније ми је Али испречао да се албанско безакоње попело на главу чак и Американцима.

Током заједничких патрола, амерички војници су жестоко „притискали” Шиптаре који су се сасвим осилили због некажњености и нису желели да се повинују ни основним правилима понашања. У то време су се многи Шиптари обезбедили скупим аутомобилима без таблица и папира. Немачка није била преко света, па су крадена луксузна возила масовно доспевала у посед мање-више битних Албанаца. Возили су се дрско, без скривања и страха од последица. То се није свиђало не само обичним руским момцима, већ ни обичним момцима с друге стране океана. Више пута су се Шиптари ваљали у прабини поред својих скупих аутомобила. Американци би их задржали, али затим увек и пуштали. Очигледно је америчка власт хтела да сачува контролу над својим разударним штићеницима а да их притом не окрене против себе.

Љоха Мали је на Косово стигао у саставу 2САБатр и томе је претходила интересантна прича која је вукла корене из недалеке прошлости. После догађаја са проститутком Оксаном, командир Љохиног вода почео је према њему да се односи као према војнику

недостојном поверења, тако да када је Љоха изразио жељу да пређе из друге падобранско-десантне чете у самоходно-артиљеријску батерију, нико га није задржавао. Али, да би се пребацио, Љоха је морао солидно да се помучи. За почетак је нашао „војника” који није хтео да иде на Косово у саставу 2САБатр (Љоха је заузео његово место), а онда је морао и да „подмаже” како би га стварно пребацили. У другој САБатр Љоха се нашао неколико сати пре њеног поласка на Косово. Како сам већ писао, Љоха је нормалан момак, тако да није бежао од опасности и авантура, већ им је, напротив, стремио. Понашао се онако како доликује младом мушкарцу. Што се тиче војника 2САБатр који су стигли из Босне на Косово, и њих је стигла наша судбина. Неки од њих су убрзо били послати назад за Босну, а неки у Русију. 2САБатр је на Косово стигла у пуном саставу, али колико ми је познато већина пристиглих из Босне није се дуго тамо задржала.

Моја униформа је била јако изношена и Али ми је рекао где може да се набави нова. Послушао сам његов савет и купио нову униформу од неког од свеже пристиглих. Комплет униформе сам платио сто немачких марака. Нова униформа ми није требала само за свакодневно ношење. Нисам планирао да остајем још пола године у Југи, а пола месеца сам могао да издржим и у старој. Мотив за куповину друге униформе је био други – хтео сам да се по повратку кући родитељима покажем баш у новој униформи, са великим букетом цвећа за мајку. Мислио сам да ће им се то свидети, такорећи изазвати пријатна осећања. Војна униформа у то време није била нешто престижно, па чак напротив, у Москви је она била показатељ тога да човек није успео да се откупи и ескивира војску. Ја сам био савршено свестан тога али сам другачије размишљао. У принципу, никад се нисам много обазирао на мишљење друштва, пошто сам доста рано схватио да наше друштво „и није баш нешто” – једно мисле, друго говоре, треће раде. Ја сам се увек трудио да размишљам објективно, па тако и што се тиче униформе.

Војна униформа је један од спољашњих атрибута војника, а бити војник значи бити прави мушкарац. Ја сам се водио својим убеђењима, никако мишљењем моралних наказа које су густо населиле Москву. Ипак, Москва се није састојала само од изрода. Обојица таксиста који су ме возили до метроа и од метроа, гледајући медаље и цвеће, поставили су ми пар типичних питања и исказали своје поштовање, а након тога и одбили да наплате своје услуге. Газећи војничким чизмама по ужареном московском асфалту, више пута сам ухватио на себи топле погледе обичних људи, и мушкараца и жена. Власник плаве беретке са медаљама и цвећем и даље је код многих људи изазивао позитивна осећања и то је потврђивало исправност мојих мисли.

Мислио сам да ће мојим родитељима бити драго да ме виде као правог мушкарца, а велики букет цвећа ће сигурно изазвати пријатне емоције код маме – као и већина обичних руских жена које се из дана у дан убијају тешким пословима, ни она није била нарочито навикла да јој поклањају цвеће. Хтео сам да стигнем кући у униформи и са цвећем – тако сам и урадио. Тада сам купио највећи букет у свом животу – тридесет и три најскупље руже. Истини за вољу, цвеће је није превише интересовало, њој је било важно нешто друго – СИН СЕ ВРАТИО ЖИВ И ЗДРАВ.

Што се тиче мајке и цвећа, требало би поменути једно интересантно запажање из живота. Мајка је светиња и с том тврдњом се мало ко не би сложио, а у исто време видео сам мноштво мушкараца који су трошећи паре на цвеће и поклоне свакојаким женама потпуно заборављали на најважнију жену на свету – своју рођену мајку. Како

би угодили свом курцу (они сами то обично називају терминима „љубав” и „романтика”), нису жалили пара, али није се нашло за исказивање пажње тако блиској особи. Нема ничег лошег у томе да човек у животу тражи задовољство, штавише, тако и треба да се живи, али имајући на уму задовољства не треба заборављати ни на блиске људе. 'Ајде бар да су потрошили паре на проститутке, ту је све поштено: дао паре – добио пријатне услуге. Многи идиоти су трошили своја средства и своје време на то да би завредили пажњу уображених гадура. Гадура које су сматрале да пре него што се дају мушкарцу морају прво да га натерају да се добро истроши, и што је најглавније – добро понизи.

Заборављајући на рођену особу, ти идиоти су били робови неке рђе, не жалећи притом ни снаге, ни новца. Ипак, треба напоменути да су многе мајке које су њихови синови заборавили добиле оно што су заслужиле – јединац као дете често израсте у егоисту. Све се у животу враћа, како си посејао, тако ћеш и пожњети. Тешко је разумети логику жена које искрено сматрају да мушкарац мора да трчи за њима – зар „љубав” слуге представља вредност? Треба се борити за праву жену, то је и лепо, али једно је борити се а друго је понижавати се пред њом. Парадоксално је што већини данашњих жена нису потребни прави, јаки мушкарци (јунаци), већ лепушкасти послушни робови (слуге). Негде сам прочитао да такав став жена представља показатељ дегенерације народа и у потпуности се слажем са том тврдњом.

Посаде наших БТР-ова смештене су у касарну у којој су се налазили остали војници „босанског” батаљона. Ушавши у пренатрпану просторију осетио сам се неугодно. Пошто смо у четврту чету из друге били пребачени дан уочи марша, већина људи ми је била практично непозната. Осећај „корњаче без оклопа” појачао је осећај усамљености. Имао сам потребу да с неким блиским поделим своје мисли, да поразговарам о свему ономе што сам видео тих дана, али у тој касарни није били никога с ким сам могао да разговарам. Неке од људи сам већ добро знао, неке само по имену, а неке раније нисам ни видео, или бар нисам упамтио. Али међу њима није било људи с којима бих отворено могао да поделим оно о чему сам размишљао и кроз шта сам пролазио.

Неки су били заузети паковањем торби, неки су наставили да пију жестину, неки су само спавали. По лицима неких од тих пијаних могло је са сигурношћу да се закључи да пију већ поодавно и не баш умерено. Треба напоменути да се таквим изгледом одликовало свега неколико људи. Свако је био у свом послу, притом се у касарни готово могла опипати отуђеност карактеристична за руске људе у свакодневном животу. Од скоро братског јединства које се појавило првих дана косовске операције није остало ни трага, опет смо били свако за себе.

Није ми се ту остајало и пошао сам на стајалиште ка свом БТР-у. На стајалишту сам срео свог друга, колегу миграљесца Серјогу. И он је дошао до свог возила јер му се чинило да је удобније да последњу ноћ на Косову проведе у БТР-у него у касарни. Било ми је јако драго што сам срео јединог друга јер сам с њим могао да попричам о свему што ме је бринуло или интересовало. Поред нас је на стајалишту било још неколико чланова посада БТР-ова – и они су хтели да проведу остатак времена овде а не у касарни. Пошто је у то време распад система у нашем батаљону већ био потпун, знали смо да нас нико неће тражити.

Једним од авиона из Русије стигла је музичка група „Плаве беретке”. Музичари су уприличили концерт како за тек пристигле тако и за нас, „босанце”. Пошто смо тачно

знали да следећег јутра одлазимо назад за Босну, тај концерт је за нас био опроштајни. Бине као бине није било, музичари су свирали поред зграде у којој се налазио штаб. Публика је у широком полукругу стајала и седела на трави. „Плаве беретке” су свирале старе и добро познате песме, али смо поред познатих речи и мелодија имали прилику да чујемо и песму посвећену нама – учесницима марша на Косово. Песма је била и о нама и о Косову.

С обзиром на то да је од момента нашег марша прошло мање од два месеца, текст песме је био задивљујуће прикладан. У сећању су ми остали стихови који говоре о првим руским авионима који су се спустили на тај комад земље који смо чували. Смисао песме се сводио на речи „Ко смо ми, Руси, овде? Шта смо то постали?” Реч „овде” подразумева Косово. За мене је то питање на које нема одговора.

На концерту су били скоро сви „босанци” и међу нама се није могло видети нарочито веселје. Песму о нама смо дочекали са „Ура!”, узвицима и гласним звиждуцима, али је ипак већина војника била готово равнодушна према ономе што се дешавало – било нам је доста свега. Чудно, али не сећам се да је ико био пијан. У току концерта, кад се већ мало смрачило, неколико људи је чак кренуло да игра уз неку мелодију, али не могу да тврдим да су попили. Није постојао утисак народног веселја – сви су се држали одвојено, у својим групама. Уопште није било тог славља и масовног братимљења типичних за Дан падобранаца. Није било ни масовних туча типичних за тај празник. Уморили смо се и просто нам је био потребан одмор.

Концерт је трајао доста дуго и завршио се касно увече кад је већ пао мрак. Ја нисам дочекао крај, био сам потиштен и усамљен, и из неког разлога чак и тужан. У души ми је остало осећање неостварености својих замисли – ако се пажљив читалац сећа, поред осталог, у Југославију сам дошао како бих, уколико се пружи прилика, помогао Србима. На Косову су се такве прилике указивале свакодневно током целог мог боравка у Покрајини. Нисам остварио своје намере и то се више није могло исправити. Ништа није мењало то што ја нисам крив за то. Вратио сам се на стајалиште свом БТР-у.

Следећег јутра смо узели своје ствари, оружје и опрему и укрцали се на „урале” који су нас чекали. Возачи БТР-ова морали су да остану у Покрајини још неколико дана, тако да смо одлазили без њих. Мислим да сам тога дана последњи пут видео Дебелог, не знам шта се даље дешавало у његовом животу – никада се више нисмо видели нити причали. Нисмо разменили адресе и бројеве телефона јер смо један другом били апсолутно неинтересантни. Не сећам се ни да ли сам се тада поздравио с њим. Неком би могло бити чудно да се два човека која су заједно проживела много тешких дана растану онако како се растају случајни сапутници у купеу воза. Можда и јесте чудно, али ствари су стајале тачно тако – били смо јако различити људи и чак ни тешки дани које смо заједно проживели нису нас зближили. Штавише, што смо боље упознавали један другог то нам је наша неспојивост постајала очигледнија.

Одлазећи војници и официри нагурали су се као сардине у приколицу „урала”. Вожња од седамсто километара у приколици камиона није нарочито удобна, али то није бринуло никога од нас. Полазак колоне се из неког разлога одужио, мислим да смо кренули ближе ручку. Мени је припало место у кабини, испред мене је било прозорче на платненом заклону од сунца. Наш одлазак су снимале камере неколико ТВ канала. Пошто више нисам имао разлога да их избегавам, провирио сам кроз прозорче и махнуо руком. Наравно, ту ме је ухватио објектив камере.

Неколико секунди после тога видела ме је рођена тетка која је гледала вести у Русији. Одмах је назвала моју маму. „Урали” су за то време убрзавали возећи нас кући.. У Босну.

Тако су се за мене завршила косовска дешавања хиљаду деветсто деведесет и девете године. Тачније, мислио сам да су се завршила...

Део седми: Прошлост, садашњост, будућност

Догађаји који су се одиграли на Косову 1999. године претворили су се у огромну трагедију за српски народ. Та трагедија је организована и делимично режирана од стране „најдемократскије” земље света – Сједињених Америчких Држава. Међутим, нису само зли лидери „велике демократије” имали користи од разбијања Србије.

Од српске пропасти имали су користи скоро сви учесници тих догађаја. Највећу корист имали су наравно Шиптари. Не само да су приграбили већ уређену земљу која им никада раније није припадала, него су успели и да се до миле воље иживљавају над Србима. И то често апсолутно некажњено. Дан за даном, Албанци су могли да пљачкају и муче Србе не носећи за то никакву одговорност. Војни пилоти држава НАТО-а одлично су се извежбали на живим људима, на срећу, неке од њих је ипак стигла казна. Копнене снаге Алијансе такође су добиле одличну прилику да се опробају у пракси – таква могућност сама по себи много кошта. Као лешинари, на српску пропаст слетели су свакојаки политички, друштвени активисти и заштитници права – не би ли се прославили. Сви ТВ канали света дизали су своју популарност на рачун „врућих” материјала са Косова, наравно, независно од тога да ли су ти материјали били за Србе или против њих. Одважно су се у Покрајину устремили представници разних медицинских невладиних организација. На папиру су ишли на Косово да пружају медицинску помоћ, у ствари су ишли тамо у најбољем случају како би вежбали, у горем како би експериментисали – рат ће све да оправда. Државе које нису биле чланице НАТО-а, али су у складу са својим могућностима помагале САД у убијању Србије, успеле су да још једном полижу америчко дупе и добију ванредну милостињу. И вође исламских екстремиста имале су повода да се обрадују српској трагедији – Албанци су формално били муслимани, самим тим се раширила зона исламског утицаја. Хтели не хтели, то је практичан и апсолутно реалан пример надлазеће исламизације целог света. УН су организовале море акција у вези са Косовом, а за корупцију у њиховим редовима није чуо ваљда још само глув. Верујем да су многи представници те светске организације добро напунили своје џепове и тако се окористили на рачун српске трагедије. Ни Русија није стајала по страни тог „свечаног пира” – њене оружане снаге су извеле успешну операцију и јавно понизиле надмоћне снаге конкурената из НАТО-а. Али опет, руској војсци је то била одлична прилика за тренинг – без рата, војна машина лако зарђа. Надам се да су наши политичари на преговорима са представницима САД о пуштању Енглеза на аеродром такође избоксовали нешто корисно за Русију.

Што се мене лично тиче, колико год то цинично звучало, ја сам од косовских дешавања имао огромне користи. На Косову сам стекао непроцењиво животно искуство, а баш искуство чини духовно, тј. право богатство човека. Видео сам свет, био сам учесник јединствене операције и догађаја од светског значаја, и што је најважније, урадио сам то што је осим мене урадило још свега око двеста људи на целом свету. Имам на уму своје учешће у маршу током којег је наш батаљон „израдио” све снаге НАТО-а заједно. У самом маршу нема ничег нарочитог, за обучене падобранце то је сасвим обичан догађај, али чињеница да смо тим маршем ми „израдили” цео НАТО на челу са САД,

наш марш чини јединственим. Опет, при неповољном развоју ситуације могли смо сви да изгинемо и то такође има своју тежину. Наравно, ја сам био само обичан војник, пион војне машине, али сам ипак био стварни учесник тих догађаја. Фигуративно речено, тај догађај је један од крупнијих златника у ризници мог животног искуства. А поред тога су ми за те екстремне доживљаје још и платили. Много тога сам тада схватио и много шта научио. На Косову сам својим очима видео шта бива када се странци из гостију претворе у домаћине. То нећу заборавити НИКАДА.

Тако су се на Косову „поиграли и забавили” сви одреда – настрадали су само Срби. Несрећни Срби су изгубили свој рат јер су њихове снаге биле неупоредиво мање од снага агресора. С албанским окупаторима Срби би успели да се обрачунају без већих губитака, али једно су Албанци, а сасвим друго су САД. Већ у то време, размишљајући о српској трагедији, дошао сам до ужасавајућег закључка – ако су Срби постали жртва нечувено супериорнијих сила, и ми, староседелачки народи Русије, у блиској будућности ћемо искључиво сопственом кривицом изгубити свој рат.

Изгубићемо у рату са странцима и последице тог пораза стотинама пута ће надмашити српску трагедију. И ту није ствар само о томе што Русију полако али сигурно насељавају дошљаци којих је сваке године све више и више. Није ствар у томе што у случају неизбежног сукоба са странцима који не желе да се уклопе у наше друштво нећемо имати посла са одрпаним Шиптарима, већ са свирепим и сложним Кавкасцима, и скромним и реално безбројним дошљацима из Азије. Ствар није ни у томе што је огромна Русија баснословно богата и да ће се за њена богатства странци борити активније него за мало Косово. Ти фактори имају велик али не и пресудан значај.

Пресудно је нешто друго: ми ћемо свој рат изгубити јер смо једноставно иструнули, како физички тако и духовно (што је горе). Србе су угушили огромном силом, а нас Русе неће морати посебно да гуше, ми ћемо сами да пропаднемо. Руски народ је постао мртва грана словенског рода. Руски народ ће ускоро скончати и опстаће само они малобројни које се врате својим словенским коренима. Словени ће опстати, али Русије више неће бити.

Југославија се распала а ја сам видео како су комадали Србију. СССР се распао и верујем да иста судбина чека и данашњу Русију. Законом природе је одређено да све што је слабо постаје изопачено и умире. Ми смо се одавно изопачили и Руси немају куд са тог пута – народ је прошао своју тачку неповрата. За оне који се врате словенским коренима наћи ће се места на карти Русије, и ко зна, можда Словени једном поново освоје своје постојбине. Сада се нешто слично дешава у државама Латинске Америке – староседеоци америчког континента враћају под своју контролу земљу својих предака. Индијанцима ја лакше – они су успели да сачувају своју религију и културу, ми ништа нисмо сачували, а и деградирани смо до те мере да даље не може. Не сви, наравно, али већина јесте.

Врхунац деградације једног народа представља ситуација у којој мушкарци не желе да буду војници, а жене не желе да буду мајке. Простије речено, ситуација у којој мушкарци не желе да буду мушкарци, а жене не желе да буду жене. Или још једноставније – када људи не желе да буду људи. У данашњој Русији људи не желе да буду људи углавном из ништавних побуда – бити Човек је тешко, а често и опасно, али је зато знатно лакше и једноставније живети живот лишен људског достојанства. Одсуство жеље мушкараца да буду мушкарци не испољава се само као избегавање

служења војске (то је само један случај), оно се испољава и кроз алкохолизам, наркоманију, непостојање жеље за бављењем спортом, а такође и кроз грубо и лажљиво опхођење према женама (уништавање потомства свог народа).

Одсуство жеље жена да буду жене у Русији манифестује се на један карактеристичан начин који се своди на убијање нерођене деце од стране својих мајки. Нисам случајно већ помињао ту појаву – абортуси не само да уништавају популацију боље од било каквог облика оружја, већ и представљају објективан показатељ деградације друштва. Не треба бити велики мислилац да би се разумела проста ствар – ако друштво дозвољава мајкама да убијају своју децу, како онда неке забранити такве ситнице као што су крађе, пребијање, силовање, преваре и разбојништва? Ако је дозвољено велико зло, онда је сасвим природно да се нико неће суздржавати кад се ради о нечем ситнијем. Тако и јесте у Русији. Зашто све ово причам? Па зато што иза пропагирања дегенерације грађана Русије стоје исти они људи који су издали наређење да се бомбардује Србија.

Ја не знам њихова имена, не знам називе њихових организација, секти и тајних друштава, али зато тачно знам да баш ти људи спроводе у дело политику САД широм света. Потпуно ми је јасно шта они хоће – неће они никакве паре, земљу, нафту или било каква материјална блага (тога свега већ имају много). Паре царују у главама будала, озбиљне људе интересује нешто друго. Озбиљне људе интересује једино ВЛАСТ, а да би дошли до ње они ће трошити и време, и снагу, и новац. Власт заснована на сили и новцу је нестабилна, једина стабилна власт је она заснована на идеологији. Људе који се придржавају неке идеологије није потребно контролисати, они ће све што је потребно сами да ураде. Тако бива увек и то је апсолутно нормално, питање је само да ли је идеологија исправна или не. Америчка идеологија подразумева господарење САД целим светом. Где има господара ту мора бити и робова, тако да не може бити ни говора о прихватљивости америчке идеологије за друге народе. САД вешто испирају мозгове људима по целом свету, и судећи по ономе што може да се види у Русији, солидно им то иде од руке. Нису сви људи толико глупи да поверују у сладуњаве приче о демократији и слободи, а за такве људе Америка има спремна друга средства. На пример, новац – одлично делује на оне који нису глупи, али зато јесу похлепни. Дају човеку добру плату и он ће сам да „уђе у тор”. Паре се могу штампати до миле воље, ионако већ одавно ничим нису обезбеђене, а чим роб добије своје зелене папире има да уради све само да те паре не изгубе вредност. Лукавство америчких душмана изискује поштовање – они свој посао раде јако спретно. За оне који нису ни глупи ни поткупљиви САД има спремне бомбе. И пара и бомби они имају много – верујем, довољно скоро за све...

Хришћанство се дивно уклапа у америчку идеологију поробљавања света. Ту више није ни ствар у томе да су хришћанство некада измислили неки зли људи, не само да не би приближили људе Богу, већ напротив, да би их што више удаљили од њега. Не дотичући се чисто религиозних ствари, поменућу две битне друштвене позиције те религије.

Као прво, где год су дошли следбеници Христа, одмах би уништавали религију и културу староседелаца, и тако уништавали национални идентитет људи. У Библији је много писано о разним мудрим и храбрим Соломонима, али нема места за мудрог и храброг Илију Муромеца и мудре и храбре америчке Индијанце.

У злотворској хришћанској књизи логика је иста као и у изразу „откриће Америке” (погледај мало ниже). У Америци су се „добри” мисионари појавили са распећем у једној руци, флашом брље у другој, мускетом на рамену и мислима о злату у глави. Шта је даље било са Индијанцима – свима је познато. Како се мени чини, отприлике тако се одвијало и покрштавање древне Русије. Данас се Индијанци с муком враћају у живот, а Руси су већ практично у потпуности изгубили своју древну словенску традицију. То је јако погодно за САД јер су Сједињене Државе веома заинтересоване за то да се људи не осећају као наследници својих древних предака, наследници своје културе, своје земље, и да самим тим не бране своју „не своју” земљу од страних дошљака.

Као друго, хришћанство врло лепо васпитава покорне робове. Није тешко уверити се у то ако се отвори главна хришћанска књига и прочита шта је тамо написано. „Раб”, „овце”, „блажени нишчи духом” (то јест малодушни), „будите као деца” – то су карактеристичне фразе оданде. Такво васпитање веома иде наруку свима који планирају да отимају туђу земљу и САД ту нису изузетак. Ипак, колико год хришћанство било лоше, оно људима даје одређена морална начела па су Американци као противтежу хришћанству измислили атеистички либерализам. Либерализам је најгори облик слободе лишене морала, пут слабости и самоуништења. На тај начин се долази до ситуације у којој човек мора да изабере једну од две крајности, од којих свака одговара САД. Испада као на америчким изборима – два кандидата, али представљају једну те исту елиту. То што кандидати представљају противтежу један другом ништа не квари, чак напротив, омогућава и да се одреди на коју страну су тренутно окренути обични грађани. На тај начин избори могу да се спроводе поштено и транспарентно јер нема разлике у томе који ће кандидат да победи – свакако побеђује тајна елита.

Како би помирили те две крајности, лидери САД су измислили толеранцију, тј. такозвану трпељивост. Бити трпељив пре значи допустити да те сви „трпају”. Толеранција је помирила хришћане и либерале, бар у САД. На пример, може се видети како у црквама у САД свештеници педофили без икаквих проблема венчавају пар педера. Предивно, зар не? Живела толеранција! Толеранција је највиша тачка неморалности. Ако ћемо ствари назвати својим именом, онда је толеранција бескрупулозност. Слобода је неморал (за мене су „слобода” и „слободна воља” два сасвим различита појма, слободна воља је могућност човека да изабере свој животни пут строго остајући у оквирима онога што је исправно чинити). Слободан и толерантан човек је човек без морала и принципа. Слободан и толерантан човек је говно од ког се треба држати подалје (ако већ не можеш да му дођеш главе).

Ја сам веома религиозан човек и моја религија се заснива на животу у складу са природом. Убеђен сам да Бог није случајно поделио људе на разне расе, већ ради тога да живот на земљи буде још лепши и разноврснији. Народи треба да изграђују односе на пријатељским и узајамно корисним основама, а ако неко жели да постане део другог народа, он мора да се стопи са тим народом у потпуности, и душом и телом. Код старих Словена је све било одређено принципом заједништва – није битно ко си по рођењу, ако живиш с нама, по нашим законима, ако волиш нашу домовину и традицију поштујеш као светињу значи да си наш, рођени. И црнци и Немци су се успешно стапали с нашим народом и доприносили његовом богатству. Словени никада нису имали расне предрасуде, немам их ни ја. Узгред, ако се присетимо историје, баш су

„слободне и демократске” САД дуже од свих сачувале озакоњено робовласништво засновано на расизму.

Сам израз „откриће Америке” подразумева да је по мишљењу цивилизованих Европљана континент био ненастањен. Другим речима, „проналазачи” староседеоце тих континента нису сматрали људима. Поред принципа једнакости свих људи, природом је одређен и принцип заштите свог животног простора од напада странаца. То је свети принцип, сва жива бића га се придржавају – како малени хрчак, тако и огромни лав. Људи такође треба да се воде тим принципом – ако странац није гост, значи да је окупатор. И није битно да ли се понаша мирно или агресивно – окупатор је увек окупатор. И није битно да ли је „бледолики” или „загорели” – са окупатором се прича на само један начин: марш са наше земље! Болећивост према окупаторима увек води ка најужаснијим последицама, не треба ићи далеко у потрази за примерима, довољно је само сетити се судбине мени толико драгих америчких Индијанаца. Увек сам био патриота и инстинктивно сам осећао опасност коју странци представљају за било који староседелачки народ. На Косову је мој нејасни инстинктиван осећај добио чудовишну потврду у пракси.

Ја нисам присталица некаквих над-идеја. Од живота не тражим много – само хоћу да живим праведно и лагодно. У пракси то значи да хоћу да живим у свом малом уредном дому са сређеним двориштем, бањом, пространим гаражом и баштом-воћњаком. Хоћу да имам здраве свеже намирнице и чисту воду. Хоћу да имам могућност да путујем и да се бавим спортом. Хоћу да око мене буде много женске лепоте и нежности. Хоћу да имам читаву гомилу деце, девојчица и дечака. Спреман сам и да радим и да ратујем ради сређивања свог живота. У суштини, хоћу да живим онако како доликује нормалном пристojном мушкарцу. Хоћу да живим онако како нам је Бог заповедио. Притом ми је потпуно јасно да док год на Земљи постоје, и што је најстрашније, владају људи попут оних који су наредили бомбардовање Србије, тај исти једноставан, лагодан и праведан живот биће под сталном претњом. Тачније, не под претњом, већ ће се на њега вршити агресија. Самим тим, морају да се предузимају мере самоодбране и то мора да ради сваки човек ЛИЧНО. То да се Американци неће зауставити на ономе што су постигли схватио сам још у Југославији, а дешавања која су уследила само су потврдила моје бојазни.

После Србије су дошли Авганистан, Ирак и Јужна Осетија. На реду су Венецуела и Иран. У Осетији САД нису непосредно дејствовале, наоружале су блесавог грузијског лидера, али то није мењало суштину. У принципу су на исти начин дејствовали и на простору Косова као албански покровитељи, и неуспех грузијске агресије се десио само зато што САД нису желеле да улазе у отворен конфликт са Русијом. Поред војног пораза, пропаст грузијске агресије имала је и осетније негативне последице по САД. Свет је могао из прве руке да се увери у лажљивост америчких медија. Притом су лажи слободољубивих америчких медија биле толико провидне да је и безуман човек могао да их спозна. Као што рекох, Американци су се испраксали у испирању мозга па је јавно раскринкавање за њих штетније него срамни бег њихових грузијских шегрта са бојног поља. Упркос томе, убеђен сам да ће Американци брзо доћи себи и поново кренути на посао. У принципу, то је и нормално јер посао злотвора и јесте да чини зло.

Зло је неискорењиво, али је и добро непобедиво. Једног злотвора ће засигурно заменити други, тако да је потребно увек бити спреман на самоодбрану. Притом не треба заборављати да је напад понекад најбоља одбрана. Посматрајући то што се

десио на Косову, постало ми је јасно све горенаведено и схватио сам да се мора дејствовати. Свих година које су од тада прошле ја нисам седео скрштених руку. Бавио сам се спортом – тренирао сам бокс и трчао сам. Увек сам знао да не могу бити олимпијски шампион – нисам талентован, али успео сам да достигнем то да после мог ударца јак човек само падне, а пет километара могу да претрчим без посебног напора. Строго сам смањио конзумирање алкохола и то не зато што је штетно по здравље. Сам живот је штетан по здравље, и не ради се о томе, пиће једноставно не иде са спортом, учењем и радом. Пиће људе чини слабијим, глупљим, лошијим. Пиће смета животу. За будзашто пропијене паре може се купити нека корисна стварчица, појести нешто лепо, поклонити блиском човеку нешто корисно, може се купити мноштво занимљивих књига или провести време са егзотичном женом. Пиће шкоди уживању у животу. Поред тога сам сасвим лепо схватио да је опијање народа део политике коју САД воде по целом свету (судбина храбрих и мудрих Индијанаца је добар пример тога). Ја не желим да будем жртва те политике.

Стекао сам високо образовање и прочитао мноштво књига. Читајући историјске књиге схватио сам да ствари које се дешавају у данашње време никако нису нове. Тако је било већ не једном – мање способни народи су гинули и у замену су им долазили здрави народи. Бог је праведно уредио свет – изроди изумиру и ослобађају земљу за здраве. Поцркали изроди – тако им и треба. Све је ту поштено и ја то не оспоравам, само што нећу да се нађем међу тим изродима. Причао сам са разним људима и трудио се да успоставим добре односе са својим истомишљеницима. Много пута сам био у ситуацији у којој људи који нису видели оно што сам ја видео уопште не могу да ме разумеју. Шта рећи о другима ако ме ни моји родитељи нису разумели. Људи су брбљали о „општељудским” вредностима и неопходности пријатељства с окупаторима. Много пута сам се с тим сусретао, али нисам попуштао јер сам био сигуран у то да телевизија још није свим људима „испеглала мождане вијуге” и да је могуће пронаћи истомишљенике ако се потрудиш. Отишао сам из Москве, купио земљу и кренуо да сређујем своје имање. Живот у граду подразумева потпуну зависност: грађанин нема ништа своје, ни земљу, ни воду, ни огрев. Све што грађани имају јесте место у вишеспратној згради, камени гроб ни на небу ни на земљи. Грађани су слаби. Живот на сопственој земљи је нешто сасвим друго. Ја сам у суштини хтео да постанем јачи јер је снага (духа, ума, тела) неопходна за самоодбрану. Притом нисам себи ускраћивао природна задовољства – одувек сам знао да живот може да се заврши сваке секунде и да треба уживати у сваком проживљеном дану. Војска ме је научила да се радујем и најмањим стварима, да ценим лепе ситнице тако да су чак и обичне ствари попут шоље укусног чаја способне да ми причине велико задовољство.

Мере самоодбране које ја предузимам неке могу да изгледају наивно, глупо и смешно. Па добро, смејте се ако вам је смешно. Да видимо како ћете се смејати кад вам на главе буду падале бомбе док ваш драги телевизор приказује крвелење још једне „звезде” и саопштава вредност неких тамо акција, као да се на свету ништа друго не дешава. Да видимо како ћете се смејати када вам у кућу провале крвожедни туђинци и крену да вас кољу као свиње. И притом ће ти странци који су вам провалили у кућу своје поступке сматрати апсолутно исправним јер је по њиховом мишљењу чишћење земље од „свиња” света ствар (искрено, гледајући испаде неких мојих суграђана и суграђанки, дође ми да тим странцима пожелим срећу). А можда неће бити ни бомби ни ножева, и ви ћете једноставно иструнути до краја, на велику радост оних који су вам испирали мозгове и тровали вас као пацове. Иструнућете и тако вам и треба, али ја с

вама немам ништа, тако да смејте ми се колико год хоћете. Знам да ће врло брзо престати да вам буде смешно.

Моји поступци би неке могли да изгледају као жалостан покушај сићушног мрава да се одбрани од напада огромног слона. У суштини и јесте тако – ја сам обичан човек, сићушна честица у бескрајном свемиру, али ипак желим да покушам да се заштитим. Кад сам служио у спецназу ВДВ-а, код нас на зиду је висео постер са паролем „Ако немаш снаге да победиш, смогни довољно снаге да се не покориш”. Апсолутно тачна тврдња којој не бих ништа могао додати. Добро је умрети као херој, али још је боље издржати и победити. Наравно, један човек не може сам да победи цео злочиначки систем, али ако би таквих људи било много, и када би ти људи живели на свим континентима, онда је то нешто друго. Нешто сасвим друго...

Председник Србије, Слободан Милошевић, сео је на оптуженичку клупу као ратни злочинац, а заједно с њим је иза решетака доспело много српских бораца. Сви они су обележени жигом ратних злочинаца. До тога није дошло зато што су они били злочинци, већ зато што су на српској земљи победиле западне (америчке) вредности. Шта ће бити с нама, учесницима рата у Чеченији, ако и у Русији у скорије време завладају странци и победе западне (америчке) вредности? Судећи по томе да су у једној прибалтичкој држави судили старцу партизану који се за време Другог светског рата борио против окупатора и издајника, и ми можемо да очекујемо слично. Ако све настави у том правцу у ком сада иде, и нас ће снаћи судбина тог старца, само у млађим годинама, као што се то десило многим Србима. Ако је тако било у Србији, зашто не би могло и у Русији – исти су нам непријатељи.

Косово се отцепило од Србије и протеклих десет година је показало да га Срби више никада неће видети у саставу своје земље. Па и ако успеју једном да га врате, то ће бити сасвим друго Косово. Не може се два пута загазити у исту реку и ток историје се не може преокренути. Југославија и Совјетски Савез су се распали јер су били осуђени на пропаст, сувише различити народи су ту били спојени. Распад тих држава је био природан, и било је много тога заједничког у њиховом распаду. Србију је стигла иста судбина као и Југославију, и ја верујем да ће Русију да стигне иста судбина као и Совјетски Савез. Али, док су Србију растурили у основи уз помоћ грубе силе са стране, народ Русије ће своју државу да убије сам. Видео сам шта је било на Косову и већ знам шта ће бити у Русији.

У животу се све дешава по неком закону, и пре или касније, САД ће бити праведно кажњене. Трагикомично ће бити то што ће за злочине разних Клинтона и Ротшилда да одговара сав народ Америке. Јасно је да сви становници САД носе колективну одговорност за поступке своје државе, али кривица обичних Американаца је мала, а ипак ће баш они морати да плате за све. Да плате својим новцем, имовином, здрављем и животима. За Клинтонова и Рокфелерова злодела одговараће ником знани Мери Цоунс и Били Смит. Тако је увек бивало, тако ће бити и овога пута.

Закључак

Русија није заштитила Србе онако како су они то очекивали, али је очигледно да су Срби од присуства руских снага на Косову ипак имали реалне користи. Као прво, руске јединице су биле присутне на деловима територије Косова, и на тим деловима територије није било ни албанских окупатора ни НАТО снага. Другим речима, где су били Руси, није било српских непријатеља. Као друго, ако Руси и нису указивали сву неопходну помоћ Србима, ипак јесу представљали неку врсту помоћи. Руси нису заштитили Србе, али без њих би Србима било још горе. Војници су, неки више неки мање, горели од жеље да помогну словенској браћи, али политика је одлучила другачије. У принципу, другачије и није могло бити – тих година је Русија била политички крајње слаба и не би могла да се супротстави притиску САД. Што се тиче нас, двеста руских падобранаца, наша савест је чиста. Ми смо урадили све као што је било задато, штавише, то што су касније ред и дисциплина напустили наш батаљон није ништа мењало. Постављени задатак – извршити марш, заузети и држати аеродром – извршили смо „са одличним успехом”. Чак и да смо после тога сви погинули, то опет ништа не би мењало јер смо извршили свој задатак. Своју јединствену мисију извршили смо достојанствено и имамо права да се тиме дичимо. Извршивши своју мисију, наш батаљон се вратио у Босну и оно што се дешавало на Косову за нас је било завршено. Догађаји су били завршени, али сећање на све што је виђено на Косову остаће заувек сачувано. Косово је заувек остало са мном, оно чини део моје душе. Али, поред тога, Косово не живи само у мом сећању, оно јасно показује своје карактеристичне црте у животу данашње Русије (и не само Русије). Гледајући те црте, јасно ми је да је „Косово” већ стигло и у наше крајеве. Онима који сумњају у то саветујем да скину ружичасте наочаре и здраворазумски сагледају наш живот. Ако погледате, видећете да је наше Косово већ овде.

Косово је већ овде.